

ΕΝΑΣ ΓΙΓΑΣ
2,5 ΕΚΑΤ. ΕΤΩΝ
ΣΤΑ ΓΡΕΒΕΝΑ

ΔΑΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ 26° ♦ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2007 ♦ ΑΡ. 306

Καθ.
ΕΛΛ. Δ.
9187

€6

“ΚΑΙ ΘΕΛΕΙ ΑΦΑΝΙΣΕΙ ΤΗΝ ΔΟΞΑΝ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ ΤΟΥ”

(Ήσαΐας, ι' 18)

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΚΡΑΤΙΑ:
“Όπου ακμάζει ή μία,
έξαφανίζεται ή άλλη

ISSN 1105-9486

9 771105 948009

10>

**ΣΑΠΙΖΕΙ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ
ΤΗΣ ΚΡΥΠΤΟΔΥΝΑΣΤΕΙΑΣ**

Ίδρυτής - ιδιοκτήτης,
εκδότης - διευθυντής
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ

Κυδαθηναίων 29, Πλάκα,
105 58 Αθήνα.
Τηλέφωνα: 2103223957,
2103314986, 2109841655
Τηλομοιότυπος: 2103314997

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ:
<http://www.davlos.gr>
Ηλεκτρονική αλληλογραφία:
davlos@davlos.gr

Τὰ Γραφεία τοῦ «Δ» λειτουργοῦν
πρωινὲς ὥρες 9:30-14:30
καθημερινὰ (καὶ Σάββατο).

Διευθυντὴς Συντάξεως
ΠΑΝΝΗΣ ΛΑΖΑΡΗΣ

Τεχνικὴ Ἐπιμέλεια
ΝΑΣΟΣ ΧΑΤΖΗΑΓΓΕΛΗΣ
Γλωσσικὴ Ἐπιμέλεια
ΑΡΤΕΜΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

- Τιμὴ ἀντιτύπου: €6.
 - 12μην συνδρομή: €53.
 - Ὁργανισμῶν κ.λπ.: €80.
 - Φοιτητῶν: €43.
 - Ἐξωτερικοῦ: €80.
 - Ἡ συνδρομὴ καταβάλλεται
κατὰ τὴν ἐγγραφή.
 - Ἡ συνδρομὴ ἀνανεώνεται αὐτομάτως
μετὰ τὴ λήξη τοῦ 12μήνου.
- Διακοπὴ τῆς συνδρομῆς γίνεται μόνον
κατόπιν τηλεφωνήματος
τοῦ ἐνδιαφερομένου.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ.

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.
Γιὰ ἐξοικονόμηση χώρου τὸ Περιοδικὸ
διατηρεῖ τὸ δικαίωμα σύμπτυξης ἢ δημοσί-
ευσης σὲ συνέχειες τῶν προσφερομένων
συνεργασιῶν.

- Παραγγελίες μέσω Διαδικτύου
βιβλίων, τόμων, παλαιῶν τευχῶν «Δ»
καὶ ἐγγραφῆς συνδρομητῶν:
στὴν ἴστοσελίδα μας www.davlos.gr
- Ἐπίσης ἐγγραφῆς συνδρομητῶν μὲ
ἓνα ἀπλὸ τηλεφῶνμα στὰ
τηλέφωνα τοῦ «Δ».

Ἀπαγορεύεται ἡ ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει
ἀναδημοσίευση ἢ ἀναμετάδοση καθ'
οἷονδήποτε τρόπον δημοσιευμάτων
τοῦ «Δαυλοῦ» χωρὶς τὴ γραπτὴ ἀδεία
τοῦ ἐκδότη.

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαῖο Περιοδικὸ Πρωτοποριακῆς Ἔρευνας

Ἔτος 26°, Ὀκτώβριος 2007, Ἀριθ. 306

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ἡ Ρωμισοσύνη ἐμπρηστὴς τῆς Ἑλλάδας 21310

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Γνωρίζουν τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ καλλιεργοῦν τὸ ψέμα 21313

ΕΡΕΥΝΕΣ

Προφήτης Ἡσαΐας: «Καὶ θέλει
ἀφανίσει τὴν δόξαν τοῦ δάσους σου» 21318
Ἡ ἱεροποίηση τοῦ ἐμπρησμοῦ στὸν Χριστιανισμό 21328

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Η ΑΠΑΞΙΩΣΗ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Δὲν ὑπάρχει Φιλοσοφία
ἐκεῖ ποὺ ὑπάρχει Θεοκρατία 21350
Ἡ Φιλοσοφία στὴν Εὐρώπη
ἀνθεῖ, στὴν Ἑλλάδα πάσχει 21352
Ἡ ἀποτυχημένη ἀπόπειρα
ἀναίρεσης τῆς Λογικῆς τῶν Ἑλλήνων
φιλοσόφων ἀπὸ τὸν Ἑγέλο 21358
Ἡ διαφορὰ Φιλοσοφίας-Θεολογίας 21363
«Δίς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης» 21371
Ἡ θεοκρατικὴ μεταφυσικὴ
δολοφόνος τοῦ Ὁρθοῦ Λόγου 21379
Ἡ παραχάραξη τῆς φιλοσοφικῆς
σκέψης στὰ μοναστήρια 21379
Ἕνα χρονικὸ τοῦ διωγμοῦ τῶν φιλοσόφων 21386

ΓΕΝΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Σὲ κορύφωση ἡ βареὶα κρίση τῆς Δημοκρατίας 21331
Ἡ δουλεία τῆς διαφθορᾶς 21331
Αἰσιμα καὶ ἀδηρίτα 21337
Ὅψεις τῆς Παγκοσμίας Εὐσεβείας 21399
Χράντ Ντίνκ: Ἡ ποινικοποίηση
τῆς ἱστορικῆς ἔρευνας στὴν Τουρκία 21401
Ἡ ποινικοποίηση τῆς ἄρνησης τοῦ Ὀλοκαυτώματος 21407
1940 21408
Εὐζωνας (ποίημα) 21409
ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ 21410
Ἐθνικὴ ταυτότητα 21410

ΓΕΤΟΝΟΤΑ

Τὸ κακούρηγμα τῶν ἐμπρησμῶν 21320
Τὰ ἐβραϊκὰ ἐκπαιδευτικὰ προγράμματα τοῦ ΥΠ.Ε.Π.Θ. 21340
Ἕνας γίγας 2,5 ἐκατ. ἐτῶν στὰ Γρεβενά 21342
Γενετικὰ ἀνώτεροι οἱ ἀρχαῖοι κωπηλάτες; 21348

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Δρ Εὐαγγελία Τσουκαλὰ 21342

Ὁ «Δ» ἔχει τὴν εὐθύνη τῶν κειμένων ποὺ δημοσιεύει στὶς
σελίδες του. Γιὰ τὶς δραστηριότητες, δημοσιεύσεις, διατυ-
πώσεις θέσεων κ.λπ. ἐκτὸς «Δαυλοῦ», ἀπὸ πρόσωπα ποὺ
γράφουν ἢ ἔγραψαν στὸ Περιοδικό, ὁ «Δ» δὲν εὐθύνεται.

Η ΡΩΜΙΟΣΥΝΗ ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

άποιος Γερμανός ονόματι Κέρκ, ἂν ἄκουσα καλὰ τὸ ὄνομά του, τηλεφώνησε ἀπὸ τὴν Βουλιαγμένη, ὅπου βρισκόταν, σ' ἓνα τηλεοπτικὸ σταθμὸ τὸ πρῶτὸ τῆς 26ης Αὐγούστου, ἐνῶ οἱ τηλεπαρουσιαστὲς ἔπαιζαν σπαραξικάρδιους ρόλους μελὸ στὴν τραγωδίᾳ τῆς πυρπόλησης τῆς Ἑλλάδος καὶ εἶπε μία φράση: «Ντροπὴ σας, ποὺ καταντήσατε σ' αὐτὸ τὸ χάλι τὴν Ἑλλάδα.» Κουραμπιεδομάγκικα καὶ νταήδικα ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐκπομπῆς ἀπάντησε περήφανα: «Δὲν δεχόμαστε μαθήματα ἀπὸ ἓναν Γερμανό.» Τὴν ἴδια ὥρα σὲ ἄλλον τηλεοπτικὸ σταθμὸ παρουσίαζαν μὲ συγκινητικὲς κορῶνες συμπαράστασης ἓναν βοσκό, ποὺ ἐξαπέλυε μύδρους κατὰ τῶν πιλότων πυροσβεστικῶν ἐλικοπτέρων, γιατί δὲν σταμάτησαν νὰ κάνουν ρίψη στὸ ποιμνιοστάσιό του, ὅπου εἶχε τὰ πρόβατά του, ἀλλὰ «τράβηξαν στὴν Ὀλυμπία, γιὰ νὰ σώσουν τὰ παλιομάριμα», ὅπως ἐπὶ λέξει εἶπε. Καὶ θυμήθηκα, ὅτι, ὅταν τὸ 1991 βρέθηκα στὸ Βερολῖνο, ἓνας Γερμανὸς καθηγητὴς Ἰατρικῆς, ποὺ ἔτυχε νὰ κάθεται δίπλα μου σὲ κάποιο τραπέζι, μοῦ εἶπε «ἀπρόκλητα» (τονίζω τὰ εἰσαγωγικά): «Δὲν εἶστε ἐν τάξει, ψευδεπίγραφα φέρετε τὸ ὄνομα Ἑλλήνες οἱ σημερινοὶ κάτοικοι τοῦ ἱεροῦ ἐλληνικοῦ χώρου.» Δὲν τοῦ ἀπάντησα, ἀλλὰ, ἂν ἀποφάσιζα νὰ τοῦ πῶ μία λέξη, αὐτὴ θὰ ἦταν «ναί», θὰ ἦταν αὐτὸ ποὺ ἐπὶ δεκαετίες θεμελιώνουμε ἱστορικά, ἰδεολογικά καὶ πνευματικά στὸν «Δ»: Ὁ Ρωμιὸς ἀποτελεῖ τὴν ἔσχατη κατὰπτωσι καὶ τὸν ἀκρότατο αὐτοεξευτελισμὸ τοῦ Ἑλληνα.

* * *

«Βιβλικὴ καταστροφὴ», «Ἀποκάλυψη», «Κρανίου τόπος», «Σόδομα - Γόμορρα», «κόλαση», «Βαβέλ ἁσυντονισίας», «ὀλοκαύτωμα», «ἐξ ὕψους σωτηρία», «ὄργη θεοῦ», «θαύματα ποὺ ἔσωσαν», «πληγὲς τοῦ Φαραώ», «Παναγία» καὶ ὀλόκληρη ἡ φρασεολογία τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἀποτελέσαν σχεδὸν ἀποκλειστικὰ τὸ λεξιλόγιο τῶν πολιτικῶν, τῶν δημοσιογράφων, τῶν πυροσβεστῶν ἀλλὰ καὶ τῶν κοινῶν Ρωμιῶν, ὅταν ἀναφέρονταν καὶ χαρακτηρίζαν τὸν ἐμπρησμὸ τῆς Ἑλλάδος. Ὑπῆρχαν ἐκπομπές, ρεπορτάζ, «παράθυρα», δηλώσεις καὶ ἄλλες ἐκφάνσεις τῆς ψυχικῆς δομῆς τῆς Ρωμιοσύνης, ἀπὸ τὴν κορυφὴ τῆς ἡγεσίας της μέχρι τὴν πρώτη τυχοῦσα γυναῖκα, ποὺ τῆς πρόσφεραν ἓνα μικρόφωνο, ποὺ νεκρανάσταναν τρόπους σκέψης καὶ ἀντίληψης τῆς πραγματικότητος, ποὺ ἐβγαίνουν ἄμεσα ἀπὸ τὴν Ἀνατολίτικη μεταφυσικὴ, ποὺ ἔρχονταν ἀπὸ ἄλλες πρωτόγονες ἐποχὲς βαρβαρότητας, ὅπου κυριαρχοῦσαν ἡ θεοκρατικὴ φαντασίωσις, ἡ ἀπόρριψις τῶν ἀνθρώπων αἰτίων τῶν ἀποτυχιῶν καὶ τῶν συμβαινόντων, ἡ ἀναγωγή τους σὲ

ὑπερφυσικά αἵτια, ὁ φόβος, ἡ ἀλογία. Ὑπῆρχαν ἐκδηλώσεις καὶ ἐκφάνσεις ψυχῆς καὶ ἰδεῶν, ποὺ διερωτᾶτο κανεῖς, ἂν ὁ ἐμπρησμός τῆς Ἑλλάδος ἦταν «θέλημα θεοῦ» καὶ ὠφείλετο σὲ «πῦρ ἐξ οὐρανοῦ» καὶ στὴν «ἀνεξερεῦνητη βουλή» τοῦ Ἀνατολίτικου μορμολυκείου, ποὺ ἔγινε ἐδῶ καὶ δύο χιλιάδες χρόνια «Θεός μας» καὶ ὑπέρτατο ὄσιο καὶ ἱερὸ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Κι ὅλος αὐτὸς ὁ ρωμαίικος ἀνθρωποπολιτὸς νὰ περιμένη τὴ σωτηρία του ἀπὸ μία παγκυρίαρχη Κρυπτοδυναστεία, μιὰ κάστα ποὺ ἀποτελεῖται κατὰ 80% ἀπὸ γόνους ἐξουσιαστῶν δύο, τριῶν, τεσσάρων καὶ πέντε γενεῶν, μιὰ συντεχνία ἀνεπάγγελτων καὶ ἀκαμάτηδων μπουλῆδων καὶ κουραμπιέδων, ἄριστα δασκαλεμένων ἀπὸ τὰ γεννοφάσκια τους νὰ **ἐξουσιάζουν**, ἀλλὰ ἐντελῶς ἀνυποψίαστων τῆς ἀληθινῆς πολιτικῆς, τῆς ἀληθινῆς διοίκησης καὶ πάνω ἀπ' ὅλα ἀνθρώπων ἐντελῶς ἁμοιῶν τῆς ἀληθινῆς ἐλληνικότητος, τοῦ ἀληθινοῦ τρόπου σκέπτεσθαι καὶ ζῆν ποὺ γεννήθηκε στὴν Ἑλλάδα, καρποφόρησε στὴν Ἑλλάδα καὶ μεγαλούργησε σὲ ψυχρὲς ἐλληνικὲς, πρωτοῦ αὐτὲς ἐξαλλαχθοῦν στὶς ρωμαίικες γελοιογραφίες τους. Καὶ ταυτόχρονα οἱ μηχανισμοὶ πλύσεως ἐγκεφάλων προσπαθοῦσαν νὰ κρατήσουν ἐπτασφράγιστη τὴν ἔλλογη ἐρμηνεία καὶ προσέγγιση τῆς συμφορᾶς, ποὺ δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν χωρὶς παραιορφωτικὸς φακοὺς ἀνάλυση τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς κατάστασης τῆς σημερινῆς Ρωμοσύνης, μιᾶς Ρωμοσύνης ποὺ ἀπὸ τὸν τελευταῖο βοσκὸ μέχρι τὸν πολιτικὸ ἡγέτη εἶναι πιθανοὶ ἅμεσοι ἢ ἔμμεσοι αὐτουργοὶ τῆς πυρπόλησης ὡς ἅμεσοι ἢ ἔμμεσοι φορεῖς τῆς παλαιοδιαθηκικῆς ιδεολογίας, τῆς συστέγασης δηλαδὴ στὸ «Νὰ τοῦ Σολομῶντος» τοῦ Γιαχβὲ καὶ τοῦ Θησαυροφυλακίου τῆς Ἱερουσαλὴμ (τοῦ μεταφυσικοῦ φόβου καὶ τῆς ἐμπορευματοποίησης ἀκόμη καὶ τῆς περιβάλλουσας Φύσης), ἀλλὰ καὶ ἅμεσοι ἢ ἔμμεσοι πιστοὶ τῆς ἱστορικῆς χριστιανικῆς πυρομανίας καὶ τῆς ἐντολῆς «κατακυριεύσατε τῆς Γῆς», καίοντάς την, βιάζοντάς της καὶ δολοφονώντας την.

* * *

Ἀλλὰ σὲ μία Ἑλλάδα, ποὺ κατοικεῖται ἀποκλειστικὰ ἀπὸ ἀνθρώπους σὰν κι ἐμᾶς τοὺς Ρωμιούς, χρειάζονται ἄραγε «ξένα χέρια», γιὰ νὰ τὴν κάψουν, ὅπως ἰσχυρίσθηκαν οἱ «ἡγέτες» μας, «ξένα χέρια», γιὰ νὰ τοὺς φορτώσουμε, ὅπως οἱ Ἑβραῖοι στὸν ἀποδιοπομπαῖο τράγο, τίς ἁμαρτίες μας; Χρειάζονται εἰσβολεῖς Ἀλάρικοι, ὅταν ὑπάρχουν πλεῖστοι ἰθαγενεῖς μὲ ἀλαρίχεια «πιστεύω», ἑκατομ-

* Ὁ χριστιανικὸς ζήλος καὶ ἡ εὐσέβεια αὐτοῦ τοῦ Γότθου ἐξολοθρευτῆ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἦταν ἀνεπτυγμένα στὸν ὑπέρτατο βαθμό: Χριστιανοὶ συγγραφεῖς τῆς ►

μύρια ρωμαίικα «χέρια», πού τήν καΐνε, τήν βιάζουν, τήν ὑβρίζουν καί τήν καταντοῦν πνευματικά καί ἰδεολογικά ἀνύπαρκτη γιά 1.650 χρόνια συνεχῶς, ὅπως καΐνε καί ἐν ἔτει 2007 τήν Ὀλυμπία, ὅπως τήν ἔκαψε πρὶν ἀπὸ 1.615 χρόνια ἀκριβῶς ὁ ὁμόθρησκός τους Γότθος ἐντολέας τῆς βυζαντινῆς ἡγεσίας; Καί τέλος χρειάζονται ἄλλοθενεῖς, γιά νὰ «καύσουν τήν δόξαν τοῦ δάσους αὐτῶν», ὅπως ἐντέλλεται ὁ Ἑβραῖος προφήτης, ὅταν ἐμεῖς οἱ ἴδιοι κάναμε στάχτη τὸ ἐνδοξο Κρόνιον δάσος τῆς Ὀλυμπίας στὶς 26 τοῦ περασμένου Αὐγούστου;

* * *

Θλιβόμαστε βαθιά γιά τήν φυσικὴ καταστροφὴ τῆς πατρίδος γῆς, τῆς πατρῶας γῆς, τῆς γῆς τοῦ πατέρα μας ἢ τῶν πατέρων μας, τῆς πατρίδος γῆς, πού εἶναι «πατὴρ καὶ μητὴρ καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερον καὶ ἀγιώτερον», ὅπως θλιβόμαστε καί γιά τήν πρόσφατη φρικτὴ βιολογικὴ καταστροφὴ ζωντανῶν ὑπάρξεων. Ἀλλὰ πιδ πολὺ θρηνοῦμε γιά τὴν ἀποκρυπτόμενη ἀληθινὴ αἰτία αὐτῆς τῆς συμφορᾶς, πού δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν πρὸ πολλοῦ διαπραχθεῖσα καὶ ὀριστικὴ καταστροφὴ τῆς ψυχῆς τῶν κατοίκων της, μιὰ καταστροφὴ πού μετέτρεψε τὸν Ἑλληνα (μὲ ὅποιο περιεχόμενο ἔχει δώσει στὴ λέξη αὐτὴ ἡ αἴγλη καὶ τὸ μεγαλεῖο τῆς ἱστορικῆς διαδρομῆς καὶ δράσης του) σὲ ἓνα καταπτοημένο, καταφοβισμένο, ἀνύπαρκτο ψυχικὰ πλάσμα (πολλοὶ κἀθηκαν λόγῳ ἀτομικοῦ ἢ ὁμαδικοῦ πανικοῦ), πού, ὅπως συμβαίνει πάντοτε σὲ ὅλα τὰ ἐλλειμματικὰ πλάσματα, ἰσορροπεῖ τὴν ἀνυπαρξία του μὲ τὴν αὐτοκαταστροφικὴ ἐκτροπὴ του, καταπραΰνει τὸν φόβο του μὲ τὴν μεταφυσικὴ του ἐξάρτηση καὶ καλύπτει τὸ κενὸ τῶν ἐλλειμμάτων του μὲ τὶς θεοκρατικὲς φαντασιώσεις του.

* * *

Δὲν νοεῖται καὶ δὲν ὑπάρχει Ἑλλάδα, ἐκεῖ ὅπου κυριαρχεῖ ἡ Ρωμιοσύνη. Ὅπως δὲν νοεῖται καὶ δὲν ὑπάρχει Ρωμιοσύνη, ἐκεῖ ὅπου κυριαρχεῖ ἡ Ἑλλάδα. Δεῖτε τὴν Ἱστορίαν: Ὅταν ὑπῆρχε Ἑλλάδα, ἡ Ρωμιοσύνη ἦταν ἀνύπαρκτη καὶ ὅταν ἐπιβλήθηκε (μὲ τὴν Ρωμαιοῦδαϊκὴ πολιτικὴ καὶ πνευματικὴ βία) ἡ Ρωμιοσύνη, ἡ Ἑλλάδα δολοφονήθηκε ἱστορικὰ καὶ ἰδεολογικά. Διαλέγουμε καὶ παίρνουμε. Ὅποιαδήποτε ἄλλη ἀντίληψη καὶ ἀντιμετώπιση τῆς σημερινῆς Ἑλληνικῆς Τραγωδίας εἶναι ἐκτὸς τόπου, ἐκτὸς χρόνου, ἐκτὸς πραγματικότητος καὶ μαθηματικὰ καταδικασμένη νὰ βολοδέρνη μέσα στὸν φαῦλο κύκλο τῆς ἀποτυχίας, τῆς παρακμῆς καὶ τοῦ ὅλο καὶ πιδ βαθιὰ καταποντισμοῦ μας στὸ ὄνειδος τῆς «παλιοψάθας τῶν ἐθνῶν», ὅπως ἔλεγε ὁ Μακρυγιάννης.

Δ.Ι.Λ.

- ▶ ἐποχῆς τοῦ ἐξυμνοῦν μὲ θαυμασμὸ τὴν βαθειὰ χριστιανικὴ του πίστη καὶ ὑπογραμμίζουν τὸ γεγονός ὅτι, ἐνῷ κατέστρεφε τὰ πάντα καὶ κατέσφαζε τοὺς πάντες στὸ διάβα του, οὐδέποτε ἐπέτρεψε τὴν καταστροφὴ χριστιανικῆς ἐκκλησίας καὶ τὴν κακομεταχείριση ἔστω καὶ ἐνὸς χριστιανοῦ.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Μιλᾷ ἕνας ἀρχιεπίσκοπος: Ἡ βαριὰ ἄρρωστη Γῆ-ἐμπόρευμα

Κύριε Λάμπρου,

Εἶμαι ἀρχιεπίσκοπος ἑ.ἁ. καὶ ἔκανα λίγες σκέψεις μὲ ἀφορμὴ τὶς πυρκαϊές. Τὴν ὥρα ποὺ ὁ ἄνθρωπος ἔβαζε τὸν θεμέλιο λίθον τοῦ ἐξουσιαστικοῦ συστήματος, ζήτησε κι ἔλαβε ἀπ' τὸ Θεὸ τὴν ἐντολὴ «αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ κατακυριεύσατε τὴν γῆν». Στὴ συνέχεια μὲ τὴν ἐντολὴ αὐτὴ γιὰ σημαία καὶ μέτρο πάντων τὸ χρημα αὐξάνεται, πληθύνεται, κατακυριεύει καὶ καταδυναστεύει τὰ πάντα. Ὅλα ἀποτελοῦν ἐμπόρευμα, ὅλα προσφέρονται γιὰ ἐκμετάλλευση, ὅλα κρίνονται καὶ ἀξιολογοῦνται σύμφωνα μὲ τὴν ἀναμενόμενη κερδοφορία τους. Φυσικὰ τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὴ γῆ. Ἄν σκεφτοῦμε ὅμως, ὅτι ἡ γῆ εἶναι ἕνας μεγάλος ζωντανὸς οργανισμός, κι ὅτι τὸ ἀνθρώπινο εἶδος ἀποτελεῖ ἕνα ἐλάχιστο μέρος τῶν κυττάρων του, θὰ διαπιστώσουμε μὲ φρίκη, ὅτι τὸ ἐξουσιαστικὸ σύστημα ἔχει μεταλλάξει τοὺς ἀνθρώπους σὲ καρκινικὰ κύτταρα, ποὺ πριονίζουν ἀπερίσκεπτα τὸ κλαδί, πάνω στὸ ὁποῖο κάθονται. Οἱ σὴν φρονεῖς διαπιστώνουν ὅτι ὁ πλανήτης νοσεῖ. Ἡ γῆ εἶναι ἄρρωστη! Βαριὰ ἄρρωστη! Τὴ μιὰ στιγμὴ ψήνεται στὸν πυρετὸ καὶ τὴν ἄλλή τὴν πιάνουν ρίγη. Ἡ μισὴ γῆ καίγεται κι ἡ ἄλλη μισὴ πνίγεται στὰ νερά. Καὶ οἱ ὑπεύθυνοι ἀπολαμβάνοντας

τὴ δροσιὰ τοῦ κλιματιστικοῦ τους μιλᾶνε γιὰ ἀσυνείδητους ἐμπρηστές, πρωτοφανῆ καύσινα, ἀκραῖα καιρικὰ φαινόμενα, τὰ ὁποῖα ὅμως ἀντιμετωπίστηκαν ἔγκαιρα καὶ μὲ ἐπιτυχία χάρις στὶς συντονισμένες ἐνέργειες τῆς κυβερνήσεως κ.λπ. κ.λπ.

Κλείνω τὰ μάτια καὶ σκαλίζω τὸ μυαλό μου, νὰ θυμηθῶ μερικὲς ἀπ' τὶς συντονισμένες ἐνέργειες τῶν κυβερνήσεων, ποὺ πέρασαν ἀπ' τὴ ζωὴ μου. Καὶ νά! Ἐρχονται μία μία σὰν κεραμίδες ἱπτάμενες.

- Πλῆθος νομοθετικῶν παρεμβάσεων, ποὺ ἔγιναν αἰτία νὰ ἀλλάξουν χρῆση ἑκατομμύρια στρέμματα δάσους καὶ νὰ καοῦν πολλὴν περισσότερα. Ἀναθεώρηση τοῦ ἀρθροῦ 24 τοῦ Συντάγματος, Ν. 2308, Ν. 1734, Ν. 998, ἐγκύκλιος Μπασιάκου κ.λπ.
- Ἑλλειψὴ ἐθνικοῦ κτηματολογίου – δασολογίου καὶ διατήρηση τοῦ ἰδιοκτησιακοῦ ἀλαλούμου στὰ δάση καὶ τὶς δασικὲς ἐκτάσεις.
- Ἀνάθεση τῆς δασοπυρόσβεσης στὸ Πυροσβεστικὸ Σώμα ὅχι στὸ παρὰ πέντε ἀλλὰ στὸ καὶ πέντε. Μὲ τὶς φωτιὲς νὰ ἔχουν ἀρχίσει τὸ χορὸ. Χωρὶς προηγούμενη αὐξήση προσωπικοῦ, χωρὶς ὑλικοτεχνικὴ ὑποδομὴ καὶ πρόσθετο ἐξοπλισμό. Μόνο μὲ ὑποσχέσεις.

ΓΝΩΡΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ, ΑΛΛΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΝ ΤΟ ΨΕΜΑ

Κύριε διευθυντά,

Μὲ ἀφορμὴ τὴν περιπέτεια τῆς υγείας τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἐλλάδος κ. Χριστόδουλου καὶ τὶς συντονισμένες προσπάθειες τῶν θεράποντων ἱατρῶν, διαπρεπῶν Ἑλλήνων ἀλλὰ καὶ ξένων παγκοσμίου φήμης γιὰ τὴν ἀποκατάστασή της σὲ πολλοὺς σκεπτόμενους συμπατριῶτες μας δημιουργοῦνται μερικὲς εὐλογες ἀπορίες:

Τί τελικὰ κάνει, ὅταν ἄρρωσταίνῃ, κάποιος «ἐκπρόσωπος» τοῦ Θεοῦ, μεγαλόδοξος καὶ πολυτιμολογούμενος «θεοπροβλήτης» ἱεράρχης; Ἀρκεῖται, ὅπως ὁ ἴδιος συνεχῶς μᾶς προτρέπει, στὴν προσφυγὴ στὸν Κύριο, στὴν προσευχὴ καὶ στὶς «θαυματουργές» εἰκόνες, διαβάζοντας ἀπολυτίκια ἁγίων, ποὺ ἔχουν τὴν πανομοιότυπη κατάληξη «δόξα τῷ ἐνεργοῦντι διὰ σου πᾶσιν ἰάματα» ἢ στὸ λαδάκι ἀπὸ τὸ καντήλι, ὅπως

- Δημόσια προσβολή από μέλος της τότε κυβέρνησης για όλο τον κλάδο δασοφυτεύσεων της Δασικής Υπηρεσίας, κι ἄς εἶχαν πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐμφανῆ τὰ σημάδια ἀπ' τὶς φωτιές πάνω τους.
- Διάλυση τῆς Δασικῆς Υπηρεσίας μὲ σταδιακὴ μείωση ἀρμοδιοτήτων καὶ προσωπικοῦ μὲ ὅ,τι αὐτὸ συνεπάγεται γιὰ τὴν πρόληψη τῶν πυρκαϊῶν.
- Ξεχαρβάλωμα τοῦ Πυροσβεστικοῦ Σώματος ἀπὸ τὶς τεράστιες ἐλλείψεις προσωπικοῦ, τὰ κομματικά κριτήρια στὶς μεταθέσεις - ἀποσπάσεις - προαγωγές - ἀποστρατείες, τὴν ἐξουθένωση τοῦ προσωπικοῦ ἀπὸ τὴ διαρκὴ ὑπέρβαση τοῦ ὥραριου ἐργασίας, τὸ προσωπικὸ δύο ταχυτήτων, ἐποχικὸ καὶ μόνιμο (τὸ πρῶτο δὲν δουλεύει νυχτερινὰ καὶ ὑπερωρίες, διότι δὲν ἐπαρκοῦν τὰ χρήματα, ἐνῶ τὸ δεῦτερο ἐργάζεται ὅλο τὸ 24ωρο, χωρὶς νὰ πληρώνεται γιὰ τὴν πέραν τοῦ ὥραριου ἐργασία), τὶς τρῦπες σὲ ἐκπαίδευση - ἐξοπλισμὸ καὶ στελέχωση τῶν ὑπηρεσιῶν μὲ ἐπιστημονικὸ προ-

σωπικὸ κ.λπ., κ.λπ.

Φαντάσου τώρα νὰ εἶσαι πυροσβέστης καὶ νὰ ψάχνεις ἀνάμεσα σὲ τόσες φωτιές καὶ τόσες συντονισμένες ἐνέργειες νὰ βρῇς τοὺς ἐμπρηστές. Καὶ πάνω ποὺ πᾶς νὰ τοὺς ἀκουμπήσης, κατὰ βασανιστικά ἐρωτήματα σὰν ἐρινύες νὰ προσπαθοῦν νὰ σὲ τρομάξουν. Τί εἶσαι τέλος πάντων, ὁ ὑπεράνθρωπος τοῦ προχτές, ὁ ἥρωας τοῦ χθές, ὁ ἀποδιοπομπαῖος τράγος τοῦ σήμερα ἢ κατὰ ἄλλο αὔριο;

Υ.Γ.: Μανούλα γῆ, συγγνώμη. Εὐχομαι νὰ βγῇς νικήτρια ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀσχημη περιπέτεια τῆς ὑγείας σου. Εἶμαι σίγουρος ὅτι ἡ χημειοθεραπεία σου θὰ πετύχῃ. Μόνο... μόνο ποὺ ἐγὼ δὲν θὰ ζῶ, νὰ δῶ τὰ μαλλάρια σου νὰ φυτρώνουν ξανὰ καὶ νὰ καλύπτουν τὶς πληγές, ποὺ ἀνοίξαμε στὸ κορμί σου.

Με τιμὴ
Λάζαρος Γακηλάζος
Ἀρχιεπίσκοπος ἐ.ἐ.

‘Ο λαὸς ἀρέσκειται νὰ τὸν ἐξαπατοῦν

Σχετικὰ μὲ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ κ. Χρ. Αὐγερινοῦ ἀπὸ τὸ Ὅσλο Νορβηγίας στὸ τεῦχος ἀρ. 302, ἂν καὶ βασικὰ συμφωνῶ μαζί του, θὰ ἤθελα πάντως νὰ ἐκφράσω καὶ κάποια διαφωνία μου.

Ὅσον ἀφορᾷ στὴν τάση ἐπαναφορᾶς τῆς ἐλληνικῆς θρησκείας, ποὺ παρατηροῦμε σήμερα, θεωρῶ ὅτι εἶναι μία ψηφίδα τῶν θεσμῶν, ποὺ θὰ ὠφελήσῃ νὰ ἐπανέλθουν ὡς ἓνα κομμάτι ἀπὸ αὐτὰ ποὺ συνέθεσαν αὐτὸν τὸν πολιτισμὸ, ποὺ ὅλοι θαυμάζουμε.

Εἶναι ἀνάγκη γιὰ «τὴ μεγαλύτερη μᾶζα, γιὰ

τοὺς μὴ γνωρίζοντες καὶ τοὺς ἀμφιταλαντευόμενους» νὰ ἀνήκουν κάπου. Ἀπὸ ἀνασφάλεια, ἀπὸ συνήθεια, γιὰ νὰ ἐλπίζουν κάπου, γιὰ νὰ εἶναι πληγωμένοι, ἀπελπισμένοι ἢ γιὰ νὰ συναντοῦν ἀνὰ κάποια χρονικὰ διαστήματα κάποιους συνανθρώπους τοὺς σὲ πανηγύρεις, γιὰ νὰ περιμένουν κατὰ γὰρ ἓνα χρόνον, γιὰ νὰ ἐξευμενίσουν ἢ νὰ εὐχαριστήσουν μία ἀνώτατη δύναμη γιὰ ὅ,τι τοὺς συμβαίνει... Μποροῦμε νὰ προσθέσουμε καὶ ἄλλα ἴσως.

Ἡ ὑπαρξὴ θρησκειῶν ξεκίνησε μαζί μὲ τὴν

συμβουλευεὶ ὁ ἀπ. Ἰάκωβος (Ἰακ. Ε' 14)* ἢ στὸ «τίμιο ξύλο» ἢ στὴν «ἀγία ζώνη» ἢ σὲ «θαυματουργὰ ἅγια λείψανα» ἢ καταφεύγει ἀμέσως στὸ καλύτερο νοσοκομεῖο καὶ στοὺς πιὸ φημισμένους γιατρούς;

Ἀλλά, ἂν συμβαίῃ τὸ δεῦτερο, μήπως οἱ συμβουλές καὶ οἱ προτροπές τῶν «ποιμένων» καὶ τῶν «πνευματικῶν πατέρων» γιὰ καταφυγὴ σὲ «εὐχέλαια», «ἀχειροποίητες» ἢ «δακρύζουσες» ἢ «μυροβλύζουσες» «θαυματουργές» εἰκόνες καὶ «ἅγια λείψανα» καὶ ὁ μακρὸς κατάλογος τῶν «θαυματουργικῶν» θεραπειῶν καὶ ἰάσεων, ποὺ συνήθως ἐπικαλοῦνται, ἰσχύουν μόνο γιὰ τὸ εὐκολόπιστο «ποῖμνιο» καὶ ὅχι γιὰ τοὺς «ποιμένες»;

Ἄν ὅμως εἶναι ἔτσι, τότε αὐτὸ δείχνει, ὅτι αὐτὰ ποὺ λένε δὲν τὰ πιστεύουν, οὔτε ἐμπιστεύονται τέτοιες μεθόδους θεραπείας. Ἄν ὅμως προτείνουν κάτι, ποὺ ἐκεῖνοι δὲν ἐμπιστεύονται καὶ δὲν ἐφαρμόζουν, αὐτὸ εἶναι ἐπικίνδυνον γιὰ τοὺς ἄλλους, γιὰ τὸς παρὰσύρουν σὲ λανθασμένη ἐπιλογή! Γιατὶ θὰ ἦταν πολὺ σκληρὸ νὰ δεχθοῦμε,

ὑπαρξῆς τῶν ἀνθρώπων. «Ὁ ὄχλος φιλεῖ ἀπατάσθαι», ἔγραφε ὁ ἀγαπημένος μας παπποῦς Ἡράκλειτος.

Ὁ ὄχλος, οἱ ἀφελεῖς εἶναι ἡ κυρίαρχη πλειοψηφία στὴ γῆ καὶ ἔχει ἀνάγκη νὰ αὐταπατάται. Αὐτὸς κάνει δουλειὲς καὶ ὑποχωρήσεις, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ βρῇ χώρο καὶ χρόνο ὁ σκεπτόμενος ἄνθρωπος νὰ προσφέρει τὶς σκέψεις του καὶ τὰ ἔργα του στὴν κοινωνία. Ἄς τοῦ ἐπιτρέψουμε νὰ παίξῃ μὲ χάντρες καὶ πλαστικά κουνιάκια, ἀφοῦ αὐτὸ τὸν ἡρεμεῖ. Ἄς μὴν πάρουμε ρόλο ἱεραπόστολου στὴ Νότια Ἀμερική. («Αὐτό, ποῦ πιστεύω ἐγώ, εἶναι τὸ βέλτιστο γιὰ σένα»!)

Πιστεύω, πὺς ὁ φανατισμὸς εἶναι ἡ ἰσχυρότερη βλάβη, ποῦ προκαλοῦμε οἰκιοθελῶς στὸν ἐγκέφαλό μας. Βλάπτει πρωτίστως ἐμᾶς καὶ κατόπιν τοὺς ὑποτιθέμενους ἀντιπάλους μας. Τὸ κείμενο, στὴν ἰστοσελίδα ποῦ διαβάσατε, καὶ ἔγινε αἰτία τῆς ἐπιστολῆς σας, θυμίζει χριστιανικῶς σκεπτόμενο συγγραφέα ἡ ὁπαδὸ κάποιας θύρας. Ὅποτε θεωρῶ ὅτι εἶναι ἀνάξιο προσοχῆς, ἀλλὰ εἶναι εὐχάριστο, ὅτι ἔγινε αἰτία γιὰ διάλογο καὶ ἐπιχειρήματα.

Ἄν κάποιος νοιώθῃ ἀσφάλεια μέσα σ' ἓνα μαντρί, δὲν μπορούμε νὰ τὸν ἐμποδίσουμε, νὰ

τὸν πείσουμε, νὰ τὸν κατακρίνουμε, γιὰτὶ νοιώθει ἔτσι.

Εἶναι ὅμως προτιμώτερο ἓνα μαντρί, ὅπου «ἐπικρατεῖ κάποιο κλίμα ἐλευθερίας καὶ ποὺ ἀφήνει περιθώρια, γιὰ νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ Φιλοσοφία καὶ ὁ Πολιτισμὸς», παρὰ κάποιο φανατισμένο, μίζερο, ποῦ βλέπτει σοβαρὰ τὴν ὑγεία. Οὐδέποτε κατεγράφη ἐπιθετικὸ γεγονός Ἑλλήνων λόγῳ ἀρχαίου θρησκευματος.

Ἡ παρουσία τῶν θεϊσκῶν εἶναι μόνιμη καὶ ἀδιάλειπτη στὴν Ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου. Ἀντικαθίστανται ἀπλῶς ἀπὸ νέους θεῖσκους.

Συμπίπτουν ἐνίοτε μετὰ κατὰπτωση τοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τῶν Γραμμάτων. Μετὰ κατὰπτωση καὶ ἐκμηδένιση τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. Γιὰ ποῖο λόγο νὰ γίνῃ ἀντικατάσταση θεῶν, ὅταν ὑπάρχουν!

Εἶναι ἐπιθυμητοὶ οἱ θεοί, ποὺ μπορούμε νὰ τοὺς πολεμήσουμε, νὰ τοὺς ἀμφισβητήσουμε, νὰ τοὺς ἀποκαθλώσουμε, χωρὶς νὰ κινδυνεύουμε νὰ μᾶς κάψουν καὶ νὰ μᾶς διαμελίσουν. Θεοὶ ἐλευθερίας!

Με ἐκτίμηση
Μαίρη Στολτίδου
Δῆμος Λευκῶν, Σέρρες

Ἡ ταύτιση τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας μετὰ τὸν δογματισμὸ

Κύριε Λάμπρου,

Στὸ τεῦχος Μαΐου τοῦ περιοδικοῦ σας –ποῦ πρώτη φορὰ ἦρθα σὲ ἐπαφὴ μ' αὐτό– εἶδα μετὰ ἀποτροπιασμὸ τὴν ἱεροσυνία μετὰ δρᾶστη τὸν Ἑβραιοχριστιανισμὸ ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος καὶ Πολιτισμοῦ. Ὅμως νὰ γίνω σαφές: Ἡ χρησιμοποίηση δομικοῦ ὕλικου, παρμένου ἀπὸ τὸν Παρθενῶνα καὶ ἄλλα ἱερά, εἶναι πολυσήμαντη: 1) Κατίσχυση ἐπὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. 2) Ἑλλει-

ψη οἰωνδῆποτε ἀνακλαστικῶν ἀπὸ τοὺς «Ἑλληνες», ποὺ χορεύουν ἐπὶ τοῦ πτώματος τῆς ἐλληνικῆς «μῆτρας», ποὺ ἐγέννησε αὐτὸν τὸν μοναδικὸ παγκόσμιον πολιτισμὸ. 3) Συμπαιγνία τῶν ἐλληναρᾶδων τοῦ Πολιτειακοῦ (μας) Κατεστημένου μετὰ τὸ ἑβραιοχριστιανικὸ ἱερατεῖο ἐναντία σ' ἓναν πολιτισμὸ, ποὺ λειτουργεῖ ὡς χρυσὴ ἄλυσίδα, μετὰ τὴν ὁποία κρατᾷ δεμένους (καὶ χορεῦει δίχην ἀρκούδας) αὐτοὺς τοὺς ἐλληνα-

ὅτι οἱ «ἐκπρόσωποι» τοῦ Κυρίου ἐξαιροῦνται ἀπὸ τὴν «Θεῖα Χάρη» καὶ τὴ «Θεῖα Πρόνοια», ποὺ ἐπαγγέλλονται!

Μήπως λοιπὸν ἡ πολυδιαφημιζόμενη ἀπὸ ὅλο τὸ θρησκευτικὸ σύστημα «θαυματουργικὴ θεραπεία» τελικὰ εἶναι μία προσπάθεια νὰ ἀπαξιωθῇ καὶ νὰ ἐξοστρακισθῇ ἡ ἱατρικὴ ἐπιστήμη, νὰ μειωθῇ ἡ ἀναγνώριση τῆς προσπάθειας τοῦ γιατροῦ, ποὺ δίνει συνεχῆ μάχη καὶ διαρκῆ ἀγῶνα γιὰ τὸν συνάνθρωπο, νὰ σκιασθοῦν τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ ἱατρικοῦ κόσμου, γιὰ νὰ προτείνωνται εὐκολώτερα (γιὰ εὐνόητους λόγους) καὶ νὰ ἐπικρατοῦν στὸ ἀνυποψίαστο ποίμνιο ἄλλες, δῆθεν καλύτερες καὶ πιὸ ἀποτελεσματικές, δῆθεν ἄμεσες καὶ αὐτόματες, μορφές θεραπείας;

Γιὰτὶ, ἂν δὲν ἰσχύῃ αὐτό, τότε γιὰτὶ ὅλοι οἱ «ἐκλεκτοὶ τοῦ Ὑψίστου» μετὰ σπουδῇ καὶ δέος καταφεύγουν στὴ δύσκολη στιγμή στὰ καλύτερα νοσοκομεῖα (ἀντὶ στὰ μοναστήρια «θαυματουργῶν ἁγίων», στὰ ὁποῖα κατευθύνουν τοὺς πιστοὺς) καὶ μετὰ ἀγωνία περιμένουν τὰ ἀνακοινωθέντα τῶν ἱατρικῶν συμβουλίων καὶ ἀπὸ τὰ ἔμπειρα καὶ

ρᾶδες τὸ ἱερατεῖο. Φυσικὰ τοὺς χορεύουν κι ἄλλοι ἔξωθεν τῶν ὁρίων τῆς τάλαινας χώρας μας, ποὺ κακῇ τῇ μοῖρᾳ εὐεργετήθηκαν (καὶ προώδευσαν, ἀντὶ ἡμῶν). Ὅμως αὐτοὶ οἱ γραικύλοι, ποὺ ἄγονται καὶ φέρονται ἀπὸ τὴν... ἑλληνορθόδοξη Ἐκκλησία, «ζητοῦν οἱ ταλαίπωροι νὰ μπαλωθοῦν» (κατὰ Καβάφην) νεμόμενοι ὁμοῦ μὲ αὐτὴ τοὺς καρποὺς τοῦ μόχθου μας καὶ τὴν γονιμότητα τοῦ ἐθνικοῦ μας ἐδάφους... Καὶ πρὸς χάριν ὅλων αὐτῶν διεμόρφωσαν μιὰ Παιδεία, ποὺ πεμπουσία της εἶναι τὸ «Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου» οὕτως, ὥστε νὰ ἐξοβελιστοῦν τὰ ὅποια ἐναπομένοντα ψήγματα τοῦ Ὁρθοῦ Λόγου, τοῦ Δι-αλεκτισμοῦ, τῆς ἑλληνοπρέπειας ἀλλὰ καὶ τῆς πι-

θανότητας «νὰ γνωρίσῃ ὁ νιὸς τὸν ἑαυτοῦ του» (μᾶλλον οἱ νιοὶ μας). Καὶ νὰ γίνουν ἄξιοι κληρονόμοι τῶν ἀπαράμιλλων ὑποθηκῶν τῶν προγόνων μας. Γιὰ τὶς ὁποῖες ὑποθήκες ἐκτρέπονται οἱ... ἀρχιτέκτονες μὲ τὴν μαύρη τήβεννο, ποὺ κτίζουν ἐκκλησίες ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ἱερῶν μας... Λέ-τε καὶ δὲν ὑπάρχει ἄφθονο οἰκοδομικὸ ὑλικὸ πρὸς ἀνέγερσιν αὐτῶν τῶν οἴκων ψυχολογικῆς διαφθορᾶς, ποὺ ὁσημέρᾳ εὐτυχῶς κενοῦνται προβάτων. Τὸ ψεῦδος ἔχει «κοντὰ ποδάρια»...

Μὲ τιμὴ στὸ πρόσωπο καὶ τὸ ἔργο σας
Ἀντώνης Χαραλάκης
Χανιά

Ἀποκρυφθεῖσα πυρκαῖα ἀποτελεῖωσε ἀρχαιολογικὸ χῶρο

Κύριε διευθυντά,
Τὸ ΚΑΣ καὶ ὁ ὑπουργὸς Πολιτισμοῦ ἐπιτρέ-
πει τὴν καταστορὴν κηρυγμένου ἀρχαιολογι-
κοῦ χώρου μὲ τὴν χορήγηση ἔγκρισης λειτουρ-
γίας παράνομης χωματερῆς μέσα σὲ αὐτόν. Σή-
μερα Τρίτη, 31 Ἰουλίου περὶ ὥρα 20:45' μεγάλη
πυρκαῖα στὸν σκουπιδότοπο κατακαίει τὸν νε-

ολιθικὸ οἰκισμὸ τοῦ Στρόφιλα (4500-3200 π.Χ.),
μοναδικὸ στὸ εἶδος του στὴν Εὐρώπη, μὲ σημα-
τικώτατες καὶ μοναδικές βραχογραφίες. (Βλ.
«Δαυλόν», Σεπτεμβρίου 2006.)

Μὲ τιμὴ
Δημήτρης Χέλμης

Σμηνίτης ἀναρωτιέται: Γιατί φέρω τὸ ἐθνόσημο;

Κύριε Λάμπρου, ἀγαπητοὶ συνεργάτες καὶ
ἀναγνώστες τοῦ «Δ»,
Ὑπηρετῶ τὴ στρατιωτικὴ μου θητεία σὲ θέρε-
τρο ἀξιωματικῶν τοῦ Νομοῦ Ἀττικῆς. Εἶμαι κι
ἐγὼ ἓνα ἀπὸ τὰ χιλιάδες «βύσματα», ποὺ ἔχουν
μετατρέψει τὸν τόπο σὲ πελώριο πολύμπριζο,
ποὺ διαχέεται ἀπὸ ξένο ρεῦμα. Ἡ δραματικὴ κα-
τάσταση μὲ τὶς πυρκαῖες στὴν Πελοπόννησο εἶ-
χε ἀποκληθῇ «ἐμπόλεμη». Χιλιάδες ἐφεδροὶ-ἄμι-

σθοὶ δημόσιοι ὑπάλληλοι, συντηρητὲς τῶν στρα-
τοπέδων βολόδερναν ἐδῶ κι ἐκεῖ. Μποροῦσαν
νὰ βοηθήσουν ἀμέσως καὶ ποικιλοτρόπως! Μὰ
τὸ πολιτικὸ κόστος εἶναι μεγάλο. Ἔπесαν τὰ
τηλέφωνα, καὶ «ποῦ νὰ τρέξῃ ὁ γιόγκας μου στὰ
καμμένα τώρα!». Δὲν θέλω νὰ σκεφτώμαι, τί
ἔχει νὰ γίνῃ σὲ καιρὸ πραγματικοῦ πολέμου.

Ὁ ναὸς τοῦ Ἐπισκόπου Ἀπόλλωνα στὴ Νέα
Φιγαλεία καὶ ὁ ἀρχαιολογικὸς χῶρος τῆς Ὀλυμ-

ίκανα χέρια τῶν διάσημων χειρουργῶν ἀναμένουν τὴν ἀποκατάσταση τῆς πολύτιμης
υἱείας τους (ἀντὶ καρτερικὰ νὰ περιμένουν τὴν ἐμφάνιση π.χ. τοῦ «ἁγίου Ἐφραίμ»
ἢ τοῦ «ἁγίου Ραφαήλ» ἢ τοῦ «ἁγίου Κυπριανοῦ» στὸν ὕπνο τους, τὴν «εὐσπλαχνία»
τοῦ ἁγίου καὶ τοὺς «οἰκτιρμούς» του, ἀφοῦ μὲ κάθε εὐκαιρία μᾶς διαβεβαιώνουν γιὰ
τέτοιες «θανματοουργικές» ἐπεμβάσεις καὶ ἐμφανίσεις!);

* Ἐπιστολὴ Ἰακώβου Κεφ. Ε' 14: «Ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; Προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυ-
τέρους τῆς ἐκκλησίας καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτόν, ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν
τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου. Καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ
αὐτὸν ὁ Κύριος.»

Μὲ τιμὴ
Μιχάλης Χαραλαμπάκης
Ἀθήνα

πίας γλύτωσαν την καταστροφή. Ἄς διασώσουν με την τιμή και την υπόληψή μας ἀπὸ τοὺς σύγχρονους Ἀλάριχους ἐνθυμούμενοι τὸν Σωκράτη: «Ὅτε την φωτιά μπουρεῖς νὰ σβήσης με τὸ

ροῦχο σου οὔτε τίς αἰσχροὺς πράξεις με τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ.»

Με τιμή
Ἀνώνυμος Σμηνίτης

«Καὶ λέω, γιατί νὰ ψηφίσω στὶς ἐκλογές;»

Ἀγαπητέ μου Δαυλέ,

Στὸ περιοδικὸ «Εἰκόνες» τοῦ κυριακάτικου «Ἐθνους» τῆς 1ης Ἰουλίου 2007 διαβάζω στὴ σελίδα 8: «Ἐκτακτα περιστατικά: Ὁ διοικητὴς τῆς ΔΕΗ ἀποφασίζει μόνος του νὰ κάνει μία αὔξηση στὸ μισθὸ του κατὰ 100.000 €. Μετά, ἐπειδὴ ἀξιολόγησε τὴν ἐνέργειά του ὡς ιδιαίτερα σημαντική, ἔδωσε καὶ ἓνα μῶνους στὸν ἑαυτό του, πὺν τὸ σκέφτηκε, ἄλλες 100.000 €. Τὸ παράδειγμα τοῦ διοικητῆ τῆς ΔΕΗ ἀκολούθησε καὶ ὁ διοικητὴς τοῦ ΟΤΕ, πὺν ἔδωσε στὸν ἑαυτό του μιὰ μηνιαία αὔξηση 70%. Μῶνους δὲν ἔχει ἀποφασίσει ἀκόμη πόσο θὰ πάρη...». Καὶ σκέφτομαι: Νὰ τὰ διαβάξῃ αὐτὰ ὁ κοσμάκης τῶν 600 ἢ 700 ἢ καὶ 1.000 εὐρώ, πὺν ἔχει

νὰ βγάλῃ πέρα ὁλόκληρη οἰκογένεια, νὰ μεγαλώσῃ καὶ νὰ σπουδάσῃ παιδιὰ (γιά τὴν καλὴ πατρίδα πάντα) καὶ πὺς νὰ μὴ μᾶς βάλῃ φωτιά νὰ μᾶς κάψῃ!

Ἄραγε πὺς νὰ τὰ διαβάξῃ αὐτὰ ὁ ἐκπαιδευτικός, πὺν τὸν ἔχουν χορτάσει φωτοβολίδες γιά τὴν ἱερὴ κοινωνικὴ καὶ ἐθνικὴ ἀποστολή του (πὺν εἶναι πράγματι τέτοια), ὁ ἐκπαιδευτικὸς πὺν μάχεται με τὴν ψυχὴ στὸ στόμα;

Καὶ λέω: Νὰ ψηφίσω στὶς ἐθνικὲς ἐκλογές; Μὰ γιατί;

Φιλικά
Νίκος Ταρναρῆς
Κιάτο

Ὁ ἅγιος κυνηγὸς τῶν φιλοσόφων

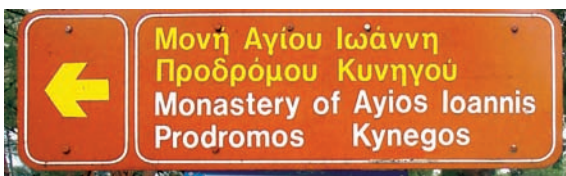
Κύριε διευθυντά,

Ὅταν ἔβλεπα στὴν Ἀγία Παρασκευή, στοὺς πρόποδες τοῦ Ὑμητοῦ, τὴν πινακίδα πρὸς: «Μονὴ Ἀγίου Ἰωάννου Προδρόμου τοῦ Κυνηγοῦ», σκεφτόμουν, ὅτι τὸ ὄνομα τῆς μονῆς πιθανῶς νὰ προῆλθε ἀπὸ κάποιον μοναχό, πὺν προφανῶς κυνηγοῦσε λαγούς κι ἄλλα ἄγρια ζῶα, προκειμένου νὰ ἐπιβιώσῃ στὸ βουνό.

Ὅταν ὅμως ἐπισκέφθηκα τὸ Βυζαντινὸ Μουσεῖο Ἀθηνῶν, ἡ ἐκπληξή μου ἦταν μεγάλη. Στὸ Μουσεῖο ἐκτίθεται μία μαρμαρίνη πλάκα ἀπὸ τὴ μονή, κάτω ἀπὸ τὴν ὁποία ἀναγράφεται τὸ πλήρες ὄνομά της: Μονὴ Ἀγίου Ἰωάννου Προδρόμου (τοῦ Κυνηγοῦ τῶν Φιλοσόφων).

Στὸ πλαίσιο τῆς προπαγανδιζόμενης ἐλληνοχριστιανικῆς δῆθεν συνύπαρξης ἀποκρύπτεται ἔντεχνα τὸ τί πραγματικὰ κυνηγοῦσε ὁ ἐν λόγῳ ἅγιος τῆς Ὁρθοδοξίας.

Μετὰ τιμῆς
Ἑλένη Πετρίδου

Φωτογραφία από την τεράστια καμμένη δασική έκταση στην Πεντέλη κοντά στο μοναστήρι του αγίου Παντελεήμονα (βλ. «Δ», τ. 298), από όπου ξεκίνησε ή πρόσφατη μεγάλη πυρκαϊά. Μπροστά στο ολοκληρωτικά κατεστραμμένο φυσικό περιβάλλον αυτό που βρήκε να δηλώσει ο αρχιεπίσκοπος ήταν ότι δοξάζει τον Κύριο, γιατί δεν καήκε το μοναστήρι της Πεντέλης.

«ΚΑΙ ΘΕΛΕΙ ΑΦΑΝΙΣΕΙ ΤΗΝ ΔΟΞΑΝ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ ΤΟΥ»

κηνές αποκαλύψεως καὶ βιβλικῆς καταστροφῆς (σύμφωνα με τὶς ρωμαϊκές ἐκφωνήσεις στὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως) ζήσαμε τὸ καλοκαίρι ποὺ μᾶς πέρασε. Πάνω ἀπὸ 10 ἑκατομμύρια στρέμματα δάσους καὶ καλλιέργειες τῆς Νότιας

Εὐρώπης ἔγιναν στάχτες καὶ ἀποκαΐδια ἀπ' τὶς πυρκαϊές. Χῶρες ὅπως ἡ Ἀλβανία, ἡ Κροατία, ἡ Σερβία, τὰ Σκόπια, ἡ Ἰταλία ἡ Πορτογαλία, ἡ Ἰσπανία, ἡ χώρα μας καὶ ἄλλες κατακάηκαν ἀπὸ ἀνεξέλεγκτα πύρινα μέτωπα. Στὶς πλεῖστες τῶν περιπτώσεων οἱ πυρκαϊές ἀποτελέσαν ἐκτέλεση ὀργανωμένων σχεδίων ἐμπρηστῶν. Ὅλα τὰ στοιχεῖα δείχνουν ὅτι ὑπῆρξε ἓνα καλὰ ὀργανωμένο καὶ συντονισμένο σχέδιο, ποὺ σκοπὸ εἶχε τὴν ἀποτέφρωση τοῦ δασικοῦ πλούτου τῆς Νοτίου Εὐρώπης. Στὴν χώρα μας ἓνας ὀργανωμένος στρατὸς ἐμπρηστῶν κτυποῦσε καθημερινὰ καὶ πυρπολοῦσε χωρὶς ἔλεος τὰ ἐναπομείναντα δάση μας. Ἀποτέλεσμα ὄλεθρος καὶ ὀλοκληρωτικὴ καταστροφή. Βουλευτὲς καὶ ὑπουργοὶ τῆς κυβερνήσεως δήλωσαν, ὅτι ἀντάρτες πόλεων ἢ ξένοι τρομοκράτες βρίσκονται πίσω ἀπ' τὶς πυρκαϊές καὶ ὅτι οἱ ἐμπρηστὲς καὶ οἱ οἰκοπεδοφάγοι δὲν μποροῦν πλέον μὲ κανέναν τρόπο νὰ ἀναχαιτιστοῦν.

Κατὰ τὰ τελευταῖα τριάντα χρόνια μὲ εἰδικοὺς νόμους, ποὺ ἔφτειαξαν οἱ ρωμαϊ-
κες κυβερνήσεις, ἔδωσαν τὸ πράσινο φῶς σὲ διάφορους «δασοφάγους», νὰ οἰκο-
πεδοποιήσουν τὰ δάση τῆς χώρας μας. Ἡ Ἀττικὴ ἀποτέλεσε καὶ πάλι τὸ κόκκινο

Ὁ μνητροπολίτης εἶπε,

ὅτι πρόκειται γιὰ

κοινωφελὲς ἔργο,

καὶ τοῦ ἀπήντησα,

ὅτι τὸ μεγαλύτερο

κοινωφελὲς ἔργο

εἶναι αὐτό, ποὺ μᾶς

ἔχει δώσει ἡ Φύση,

κι αὐτὸ εἶναι τὸ βουνό.

Ἔνα μῖνα μετὰ τὸ

κομμάτι τοῦ δάσους

ποὺ διεκδικοῦσε

ἡ Ἐκκλησία κάηκε.

πανὶ γιὰ τοὺς δασοτρομοκράτες. Ἀπ' τοὺς ἐπίδοξους
μνηστῆρες δὲν θὰ μποροῦσε νὰ λείπη καὶ ἡ Ἑλλαδικὴ
Ἐκκλησία, ποὺ τὰ τελευταῖα χρόνια ἔχει ἀνοίξει πόλε-
μο διεκδικήσεων μὲ τὸ κράτος ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς πολίτες.
Στὸν Καρέα ἡ Ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία ἐπωφθαλμοῦσε
ἐδῶ καὶ καιρὸ τὸ κομμάτι δάσους ποὺ κάηκε. Συγκεκρι-
μένα πρὶν ἀπ' τὴν ἀρρώστειά του ὁ κ. Χριστόδουλος
ἀνακοίνωνε τὴν δημιουργία τοῦ Συνοδικοῦ Μεγάρου,
ποὺ θὰ κατασκευαζόταν μέσα στὸ δάσος τοῦ Καρέα.
Τὸ Μέγαρο θὰ περιστοιχιζόταν καὶ ἀπὸ ἄλλα κτήρια,
ὅπως βιβλιοθήκες, ξενῶνες, γραφεῖα, κέντρα πληροφο-
ρικῆς, διοικητικὰ κτήρια καὶ θὰ ἀποτελοῦσε ἓνα εἶδος
ἐκκλησιαστικῆς πολιτείας, ἓνα νέο Ὁρθόδοξο Βατικανὸ
δίπλα ἀπ' τὸ κέντρο τῆς Ἀθήνας.

Ὁ Δήμαρχος Καισαριανῆς Σπύρος Τζόκας τὴν 25ῃ
Ἰουλίου δήλωσε στὴν ἐφημερίδα «Μετρό» γιὰ τὸ θέμα
αὐτό: «Ἡ Μητρόπολη ἔχει πάρει ἄδεια, γιὰ νὰ χτίσῃ
ἓνα κτήριο περίπου 800 τ.μ., ποὺ θὰ διαθέτῃ ξενῶνες,

ΤΟ ΚΑΚΟΥΡΓΗΜΑ ΤΩΝ ΕΜΠΡΗΣΜΩΝ

ἀ ἀπαράμιλλης ὁμορφιᾶς ἑλληνικὰ δάση καίγονται ἀλύ-
πητα, ἡ ζωὴ χωρὶς ὀξυγόνου φθίνει καὶ καταργεῖται, καὶ
συνεπῶς ὁ ἐμπρησμοὸς εἶναι τετελεσμένο ἔγκλημα καὶ ὄχι
ἀμέλεια, ὅπως ἐπιμένουν τὰ ἀνόητα σποτάκια στὴν Τηλε-
όραση, προσπαθώντας νὰ καταστήσουν ἐμᾶς ἐνόχους,
ξέροντας καλὰ ὅτι δὲν εἴμαστε ἐμεῖς. Λόγω τῆς ἀτιμωρησίας ὅμως οἱ
ἐμπρηστὲς δροῦν ἀνενόχλητοι καί, ὅποτε συλλαμβάνονται κάποιοι ὑπο-
ποιοί, γιὰ ἀνεξήγητους λόγους ἀφήνονται ἀμέσως ἐλεύθεροι. Ποιὸς φταί-
ει λοιπὸν; Ὁ μόνος ἐμπρηστής εἶναι ἡ ἐμπορευματοποίηση τῶν δασῶν
καὶ ἡ προσαγωγή τους στὴν ἀγορὰ ἀπὸ τὴν ἐξουσία, ποὺ μὲ ἐπίσημες
τροπολογίες πυροδοτεῖ τοὺς ἐμπρηστὲς! Τὰ δάση δὲν ἀνήκουν σὲ καμ-

πάρκινγκ, αίθουσες, γραφεία, πνευματικό κέντρο κ.ά. Ἐμεῖς ἀντιδρούμε καὶ πρὸ ἡμερῶν κάναμε μία συγκέντρωση διαμαρτυρίας ἐκεῖ. Ἀντιδρούμε, γιατί ἔχουμε πεί, ὅτι στὸν Ὑμηττὸ δὲν θὰ πρέπει νὰ χτιστῇ οὔτε ἓνα μέτρο τσιμέντου. Ὁ μητροπολίτης (Λαγκαδᾶ) εἶπε, ὅτι πρόκειται γιὰ κοινωφελὲς ἔργο, καὶ τοῦ ἀπήντησα, ὅτι τὸ μεγαλύτερο κοινωφελὲς ἔργο εἶναι αὐτό, ποὺ μᾶς ἔχει δώσει ἡ Φύση, κι αὐτὸ εἶναι τὸ βουνό.» Ἐνα μῆνα μετὰ τὸ κομμάτι τοῦ δάσους ποὺ διεκδικοῦσε ἡ Ἐκκλησία κἀνκε. Ὁ μητροπολίτης Λαγκαδᾶ, ἀντικαταστάτης τοῦ κ. Χριστόδουλου στὸν θρόνο, σὲ ἐρώτηση δημοσιογράφου τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ «Σκάι», γιὰ τὸ ἂν ἡ Ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία ἐμπλέκεται στὶς διεκδικήσεις τῶν καμμένων στρεμμάτων τοῦ Καρέα, δήλωσε κυνικά, ὅτι «ἐκεῖ, ἀγαπητέ μου, χτίζεται ἤδη τὸ Συνοδικὸ Μέγαρο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

Ἡ προκλητικὴ στάση τῆς Ἐκκλησίας στὴν Πεντέλη

μὼς οἱ διεκδικήσεις τῶν καμμένων δασικῶν ἐκτάσεων τῆς Πεντέλης ἀπ' τὴν Ἐκκλησία ἔχουν πάρει τὴν μορφή καταπατήσεων τὰ τελευταῖα χρόνια. Συγκεκριμένα μετὰ τὸ κάψιμο καὶ τὴν ὀλική καταστροφή τοῦ Πεντελικοῦ δάσους τὸ 1997 ἡ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος μὲ τὴν ἀρωγὴ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ξεπούλησε σταδιακὰ καὶ ἐν κρυπτῷ τὸ καμμένο δάσος τοῦ Πεντελικοῦ ὄρους. Χιλιάδες στρέμματα ἀναδασωτέας δασικῆς ἐκτάσεως ἔχουν καταπατηθῇ καὶ 1200 ἀπ' αὐτὰ ἔχουν κτιστῇ ἀπ' τὴν ἐν λόγῳ μονή. Γιὰ τὴν ὑπόθεση αὕτη ἡ Διεύθυνση Πολεοδομίας Ἀνατολικοῦ Τομέα Ἀττικῆς ἔχει ἐπιβάλλει πρόστιμο στὴν Ἱερὰ Μονὴ Πεντέλης ὕψους 992.158

μία κυβέρνησις καὶ οὐδεὶς πρωθυπουργός, ὑπουργὸς ἢ βουλευτὴς ἔχει τὴν δικαιοδοσίαν νὰ περνᾷ νόμους καὶ τροπολογίαις, ἀποχαρακτηρίζοντας τὰ δάση καὶ ὀνομάζοντάς τα «βοσκοτόπια». Τὰ δάση εἶναι ἐθνικὴ περιουσία, ὅχι κυβερνητικὴ καὶ ἔτσι πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζονται. (Τὸ γελοῖον τῆς ὑποθέσεως εἶναι, ὅτι ἀκόμη καὶ κορυφαῖοι πολιτικοὶ κατοικοῦν στὰ αὐθαίρετα, ποὺ ἔχτισαν στὴν Πολιτεία!)

Φυσικὰ οἱ κατασκευαστικὲς ἐταιρεῖες καὶ οἱ μεγαλο-ἐργολάβοι, ποὺ εἶναι καὶ οἱ συνήθεις «ἡμέτεροι» ὅλων τῶν κυβερνήσεων, περιμένουν ἀνυπόμονα τὴν λήξιν τοῦ δασικοῦ καθεστώτος μιᾶς περιοχῆς, ἀλλὰ ἡ ἐμπορευματοποίηση τῶν δασῶν ἰσχύει ἀπὸ χρόνια καὶ ἐνθαυρύνεται σιωπηλά. Τὸ κενὸ τῆς κυβερνητικῆς δασικῆς πολιτικῆς προσπάθησε νὰ τὸ καλύψῃ τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας, ἐλάχιστα πράγματα ὅμως πέτυχαν. Δὲν γίνονται κατεδαφίσεις ποτὲ μέσα στὰ δάση, καὶ ὑπάρχει προκλητικὴ ἀτιμωρησία. Ἀπὸ ποιὸν προστατεύονται ἐμπρηστὲς καὶ καταπατητές; Τὸ μεγαλύτερο ἀγκάθι πάντως εἶναι οἱ ἀπαιτήσεις τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ διεκδικεῖ τεράστιες δασικὲς ἐκτάσεις, καταπατώντας

εὐρώ, τὰ ὅποια οὐδέποτε πληρώθηκαν. Στὸ τεύχος τοῦ «Δαυλοῦ» 298, στὸ ἄρθρο «Καταστρέφουν τὴν Πεντέλη μὲ τὴν ἀνοχὴ τῶν δικαστηρίων» ἔχουμε ἀναφερθῇ ἀναλυτικὰ στὸ θέμα αὐτό, γιὰ τὴν κοινὴ δηλαδὴ δράση τῆς Μονῆς Πεντέλης, τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους.

Ὅμως φαίνεται ὅτι ἡ δράση τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων τῆς Πεντέλης δὲν ἔχει τέλος. Ἐνῶ ἡ ἔρευνα, ποὺ βρισκόταν σὲ ἐξέλιξη, γιὰ τὶς πολυτελεῖς «ιερές» βίλλες, ποὺ ἔχουν κτιστῇ παράνομα, χωρὶς καμμία πολεοδομικὴ ἄδεια, ἔχει παγώσει, τὸ καλοκαίρι ποὺ μᾶς πέρασε περιβαλλοντολογικοὶ σύλλογοι καὶ ὁ δασάρχης τῆς περιοχῆς κατήγγειλαν, ὅτι ἡ διοίκηση τῆς μονῆς προσπάθησε νὰ νοικιάσῃ σὲ ἰδιώτη 300 στρέμματα καμμένον δάσους, ποὺ εἶχαν κριθῇ ἀναδασωτέα ἀπ' τὸ 1998. Ὁ «ιερὸς» πλειστηριασμὸς ἐγίνε γνωστός, καὶ στὸ παρὰ πέντε ἀποτράπηκε ἡ διαδικασία. Τὸ ξεπούλημα τοῦ δάσους τῶν 300 στρεμμάτων ἐπελέγη ἀπ' τὴν ἐν λόγω μονὴ νὰ διενεργηθῇ τὴν Παρασκευὴ 8 Ἰουνίου, δηλαδὴ λίγες ἡμέρες μετὰ τὴν Παγκόσμια Ἡμέρα Περιβάλλοντος. Ἡ δημοσιοποίηση τῆς διακηρύξεως ἐκμισθώσεως τοῦ ἀκινήτου ἐγίνε «νύχτα» σὲ ἔντυπα χαμηλῆς κυκλοφορίας κρυφὰ ἀπ' τὸ Δασαρχεῖο Πεντέλης. Ὅμως μετὰ τὴν κατακραυγὴ ἀπὸ πολίτες τῆς περιοχῆς ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς ἀναγκάσθηκε νὰ ἀναβάλῃ ἄρον ἄρον τὴν «ιερή» δημοπρασία ἐπ' ἀόριστον.

Ὁ Ἀλέξανδρος Ρήγας, δασάρχης τῆς Πεντέλης, ἐκφράζοντας τὸν προβληματισμό του στὸν Τύπο ἀνέφερε: «Δὲν εἶχαμε καμμία ἐνημέρωση ἀπ' τὴν μονή, τὸ μάθαμε ἀπὸ σχετικὴ καταγγελία τοῦ Πολιτιστικοῦ Ὁμίλου Πεντέλης. Ἀμέσως μετὰ κάναμε παρέμβαση καὶ ἐγγράφως ζητήσαμε νὰ ἀκυρωθῇ ἡ διαδικασία,

τοὺς φυσικοὺς πνεύμονες τῆς Ἑλλάδος, ἐπειδὴ τῆς παραχωρήθηκαν ἀπὸ τὴν Ὄθωμανικὴ αὐτοκρατορία! Μόνον μέσα στὴν Πάρνηθα ἡ Ἐκκλησίᾳ διεκδικεῖ 10.000 χιλ. στρέμματα.

Οἱ πολιτικὲς εὐθύνες καὶ τὸ ἄλλοθι «καύσωνας»

βαρεῖα ἀμέλεια ἐξισοῦται μὲ δόλο. Καὶ οἱ ὑπουργοὶ δὲν δικαιοῦνται νὰ δηλώνουν ἀναξιοσύνη καὶ ἀδυναμία, ἐφ' ὅσον ἀσκοῦν ἡγεσία. Οἱ ὑπουργοὶ πρέπει ὑποχρεωτικὰ νὰ ὑπογράφουν πρωτόκολλο παραλαβῆς γιὰ τὶς δασικὲς ἐκτάσεις ποὺ παραλαμβάνουν καὶ νὰ λογοδοτοῦν καὶ νὰ τιμωροῦνται, ἂν κατὰ τὴν διάρκειά τῆς ὑπουργίας τους χάθῃ κάποιον δάσος, διότι δουλειὰ τους εἶναι ἡ διατήρηση καὶ ἡ αὐξηση τῶν δασικῶν ἐκτάσεων ποὺ παρέλαβαν, ὅχι ἡ ἐξαφάνισή τους. Νὰ καταργηθῇ ἐπιτέλους ἡ βουλευτικὴ ἀσυλία καὶ νὰ τροποποιηθῇ ὁ νόμος «περὶ Εὐθύνης Ὑπουργῶν», ὥστε οἱ ἀνίκανοι ὑπουργοὶ νὰ ἀπολύωνται, ὅπως ἀπολύεται κάθε ὑπάλληλος γιὰ ἀνικανότητα καὶ ἀμέλεια, χωρὶς δικαίωμα συνταξιοδότησης. (Οἱ Ἴταλοι ἀνέθεσαν τὴν φύλαξη τῶν δασῶν τους στὴν Μαφία, καὶ οἱ ἐμπρηστὲς δὲν τολμοῦν νὰ κάνουν «κίχ».)

Μετά την απόφαση της Μητροπόλεως να ανεγείρει νέα κτηριακή πτέρυγα του μοναστηριού, που βρίσκεται εντός του δάσους στον Καρέα, προκειμένου να στεγάσει διοικητικές και άλλες υπηρεσίες ύστερα από τις πρόσφατες πυρκαϊές, οι επί κεφαλής των δημοτικών παρατάξεων της περιοχής «άποκαθήλωσαν» από κοινού πινακίδα, που έγραφε «Ιδιοκτησία της Εκκλησίας της Ελλάδος», εκφράζοντας έτσι την αντίθεσή τους στις ιδιοκτησιακές διεκδικήσεις της Εκκλησίας στον Ύμηττό. Κάτω: Τα άπομεινάρια της επίμαχης πινακίδας κείνται στο έδαφος (Πηγή: «Δημοτικός Αντίλογος», άρ. 37).

✂

ΔΑΥΛΟΣ

ΝΕΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ☐

ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ☐

Έγγισια Ελλάδος **Κανονική:** 53 € ☐

Έγγισια Ελλάδος **Φοιτητική:** 43 € ☐

Έγγισια **Έξωτερικού:** 80 € ☐

(ΟΝΟΜΑ)		(ΕΠΩΝΥΜΟ)		Πληρωμή με Τραπεζ. Κατάθεση ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ 146/40417714 Ταχυδρομική Έπιταγή ΕΛΤΑ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΑΜΠΡΟΥ POST RESTANTE 175 01 Π. ΦΑΛΗΡΟ
(ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ)		(Τ.Κ.)	(ΠΟΛΗ)	
(ΧΩΡΑ)	(Τηλ.)	(E-mail)		
Πληρωμή με Πιστωτική Κάρτα		VISA ☐	MasterCard ☐	
ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΡΤΑΣ: _ _ _ _ _				
ΤΡΙΨΗΦΙΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (αναγράφεται στο πίσω μέρος της κάρτας): _ _ _				
ΗΜΕΡ. ΛΗΞΗΣ: _ _ / _ _		Υπογραφή: _____		

ΑΠΟΣΤΕΙΛΑΤΕ ΜΕ **ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ:** Περιοδικό «ΔΑΥΛΟΣ», Κυδαθηναίων 29, 105 58, Αθήνα

FAX: (+30) 210 3314997

Ο χαρακτηριστικός τρόπος πού είδε τις φωτιές στην Αρχαία Όλυμπία
ό γελοιολογράφος Burki τής έφημερίδας «24 Heures» τής Έλβετίας.

ΠΑΡΑΓΕΛΙΑ ΕΤΗΣΙΩΝ ΤΟΜΩΝ & ΤΕΥΧΩΝ

ΔΑΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΙ ΔΑΥΛΟΥ 58 €

(ΟΝΟΜΑ)

(ΕΠΩΝΥΜΟ)

(ΑΝΑΓΡΑΨΤΕ ΕΤΟΣ)

(ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ)

ΤΕΥΧΗ ΔΑΥΛΟΥ 6 €

(Τ.Κ.)

(ΠΟΛΗ)

(ΑΝΑΓΡΑΨΤΕ ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ)

(ΧΩΡΑ)

(Τηλ.)

Οί τιμές επιβαρύνονται με κόστος ταχυδρόμησης μέσω ΕΛΤΑ, που για αποστολές εντός Ελλάδος είναι 2,80 €.

Πιστωτική Κάρτα

ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΡΤΑΣ: _ _ _ _ _

VISA ☐

ΤΡΙΨΗΦΙΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (αναγράφεται στο πίσω μέρος της κάρτας): _ _ _

MasterCard ☐

ΗΜΕΡ. ΛΗΞΗΣ: _ _ / _ _ ΥΠΟΓΡΑΦΗ: _____

ΑΠΟΣΤΕΙΛΑΤΕ ΜΕ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ: Περιοδικό «ΔΑΥΛΟΣ», Κυδαθηναίων 29, 105 58, Αθήνα FAX: (+30) 210 3314997

ὅπως καὶ ἔγινε. Οἱ μόνες νόμιμες χρήσεις, γιὰ τὶς ὁποῖες μπορεῖ νὰ ἐκχωρηθῇ δασικὴ ἔκταση, εἶναι ἡ βοσκή, ἡ ξυλεία καὶ οἱ ρητίνες. Ἡ συγκεκριμένη περιοχὴ ὅμως ἔχει κριθῇ ἀναδασωτέα. Καμμία λοιπὸν ἀπ' τὶς παραπάνω χρήσεις δὲν μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθῇ. Κρίναμε λοιπόν, ὅτι δὲν ὑπῆρχε κανένας λόγος νὰ ἐκμισθωθῇ ἀναδασωτέα δασικὴ ἔκταση, καὶ ζητήσαμε ν' ἀκυρωθῇ ἡ διαδικασία.» Ὁ Πολιτιστικὸς Ὅμιλος Πεντέλης κινητοποιήθηκε καὶ στάθηκε ἐμπόδιο στὴν ἱερὴ ἄλωση τοῦ δασικοῦ πλούτου τῆς περιοχῆς. Ἡ πρόεδρος τοῦ συλλόγου Ἑλένη Ρῶτα δήλωσε μὲ τὴν σειρὰ της: «Μάθαμε ἀπὸ δημοσιεύματα γιὰ τὶς προθέσεις τῆς μονῆς καὶ ἀμέσως ἐνημερώσαμε τὸν δασάρχη, ζητώντας νὰ παρέμβῃ. Ὅπως προέκυψε ἀπ' τὴν ἔρευνα, δὲν ὑπῆρχε ἔννομο συμφέρον, καὶ ὁποιαδήποτε ἐνέργεια ἐκ μέρους τῆς μονῆς ἴσως νὰ ἔθετε σὲ κίνδυνο τὸ δάσος τῆς Πεντέλης. Εἴχαμε λοιπὸν χρέος νὰ ἐμποδίσουμε μία τέτοια ἐξέλιξη.»

Ἀλλὰ καὶ ὁ δήμαρχος τῆς Πεντέλης κ. Δημήτρης Στεργίου Καψάλης, ὁ ὁποῖος μέχρι πρό τιнос εἶχε λάβει θέση ὑπὲρ τῶν «ιερῶν» καταπατήσεων τῆς μονῆς, ἀναφέρει: «Προσπάθησαν στὰ κρυφὰ νὰ παραχωρήσουν δασικὲς ἐκτάσεις. Δὲν ἐνημέρωσαν κανέναν, οὔτε καὶ τὸ Δασαρχεῖο, ἀπ' τὸ ὁποῖο θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχαν πάρει σχετικὴ ἔγκριση νομιμότητας τῶν διαδικασιῶν. Τὸ δάσος τῆς Πεντέλης βιάζεται διαρκῶς, γιὰ τὰ συμφέροντα εἶναι μεγάλα.» Τέλος ἀντίθετος στὸ θέμα τῶν «ιερῶν» καταπατήσεων εἶναι καὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης τῆς Μονῆς Πεντέλης Τιμόθεος Κιλίφης: «Λυποῦμαι βαθύτατα, γιὰ τὸ ἓνα τόσο σοβαρὸ θέμα ἡ ἡγεσία τῆς μονῆς τὸ χειρίστηκε μὲ τόση ἐπιπολαιότητα καὶ προχειρότητα. Γιατί ἄραγε; Μήπως ὑποκρύπτονται ἄνομα συμφέροντα εἰς βάρος τοῦ δασικοῦ πλούτου,

Ποῦ ἦταν ὁ πρωθυπουργός, τὴν ὥρα ποὺ καίγονταν ἄνθρωποι καὶ σπίτια στὸ Αἶγιο; Καὶ τὴ στιγμὴ ποὺ καιγόταν ἡ Πεντέλη, ἐξήγγειλε τὶς πρόωρες ἐκλογές του, χωρὶς λέξη νὰ πῇ γιὰ τὴ συμφορὰ τῆς καταστροφῆς τοῦ τελευταίου πνεύμονα τῆς Ἀττικῆς. (Ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος ὠδύρετο, γιὰ τὴ «κινδύνευσε ἓνα μοναστήρι μας», ἀπὸ τὸ ὁποῖο, σημειωτέον, ξεκίνησε ἡ πυρκαϊά...) Ἡ θέση τοῦ πρωθυπουργοῦ ἦταν στὴν πρώτη γραμμὴ τῆς μάχης, στὸ μέτωπο τῆς φωτιᾶς, νὰ ἀρπάξῃ πρῶτος τὴν ἀντλία καὶ νὰ τρέξῃ, νὰ νοιώθουν ὅλοι τὸν πρωθυπουργὸ δίπλα τους, ὥστε νὰ δουλεύουν ἄψογα καὶ νὰ συνεννοοῦνται ἄψογα. Νὰ διαπιστῶσιν ὁ ἴδιος τὶς ἐλλείψεις τοῦ Πυροσβεστικοῦ Σώματος, νὰ ἀκούσῃ ἀπὸ ἐμπειροὺς πυροσβέστες, τί ἀκριβῶς χρειάζονται, καὶ νὰ διευκολύνῃ τὸ ἔργο τους. Τὸ ἴδιο ἔπρεπε νὰ κάνῃ καὶ ὁ ἀρμόδιος ὑπουργός.

Τὸ 55% τῶν πυρκαϊῶν σύμφωνα μὲ τὶς στατιστικὲς ὀφείλεται σὲ ἐμπρησμούς. Τὸ 1981 κἀχαν ἓνα ἑκατομμύριο καὶ πενήντα τέσσερα στρέμματα δασικῶν ἐκτάσεων (1.000.054), χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ καύσωνας, δὲν φταίει ὁ καύσωνας λοιπόν. Ἐκτοτε τὸ ἀνατριχιαστικὸ αὐτὸ νούμερο αὐξάνεται, γιὰ τὴν οἱ ἐμπρηστὲς πυρπολοῦν ἀνενόχλητοι. Ἀπλῶς ὁ καύσων εἶναι ἡ δικαιολογία, ποὺ σερβίρουν

Ανάμεσα στα είδη πρώτης ανάγκης, που μαζεύονται στη Ζαχάρω για τους πυροπαθείς, πρωτεύουσα θέση κατέχουν τα υπερμεγέθη εικονίσματα της φωτογραφίας (έφημ. «Τὸ Βῆμα», 4.09.07), για τὴν ἐξασφάλιση τῆς ὑπερφυσικῆς προστασίας τους σὲ τυχοῦσα ἀπενχόμενη μελλοντικὴ καταστροφὴ.

οἱ ἀρμόδιοι στὸ βολικὸ τους ποίμνιο, γιὰ τὴν αὐξηση τῶν πυρκαϊῶν (3.600 πυρκαϊῆς ἀπὸ τὴν 1-5-2007 μέχρι 27-7-2007 σύμφωνα μὲ τὰ στατιστικὰ στοιχεῖα τοῦ τηλεοπτικοῦ σταθμοῦ «Σκάι»).

Ἀφοῦ λοιπὸν φταίει ὁ καύσων, καὶ ἀφοῦ ἡ Μετεωρολογικὴ Ὑπηρεσία εἶχε προειδοποιήσει 10 ἡμέρες πρὶν γιὰ τὸ φαινόμενο, τότε γιατί ἡ πολιτεία δὲν ἦταν σὲ πλήρη ἐτοιμότητα, γιατί δὲν ἤλεγξαν τὰ πυροσβεστικὰ ἀεροπλάνα, ποὺ ἀπὸ τὰ 22 μόνον τὰ 5 λειτουργοῦσαν; Γιατί δὲν κηρύχθηκε ἡ χώρα σὲ κατάσταση συναγερμοῦ καὶ δὲν ζήτησαν βοήθεια ἀπὸ τοὺς πολίτες; Συνεπῶς οἱ ὑπουργοὶ καὶ οἱ παρατρεχάμενοί τους ἄς πάψουν νὰ μᾶς δουλεύουν. Ἡ «προσαγωγή» τῶν δασῶν στὴν Ἀγορὰ βάσει κυβερνητικῶν ἀποφάσεων ἔκαναν τὰ δάση ἐμπορεύσιμο εἶδος.

Οἱ Ἕλληνες ὅμως ξέχασαν νὰ ἀπαιτοῦν. Ξέχασαν νὰ τιμωροῦν καταστροφές, ἐγκλήματα καὶ ἀδικίες, μοιάζουν σὰν ὑπνωτισμένοι. Δὲν ὑπῆρξε οὔτε ἓνα πανελλήνιο αἶτημα, οὔτε μία πανελλήνια κινητοποίηση γιὰ τὴν προστασία τῶν δασῶν μας. Αὐτὸς ὁ πύρινος ὄλεθρος χωρὶς σταματημὸ μᾶς δολοφονεῖ ἐν ψυχρῷ καὶ ὅ,τι δὲν κατάφεραν οἱ πόλεμοι, τὰ βασανιστήρια, ἡ λαίλαπα μὲ τοὺς χριστιανὸν ροπαλοφόρους, θὰ τὸ ἐπιτύχουν οἱ φωτιές. Ποῦ εἶναι οἱ Ἕλληνες γονεῖς; Γιατί ἀνέχονται τέτοιο ξεδιάντροπο δούλεμα, ὅταν κάποιος ἐπίσημοι ►

ποῦ τόσο λεηλατεῖται τὰ τελευταῖα χρόνια; Ἔλεος πιά! Δὲν θὰ βρεθῇ ἐπιτέλους κάποια δύναμη νὰ σταματήσῃ αὐτὴν τὴν καταστροφικὴ λαίλαπα ἐναντίον τοῦ περιβάλλοντος τῆς ἱερᾶς μονῆς μας;».

* * *

ιθανὸν ὁ πατέρας Κιλίφης νὰ θέλῃ νὰ λησμονῇ τὰ λόγια τοῦ θεοῦ του Γιαχβὲ καὶ τὸ μένος του γιὰ τὰ δάση: «Καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν ἐκκόψετε...» («Δευτερονόμιον ζ' 5). «Καὶ ἃς καταφάγῃ πῦρ τὰς κέδρους σου... διότι τὸ δάσος τὸ ἀπρόσιτον κατεκόπη» («Ζαχαρίας» ια' 1-2), «Καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη καὶ πᾶς χλωρὸς χόρτος κατεκάη» («Ἀποκάλυψις» η' 7). «Καὶ ἔπεσε πῦρ παρὰ Κυρίου καὶ κατέφαγε τὸ ὄλοκαύτωμα καὶ τὰ ξύλα καὶ τοὺς λίθους καὶ τὸ χῶμα καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐν αὐλάκι» («Βασιλειῶν» Γ', ιη' 38). «Καὶ θέλει ἀφανίσει τὴν δόξαν τοῦ δάσους αὐτοῦ καὶ τοῦ καρποφόρου ἀγροῦ αὐτοῦ ἀπὸ ψυχῆς ἕως σαρκός» («Ἠσαΐας» ι' 18).

Ἀναλογιζόμενοι τὴν πυρομανία τοῦ θεοῦ μας Γιαχβὲ κατὰ τῶν δασικῶν περιοχῶν τῆς γῆς μας, μήπως κάποτε πρέπει νὰ ὑποψιαστοῦμε, ὅτι ἡ ἰδεολογία τῶν καλοκαιρινῶν ἐμπρηστῶν τῶν δασῶν τοῦ πλανήτη μας τροφοδοτεῖται ἀπ' τὶς ἄρρωστες ἐντολὲς τοῦ πυρομανοῦς θεοῦ τῆς μεσανατολικῆς ἐρήμου;

Βασίλειος Μανρομμάτης

ἔφθασαν στὸ σημεῖο νὰ μᾶς κοροϊδεύουν φανερά, δηλώνοντας ὅτι ἐλπίζουν στὸν Θεὸ γιὰ λίγη βροχή;

* * *

ύντομα οἱ «διαχειριστὲς κρίσεων», ποὺ πληρώνονται καὶ ζοῦν ἡγεμονικά, θὰ «ἐξιλεωθοῦν», κάποιο κόλπο θὰ σκαρφιστοῦν γιὰ τὴν μεταστροφή τῆς ὑποψιασμένης πιά κοινῆς γνώμης (δὲν ἀποκλείεται νὰ παζαρέψουν... καὶ κανένα κύπελλο σὲ παγκόσμιο «ντέρμπι»!), γιὰ νὰ ξεχαστῇ τέτοια καταστροφή. Καὶ τὸ ποίμνιο, ποὺ ἐλπίζει στὸν Μεσσία νὰ κατέβῃ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ κραδαίνοντας ἀντλίες, γιὰ νὰ σβῆσῃ τὶς φωτιές, θὰ παρηγορηθῇ.

Ἄν διάβαζαν τὴν Βίβλο, θὰ ἔβλεπαν ὅτι τὸ τελείως ἀντίθετο συμβαίνει. Καὶ ὁ «Δαυλός» δὲν θὰ κουρασθῇ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὶς ἐντολὲς αὐτοῦ τοῦ παρὰ θεοῦ, ποὺ μᾶς μισεῖ θανάσιμα: «Καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν (τῶν Ἑλλήνων) θέλετε κατακόψει, καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτῶν θέλετε καύσει ἐν πυρί.» (Δευτερονόμιον ζ' 5), μέχρι νὰ γίνῃ συνειδηση ὅλων, τὸ ποιὸς εἶναι ὁ κρυφός μας καταστροφέας καὶ τί ὄνομα ἀκριβῶς φέρει.

Ἀγγελικὴ Ρέτουλα

Η ΙΕΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΜΠΡΗΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟ

Παρατίθενται δειγματοληπτικά και χωρίς σχόλια ώρισμα ἀποσπάσματα ἐπιλεγμένα ἀνάμεσα ἀπὸ ἀναρίθμητα χριστιανικά κείμενα, προκειμένου νὰ πάρετε μία ἰδέα γιὰ τὴ θεοκρατικὴ νομιμοποίηση τῆς πυρομανίας καὶ τῶν ἐμπρησμῶν στὴν ἰδεολογία αὐτῆς τῆς θρησκείας.

Παλαιὰ Διαθήκη

- «Τοὺς βομοὺς αὐτῶν καθελεῖτε καὶ τὰς στήλας αὐτῶν συντρίψετε καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν ἐκκόψετε καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε ἐν πυρί.» (᾿Εξοδος, λδ΄ 13.)
- «Ἀλλὰ οὕτω θέλετε κάμει πρὸς αὐτούς. Τοὺς βομοὺς αὐτῶν θέλετε καταστρέψει, καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτῶν θέλετε συντρίψει, καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν θέλετε κατακόψει, καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτῶν θέλετε καύσει ἐν πυρί.» (Δευτερονόμιον, ζ΄ 5.)
- «Ξηρὰ βρωθήσεται ὑπὸ πυρός· καὶ κανθήσεται ἐν τοῖς δάσεσι τοῦ δρυμοῦ, καὶ συγκαταφάγεται τὰ κύκλω τῶν βουνῶν πάντα. Διὰ θυμὸν ὀργῆς Κυρίου συγκεκαυται ἡ γῆ ὅλη, καὶ ἔσται ὁ λαὸς ὡς κατακεκαυμένος ὑπὸ πυρός.» (᾿Ησαΐας, θ΄ 17-18.)
- «Καὶ τὸ φῶς τοῦ Ἰσραὴλ θέλει γίνεαι πῦρ καὶ ὁ Ἅγιος αὐτοῦ φλόξ καὶ θέλει καύσει καὶ καταφάγει τὰς ἀκάνθας αὐτοῦ καὶ τοὺς τριβόλους αὐτοῦ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. Καὶ θέλει ἀφανίσει τὴν δόξαν τοῦ δάσους αὐτοῦ καὶ τοῦ καρποφόρου ἀγροῦ αὐτοῦ ἀπὸ ψυχῆς ἕως σαρκός.» (᾿Ησαΐας, ι΄ 17-18.)
- «Ἄνοιξον, Λίβανε, τὰς θύρας σου, καὶ ἂς καταφάγη πῦρ τὰς κέδρους σου (...) δρυὲς τῆς Βασάν, διότι τὸ δάσος τὸ ἀπρόσιτον κατεκόπη.» (Ζαχαρίας, ια΄ 1-2.)
- «Ὅτι πῦρ ἐκκέκωνται ἐκ τοῦ θυμοῦ μου, κανθήσεται ἕως Ἄδου κάτω, καταφάγεται γῆν καὶ τὰ γεννήματα αὐτῆς, φλέξει θεμέλια ὀρέων.» (Δευτερονόμιον, λβ΄ 22.)
- «Καὶ ἔβρεξεν ὁ Κύριος ἐπὶ τὰ Σόδομα καὶ Γόμορρα θεῖον καὶ πῦρ παρὰ Κυρίου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ κατέστρεψε τὰς πόλεις ταύτας, καὶ πάντα τὰ περιχώρα, καὶ πάντας τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων, καὶ τὰ φυτὰ τῆς γῆς.» (Γένεσις, ιθ΄, 24-25.)
- «Διότι Κύριος ὁ Θεός σου εἶναι πῦρ καταναλίσκον, Θεὸς ξηλωτής.» (Δευτερονόμιον, δ΄ 24.)

Ἡ φωτιά πὺν κατέκαισε τὴν Ρώμην ἐπὶ Νέρωνος ἦταν ἔργο τοῦ ἀποστόλου Παύλου καὶ τῶν χριστιανῶν. «Ὁ αὐτοκράτορας (Νέρων), γιὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὴν καταστροφὴ τῆς Ρώμης, διέταξε νὰ τιμωρηθοῦν ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους ὁ λαὸς μισοῦσε γιὰ τὴν αἰσχρότητα καὶ τὰ ἐγκλήματα τους, τοὺς χριστιανούς.» (Τάκιτος, «Annales», 15, 38-39.) Ἡ νεώτερη χριστιανικὰ ἐλεγχόμενη Ἱστορία ἀδίκως καὶ ψευδῶς κατηγοροῦσε τὸν φιλέλληνα Ρωμαῖο βασιλιᾷ ὡς ἐμπρηστὴ τῆς Ρώμης καὶ ὅτι ἐπὶ πλέον ἐπαιξε μουσικὴ περιχαρὴς βλέποντας τίς φλόγες. Ὁ Νέρων τὴν ἡμέρα τῆς πυρκαϊᾶς ὅμως εἶχε κηρύξει τὴν πόλιν σὲ πένθος, ἐνῶ ἔλαβε ἄμεσα σοβαρὰ μέτρα γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῶν πυροπαθῶν. (Βλ. Ἠνίοχου: «Παῦλος, ὁ ἐμπρησμὸς τῆς Ρώμης», «Δ», τ. 155. Ἀτταβύριου: «Τὰ “παράξενα” τοῦ ῥόλου τοῦ Παύλου καὶ ὁ ἐμπρησμὸς τῆς Ρώμης ἐπὶ Νέρωνος», τ. 206.)

- «Ἀλλὰ θέλω ἐξαποστείλει πῦρ εἰς τὸ τεῖχος τῆς Γάζης, καὶ θέλει καταφάγει τὰ παλάτια αὐτῆς (...). Θέλω ἐξαποστείλει πῦρ εἰς τὸ τεῖχος τῆς Τύρου, καὶ θέλει καταφάγει τὰ παλάτια αὐτῆς.» («Ἀμώς», α' 7-10.)
- «Καὶ ἡ θεὰ τῆς δόξης τοῦ Κυρίου ἦτο εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς πῦρ κατατρῶγον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους.» («Ἐξοδος», κδ' 17.)
- «Πῦρ ἐξήχθη ἐν τῷ θυμῷ μου, τὸ ὅποιον θέλει ἐκκαυθῇ καθ' ὑμῶν.» («Ἱερειμίας», ιε' 14.)
- «Καὶ ἐφώνησε ὁ Ἡλίας ὁ προφήτης. Κύριε, θεὲ τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Ἰσαὰκ καὶ τοῦ Ἰακώβ, ἐπάκουσόν με σήμερον ἐν πυρί, διὰ νὰ γνωρίσουν ὅτι ἐσὺ εἶσαι ὁ Θεὸς (...) καὶ ἔπεσε πῦρ παρὰ Κυρίου καὶ κατέφαγε τὸ ὀλοκαύτωμα καὶ τὰ ξύλα καὶ τοὺς λίθους καὶ τὸ χῶμα καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐν αὐλάκι.» («Βασιλειῶν Γ'», ιη' 37-38.)

Καινή Διαθήκη

- «Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν» («Λουκᾶς», ιβ΄ 49).
- «Καὶ ὁ πρῶτος ἄγγελος ἐσάλπισε καὶ ἔγινε χάλαζα καὶ πῦρ μεμιγμένα με αἷμα καὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὴν γῆν, καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη, καὶ πᾶς χλωρὸς χόρτος κατεκάη. Καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐσάλπισε καὶ ὡς ὄρος μέγα πυρὶ καιόμενον ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν (...) Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισε καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ μέγας καιόμενος ὡς λαμπάς.» («Ἀποκάλυψις», η΄ 7-12.)

Βίοι Ἀγίων

- «Λαβὼν τὸ εἶδωλον τῆς μητρὸς τῶν θεῶν Ρέας, ὡς φλυαροῦσιν οἱ Ἕλληνες, ἔρριπεν αὐτὸ εἰς τὴν φωτιὰν καὶ τὸ κατέκαιυσεν.» («Συναξαριστής», Ἅγιος μεγαλομάρτυρας Θεόδωρος Τήρων, 17 Φεβρουαρίου.)
- «Ἐπειδὴ δὲ ὁ δαίμων δὲν ἐδυνήθη πλέον νὰ φέρῃ ἐμπόδιον, ἤναψαν τὰ ξύλα καὶ κατέκαιυσαν τὸν ναόν.» («Συναξαριστής», Ἅγιος ἱερομάρτυρας Μάρκελλος, 14 Αὐγούστου.)

Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας

- «Καὶ τοὺς ἐμβάλλοντάς σε εἰς τὸ πῦρ κατακαύσει.» (Ι. Χρυσόστομος, «Ad Theodorum lapsum», 3,73.)
- «Εἰς γένναν ἐμβάλω καὶ τῷ πυρὶ παραδῶ.» (Ι. Χρυσόστομος, «Ad Theodorum lapsum», 8,49.)
- «Καὶ γίνεται τὰ συστήματα τῶν ἀσεβῶν πυρίκαιυστα.» (Μ. Βασίλειος, «Enarratio in prophetam», 1,19,33.)

Ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς

- «Μυνὼν γὰρ οἰκητήριον ἦν ὁ Αἰγύπτιος θεὸς (Σέραπις), εἰς μικρὰ δὲ αὐτὸν διελόντες τὰ μὲν παρέδωσαν τῷ πυρί...» (Θεοδώρητος, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία», 321, παρ. 13.)
- «Ἐκ τούτου δὲ συλληφέντες Θεόδωρός τε καὶ οἱ τοῦ τρίποδος τεχνῖται οἱ μὲν πυρὶ οἱ δὲ ξίφει ἀπολέσθαι προσετάχθησαν. Παραπλησίως δὲ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν διεφθάρησαν καὶ οἱ ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἀρχομένην λαμπρῶς φιλοσοφοῦντες, ἀσχέτου δὲ τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς οὔσης, καὶ εἰς μὴ φιλοσόφους.» (Σωζομενός, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία», βιβλίο 6, κεφ. 35, παρ. 6.)
- «Ἄλλων τε γυναικῶν τὰ αὐτὰ μόρια τοῦτο μὲν σιδήρῳ, τοῦτο δὲ ὡῖς εἰς ἄκρον πυρὶ θερμανθεῖσι προσφέροντες ἔκαιον.» (Σωκράτης, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία», βιβλίο 2, κεφ. 38, παρ. 32.)

(βλ. Β. Μαυρομμάτη: «Τὸ πῦρ. Ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Κοσμολογία σὴν πυρομανία τῶν χριστιανῶν», τ. 298.)

Γιάννης Λάζαρης

ΣΕ ΚΟΡΥΦΩΣΗ Η ΒΑΡΕΙΑ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Δῆμος = σύνολο ἐλεύθερων πολιτῶν, ποὺ ὀνομάζονται δημότες. Δημὸς = τὸ λίκπος, ἡ παχυδεσμικότητα, τὸ παχύδερμο. Μόνον ἓνας τόνος κάνει τὴν διαφορὰ! Στὴν χριστιανικὴ ἐποχὴ οἱ ἀντιλήψεις γιὰ τὸν ἄνθρωπο, τὴν Φιλοσοφία καὶ τὴν Δημοκρατία εἶναι πρωτίστως θρησκευτικὰ καθωρισμένες, σφυρηλατημένες μέσα στὴν ἰδεολογικὴ βία τοῦ πνευματικοῦ κονφόρμ, ποὺ καταδιώκει κάθε τι τὸ ἐλληνικό, κάθε νέα ἰδέα καὶ προωθεῖ τὸν πιθηκισμό, τὸν παπαγαλισμὸ καὶ τὴν βλακεία, ἐνῶ οἱ φιλοσοφικὲς καὶ δημοκρατικὲς ἔννοιες κατάντησαν πολιτικὰ νοσήματα στὴν χώρα τοῦ Πλάτωνα, τοῦ Ἀριστοτέλη καὶ τοῦ Σωκράτη. Ἀκόμη καὶ τὴν ὑψηλὴ τεχνολογία τὴν χρησιμοποιοῦμε δειλά-δειλά μὲ τὴν μεσαιωνικὴ νοοτροπία.

Ἡ διαφθορὰ στὴν Ἑλλάδα καλύπτεται πλήρως ἀπὸ τὸν Νόμο «περὶ προσωπικῶν δεδομένων», ποὺ εὐνοεῖ λωποδύτες, παιδεραστές, προαγωγούς, ἐμπόρους ναρκωτικῶν καὶ καταχραστές καὶ ἀπαγορεύει τὴ δημοσίευση τῶν ὀνομάτων τους καὶ τὴν κατάσχεση τῶν λογαριασμῶν τους.

Ὁ Μοντεσκιέ κάποτε διεκήρυξε: «Δὲν ὑπάρχει ἐλευθερία, ἂν ἡ Δικαστικὴ Ἐξουσία δὲν εἶναι χωρισμένη ἀπὸ τὴν Νομοθετικὴ καὶ τὴν Ἐκτελεστικὴ. Ἄν ὁ ἴδιος ἄνθρωπος

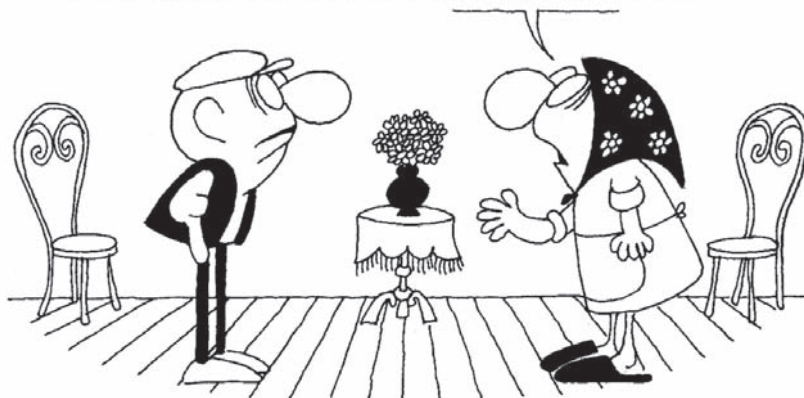
Ἡ δουλεία τῆς διαφθορᾶς

δουλεία τῆς διαφθορᾶς εἶναι χειρότερη ἀπὸ τὴν δουλεία τῆς τυραννίας. Ἕνας τύραννος βρίσκεται πάνω ἀπὸ τὸν λαό, ἐνῶ ἡ διαφθορὰ βρίσκεται μέσα στὸν λαό. Ἡ σημερινὴ καὶ ἔτσι ὀνομασθεῖσα «Δημοκρατία» εἶναι χειρότερη καὶ ἀπὸ τὴν ἔτσι ὀνομασθεῖσα «Δημοκρατία» τῶν συνταγματαρχῶν τῆς ἐποχῆς 1967-1974. Οἱ νόμοι τῆς σημερινῆς Δημοκρατίας εἶναι «πλίνθοι καὶ κέραμοι ἀτάκτως ἐρριμμένοι» καὶ ἰσοδύναμοι μὲ τὸ νὰ μὴν ὑπάρχουν. Ἡ «Δημοκρατία» τῆς ἔτσι ὀνομασθείσης μεταπολιτευτικῆς ἐποχῆς, τῶν ἔτσι ὀνομασθεισῶν «προοδευτικῶν πολιτικῶν δυνάμεων» λειτουργεῖ στὸ θεοκρατικὸ κρατίδιο τῆς Ρωμοσύνης (μοναδικὸ στὴν Ε.Ε.) ὑπὸ τὴν ἀπόλυτη κυριαρχία τῶν κοινῶν καὶ παρεκκλησιαστικῶν λωποδυτῶν τοῦ βρώμικου χρήμα-

ΜΗΤΣΟ, ΤΙ ΘΑ ΨΗΦΙΣΟΥΜΕ ; ΠΑΣΟΚ Ή Ν.Δ ;
ΠΡΕΠΕΙ ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ Ν' ΑΠΟΦΑΣΙΣΟΥΜΕ
ΠΟΙΟ ΚΟΜΜΑ ΘΕΛΟΥΜΕ ΝΑ ΜΑΣ ΚΛΕΒΕΙ ...

Τοῦ Κύρ, ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα «Τὸ Βῆμα», 06.09.07.

καὶ τὸ ἴδιο σῶμα ἀσκοῦν καὶ τὶς τρεῖς ἐξουσίες, τὸ πᾶν ἐχάθη» («Esprit des Lois», Livre X 1,6).

Ἀλλὰ τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1984 ὁ ὑπουργὸς Δικαιοσύνης (Γεώργιος-Ἀλέξανδρος Μαγκάκης), ἐκφραστὴς τῆς «Δημοκρατίας», κάνει μία περιέργη δήλωση: «Οἱ τρεῖς ἐξουσίες πρέπει νὰ μεριμνοῦν, ὥστε νὰ μὴν ἐμπλέκονται ἢ μία στὸν χώρο τῆς ἄλλης!», δηλαδὴ δὲν κινοῦνται οἱ δικαστὲς ἀντεπάγγελτα, χωρὶς τὴν ἄδεια τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὸ 1962 ἀκόμη δηλώνει: «Ἡ κλασικὴ ἔννοια τῆς Δημοκρατίας, ὅπου οἱ πολῖτες ἔχουν ἄμεση ἀντιπροσώπευση, δὲν εἶναι παρὰ μία καρικατούρα τῆς πραγματικότητος. Ὁ ρόλος τοῦ Κοινοβουλίου ἔχει ὑποβιβασθῇ μὲ τὴν ἄνοδο τοῦ σύγχρονου κόμματος καὶ οἱ Ἐθνοσυνελεύσεις εἶναι ἀπλῶς σώματα, γιὰ νὰ βάζουν σφραγίδες!» (Α. Παπανδρέ-

τος, ποὺ ξεπλένεται ἐδῶ καὶ 33 χρόνια σὲ οἰκοδομικὲς δραστηριότητες καὶ στὴν γῆ, ὑπὸ τὴν διαχρονικὴ καθοδήγηση τῶν κληρονομικῶ δικαιώματι ἀσκούντων τὴν ἐξουσία. Ὁ καιάδας αὐτὸς τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους μὲ τὶς «φάρες» καὶ τὰ «μαντριά», ποὺ δεσπόζει παντοῦ καὶ ἀναπαράγεται συνεχῶς, πολλὰ δεινὰ ἐπεσώρευσε καὶ θὰ ἐπισσωρεύσῃ ἀκόμη στὸ ἑλληνικὸ ἔθνος.

Στὴν τραγικὴ αὐτὴ κατάσταση συνέβαλε ἀποφασιστικὰ ἡ πληθώρα υἱῶν, θυγατέρων, ἀδερφῶν καὶ ἀνηψιῶν τοῦ γελοίου «νεποτισμοῦ» τοῦ κρατιδίου τῆς Ρωμοσύνης, δηλαδὴ ἀνθρώπων ποὺ δὲν κέρδισαν μὲ τὸν ἰδρῶτα τοὺς οὔτε ἓνα εὐρῶ, πλούτισαν ἀπὸ τὴν πολιτικὴ καὶ δηλώνουν ὅτι ὠθοῦνται διῆθεν ἀπὸ ἐσωτερικὴ ἀνάγκη γιὰ θυσία ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

Ἐνῶ οἱ αἰῶνες περνοῦν καὶ ξεφτίζουν τοὺς θρύλους, τὸ κρατίδιο τῆς Ρωμοσύνης ἐπὶ τὰ χρόνια μετὰ τὴν ἑναρξὴ τῆς τρίτης χιλιετίας, μὲ ἀνοιχτὲς ἀκόμη τὶς πληγὲς (ξενοκρατία, νεποτισμός, θεοκρατία, γραφειοκρατία, φανλοκρατία, διαφθορά, ἀδιαφάνεια, ἀνομία κ.λπ. κ.λπ.) αἰμορραγεῖ ἐπικίνδυνα, καίγεται καθ' ὅλα τὰ μήκη καὶ πλάτη τῆς ἐπικρατείας του, ψυχορραγεῖ καὶ σβῆνει.

ου, έκδοση Ίδρύματος Wicksel 1962, Βιβλιοθήκη British Museum). Καὶ συνεχίζει: «Δὲν ὑπάρχουν θεσμοί, ὑπάρχει μόνον ἡ βούληση τοῦ λαοῦ καὶ τὰ Δικαστήρια ὀφείλουν νὰ ἀκολουθοῦν τὴν ἐκάστοτε βούληση τοῦ Κοινοβουλίου. Ἐὰν οἱ δικαστὲς ἀγνοήσουν ἀπόφαση τῆς Βουλῆς, δημιουργεῖται ἐπικίνδυνη κατάσταση γι' αὐτούς.» (Α. Παπανδρέου, Δεκέμβριος τοῦ 1984): «...Τὰ κόμματα ἔχουν καταστή τελεσίδικα στὴν ἐποχὴ μας οἱ ὀργανωμένες μορφές, μὲ τὶς ὁποῖες ἀσκεῖται ἡ λαϊκὴ κυριαρχία. Μὲ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1975 παραμερίζεται τὸ νομικὸ πλάσμα ὅτι ἡ Βουλὴ εἶναι ἄθροισμα ἀτομικῶν βουλήσεων»! (Ἀναστάσιος Πεπονῆς, Πρακτικά Βουλῆς, 13-1-1986). Σὲ αὐτὲς τὶς δογματικὲς κορῶνες οὐδὲς ἀντέδρασε στὴν πάλαι ποτὲ Ἀθῆνα τοῦ Σωκράτη.

Καὶ ἡ πιὸ πρόσφατη ἐπίθεση: «Ἀνάμεσα στὸν λαϊκισμό καὶ τὸ δημοψήφισμα προτιμῶ τὴν Βουλὴ!» (Ντόρα Μπακογιάννη, Ἰούνιος 2007). Ἀσφαλῶς, ἀφοῦ ἡ Βουλὴ διὰ 300 ἐγκάθετων κωφαλάλων φρουρεῖ τὴν μονοκρατορία τοῦ ἐκάστοτε κομματικοῦ ἀρχηγοῦ.

Ἡ παγκυριαρχία τοῦ κληρονομικοῦ ἀρχηγοῦ

πλήρης ὑποδούλωση τῆς χώρας στὸν «ἀρχηγό», αὐτὸν τὸν σύγχρονο φύρερ, αὐτὴν τὴν μοντέρνα ἔκδοση τοῦ μονάρχη, ποὺ διευθύνει τὶς τύχες μας, χωρὶς νὰ ἔχουν ἀξιολογηθῇ τὰ προσόντα του, διότι ἡ ἐξουσία τοῦ μεταβιβάσθηκε κληρονομικά, «ἐλέω πατρός», «ἐλέω θεοῦ», ποὺ ἀντικατέστησε τὸ «ἐλέω Θεοῦ» τῶν μεσαιωνικῶν αὐτοκρατόρων, καὶ ὁ στραγγαλισμὸς τῆς ἀρχῆς διακρίσεως τῶν τριῶν ἐξουσιῶν σηματοδότησαν τὴν στυνγὴ ἐπιβολὴ τοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ στὴν «ἐκσυγχρονισμένη» Ἑλλάδα, ὅπου ἡ ἀπόλυτη δεσποτεία τοῦ ἐνὸς ἀνδρός, ἡ τυραννικὴ διακυβέρνηση τοῦ ἐνὸς κόμματος, ἡ φήμιση τῶν Ἑλλήνων, ἡ λογοκρισία Τύπου - Τηλεοράσεως - Διαδικτύου ὀνομάζεται εἰρωνικά καὶ «Δημοκρατία». Πρὸς τί λοιπὸν οἱ 300 βουλευτές; Ἕνας ἢ δύο, γιὰ νὰ βάζουν σφραγίδες, φθάνουν καὶ περισσεύουν!

Ἡ μειοψηφία στηρίζεται στὸ ἐκλογικὸ σύστημα, γιὰ νὰ ἀρπάξῃ τὸ 40% ἢ τὸ 45 %, τὸ ὁποῖο θεωρεῖ ἀρκετὸ, γιὰ νὰ ἀναδείξῃ τυράννους, ποὺ ἐξελίσσονται σὲ βιαστὲς τοῦ 60% τῶν ψηφοφόρων. Αὕτῃ ἡ μειοψηφία μὲ ποιὸ δικαίωμα νομοθετεῖ, διώκει καὶ

Δικαιοσύνη, ἡ ὁποία εἶναι ἐκτὸς ἀπὸ λίγες ἐξαιρέσεις διαβρωμένη μέχρι τὸ κόκκαλο, καθιστᾷ τὴν ἀδικία «δίκαιο» καὶ ὑπακούει τυφλὰ στὶς ἐπιταγὲς τῆς ἐκάστοτε πολιτικῆς ἐξουσίας. Ἡ ποιότητα τῆς Δικαιοσύνης κάθε χώρας ἀντικατοπτρίζει τὴν ποιότητα τῆς ἰδίας τῆς Δημοκρατίας.

Πῶς εἶναι ποτε δυνατὸν νὰ λάμψῃ ἡ ἀλήθεια στὸ θεοκρατικὸ κρατίδιο τῆς Ρωμοσύνης μὲ τὸν τυποκτόνο νόμο 1178/81, ποὺ προστατεύει τοὺς ἱστορικοὺς δολοφόνους τῆς πολιτικῆς καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ βάζει χαλινάρι στὴν ἐλεύθερη σκέψη καὶ γλωσσοδέτῃ στὸν στόμα τῶν ἔντιμων ἀκόμη ἀνθρώπων τῶν γραπτῶν καὶ ἠλεκτρονικῶν ΜΜΕ; Πῶς νὰ καταλογισθοῦν εὐθύνες, ὅταν ἡ «Θέμις», «Δίκη» καὶ «Νόμος» κατεξευτελίζονται καθημερινὰ στὸ κρατίδιο τῆς Ρωμοσύνης ἀπὸ τὴν ἰδίαν τὴν Δικαιοσύνη;

Τὰ λαϊκοφανῆ μαλλώματα τῶν «καβήδων» καὶ «μουφτήδων» τῆς πολιτικῆς ἀρχισαν ἤδη νὰ μοιράζονται. Γονυπετοῦν μπροστὰ στοὺς λωποδύτες τοῦ βρώμικου χρήματος, διυλίζουν τὸν κώνωπα κολυμπώντας μέσα σὲ μιὰ χριστιανικὴ ἰδεολογία τῶν μάγων τῆς χριστιανικῆς ἀπάτης καὶ καταπίνουν τὴν κάμηλο τῆς διαφθορᾶς παριστάνοντας τοὺς ὀραματιστές, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα ἔχουν μικρὸ ἢ κανέ-

φυλακίζει; Μὲ ποῖο δικαίωμα διορίζει ἀρεοπαγίτες ὑποταγμένους στὴν Ἐκκλησία, ποὺ οὐδέποτε θὰ τιμωρήσουν τοὺς ἐργοδότες τους; Ὁ Σωκράτης δολοφονήθηκε, γιατί κατηγοροῦσε τὴν δημαγωγία καὶ τοὺς δημαγωγούς της, τοὺς «ἄρχειν μὴ ἐπισταμένους» (Ξενοφῶν, Ἀπομνημονεύματα Γ, 5, 21). Ὁ Ἀριστοτέλης δίδασκε ὅτι Πολιτικὴ εἶναι ἡ Δημόσια Ἠθική, ἀλλὰ σήμερα κατάντησε ἡ προσωποποίηση τῆς ἀνηθικότητας, ἐνῶ ἐμεῖς ὑποβιβάζουμε τοὺς σοφοὺς σὲ παπουτσήδες καὶ ἐκλέγουμε κληρονομικοὺς «μπαλωματῆδες» γιὰ ἡγέτες.

Καμιὰ ἐλευθερία δὲν μπορεῖ νὰ ἀσκηθῇ, ἐφ' ὅσον ἀντιβαίνει στὸ πνεῦμα τοῦ καθεστῶτος. Ὁ πολίτης εἶναι «ἐλεύθερος» μόνον, ὅταν πιστεύῃ ὅτι ὁλος ὁ κόσμος, διαφορετικὰ «διχάζεται» τὸν λαό.

Ὁ ρόλος τῶν κομμάτων καὶ ἡ τυραννία τῆς Ἐκκλησίας

Τὰ κόμματα εἶναι πολιτικὲς ἐταιρεῖες, ἀπηγορευμένες ἐπὶ ποινῇ θανάτου στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, διότι ἔχουν καθαρὰ ἐταιρικὸ σύστημα, μὲ προέδρους, γραμματεῖς καὶ ταμίες, παρέχοντας ἄσυλο σὲ ἄτομα ποὺ λυμαίνονται τὸ σύνολο, ἀφοῦ ὁ κύριος ρόλος τῶν κομμάτων (κόμμα= κομματιάζω) εἶναι νὰ σπέρνουν τὴν ἀναταραχή, τὸν διχασμό, τὴν ἀποσάθρωση, τοὺς ἐμφυλίους. Ὁ ἀρχηγὸς βάζει στὴν λίστα τοὺς «ἡμετέρους» του, ἀπαιτῶντας νὰ τοὺς ψηφίσουμε «δημοκρατικά!» Ἡ ἴδια ἐταιρικὴ μορφὴ διέπει καὶ τὰ συνδικαλιστικὰ κινήματα, στὰ ὁποῖα διορίζονται τὰ ἄβουλα φερέφωνα τῶν ἀρχηγῶν, γιὰ νὰ ἐμφανίζονται στὶς ὑπνωτισμένες μᾶζες ὅτι εἶναι ἤδη προαποφασισμένο.

Παράλληλα ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ μόνη Ἐξουσία, ποὺ ἐλέγχει ἐπὶ 2.000 χρόνια, ἐμποδίζοντας τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν πρόοδο τῆς ἀνθρωπότητας, καὶ οἱ ἄμβωνες ἦσαν ἀνέκαθεν πολιτικὰ μπαλκόνια, καθοδηγώντας τὸ «ποίμνιο» πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ.

Πάνω ἀπὸ ὅλους ὅμως ὁ Τύπος εἶναι ἡ πιδὺ ὑποδουλωμένη στὴν Ἐκκλησία ἐξουσία, ἀφοῦ τὰ Μ.Μ.Ε οὐδέποτε θὰ προπαγανδίσουν πολιτικοὺς ἄνδρες ἄθεους, ἄθρησκους, ψυχροὺς μὲ τὴν Ἐκκλησία, ποὺ θὰ τολμήσουν νὰ καταργήσουν τοὺς παχυλοὺς μισθοὺς τῶν

ναν ὀρίζοντα. Ὁ παραληρηματικὸς λόγος τῶν πολιτικῶν καὶ ἡ δεισιδαιμονία τῶν ρασοφόρων, μὲ συνέπεια νὰ κυριαρχῇ παντοῦ τὸ ψέμα καὶ ὁ σκοταδισμός, ἔχουν τίς ρίζες τους στὸν Ἑβραϊοχριστιανισμό, στὸν καταστροφέα τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Σήμερα οἱ ρασοφόροι μπαίνουν στὰ καμμένα δάση., γιὰ νὰ ἐπεκτείνουν τὰ πολεοδομικὰ συγκροτήματά τους στοὺς ὄρεινους ὄγκους. Στὶς πρώην δασικὲς ἐκτάσεις, ποὺ κἀκαν, ἐμφανίζονται ξαφνικὰ ἰδιοκτησίες καὶ συμφέροντα πολιτικῶν, ρασοφόρων, ἐπιχειρηματιῶν, δημοσιογραφῶν καὶ δικαστῶν, ποὺ καλύπτονται ἀπὸ τίς ἐκάστοτε κυβερνήσεις. Οἱ λωποδύτες τοῦ βρώμικου χρήματος μετατρέπουν στὴν ἐπόμενη φάση τὰ ἀποκαΐδια σὲ οἰκόπεδα.

* * *

Η σημερινὴ καὶ ἔτσι ὀνομασθεῖσα «Δημοκρατία» στὸ κρατίδιο τῆς Ρωμιοσύνης δὲν ἔχει καμιὰ σχέση μὲ τὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ Δημοκρατία. Στὴν ψευδεπίγραφη κοινοβουλευτικὴ ἐκπροσώπηση τοῦ λαοῦ γιὰ τέσσερα χρόνια ἐν λευκῇ καὶ χωρὶς ἔλεγχο μέσω τῶν διεφθαρμένων κομμάτων ἡ ψήφος τοῦ βλάκα ἔχει τὸ ἴδιο βάρος μὲ τὴν ψήφο τοῦ σοφοῦ καὶ ἡ ψήφος τοῦ λωποδύτη τοῦ βρώμικου χρήματος μετρᾷ τὸ ἴδιο μὲ τὴν ψήφο τοῦ ἐντιμου, ἐνῶ ἡ ψήφος

ίεραρχών ἢ θὰ τολμήσουν νὰ ὀρκισθοῦν ἐνώπιον Εἰσαγγελέως καὶ ὄχι ἐπὶ τῆς Βίβλου. Ποιὸς πολιτικὸς λοιπὸν θὰ ἀρνηθῇ νὰ προσκυνήσῃ «θαυματουργές» εἰκόνες, δὲν θὰ συρθῇ δουλοπρεπῶς πίσω ἀπὸ «ὀλοκαυτώματα» καὶ δὲν θὰ σταθῇ προσοχὴ μπροστὰ σὲ πατριάρχες καὶ πάπες; Κανεῖς! Μέχρι καὶ ὁ Στρατὸς ἐδώρησε 4.000 στρέμματα στὸν ἀρχιεπίσκοπο, γιὰ νὰ χτίσῃ τὸ «Βατικανό» του, στερῶντας τὸ ὑποσχόμενο πάγκο ἀπὸ τοὺς ταλαίπωρους πολίτες. Τί μᾶς προσέφερε ἡ Ἐκκλησία, γιὰ νὰ εἰσπράττῃ δισεκατομμύρια ἀπὸ τοὺς λεγόμενους «Εὐρωλιγούρηδες», ἀντὶ αὐτὰ νὰ δαπανηθοῦν στὴν Παιδεία;

Συνεπῶς ψηφίζουμε ἐξουσία, καὶ βαρεῖα μάλιστα, νὰ τὴν νοιώθουμε ὅτι μᾶς στραγγαλίζει, νὰ καμαρώνουμε ποὺ οἱ πολιτικο-θρησκευτικοὶ σωτῆρες διάλεξαν ἐμᾶς γιὰ θύματα, νὰ μᾶς ἐξαπατοῦν καὶ νὰ μᾶς τιμωροῦν, φθάνει νὰ μὴν ἔχουμε ἐμεῖς τὴν εὐθύνη τῆς ζωῆς μας καὶ τῶν πράξεών μας. Ἡ αἰτιολόγησις τῆς δικῆς μας ὑποταγῆς δὲν ἔχει ἐρμηνευθῇ ἀκόμη, ἀλλὰ σίγουρα ἐδράζεται στὴν ἐπάρατη μανία μας γιὰ μεροληπτικὴ ἀξιολόγησις, στὴν ἄρνησή μας νὰ παραδεχτοῦμε ὅτι τὴν πάθαμε, γιὰτὶ «ἐμᾶς κανεῖς δὲν μᾶς ξεγελᾷ», δὲν ἀρέσει στοὺς μαζανθρώπους νὰ τοὺς λένε βλάκες, τοὺς ἀρέσει νὰ τὸ ἀποδεικνύουν.

Καὶ πάλι ὁ Μοντεσκιεῖ ἐδῶ ἐπαληθεύει σκληρά: «Ἡ διαφθορὰ κάθε κυβερνήσεως, ἀρχίζει σχεδὸν πάντα μὲ τὴν διαφθορὰ τῶν ἀρχῶν.»

Ἡ ἐπείγουσα μεταρρύθμιση κατὰ τὸ ἐλβετικὸ πρότυπο

πολιτικὴ μεταρρύθμιση εἶναι ἄκρως ἀναγκαῖα στὴν ἀνυπόληπτη Ἑλλάδα, ποὺ ξέπεσε στὸν βόρβορο τῆς προπαγάνδας, στὴν γελοιοποίησι τῶν θεσμῶν καὶ στὴν κατάργησι τῶν κοινωνικῶν ἀξιών. Ὁ Ν. Α. Καλογερόπουλος στὸ βιβλίο του «Οἱ Ἀσθένειες τῆς Δημοκρατίας καὶ ἡ Πολιτικὴ Μεταρρύθμισις» προτείνει τὸ δοκιμασμένο σύστημα τῆς Ἑλβετικῆς Πολιτείας, ποὺ ὡς γνωστὸν κατάρτισε ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας, καὶ πλησιάζει πολὺ τὸ ἀρχαῖο ἑλληνικὸ πρότυπο, διότι ἀσκεῖται συνεχὴς ἐλεγχος τῶν νόμων καὶ τῶν ἀποφάσεων τῆς Βουλῆς ἀπὸ τοὺς πολίτες διὰ «πολυδημοψηφισμάτων», καὶ ἰσχύει ἡ ἡμίαιμη Δημοκρατία, χωρὶς

τοῦ διεφθαρμένου δὲν ἔχει καμμία διαφορὰ ἀπὸ τὴν ψῆφο τοῦ ἀγνοῦ πολίτη. Ἡ ἰδεολογικὴ ἀρχὴ τῆς ἰσότητος καὶ ἡ συναφὴς πρὸς αὐτὴν ἀρχὴ τῆς ποσότητος εἶναι ξένες πρὸς κάθε ἐκδήλωσι τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Ἐνῶ τὸ Ἑλληνικὸ ἔθνος παρῆγε ἐπὶ μακρὰν σειρὰν αἰῶνων σχεδὸν ἀποκλειστικὰ ὅλα τὰ ὑπερεθνικά, ὑπερτοπικά καὶ διαχρονικά στοιχεῖα τοῦ Παγκόσμιου Πολιτισμοῦ ὡς π.χ. Λόγοι, Ἑρευνα, Διάλογος, Ἀπόδειξις, Θεωρία κλπ. καὶ τὰ πρακτικὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν, δηλαδὴ Λογικὴ, Φιλοσοφία, Ἐπιστήμη, Μαθηματικά, Πολιτικὴ, Θέατρο, Ἀθλητισμὸς κ.λπ. ἀπὸ μίαν συγκεκριμένη στιγμὴ μέχρι τὶς ἡμέρες μας δὲν παρήγαγε ἀπολύτως τίποτε, ποὺ νὰ ἀποτελέσῃ ὑπερεθνικόν, ὑπερτοπικὸν καὶ διαχρονικὸν ἀγαθὸν καὶ κτῆμα.

Τὸ ὁλέθριον αὐτὸ συμβὰν συνέβη ἀκριβῶς, ὅταν ἐπεκράτησε ὁ Χριστιανισμὸς, ποὺ ἀπαγόρευσε τὴν Ἑλληνικὴν Παιδείαν. Καὶ ἔκτοτε ὅλοι οἱ παράγοντες τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ὀρθοδοξίας τῆς Ρωμιοσύνης κάνουν τὸ πᾶν, ὥστε νὰ μὴ γευθοῦν οἱ Ρωμιοὶ Ἑλληνικὴν Παιδείαν, γιὰ νὰ παραμείνουν ἑσαεὶ σκλάβοι.

Θὰ κατανοήσουν κάποτε οἱ Ρωμιοί, ὅτι στὸ σημερινὸν κρατίδιό τους δὲν ὑπάρχει χωρὶς δράσεως καὶ σκέψεως, ἀπὸ τὴν Ἐπιστήμην μέχρι τὴν Πολιτικὴν, ἀπὸ τὴν Οἰκονομίαν μέχρι τὴν Τέχνην, ἀπὸ τὴν Παιδείαν μέχρι τὴν Τεχνολογίαν, ποὺ νὰ

μόνιμο ἀρχηγὸ κυβερνήσεως οὔτε μόνιμο διὰ βίου ἀρχηγὸ κόμματος, ἐνῶ οὐδεὶς προστατεύεται ἀπὸ τὴν βουλευτικὴ ἀσυλία. Ἔτσι ἀποτρέπεται ἡ αὐθαίρετη διακυβέρνηση ἀπὸ «βουλευτές» καὶ «ὑπουργοὺς», καὶ οἱ διαφωνίες λύνονται, χωρὶς νὰ ἔχη τὴν δυνατότητα πλέον ἓνας μόνον βουλευτὴς νὰ «ρίξει» τὴν κυβέρνησι. Γιὰ τὴν ἐπιτυχία ὅλων αὐτῶν εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἀποκλεισθῇ ἡ τεχνητὴ προπαγάνδα, ποὺ βιάζει τὴν ἐλευθερία τῶν πολιτῶν καὶ εἶναι νοσηρὸ ἀντιδημοκρατικὸ φαινόμενο.

Τὸ σύγχρονο μήνυμα εἶναι αἰσιόδοξο

Ἦναι ἡ πρώτη φορὰ μετὰ ἀπὸ 2.000 χρόνια ποὺ ἡ Εὐρώπη, πλημμυρισμένη ἀπὸ τὴν Πληροφορία (Τεχνολογία) ἀποτινάσσει τὴν ἐκβιαστικὴν χριστιανικὴ θεώρησι, ποὺ τῆς ἐμφυτεύθηκε μὲ τὴν πιὸ ὠμὴ βία, δοκιμάζοντας νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδο χωρὶς ἔξωθεν καταναγκασμὸ, ρωμαϊκὲς λεγεῶνες, χριστιανοὺς ροπαλοφόρους καὶ ἀρχιεγκληματίες, ναπολέοντες καὶ χιτλερίσκους. Ἡ Εὐρώπη γιὰ πρώτη φορὰ χρησιμοποιεῖ τὴν Ἐλευθερὴ Βούλησι γιὰ τὸ μεῖζον καλὸ τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ μόνον ἡμεῖς δικαιούμεθα νὰ γίνουμε ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ τῆς, γιὰτὶ μόνον ἡμεῖς ἀντέξαμε μίαν σειρὰ κοσμογονικῶν καταστροφῶν, σφαγῶν καὶ βασανιστηρίων, ποὺ μᾶς προσκόμισαν μίαν τεράστια ἱστορικὴ πείρα.

Βέβαια τὰ 2.000 χρόνια θρησκευτικῆς τυραννίας πώχευσαν τὴν ψυχὴ μας, τὴν ἔκαναν τεμπέλικη καὶ δειλὴ, γιὰτὶ μᾶς ὑποχρέωσαν νὰ σκεπτώμαστε μὲ ξένες σκέψεις, φθάνει πλέον. Χωρὶς τὴν Ἑλληνικὴ Παιδεία θὰ ἐπέλθῃ ἡ καταρράκωσι καὶ ἡ σύνθλιψή μας, ἐνῶ εἶναι βέβαιος καὶ ὁ ἐθνικὸς πνιγμὸς μας. Ἀλλὰ μόνον ἓνα πρᾶγμα, ποὺ μᾶς παρέχεται εὐκόλα καὶ δωρεάν, πρέπει νὰ κάνουμε:

«὘ν καιροῖς χαλεποῖς μέμνησο τῆς Γλώσσης» (Πολύβιος).

«Τί κι ἂν ὁ κόσμος μάταιος. Ἔχεις μιλήσει Ἑλληνικὰ ὥς εἰς τὸν μετέπειτα χρόνον;» (Ὁδυσσεύς Ἑλύτης).

Βιβλιογραφία:

- Ν. Α. Καλογερόπουλος, «Οἱ Ἀσθένειες τῆς Δημοκρατίας καὶ ἡ Πολιτικὴ Μεταρρύθμισις».
- Ν. Α. Καλογερόπουλος, «Προπαγάνδα, τὸ μέσον βιασμοῦ τῶν Λαῶν».

Ἀγγελικὴ Ρέτουλα

συναρτᾶται ἅμεσα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀλήθειαν, χωρὶς τὴν μεσολάβησι κάποιου συμβατικοῦ, τεχνητοῦ καὶ φυσικὰ ψεύτικου κανόνα τῶν μάγων τῆς ἀπάτης, ποὺ ὑπαγορεύει ἡ ἐξουσιαστικὴ σκοπιμότητα; Ἄν ποτε συμβῇ αὐτό, τότε θὰ ἀδράξουν τὴν ρομφαία τῆς οὐσιαστικῆς καὶ ἀδιάκριτης κάθαρσις, διοχετεύοντας ὅλους τοὺς «νταβατζήδες» στὸν βόθρο, γιὰ νὰ περισωθῇ ὅ,τι ἀκόμη εἶναι δυνατόν. Ὁ σεβασμὸς τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀρχαιότητος στὴν Φύσι, στοὺς συμπαντικοὺς νόμους, στὸν Ἑρῶτα, ποὺ συνέχει τὰ στοιχεῖα τῆς Φύσις, ἡ ταύτισι τοῦ θεοῦ μὲ τὴν Φύσι, οἱ ιδέες τῆς Ὑβρεως, τῆς Δίκης, τῆς Νεμέσεως, τὰ ὑψηλὰ ιδεώδη, ἡ ἀγάπη γιὰ τὴν Γνώσι, ἡ ἀπόλυτη ἐνεργοποίησι σώματος καὶ πνεύματος ἀπὸ πολὺ νεαρὴ ἡλικία, ἡ αὐτοθυσίαν χάριν τῆς ἐλευθερίας, θὰ ἐκτοπίσουν μίαν ἡμέραν διὰ παντὸς τὰ σημερινὰ σκουπίδια.

Γ. Θ. Χατζηθεοδώρου
Δρ Πολιτικὸς Μηχανικὸς
Ὑφηγητὴς Πολυτεχνείου Ἀχαρν

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ

Θερμοπύλες διὰ πᾶσαν χρῆσιν

Κόμματα, ἐπίδοξοι νεοσωτήρες, ἀρχηγίσκοι, παραγοντίζοντες, ἐλλαδέμποροι, σύλλογοι, ὕπατα συμβούλια, δωδεκαθεϊστικές ομάδες, θρησκευτικά σωματεία, εὐσεβεῖς πιστοὶ τῆς «πατρώας θρησκείας», καντηλανάφτες, πανηγυρτζήδες, χλαμυδοφόροι, ἀρχαιολάτρες, προβληματικές κι ἐλλειμματικές προσωπικότητες κ.λπ. συνιστοῦν τὸ χῶρο, ποὺ τὰ τελευταῖα χρόνια αὐτοπροσδιορίζεται ὡς ἐλληνοκεντρικὸς κι ἀποτελεῖ ἓνα ἀκόμη φαινόμενο παθογένειας τῆς σύγχρονης ρωμιοσύνης.

Ὅλοι αὐτοί, στὸ πλαίσιο τῆς «ἐπανελληνισῆς» τους, γιορτάζουν διάφορες ἐλληνικὲς ἐπετείους, ὅπως γιὰ παράδειγμα τῆς μάχης τῶν Θερμοπυλῶν. Μόνο ποὺ ἡ συγκεκριμένη μάχη ἔγινε μία φορά κι ὄχι πέντε! Πέντε εἶναι μέχρι στιγμῆς φέτος οἱ διαφορετικοὶ ἐορτασμοὶ σὲ διαφορετικὲς ἡμέρες, ποὺ ἔγιναν ἢ προγραμματίζονται νὰ γίνουν στὸ μνημεῖο τοῦ Λεωνίδα στὶς Θερμοπύλες ἀπὸ ομάδες καὶ σωματεία ἀρχαιοφίλων.

Προφανῶς διαφορετικὰ πράγματα σημαίνει γιὰ τὴν κάθε ομάδα ἡ μάχη τῶν Θερμοπυλῶν, γι' αὐτὸ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ συμφωνηθῇ ἓνας ἐνιαῖος ἐορτασμός. Καὶ προφανῶς ἐπίσης τὰ κόκκαλα τοῦ Λεωνίδα, τοῦ Δημόφилου καὶ τῶν συντρόφων τους, ποὺ ἔπεσαν ἥρωικὰ στὴ μάχη, θὰ τριζοῦν γιὰ τὴν κατάντια τῶν θλιβερῶν ἀπογόνων τους.

Γ.Α.

Φυλακτὰ καὶ ὄργανα

«Κουβαλῶ ἐπάνω μου τὸ προσωπικὸ του φυλακτό, ποὺ μοῦ ἔδωσε», δήλωσε γιὰ τὸν πρωθυπουργὸ τῆς χώρας στὸ κατώφλι τοῦ πρωθυπουργικοῦ ἀεροπλάνου ὁ ἀποχωρῶν γιὰ μεταμόσχευση (καὶ ὄχι θεραπεία) στὸ Μαϊάμι ἀσθενὴς ἀρχιεπίσκοπος. Τὸ ἀξιοπρόσεκτο δὲν εἶναι, τὸ ὅτι ἡ δήλωση αὐτὴ γιὰ τὸ πρωθυπουργικὸ φυλακτὸ δὲν διαψεύστηκε ἀπὸ τὸ Μέγαρο Μαξίμου, ἀλλὰ τὸ ὅτι οὐδεμία ἀντίδραση ἀκούστηκε ἀπὸ κάποιο ἀντιπολιτευόμενο κόμμα ἢ Μ.Μ.Ε.. Προφανῶς θεωρεῖται φυσιολογικὸ ἀπὸ ὅλους, ὁ πρωθυπουργὸς μιᾶς σύγχρονης εὐρωπαϊκῆς χώρας νὰ κυκλοφορῇ μὲ φυλακτὸ γιὰ τὴν προστασία του ἀπὸ κακὰ πνεύματα, μαγείες, βασκανίες κ.λπ..

Στὰ μαῦρα σκοτάδια τῆς δεισιδαιμονίας τοῦ βυζαντινοῦ Μεσαίωνα βρίσκεται ἀκόμα τὸ ρωμαίικο κρατίδιο, ποὺ ψευδωνύμως φέρει τὸ ὄνομα τῆς χώρας, ὅπου γεννήθηκε ὁ ὀρθὸς λόγος κι ἄνθησαν ἡ Φιλοσοφία κι οἱ Ἐπιστῆμες, καὶ τοῦ ὁποίου οἱ ὑπήκοοι -ἐπίσης ψευδωνύμως- φέρουν τὸ βαρὺ ὄνομα Ἑλληνες. Ὅπως ἄξιο συζήτησης εἶναι καὶ τὸ γεγονὸς, ὅτι ὁ ἀρχιεπίσκοπος δὲν πῆγε σὲ κάποιο ἰατρικὸ κέντρο ἢ νοσοκομεῖο γιὰ ἰατρικὴ περίθαλψη ἢ θεραπεία ἀλλὰ σ' ἓνα «μεταμοσχευτικὸ κέντρο», ὅπως εἶναι τὸ «Μεμόριαλ» τῆς Φλώριδας, δηλαδὴ ἓνα κέντρο ποὺ μαζεύει ὄργανα τοῦ ἀνθρώπινου σώματος (πῶς;) καὶ τὰ «κολλάει» σὲ ἄλλους ὁργανισμούς. Καὶ ὁ νοῶν νοεῖτω!..

Γ.Γ.

Βοδινὴ ἀπάντηση

Ἡ Ἰσραηλίτικη Κοινότητα Ἀθηνῶν ὠνόμασε «Ἀλεφ» τὸ ἐπίσημο διμηνιαῖο ἔντυπο, ποὺ πρόσφατα ἐξέδωσε. Ἡ ἐπιλογή τοῦ συγκεκριμένου ὀνόματος γιὰ ἐβραϊκὸ περιοδικό, ποὺ κυκλοφορεῖ στὴν Ἑλλάδα, προφανῶς ἔχει σκοπὸ τὴν ἐνίσχυση τῶν ὅσων ἀνιστορητῶν ἀνακριβειῶν ἐδῶ καὶ δεκαετίες δημοσιεύονται σὲ στρατευμένα ἔντυπα καὶ παράλληλα ὑποστηρίζονται ἀκόμη κι ἀπὸ ντόπιους καθηγητὲς κι ἔχουν σχέση μὲ τὴν δηθεν καταγωγή τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου ἀπὸ τὸ μὴ ἀλφαβητικὸ καὶ σίγουρα ἀτελὲς συλλαβικὸ σημιτικὸ σύστημα γραφῆς συμφῶνων, ποὺ καταχρηστικὰ ὠνομάσθη-

κε κι αυτό ἀλφάβητο (βλ. «Φοινικικὸ Ἀλφάβητο: Μιὰ ἱστορικὴ ἀπάτη», «Δ», τ. 217). Ἄλεφ στὰ φοινικοσημιτικὰ σημαίνει βόδι. Τώρα τί σχέση ἔχει ἓνα ζῷο μὲ παρομοιωδὴ βλακεία, τοῦ ὁποῖου ἡ ὀνομασία δίνει δῆθεν τὴν ὀνομασία στὴν εὐφυνέστερη ἀνακάλυψη τοῦ εἴδους ἄνθρωπος, μόνο αὐτοὶ ποὺ θεωροῦν τοὺς ἀνθρώπους ζῶα (γκοῦμ κατὰ τὸ Ταλμούδ) μποροῦν νὰ ἀπαντήσουν.

Δὲν εἶναι μόνον ὁ «Δαυλός», ὁ ὁποῖος σὲ πλῆθος δημοσιευμάτων του ἔχει ἀπὸ ἐτῶν ἀντικρούσει τοὺς αὐθαίρετους αὐτοὺς ἰσχυρισμούς κι ἔχει ἀποδείξει, ὅτι ὄχι μόνον οἱ Ἕλληνες δὲν δανείστηκαν κάποιο ἀλφαβητικὸ σύστημα ἀπὸ τοὺς σημιτικούς λαούς, ἀλλὰ ὅτι ἔχει γίνεи ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο. Τὸ ἴδιο τεκμηρίωσε κι ὁ -Εβραῖος- καθηγητὴς τῆς Γλωσσολογίας Ι. Γιεχοῦντα στὸ ἔργο του «Τὰ Εβραϊκὰ εἶναι Ἑλληνικά» (βλ. «Δ», τ. 304.)

Γ.Α.

Τηλεοπτικὴ θεοκρατικὴ δικτατορία

Μιὰ θεοκρατικοῦ τύπου δικτατορία ἔχει ἀπλώσει τὰ πλοκάμια της στὸ σύνολο τῶν ραδιοτηλεοπτικῶν σταθμῶν τῆς χώρας μας, οἱ ὁποῖοι συνεχῶς ἀναζητοῦν εὐκαιρίες, προκειμένον νὰ προβάλλουν σχετικὰ μὲ τὴν “ἐπικρατοῦσα θρησκεία” προγράμματα. Πρωτοπόρος ὁμως παραμένει ἡ κρατικὴ τηλεόραση. Τὴν παραμονὴ τοῦ δεκαπενταύγουστου καὶ τὰ τρία κανάλια της (ΕΤ1, ΝΕΤ, ΕΤ3) ἐξέπεμπαν ταυτόχρονα σὲ ὥρα ὑψηλῆς τηλεθέας κι ἐπὶ μακρὸν προγράμματα σχετικὰ μὲ τὴν Παναγία (βλ. εἰκόνες.)

Ι.Δ.

Ποιὸς εἶναι ὁ ὑπουργὸς Πολιτισμοῦ τῆς Ἑλλάδος;

Ἡ Ἀκρόπολη ἀποτελεῖ πλέον ἐπίσημα τὸ πρῶτο μνημεῖο στὸν σχετικὸ κατάλογο τῆς Εὐρωπαϊκῆς Πολιτιστικῆς Κληρονομιάς ὕστερα ἀπὸ τὴν τελετὴ ἀποκάλυψης (26.3.07) εἰδικῆς πλακέτας στὸν Ἱερὸ Βράχο ἀπὸ τοὺς ὑπουργοὺς Πολιτισμοῦ τῆς Ἑλλάδας καὶ τῆς Γαλλίας Γιώργο Βουλγαράκη καὶ Ρενὸ Ντονεντιὲ ντὲ Βάμπρ. Παρόντες στὴν τελετὴ ἦσαν ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας Κároλος Παπούλιας καὶ ὁ Δήμαρχος τῆς Ἀθήνας κ. Νικήτας Κακλαμάνης.

«Εἶναι μέρα διπλῆς γιορτῆς, καθὼς ἔτσι γιορτάζουμε τὴν Εὐρώπη καὶ τὸν πολιτισμό. Ἡ ἀναγόρευση τῆς Ἀκρόπολης δὲν ἐπισημαίνει τὴν ὑπεροχὴ ἐνὸς πολιτισμοῦ ἐναντὶ ἄλλων. **Κανείς πολιτισμὸς δὲν εἶναι ἀνώτερος ἄλλων.** Ἡ Ἀκρόπολη ὡς πρῶτο μνημεῖο στὸν κατάλογο τῆς Εὐρωπαϊκῆς Πολιτιστικῆς Κληρονομιάς ἐνσαρκώνει τὸν πολιτισμό, ποὺ μοιραζόμαστε ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἓνα κατ’ ἐξοχὴν εὐρωπαϊκὸ μνημεῖο, ποὺ διατηρεῖ ἁσβεστὴ τὴ συλλογικὴ μνήμη τοῦ παρελθόντος», ἀνέφερε ὁ κ. Βουλγαράκης.

Ἀλλὰ ὁ Γάλλος ὑπουργὸς Πολιτισμοῦ δήλωσε: «Ὅταν προφέρω τὸ ὄνομα τῆς Εὐρώπης, ἔχω τὴν ἐντύπωση, ὅτι κάτι μέσα μου κατευθύνεται πρὸς τὴν Ἀθήνα.»

Τί καταλάβατε ἀπὸ τὶς δηλώσεις αὐτές: Ὑπουργὸς Πολιτισμοῦ τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὁ κ. Βουλγαράκης ἢ ὁ κ. ντὲ Βάμπρ;

Α.Γ.

Ἄναβε φωτιές, καλόγερε, καλὴ τῇ πίστει!

«Ἄναβε φωτιές, καλόγερε! Κάψε, κάψε, στὰ χαμένα καῖς!» Ὁ φίλος μου ὁ Γιώργος ἦταν πῦρ καὶ μανία στὸ τηλέφωνο. Γεμᾶτος ὀργῇ καὶ ἀγανάκτηση «κατέβαζε καντήλια» γι' αὐτοὺς τοὺς ἀνεγκέφαλους καὶ ἀσυνείδητους πυρομανεῖς, ποὺ βάλθηκαν νὰ κάψουν ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τὸν τόπο μας. Καὶ πιδὸν πολλὰ τὰ εἶχε μὲ τοὺς φυσικοὺς αὐτοσυρρογούς, αὐτοὺς δηλαδὴ ποὺ βάζουν μὲ τὰ χέρια τους τὶς φωτιές, ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς ἀπεχθεῖς Ἠρόστατους, ποὺ βρίσκονται πίσω ἀπ' αὐτὸ τὸ ὀργανωμένο, φρικτὸ καὶ ἀποτρόπαιο ἐγκλημα διαρκείας.

Ἐκαψαν μίαν περιοχὴ σὲ βουνὸ τῆς Ἀττικῆς -ἄκου!- «εἶναι κτῆμα μου», ἔλεγε ἓνας καταπατητής. Ἐνα κομμάτι δὲν ξέρω κι ἐγὼ πόσα στρέμματα. Τὸ βουνό! Τὸ δάσος, κτῆμα μου! Τὸ ἀγόρασε, λέει, ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ποὺ κι αὐτὴ τὸ ὥριζε τάχα ἀπὸ τὸ 1500 μ.Χ. καλὴ τῇ πίστει! (Βασίλης Φυτοσίλης, ἐφημ. «Ριζοσπάστης», 3.8.07.)

Β.Φ.

Μὲ βαθεῖαν κατάνυξη καὶ δέος

Ποδοσφαιριστὲς τῆς ομάδας τῆς Ξάνθης σὲ στάση βαθεῖας κατάνυξης καὶ δέους μπροστὰ στὸν ἐκπρόσωπο τοῦ Γιαχβέ-θεοῦ τους. Φωτογραφία ἀπὸ τὸν ἁγιασμό τῶν παικτῶν τῆς Ξάνθης λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν ἑναρξὴ τοῦ πρωταθλήματος. Ποδόσφαιρο καὶ θρησκεία χέρι-χέρι στὸν 21ο αἰῶνα. (Βλ. «Ὁ ὁπαδὸς τῆς ομάδας καὶ ὁ πιστὸς τοῦ θεοῦ», «Δ», τ. 281 καὶ «Ποδόσφαιρο καὶ θρησκεία», «Δ», τ. 299.)

Β.Μ.

Χαμένη εὐσέβεια

Ἡ ποδοσφαιρικὴ ομάδα τοῦ Παναθηναϊκοῦ κάθε χρόνο ξεκινáει τὶς ὑποχρεώσεις της μὲ ἁγιασμό (βλ. τ. 299). Λίγες περιόδους πρὶν εὐσεβῆς προπονητὴς τῆς ομάδας μὲ γούρια, εἰκονίτσες καὶ κομποσκοίνια ἐπέβαλε στοὺς ποδοσφαιριστὲς νηστεία τῇ Σαρακοστῇ κι εἶχε ὑποχρεώσει ὠρισμένους νὰ ἀφιερῶσουν σημαντικὸ μέρος τοῦ πρὶμ τυχὸν κατάκτησης τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κυπέλλου στὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ κατάκτηση αὐτὴ δὲν ἔγινε βέβαια ποτέ, ἡ δὲ ομάδα παρουσίασε σημαντικὴ κάμψη λόγῳ τῆς νηστείας.

Γ.Α.

Ὁ Γιαχβὲ ἀπεργεῖ

Ὁ Γιαχβὲ ἐδῶ καὶ πολλὸ καιρὸ οὔτε κανέναν «κολλητό» του ἀκούει οὔτε θεραπεύει οὔτε θαύματα κάνει, τοῦ τὴν σφύριξε ξαφνικὰ καὶ κάνει ἀπεργία. Δὲν ἔκανε κανένα θαῦμα μὲ τὴν βεβαρημένη ὑγείαν τοῦ κ. Χριστόδουλου (γιατί;); οὔτε τοῦ ἔστειλε τὸν ἄγγελο Κυρίου στὸν ὕπνο του οὔτε κανένα θαυματουργὸ πῶμα ζωντάνεψε, νὰ πάη στὸ νοσοκομεῖο μαζὶ μὲ τὸ φέρετρο καὶ νὰ τὸν θεραπεύσῃ. Ἐγκατέλειψε τὸν κ. Χριστόδουλο στὰ νύχια τῶν εἰδωλολατρῶν ἱατρῶν, ἀντὶ νὰ τοῦ ὑποδείξῃ νὰ πάη στὴν Τήνον παρέρει μὲ τὴν Παναγίαν του, ὅλη νύχτα κλαίγοντας ἄγρυπνος καὶ νὰ τὸν φρουροῦν ὁλόγυρα σὰν μίαν μεγάλη νεκρικὴ ἀσπίδα τὰ πτώματα τοῦ Βησσαρίωνος, τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, τοῦ ἁγίου Νικολάου...

Α.Ρ.

ΤΑ... ΕΒΡΑΪΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΥΠ.Ε.Π.Θ.!

ἐ τὸ ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 28762/Π/30.11.2006 ἔγγραφό του (φωτοτυπία τῆς πρώτης του σελίδας εἰκονίζεται ἔναντι) τὸ ΥΠ.Ε.Π.Θ. ἐνημερῶνει τὶς Περιφερειακὲς Διευθύνσεις Ἐκπαίδευσης, τὶς διευθύνσεις καὶ τὰ σχολεῖα Α'θμιας καὶ Β'θμιας Ἐκπαίδευσης ὅλης τῆς χώρας γιὰ τὰ ἐκπαιδευτικὰ προγράμματα τοῦ Ἑβραϊκοῦ Μουσείου τῆς Ἑλλάδος, σχολικοῦ ἔτους 2006-2007.

Στόχος τῶν προγραμμάτων, ποὺ ἀπευθύνονται σὲ μαθητὲς Α'θμιας καὶ Β'θμιας Ἐκπαίδευσης, εἶναι νὰ γνωρίσουν τὸ χῶρο προσευχῆς, τὶς βασικὲς γιορτές, τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα τῆς ἐβραϊκῆς θρησκείας, καθὼς καὶ νὰ ἔρθουν σὲ ἐπαφὴ μὲ τὶς παραδόσεις καὶ τὰ σημαντικὰ ὁρόσημα τῆς Ἱστορίας τῶν Ἑβραίων.

Τὰ κυριώτερα ἀπὸ τὰ ἐκπαιδευτικὰ προγράμματα εἶναι: Συναγωγή (μὲ στόχο τὴ γνωριμία μὲ τὸ χῶρο προσευχῆς, τὰ ἱερὰ κείμενα καὶ τὰ ἔθιμα τῆς ἐβραϊκῆς λειτουργίας), Ἔθιμα (μὲ στόχο τὴ γνωριμία μὲ ἔθιμα τῶν ἐβραϊκῶν γιορτῶν μέσα ἀπὸ παιχνίδια, θεατρικὰ δρώμενα καὶ χειροτεχνίες), Καντήλι (μὲ στόχο τὴν ἀνακάλυψη καὶ χρῆση τοῦ καντηλιοῦ στὶς τρεῖς μονοθεϊστικὲς θρησκείες), Πεςάχ καὶ Πάσχα (μὲ στόχο τὴν ἀνακάλυψη τῶν κοινῶν στοιχείων τῶν ἑορτῶν), Ἱερὰ Βιβλία (Τορά, Κοράνι, Εὐαγγέλιο), Γιορτές, Ὁλοκαύτωμα, Ἱστορία τῶν Ἑλλήνων Ἑβραίων κ.ἄ.

Κάθε χρόνο τὸ ΥΠ.Ε.Π.Θ. ἐκδίδει ἐγκυκλίους γιὰ τὴν ἐπίσημη ἡμέρα τῶν «Ἑβραίων Μαρτύρων καὶ Ἡρώων τοῦ Ὁλοκαυτώματος», μὲ τὶς ὁποῖες –ἀνεξάρτητα τῆς ἱστορικότητος ἢ μὴ αὐτοῦ– ἡρωοποιεῖται ἡ παθητικὴ στάση χωρὶς ἀντίσταση, ἐνῷ παρόμοιες ἐγκυκλίαι γιὰ πραγματικὰ ὀλοκαυτώματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἢ ἄλλων λαῶν δὲν ἐκδίδονται ποτέ. Ἐπὶ πλέον, ὅποτε παρουσιάζεται θεατρικὴ παράσταση μὲ σχετικὸ θέμα (π.χ. «Τὸ ἡμερολόγιο τῆς Ἄννας Φράνκ»), ἐκδίδεται ἐγκύκλιος γιὰ τὴν παρακολούθησή της ἀπὸ ὅλους τοὺς μαθητὲς, ἐνῷ σὲ τακτὰ χρονικὰ διαστήματα προκηρύσσονται παμμαθητικοὶ διαγωνισμοὶ μὲ ἀνάλογα θέματα (βλ. «Δ», τ. 287).

Γιῶργος Γαλανὸς

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΝΙΑΙΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ,

ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ Αριθ Πρωτ 12876 2/Γ7

ΤΜΗΜΑ Δ' ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Ξενοφώντος 15Α, ΑΘΗΝΑ Τ.Κ. 105 57

Να διατηρηθεί.....

Βαθμός Ασφαλείας

Αθήνα 30 / 11 /2006

Βαθμός Προτεραιότητας

Πληροφορίες: Παυλοπούλου Μαργαρίτα

Τηλ: 210- 3230860, 210-3314390

fax: 210- 3313.235, 210-3314390

ΠΡΟΣ:

1. Περιφερειακές Δ/σεις Εκπαίδευσης
όλης της χώρας
2. Δ/σεις και Γραφεία Α/θμιας &
Β/θμιας Εκπαίδευσης όλης της
χώρας
3. Σχολεία Α/θμιας και Β/θμιας
Εκπαίδευσης όλης της χώρας (μέσω
Δ/σεων & Γραφείων)

ΚΟΙΝ: Εβραϊκό Μουσείο της Ελλάδος

Νίκης 39, 10557 Αθήνα

ΘΕΜΑ: «Εκπαιδευτικά προγράμματα και Μουσειοσκευές στο Εβραϊκό Μουσείο»

Σας ενημερώνουμε ότι το Εβραϊκό Μουσείο της Ελλάδος (Ε.Μ.Ε.), διοργανώνει εκπαιδευτικά προγράμματα για το σχολικό έτος 2006-2007.

Στόχος των προγραμμάτων είναι να γνωρίσουν οι μαθητές το χώρο προσευχής, τις βασικές γιορτές, τα ήθη και έθιμα της εβραϊκής θρησκείας, καθώς και να έρθουν σε επαφή με τις παραδόσεις και τα σημαντικά ορόσημα της ιστορίας των Εβραίων.

Τα προγράμματα απευθύνονται σε μαθητές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Ειδικότερα, τα εκπαιδευτικά προγράμματα είναι τα εξής:

1. **Συναγωγή:** Στόχος είναι η γνωριμία με τον χώρο προσευχής, τα ιερά κείμενα και τα έθιμα της εβραϊκής λειτουργίας.

ΕΝΑΣ ΓΙΓΑΣ 2,5 ΕΚΑΤ. ΕΤΩΝ ΣΤΑ ΓΡΕΒΕΝΑ

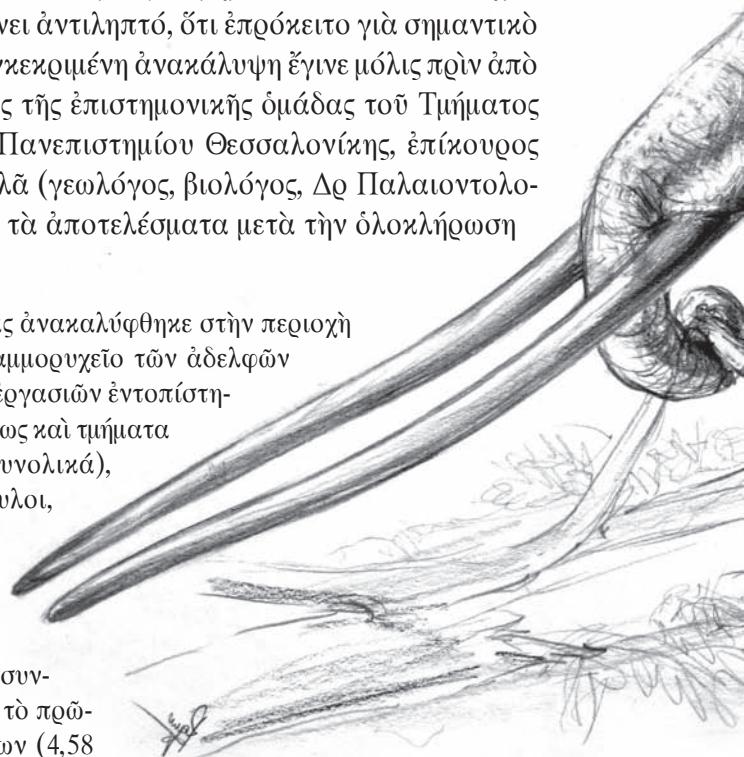
**Παγκόσμιας σημασίας ανακάλυψη
τὸ ἀπολίθωμα Μαρμουῦθ Μπορσόνι**

ία σπουδαία ανακάλυψη μὲ παγκόσμιο ἐνδιαφέρον, ἓνα γιγάντιο ζῷο, ἡ ἐπιστημονικὴ ὀνομασία τοῦ ὁποίου εἶναι Μαρμουῦθ Μπορσόνι, γεωλογικῆς ἡλικίας 2,5 ἑκατομμυρίων ἐτῶν, ἐντοπίστηκε κατὰ τὴ διάρκεια ἐργασιῶν στὰ Γρεβενά. Τὸ σκαπτικὸ ἐργαλεῖο ἔβγαλε στὴν ἐπιφάνεια ἓναν ἐντυπωσιακὸ χαυλιόδοντα μῆκους πάνω ἀπὸ 4 μέτρα, τμῆμα τοῦ ὁποίου δυστυχῶς καταστράφηκε, ἀφοῦ δὲν εἶχε γίνεи ἀντιληπτό, ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ σημαντικὸ παλαιοντολογικὸ εὑρημα. Ἡ συγκεκριμένη ἀνακάλυψη ἔγινε μόλις πρὶν ἀπὸ μερικὸς μῆνες καὶ ἡ ἐπικεφαλῆς τῆς ἐπιστημονικῆς ὁμάδας τοῦ Τμήματος Γεωλογίας τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἐπίκουρος καθηγήτρια Εὐαγγελία Τσουνκαλᾶ (γεωλόγος, βιολόγος, Δρ Παλαιοντολογίας) γνωστοποιεῖ στὸ «Δαυλό» τὰ ἀποτελέσματα μετὰ τὴν ὁλοκλήρωση τῶν ἀνασκαφῶν.

Πιὸ συγκεκριμένα ὁ χαυλιόδοντας ἀνακαλύφθηκε στὴν περιοχὴ Μηλιά τοῦ Νομοῦ Γρεβενῶν, στὸ ἀμμορυχεῖο τῶν ἀδελφῶν Πασαγιάννη καὶ στὴ συνέχεια τῶν ἐργασιῶν ἐντοπίστηκε καὶ ὁ δεῦτερος τοῦ ἰδίου ζώου, ὅπως καὶ τμῆματα τοῦ σκελετοῦ (20 περίπου ὀστᾶ συνολικά), βραχίονας, κερκίδα, ὠλένη, σπόνδυλοι, καθὼς καὶ τῆς κάτω γνάθου μὲ δόντια σὲ πολὺ καλὴ κατάσταση διατήρησης.

Ἡ ἀνακάλυψη τοῦ Μαρμουῦθ Μπορσόνι στὴ Μηλιά τῶν Γρεβενῶν συνδέεται μὲ δύο σημαντικὰ γεγονότα, τὸ πρῶτο εἶναι τὸ μῆκος τῶν χαυλιοδότων (4,58 μ. ὁ ἀριστερὸς καὶ 5,02 μ. ὁ δεξιός), γεγονὸς ποὺ τοὺς καθιστᾷ μοναδικούς στὸν κόσμο,

*Έπιστημονική αναπαράσταση τοῦ μαστόδοντα τῆς Μηλιᾶς ἀπὸ τὸν Ὁλλανδὸ καλλιτέχνη
Remie Bakker - Rotterdam βασισμένη σὲ μέτρηση τοῦ σκελετοῦ του.*

καθώς ξεπερνούν τὸ προηγούμενο ρεκόρ, ποὺ εἶχε προκύψει ἐπίσης στὴ Μηλιά τῶν Γρεβενῶν τὸ 1997, ὅταν ἀνακαλύφθηκε πάλι ζευγὸς χαυλιοδόκτων (μὲ μήκος 4,31μ.) ἀπὸ τὴν κ. Τσουκαλᾶ. Τὸ δευτέρου σημαντικὸ γεγονὸς εἶναι, ὅτι τὸ τμήμα τοῦ σκελετοῦ, ποὺ βρισκόταν δίπλα στοὺς χαυλιοδόκτες, δίνει τὴ δυνατότητα ὑπολογισμοῦ τόσο τοῦ ὕψους τοῦ μαστόδοντα (3,5 μέτρα περίπου στὸ ὕψος τοῦ ὄμου) ὅσο καὶ τοῦ βάρους του (6 τόννοι περίπου τὸ μέγιστο). Ἡ βιολογικὴ ἡλικία τοῦ ζῴου, ποὺ προκύπτει ἀπὸ τὰ δόντια τῆς γνάθου, ὑπολογίζεται μεταξὺ 25 καὶ 30 χρόνων. Ὅπως διαπιστώθηκε μέσα ἀπὸ τὶς ἔρευνες, πρόκειται γιὰ ἓνα ἀρσενικὸ ζῷο, καθὼς οἱ μεγάλοι χαυλιοδόκτες χαρακτηρίζουν τὰ ἀρσενικά. Στὴν εὐρύτερη περιοχὴ βρέθηκαν ἀπολιθώματα καὶ ἄλλων ζῴων ὡς συνοδὸς πανίδα: ρινοκέρων, βοοειδῶν ἐλαφοειδῶν ἱππαρίων (μικρόσωμα ἄλογα μὲ τρία δάχτυλα στὰ πόδια τους), μαχαιροδόκτων (μεγάλα αἰλουροειδῆ μὲ πριονωτοὺς κυνόδοντες), λύγκα κ.ἄ. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀνασκαφῶν μᾶς δίνουν πληροφορίες γιὰ τὸ Μαμμοῦθ Μπορσόνι, τόσο γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ περιβάλλον του ὅσο καὶ γιὰ τὸ λόγο τῆς ἐξαφάνισής του ἀπὸ τὴν Εὐρώπη, ἐνῶ ὁ συγγενὴς του Μαμμοῦθ Ἀμερικάνουμ συνέχισε νὰ ζῇ στὴν Ἀμερικὴ καὶ ἐξαφανίστηκε στὸ Ἄνω Πλειστόκαινο (πρὶν ἀπὸ 100.000 χρόνια περίπου). Τὸ γεγονὸς αὐτὸ δημιουργεῖ μεγάλο ἐνδιαφέρον σύγκρισης τοῦ εὐρωπαϊκοῦ μὲ τὸ ἀμερικάνικο εἶδος. Τὸ πλῆθος τῶν ἀπολιθωμάτων τοῦ ζῴου αὐτοῦ τὸ καθιστοῦν παγκόσμιον ὑλικὸ ἀναφορᾶς λόγῳ τῆς ἀντιπροσωπευτικότητάς του.

Συνέντευξη τῆς δρ Ε. Τσουκαλᾶ στὸν «Δ»

«Δ»: *Κυρία Τσουκαλᾶ, γιατί ἡ συγκεκριμένη ἀνακάλυψη ἔχει παγκόσμιον ἐνδιαφέρον;*

Ε.Τ.: Ὅλα τὰ εὐρήματα, ποὺ ἔχουμε φέρει στὸ φῶς μέσα ἀπὸ τὶς ἀνασκαφές, ἀποτελοῦν ἓναν ὁμαδικὸ τόπο, ὅπου ἔζησαν τέτοια γιγαντόσωμα ζῷα. Βρήκαμε «ὕλικον ἀναφορᾶς», ὅπως ὀνομάζεται. Ὅποιοσδήποτε στὸν κόσμον θελήσει νὰ μελετήσῃ τὸ Μαμμοῦθ Μπορσόνι, πρέπει ὅπωςδήποτε νὰ ἔρθῃ στὴ Μηλιά, γιατί αὐτὸ ἀντιπροσωπεύεται μὲ πολὺ ὕλικον.

«Δ»: *Ποιές εἶναι οἱ πληροφορίες ποὺ ἀντλοῦνται γιὰ τὸ εἶδος τοῦ ζῴου;*

Ε.Τ.: Ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ βραχίονα, ποὺ ἐντοπίσαμε, καὶ μέσῳ ἑνὸς μαθηματικοῦ τύπου, μπορέσαμε νὰ ὑπολογίσουμε τὸ βάρος τοῦ ζῴου, ποὺ εἶναι γύρω στοὺς 6 τόννους. Τὴν βιολογικὴ ἡλικία του τὴν βρήκαμε ἀπὸ τὴν μασητικὴ ἐπιφάνεια τῶν δοντιῶν. Ἀπὸ τὸ στάδιο τριβῆς τῶν δοντιῶν καταλήξαμε στὸ συμπέρασμα, ὅτι πρόκειται γιὰ ἓνα ζῷο 25-30 χρόνων. Στὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας του δηλαδή, ἀφοῦ μποροῦσε νὰ φθάσῃ μέχρι τὰ 55 χρόνια.

«Δ»: *Ποιὲς μπορεῖ νὰ εἶναι οἱ συνθήκες, κάτω ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἀπεβίωσε τὸ συγκεκριμένο ζῷο, μὲ δεδομένο ὅτι βρισκόταν σὲ τόσο νεαρὴ ἡλικία;*

Ε.Τ.: Αὐτὸ εἶναι ποὺ ψάχνουμε, ἐκεῖ ἔχουμε ἐστιάσει αὐτὴ τὴ στιγμὴ τὶς ἔρευνές μας. Ἐρευνοῦμε τὶς συνθήκες, κάτω ἀπὸ τὶς ὁποῖες πέθανε, ἀφοῦ φαινόταν ὑγιέστατο, δὲν παρατηρήσαμε κάτι στὸ σκελετό, ποὺ νὰ ἀποδεικνύῃ τὸ ἀντίθετο. Ψάχνουμε παρὰλληλα νὰ βροῦμε καὶ τὶς αἰτίες, ποὺ ἐξαφανίστηκε τὸ συγκεκριμένο ζῷο. Προσπαθώντας νὰ βροῦμε τὴν ἐρμηνεία, γιατί ἐξαφανίστηκαν αὐτὰ τὰ ζῷα στὸ παρελ-

Η δρ Ε. Τσουνκαλά με τούς συνεργάτες της δείχνοντας στὸν φωτογραφικὸ φακὸ τὶς τεράστιες σιαγόνες τοῦ Μαιμούθ Μπορσόνι.

θόν, θὰ μπορέσουμε νὰ δώσουμε μὴ ἀπάντηση, ὡς πρὸς τὸ γιατί θὰ ἐξαφανιστοῦν γιὰ παράδειγμα οἱ σημερινοὶ ἐλέφαντες. Θὰ πραγματοποιήσουμε μὴ ἐπιστημονικὴ ἐξειδικευμένη μελέτη, γιὰ νὰ δοῦμε, ποιά ἦταν τὰ φυτὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἂν ὑπῆρχαν πολλὰ, ἂν ὑπῆρχε τροφή γιὰ αὐτὸ τὸ ζῷο. Πιστεύω ὅμως, ὅτι οἱ συνθήκες ἐξαφάνισης εἶναι σύνθετες, ὅχι ἀπὸ ἓνα καὶ μόνον γεγονός.

Χαυλιόδοντας μήκους 5 μέτρων

«Δ»: Ποιά ἦταν τὰ σωματικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ζῴου, πὺν ἐντοπίσατε;

Ε.Τ.: Ἦταν ἓνα ζῷο μακρὺ ἀλλὰ ὅχι ψηλὸ. Σὲ ἀντίστοιχο βραχίονα, πὺν ἐντοπίσαμε ἀπὸ τὸν ἐλέφαντα τῶν Γρεβενῶν τῶν 200 χιλιάδων χρόνων, ὑπολογίσαμε τὸ ὕψος του στοὺς ὠμους ὅτι ἦταν 4,2 μέτρα. Τὸ Μαιμούθ Μπορσόνι πρέπει νὰ εἶχε ὕψος γύρω στὰ 3,5 μέτρα, μὲ βάση τὸν ἀνάλογο ὑπολογισμό. Τὸ προσομοιάζουμε μὲ τὸν ἐλέφαντα. Διαφέρει στὸ γεγονός ὅτι εἶχε χαυλιόδοντες καὶ στὴν κάτω γνάθο,

Οι χανλιόδοντες μήκους 4,58 και 5,02 μέτρων.

δηλαδή τέσσερις συνολικά. Όπως γνωρίζουμε, τὰ πρώτα προβοσκιδωτὰ τῶν 50 ἑκατομμυρίων ἐτῶν εἶχαν 8 χαυλιόδοντες, 4 ἐπάνω, 4 κάτω. Σταδιακὰ οἱ δύο ἀτροφοῦν ἀπὸ κάθε γνάθο, ὁπότε ἔμειναν 4 μὲ ἴσο μέγεθος. Ἐπίσης σταδιακὰ ἀρχίζουν νὰ ἀτροφοῦν καὶ οἱ κάτω ἀπὸ τοὺς 4 χαυλιόδοντες, ὁπότε καταλήγουμε σὲ αὐτὸ ἐδῶ τὸ μαστόδοντο μὲ τοὺς πολλὺ μικροὺς κάτω χαυλιόδοντες, γύρω στὰ 8 μὲ 10 ἑκατοστὰ καὶ μὲ πολλὺ μεγάλους τοὺς ἐπάνω. (Στὰ μαστόδοντα στὴν ἐπάνω μασητική ἐπιφάνεια ὑπάρχουν διάφορες προεξοχές, ποὺ μοιάζουν μὲ μαστάρια. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ ἐπιστημονικὸ ὄνομα mastodont προέρχεται ἀπὸ τὴν μορφολογία τῶν δοντιῶν, σὲ ἀντίθεση μὲ τοὺς σημερινοὺς ἐλέφαντες, ποὺ ἔχουν ἓναν ἐλασματοειδῆ τύπο.) Τὸ μῆκος τῶν χαυλιόδοντων του εἶναι 5,02 μέτρα ὁ ἓνας καὶ 4,58 μέτρα ὁ δεύτερος. Πάντοτε εἶναι ἀσύμμετροι, ἀφοῦ χρησιμοποιοῦσε περισσότερο τὸν ἓναν. Ἐξῆσε πρὶν ἀπὸ 2,5 ἑκατομμύρια χρόνια, καὶ αὐτὸ τὸ καταλαβαίνουμε ἀπὸ τὸ εἶδος τοῦ ζῶου καὶ ἀπὸ τὸ στάδιο ἐξέλιξης. Μελετήσαμε τὰ δόντια του καὶ διαπιστώσαμε, ὅτι οἱ μικροὶ χαυλιόδοντες ταυτίζονται μὲ τὴν περίοδο τῆς σταδιακῆς ἐξαφάνισης. Ὅποτε βρισκόμαστε στὰ τελευταῖα στάδια ἐξέλιξης, κοντὰ στὴν ἐξαφάνιση. Ἀπὸ τὸ μῆκος τῶν χαυλιόδοντων καταλαβαίνουμε ὅτι ἦταν ἀρσενικὸ ζῶο, ὅπως συμβαίνει ἀντίστοιχα μὲ τὰ ἐλάφια, ποὺ τὰ κέρατα χαρακτηρίζουν τὰ ἀρσενικά.

Δὲν ἔχει βρεθῇ σὲ ἄλλη περιοχὴ τοῦ κόσμου τόσο πλῆρες ζῶο, τμήματα σκελετοῦ, τμήματα δοντιῶν, σὲ τόση καλὴ σύνθεση. Προσωπικὰ πιστεύω, ὅτι εἶναι ὁ τελευταῖος ἀντιπρόσωπος στὴν Εὐρώπη. Μποροῦμε νὰ μιλήσουμε γιὰ τὸν πρῶτο ξάδερφό του, ποὺ εἶναι τὸ Μαμμιούθ Ἀμερικάνουμ, τὸ ὁποῖο ἐπέζησε μέχρι πρὶν 100 χιλιάδες χρόνια, μέχρι τὴν Ἄνω Πλειστόκαινο δηλαδή. Ὑπάρχουν πολλοὶ σκελετοὶ καὶ ὑλικὸ γιὰ σύγκριση, ὁπότε θὰ βρισκόμαστε σὲ ἄμεση ἐπαφὴ μὲ τοὺς Ἀμερικάνους γιὰ συνεργασία καὶ μελέτη, συγκρίνοντας τὰ δύο ζῶα.

«Δ»: Ποιά εἶναι τὰ συμπεράσματα ποὺ βγαίνουν σὲ σχέση μὲ τὸ περιβάλλον τῆς περιοχῆς;

Ε.Τ.: Μὲ δεδομένο ὅτι ἔχουμε ἐντοπίσει κατὰ τὸ παρελθὸν ἄλλα δύο παρόμοια ζῶα στὴν περιοχὴ καταλαβαίνουμε ὅτι ὑπῆρχαν εὐνοϊκὲς συνθῆκες γιὰ τὴν ἐπιβίωσή τους. Ἦταν δασώδεις τόποι, ἄρα ἐρμηνεύουμε τὸ παλαιοπεριβάλλον, ὅτι δηλαδή ὑπῆρχαν δάση στὴν περιοχὴ, καθὼς ἐπρόκειτο γιὰ χορτοφάγα ζῶα.

«Δ»: Ποιό εἶναι τὸ πιδ σημαντικὸ στοιχεῖο αὐτῆς τῆς ἀνακάλυψης;

Ε.Τ.: Τὸ μῆκος καὶ ἡ πληρότητα τῶν εὐρημάτων, ποὺ μᾶς δίνουν πολλὲς πληροφορίες γιὰ τὴν βιολογία τοῦ ζῶου καὶ δημιουργοῦν τὴν ἀνάγκη γιὰ τὴ δημιουργία ἐνὸς μεγάλου μουσείου Παλαιοντολογίας στὰ Γρεβνά, γιὰ νὰ μπορέση νὰ τὰ στεγάσῃ, νὰ ἀποτελέσῃ χῶρο ἐρευνας καὶ μελέτης. Σημαντικὸ στοιχεῖο ἐπίσης ἀποτελεῖ ὁ ἐντοπισμὸς καὶ ἄλλων, μικρότερων ζῶων γύρω ἀπὸ τὸ Μαμμιούθ Μπορσόνι, ρινόκερων, γαζελῶν, ἀντιλοπῶν, ἱππαρίων μὲ 3 δάχτυλα στὰ πόδια, μεγάλων λιονταριῶν, μαχαιροδόντων, ποὺ οἱ κυνόδοντές τους δηλαδή εἶναι πριονωτοὶ καὶ γιὰ αὐτὸ ὠνομάστηκαν ἔτσι. Ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦν μία σύνθεση πανίδας πολλὴ χαρακτηριστικὴ γιὰ τὴν Πλειόκαινο.

Ταξιαρχούλα Λαδᾶ

«ΓΕΝΕΤΙΚΑ ΑΝΩΤΕΡΟΙ

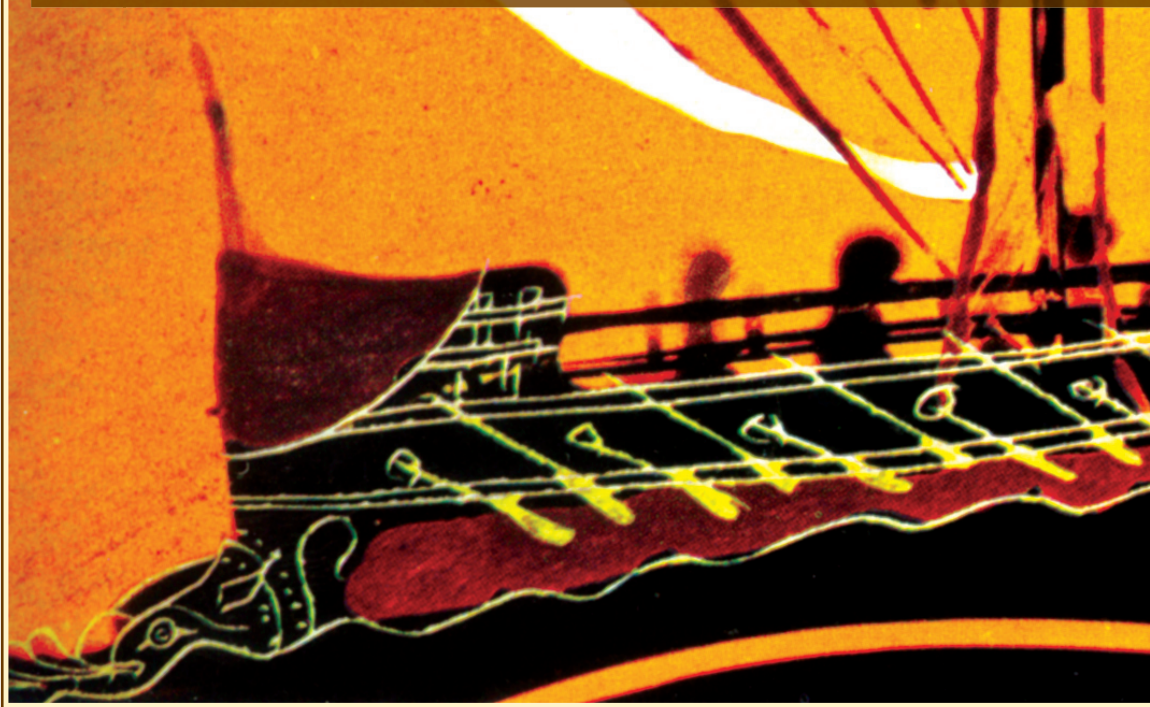

πὸ τὸν ἀναγνώστη μας κ. Δημήτρη Καλούδη, φοιτητὴ Βιολογίας στὴν Βρεταννία, λάβαμε ἄρθρο, ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ ἐπιστημονικὸ περιοδικὸ “New Scientist”, τεύχος 2590, τὴν 10ῃ Φεβρουαρίου 2007 καὶ ἔχει τίτλο «Histories: When men were gods». Τὸ παραθέτουμε κατὰ λέξι :

Ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἦταν θεοί.

Τὸ 427 π.Χ. ἡ ἐλληνικὴ πόλις-κράτος τῶν Ἀθηνῶν συνέτριψε τὴν ἐξέγερση τῆς Λέσβου, νήσου τοῦ Αἰγαίου πελάγους – ὅ,τι ἀκολούθησε ἦταν μίᾳ ἐπίδειξη ὑπεράνθρωπης κωπηλατικῆς δεινότητος.

«Τὸ 427 π.Χ. ἡ ἐλληνικὴ πόλις-κράτος τῶν Ἀθηνῶν συνέτριψε ἐξέγερση, ἡ ὁποία ἔλαβε χώρα στὴν Μυτιλήνη, στὸ αἰγαιοπελαγίτικο νησί τῆς Λέσβου. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Δήμου τῶν Ἀθηναίων ἀποφάσισε, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνδρες τῆς Μυτιλήνης θὰ ἔπρεπε νὰ ἐκτελεσθοῦν, καὶ γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς ἀπόφασης

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΚΩΠΗΛΑΤΕΣ;»

ἀπέστειλε στήν Λέσβο ἄνδρες μὲ τὸ γρηγορώτερο μέσον τῆς ἐποχῆς, τὴν τριήρη, τὸ κλασικὸ κωπήλατο πολεμικὸ πλοῖο τῆς Μεσογείου στὴν Ἀρχαιότητα. Τὴν ἐπομένη ἡ Ἐκκλησία τοῦ Δήμου ἀναθεώρησε τὴν ἀπόφασή της καὶ ἀπέστειλε δεύτερη τριήρη, νὰ ἀναστείλῃ τὴν ἐκτέλεση. Ἡ Μυτιλήνη βρῖσκεται σὲ ἀπόσταση 340 χιλιομέτρων ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, καὶ ἡ πρώτη τριήρης προηγεῖτο τῆς δεύτερης κατὰ μία καὶ μισὴ ἡμέρα· ὅμως, κωπηλατῶντας ἀσταμάτητα ἐπὶ 24 ὥρες, τὸ πλήρωμα τοῦ δεύτερου πλοίου κατάφερε νὰ φθάσῃ ἔγκαιρα, ὥστε νὰ σταματήσῃ τὴν σφαγὴ.

Σύγχρονα πληρώματα, ποὺ προσπάθησαν νὰ ἐπιτύχουν κάτι ἀνάλογο κωπηλατῶντας σὲ τριήρη, δὲν κατάφεραν νὰ προσεγγίσουν οὔτε κατὰ διάνοια τὴν ταχύτητα τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων. Ἦταν οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι κωπηλάτες γενετικὰ ἀνώτεροι;

Ἄν οἱ ἀρχαῖες τριήρεις ἀποτελοῦν γιὰ μᾶς κάτι τὸ μυθικὸ, τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τοὺς κωπηλάτες τους. Ἄς ἀναλογισθῇ κανεὶς, τί μεγαλειῶδες θέαμα θὰ παρουσίαζε μία μοῖρα τριήρεων, καὶ τί ὑποβλητικὸ ἦχο θὰ προκαλοῦσαν αὐτὰ τὰ πολεμικὰ πλοῖα...»

Α.Γ.

Ἀθηναϊκὸ πολεμικὸ πλοῖο τοῦ τέλους τοῦ στ' αἰ. π.Χ.
(Λονδίνο, Βρετ. Μουσείο). Τὰ ἐλληνικὰ πολεμικὰ σκάφη ἦταν ἐλαφρὰ καὶ εὐκίνητα. Διέθεταν ἰστία, ἀλλὰ βασικὰ ἀνέπτυσσαν ταχύτητα μὲ κωπηλασία.

**ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ
ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΥΠΑΡΧΕΙ ΘΕΟΚΡΑΤΙΑ -
ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΘΕΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΥΠΑΡΧΕΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ**

Φιλοσοφία γεννήθηκε ως έννοια, ως λέξη, ως δραστηριότητα και ως πολιτισμικό αγαθό, όταν άμφισβητήθηκε και αποδυναμώθηκε η Θρησκεία. Στην πραγματική έκφρασή της αποτέλεσε την έλλογη και φυσική θεώρηση της πραγματικότητας, όταν οι ύπερφυσικοί, έξωφυσικοί και μεταφυσικοί τρόποι σκέψης, που χαρακτήριζαν τον πνευματικά ανεξέλικτο άνθρωπο, αποδείχθηκαν ανεπαρκείς και αναξιόπιστοι, για να ερμηνευθούν τα φαινόμενα, φυσικά, πολιτικά και ύποκειμενικά. Τότε έγινε το έλευθερωτικό και εξαληθευτικό ιστορικό άλμα, να θεαθώ το πᾶν αποκλειστικά ως Φύση και Σύμπαν, χωρίς μεταφυσικές φαντασιώσεις, ακόμη και το κοινωνικο-πολιτικό γίνεσθαι χωρίς ύπερφυσικές παρεμβάσεις ή θείκες ιεροποιήσεις-νομιμοποιήσεις τῶν ἐξουσιαστῶν ἐν ὀνόματι ἐξωσυμπαντικῶν δυνάμεων. Ἡ ιστορική αὐτὴ στιγμή εἶναι ἡ ἡμερομηνία γέννησης τῆς Φιλοσοφίας.

Τὸ ἄλμα αὐτὸ στὴν πορεία τὴν ἀνθρώπινης σκέψης ἐπετεύχθη στὴν Ἑλλάδα, ὅπου καὶ ἀναπτύχθηκε καὶ ὠλοκληρώθηκε θεωρητικά καὶ κοσμοθεωρητικά, ἀλλὰ καὶ ἐφαρμόσθηκε σὲ πολλὰς μορφὰς ζωῆς καὶ γνώσης. Οἱ Ἕλληνες διανοητές, κατὰ κανόνα ἄθεοι, μπόρεσαν νὰ συλλάβουν νοητικά τὸν Κόσμο καὶ τὴ Ζωὴ μὲ μοναδικὸ τρόπο, ἐπαρκῆ καὶ ἱκανὸ νὰ ἐρμηνεύῃ χωρὶς κενὰ καὶ ἀντιφάσεις τὸ σύνολο τῶν φυσικῶν καὶ πολιτικῶν φαινομένων γιὰ ἓναν ἀπλὸ λόγο: ἀπέκλεισαν κάθε ἔννοια ἢ ἰδέα «ἀνώτερης δυνάμεως», «ἀνώτερου ὄντος» κ.λπ. καὶ κοίταξαν τὸ εἶναι ἀποκλειστικά ὡς μία καὶ ἐνιαία Φύση, ποὺ δὲν ὑπῆρξε τίποτε πρὶν ἀπ' αὐτὴν (ἄρα δὲν ὑπάρχει Δημιουργός) καὶ δὲν ὑπάρχει τίποτε ἔξω ἀπ' αὐτὴν. Ἡ ἀποδοχὴ τῆς ἀλήθειας αὐτῆς ἀπήλλαξε τὴ σκέψη τους ἀπὸ κάθε φανταστικὴ τροχοπέδη, τὴν ἐλευθέρωσε ἀπὸ αὐταπάτες καὶ τῆς ἐπέτρεψε νὰ ρεῦσῃ χωρὶς ἐμπόδια, νὰ λειτουργήσῃ δηλαδὴ ὡς κομμάτι τοῦ Σύμπαντος, τὸ ὁποῖο ἐπίσης ρεῖ ἀέναο. Θὰ μπορούσε νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ ἐμφάνισις τῆς φιλοσοφικῆς σκέψης δὲν ἦταν τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν ἐναρμόνισις τοῦ τρόπου λειτουργίας τοῦ Νοῦ μὲ τὸν τρόπο (νόμο) λειτουργίας τοῦ Σύμπαντος.

Εἶναι φανερό, ὅτι ὁ τρόπος αὐτὸς θεώρησης τῆς πραγματικότητας ὑπάρχει ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει ἡ φυσικὴ (φιλοσοφικὴ) θεώρησις. Ἡ διαπίστωσις αὐτὴ ἐπαληθεύεται μὲ ἀπόλυτο τρόπο ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν. Παρατηροῦμε, ὅτι μετὰ τὴν ἐπικράτησις τῆς Ἀσιατικῆς μεταφυσικῆς ἢ Φιλοσοφίας ὅχι μόνον ἀτόνησε, ἀλλὰ καὶ καταδιώχθηκε ἄγρια ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή μέχρις ὀλοσχεροῦς ἐξαφάνισής της: καὶ ὅτι στὴ συνέχεια, ὅταν ὁ Κόσμος μὲ τὴν Ἀναγέννησις προσπάθησε νὰ ἐπανεέλθῃ στὴν φυσικὴ σκέψιν, ἐπανεμφανίστηκε καὶ ἡ Φιλοσοφία. Ὅμως ἡ «Ἀναγέννησις» δὲν ἦταν ἀκριβῶς ξαναγέννημα τοῦ μὴ μεταφυσικοῦ ἀνθρώπου, γιὰτὶ δὲν ἀπάλλαξε τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὴν Μεταφυσικὴν (Θεοκρατίαν). Τὴν συντήρησε, ἔστω σὲ ἡπιότερη μορφή πνευματικῆς τυραννίας ἀπὸ ἐκείνην τοῦ Μεσαίωνα, καὶ τὴν συντηρεῖ ἐν πολλοῖς ἕως σήμερον. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ νεώτερη εὐρωπαϊκὴ Φιλοσοφία, σ' ὅλες τὰς μορφὰς της καὶ τὰ συστήματα ποὺ παρουσίασε τὰ τελευταῖα 300 χρόνια, πάντοτε

ώδηγήθηκε σὲ ἀδιέξοδα, ἔμεινε σὲ σχολαστικὴ κατάσταση καὶ ἐν τέλει δὲν μπόρεσε νὰ προκαλέσῃ σημαντικὲς ἀνατροπὲς στοὺς τρόπους προσέγγισης τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Ἀλήθειας. Ὁ λόγος εἶναι προφανής: Κανένας Εὐρωπαῖος διανοητὴς δὲν μπόρεσε νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὴν ιδέα τοῦ «Δημιουργοῦ» τοῦ Κόσμου, μὴ ἄλλα λόγια κανένας δὲν μπόρεσε νὰ συλλάβῃ τὴν πραγματικότητα, φυσικὴ, πολιτικὴ-ἱστορικὴ καὶ ψυχικὴ, ἀποκλειστικὰ ὡς Φύσις ποὺ αὐτοδημιουργεῖται, αὐτοεξελίσσεται καὶ αὐτοκαταστρέφεται ὅπως τὰ πάντα. Ἔτσι ὁ Εὐρωπαῖος φιλόσοφος σταματοῦσε μπροστὰ στὸ ἀνυπερόβλητο ἐμπόδιο τοῦ προσυμπαντικοῦ καὶ ἐξωσυμπαντικοῦ Κτίστη ἢ Δημιουργοῦ τοῦ Κόσμου, καὶ ἐκεῖ κολλοῦσε ἡ σκέψις του, ἂν δὲν ἐξετρέπετο σὲ «φιλοσοφικὸ» παραλήρημα: Ἔγινε τὸ γατάκι ποὺ κυνηγáει τὴν οὐρά του, ὅπως τὸν παρωμοιάσαμε καὶ ἄλλοτε. Γι' αὐτὸ καὶ ὀλόκληρη ἡ Φιλοσοφία τῆς χριστιανικῆς Εὐρώπης, ἂν δὲν ἐκτρέπεται σὲ ἀπολογητὴ τῆς Μεταφυσικῆς, ὁπότε ἐξ ὀρισμοῦ παύει νὰ εἶναι Φιλοσοφία, περιορίζεται στὸ ρόλο τοῦ σχολιαστῆ τῆς Ἑλληνικῆς Σκέψης, τὰ σχόλια τοῦ ὁποῖου πολλὲς φορὲς εἶναι συγκεχυμένα ἕως ἀκατανόητα, ὡς γραφόμενα μὲ τρόπους σκέψεως ποὺ ἔχουν διαφορετικὸ μῆκος κύματος ἀπὸ ἐκεῖνο τῆς σκέψης τῶν Ἑλλήνων διανοητῶν.

* * *

Φιλοσοφία εἶναι «ἑλληνικὴ» (=ἐλεύθερη, ἀδογματίστη καὶ κατὰ φύσιν σκέψις) καὶ γι' αὐτὸ ὡς λέξι εἶναι ἀμετάφραστη. Φυσικὰ στὴ σημερινὴ Ρωμοσύνη εἶναι ἐντελῶς ἀνύπαρκτη ἢ καὶ κάτι χειρότερο εἶναι ὑπέρτερια τῆς χριστιανικῆς Θεολογίας, ὅπως ἦταν πάντοτε ἀπὸ τὸ 529 μ.Χ., ὅταν ἡ Ἀσιατικὴ Μεταφυσικὴ τὴν κατέστρεψε καὶ τὴν ἀπαγόρευσε. Εἶναι αὐτὸ ποὺ προηγουμένως σημειώσαμε, ὅτι ὅπου ὑπάρχει Θεοκρατία δὲν ὑπάρχει Φιλοσοφία καὶ ὅπου ὑπάρχει Φιλοσοφία δὲν ὑπάρχει Θεοκρατία. Σήμερα σ' ἄλλα σημεία τοῦ Πλανήτη, ὅπου ἡ Ἐπιστήμη καὶ ἡ Πληροφορία, γεννήματα τῆς Ἑλληνικῆς φυσικῆς Σκέψης φθείρουν τὶς ὑπερφυσικὲς φαντασιώσεις, ἔχουμε σημάδια ἀναβίωσης μιᾶς φιλοσοφικῆς θεώρησης τῆς πραγματικότητος, ποὺ ἴσως δὲν προσκρούει πάντοτε στὸ φράγμα τοῦ ἐξωφυσικοῦ. Ἐδῶ, ὅπου ἐπιβιώνει στὴν πιδ χυδαία μορφή της ἡ τελευταία θεοκρατία τῆς Εὐρώπης, τὸ μέλλον τῆς Φιλοσοφίας –ὅπως καὶ τὸ μέλλον μας– εἶναι σκοτεινὸ. Οἱ διώξεις της, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τοὺς νόμους τοῦ Κράτους, ποὺ εὐτελίζουν τὴν φιλοσοφικὴ Παιδεία (ὅπως θὰ δῆτε στὸ παρὸν ἀφιέρωμα), συνεχίζονται ἐπὶ 15 αἰῶνες ἀπὸ τὸ πνευματικὸ καθεστῶς τοῦ Σκοταδισμοῦ ποὺ ἰσχύει στὴ χώρα μας. Κάποιες δειλὲς καὶ συγκεχυμένες προσπάθειες ἴσως εἶναι παρήγορα φαινόμενα. Ἀλλὰ μόνον ἡ ἐπερχόμενη διὰ τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Πληροφορικῆς ἐκδίωξις ἀπὸ τὸν Κόσμο μας τοῦ ἀνατολίτικου δισχιλιετοῦς ἀπολιθώματος θὰ δημιουργήσῃ τὶς συνθήκες γιὰ τὴν ἐλευθερὴ θέαση τῆς ζωῆς καὶ τῆς πραγματικότητος –ἄρα γιὰ τὴν πραγματικὴ ἀναγέννηση τῆς γνήσιας φιλοσοφικῆς σκέψης.

Δ.Ι.Α.

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΣΗΜΕΡΑ: ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΑΝΘΕΙ, ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΠΑΣΧΕΙ

Δύο «Ιουστινιάνειοι» νόμοι ἐν ἔτει 1985!

«Δὲν ὑπάρχει τελευταία λέξη γιὰ τὰ πράγματα... Ἡ Φιλοσοφία δὲν ἔχει ἄλλα ὅρια ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν ἀπουσία ἱκανοποιήσεως.»
(Γκ. Μαρσέλ, «Μεταφυσικὸ Ἡμερολόγιο».)

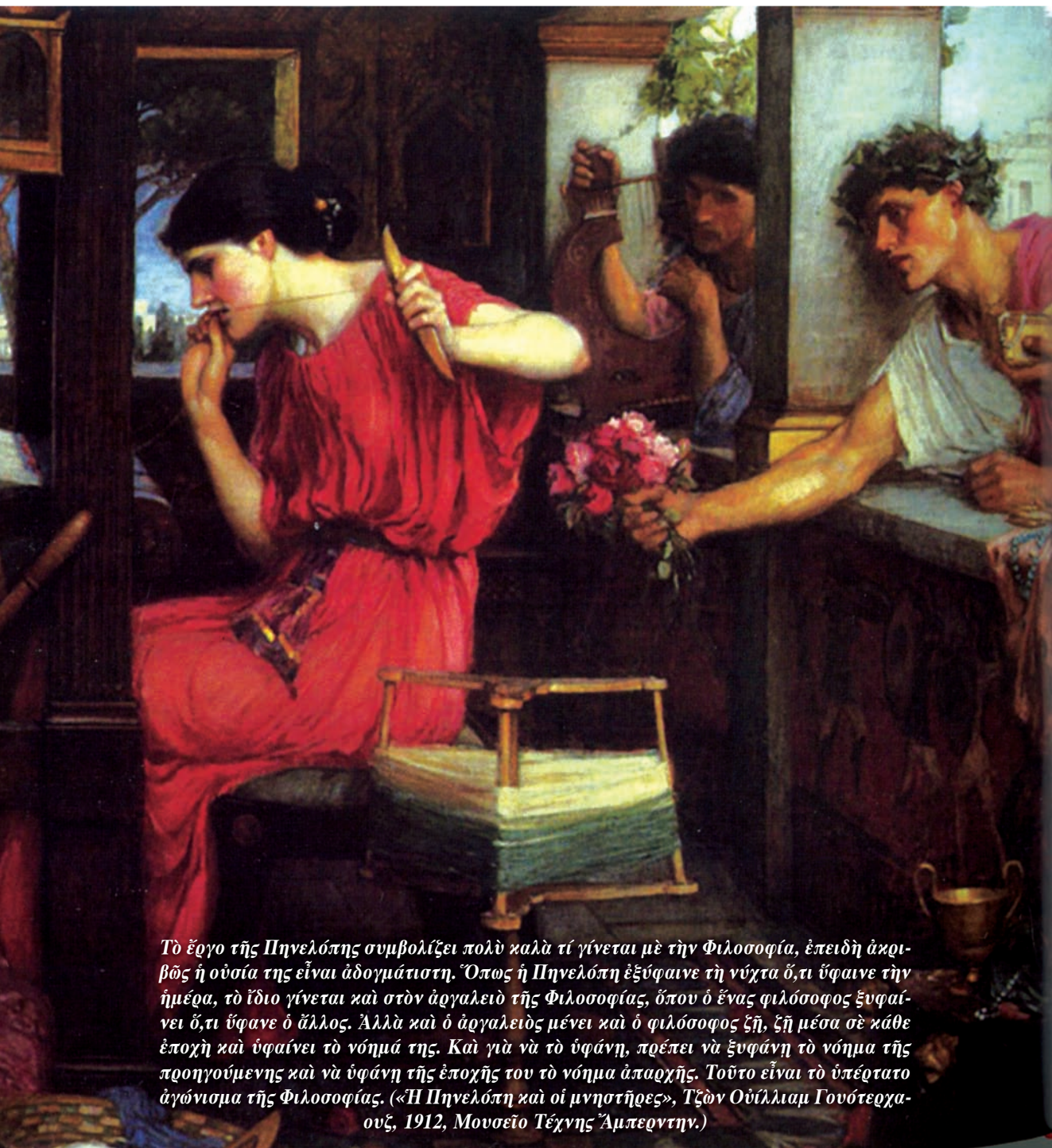

ν ζητάω ἀπὸ τὸν φιλοσοφικὸ λογισμό ἓνα γνωστικὸ συλληπτὸ περιεχόμενο, ἂν ζητάω γνώση..., ἂν ζητάω τεχνικὲς συνταγὲς γιὰ τὰ πάντα, ἀντὶ νὰ ζητάω τὴν ἱκανότητα νὰ ἀντλῶ ὑποστασιακὰ τὴ ζωὴ μου..., ἂν ζητάω ψυχοθεραπευτικὲς ὑποδείξεις, ἀντὶ νὰ ζητάω τὴν ἐλευθερία νᾶμαι ὁ ἑαυτός μου, τότε ἡ Φιλοσοφία μὲ παρατάει στὴ μέση τοῦ δρόμου.

«Ἡ Φιλοσοφία ἔχει τὸν λόγο της μόνον ἐκεῖ, ὅπου δὲν τὰ καταφέρνουν πιὰ ἡ γνώση καὶ ἡ τεχνικὴ. Ἡ Φιλοσοφία ξέρεي νὰ δείχνῃ, ὄχι νὰ δίνει. Ἡ κίνησή της πάει μαζὶ μὲ τὶς ἀκτίνες τοῦ Ἥλιου, ποὺ εἶναι ταγμένες νὰ φωτίζουν. Ἡ δουλειὰ τῆς Φιλοσοφίας δὲν εἶναι νὰ παράγῃ...» (Κὰρλ Γιάσπερς, «Υποστασιακὴ Φιλοσοφία».)

Ἐνα ἀπὸ τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τοῦ φιλοσόφου εἶναι, ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ συνυπάρξῃ εἰρηνικὰ μὲ τὸ περιβάλλον του. Ὁ φιλόσοφος –κι ἂν στὴν ἴδια του τὴ ζωὴ δὲν εἶναι παρὰ ἓνας πρῶτος ἀκαδημαϊκός, ποὺ δείχνει ἀδιάφορος γιὰ τὶς ὑποθέσεις τοῦ κόσμου– εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἀνατρέπῃ, νὰ διασπᾷ, νὰ καταστρέφῃ, νὰ ἀπελευθερώνῃ, νὰ ἀφήνῃ τὸν καθαρὸ ἀέρα νὰ ἔρχεται ἀπ' ἔξω.

Σήμερα ἡ ἀποστολὴ τῆς Φιλοσοφίας εἶναι ἡ ἀπελευθέρωση ἐκείνων ποὺ ἔχουν παγιδευθῇ στὸ δογματισμὸ καὶ σὲ φανατισμούς. Γιὰ νὰ τὸ πετύχη αὐτό, δὲν χρειάζεται τόσο τὴν «ἐρευνα», ὅσο τὶς ἀποφασιστικὲς προσπάθειες ἰδιοφυῶν ἀνθρώπων, ποὺ ἀμφισβητοῦν καὶ προκαλοῦν τὶς κατεστημένες ἀλήθειες. Οἱ ἀνατρεπτικὲς ιδέες ἔχουν ἕναν ἀέρα ἀπελπισίας γύρω τους, γιὰτὶ εἶναι μία λαχτάρα γιὰ μίαν ἀπάντηση, ποὺ ἡ φύση τῆς εἶναι ἀσαφής.

Νέα ἄνθηση τῆς Φιλοσοφίας στὴν Εὐρώπη

ἐπιστροφή στὴν Φιλοσοφία τὰ τελευταῖα χρόνια ἐξηγεῖται κυρίως ἀπὸ τὴν παρακμὴ τῶν ἑτοιμῶν ἀπαντήσεων –ἀπαντήσεων θρησκευτικῶν, ἰδεολογικῶν– καθὼς ἐπίσης καὶ αὐτῶν, ποὺ πιστεύει κανεὶς πὼς μπορεῖ νὰ βρῇ στὶς ἀνθρωπιστικὲς ἐπιστῆμες, οἱ ὁποῖες μιλοῦν γι' αὐτὸ ποὺ εἶναι καὶ ὄχι γι' αὐτὸ ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι.

Τί σημαίνει φιλοσοφῶ; Σημαίνει νὰ σκέφτωμαι τὴ ζωὴ καὶ νὰ ζῶ τὴ σκέψη μου. Μέσα στὴ μεγάλη σύγχυση, στὴν ὁποία βρισκόμαστε, οἱ ἄνθρωποι ἀνακαλύπτουν ξανά, πὼς ἡ ἐλευθερία τοῦ πνεύματος καὶ ὁ προσωπικὸς στοχασμὸς συνιστοῦν τὶς πρωταρχικὲς ἀξιώσεις τῆς ζωῆς.

«Μὰς ζητάει τὸ φιλοσοφεῖν νὰ ἀνοίξουμε τὸν ἑαυτό μας, γιὰ νὰ χωρέσῃ μέσα του τὸν χῶρο τοῦ περιβάλλοντος. Καὶ μὰς ζητάει νὰ τολμᾶμε τὴν ἐπικοινωνία, στριγμένοι σὲ κάθε νόημα ἀλήθειας, μέσα σὲ πάλη ἐρωτική.» (Καρλ Γιάσπερς, «Υποστασιακὴ Φιλοσοφία».)

Στὸν κόσμῳ εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ ζήσουμε, μ' ὅλο ποὺ τόσα μὰς κάνουν νὰ ἐπαναστατοῦμε. Αὐτὸν τὸν κόσμῳ δὲν ἔχουμε δικαίωμα νὰ τὸν ἀποστραφοῦμε... Ἄν κάνουμε κάτι τέτοιο, γινόμαστε ἔνοχοι ἀληθινῆς λιποταξίας.

Ἡ περιφρόνηση τῆς Φιλοσοφίας ἀπὸ τὴ Ρωμιοσύνη

νεοελληνικὴ διανόηση δὲν μπορεῖ νὰ καυχηθῇ ἰδιαίτερα γιὰ τὸ ἔργο τῆς καὶ τὴ συμβολὴ τῆς στὸ χῶρο τῆς ἀναξήτησης τῆς ἀλήθειας διὰ μέσου τῆς Φιλοσοφίας. Ἡ Φιλοσοφία οὐδέποτε κατέλαβε τὴ θέση ποὺ τῆς ἀρμόζει στὴ νεοελληνικὴ πνευματικὴ ζωὴ. Ἀπεναντίας ὁ πνευματικὸς κόσμος τρέφει μίαν βαθεὶά ἀποστραφὴ γιὰ τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς σκέψης. Ἡ λέξι Φιλοσοφία καὶ φιλοσοφικὴ ἐνασχόληση ἐδραιώθηκε στὸν καθημερινὸ λόγῳ τῶν Ἑλλαδιτῶν («διανοούμενων» καὶ ἀπλῶν ἀνθρώπων), ὡς συνώνυμο τῆς ἀερολογίας καὶ τῆς παραδοξολογίας.

Ἡ Φιλοσοφία
οὐδέποτε κατέλαβε
τὴ θέση ποὺ τῆς
ἀρμόζει στὴ
νεοελληνικὴ
πνευματικὴ ζωή.

Ἡ ἡγέτιδα «πνευματικὴ» καὶ πολιτικὴ τάξι θεωροῦσε ἀνέκαθεν τὴν Φιλοσοφία ὡς μιὰ πρὸς πλήρωση πανεπιστημιακὴ ἔδρα, τὴν ὁποία καταλάμβαναν παλαιότερα μόνο τὰ ἄξια, τὰ «σπουδαγμένα στὸ ἔξωτερικόν» τέκνα τῆς πεφωτισμένης Δεξιᾶς. Κατοπινότερα οἱ Γενικὲς Συνελεύσεις ἐξέλεγαν καὶ μέλη ΔΕΠ, γιὰ νὰ διδάξουν Φιλοσοφία, ἀνθρώπους ὑποταγμένους στὴ μαρξιστικὴ ἰδεολογία, κομματικοὺς παράγοντες ἢ προωθούμενες μετριότητες.

Ἀμιγεῖς σπουδὲς Φιλοσοφίας στὴ χώρα γέννησής της οὔτε ὑπῆρξαν ἀπὸ ἰδρύσεως τοῦ Νεοελληνικοῦ Κράτους οὔτε θὰ ὑπάρξουν. (Ἀναμένομε τὴν φιλότιμη προσπάθεια δημιουργίας τμήματος Φιλοσοφίας στὴν Πάτρα ἀπὸ τὸ 1999 –νὰ δοῦμε, ποῦ θὰ καταλήξῃ.)

Φιλόσοφος (φίλος + σοφία) είναι ο αγαπών την σοφία, ο αγαπών την γνώση. Πρώτος χρησιμοποίησε την λέξη ο Πυθαγόρας, ο οποίος αυτοαποκαλούνταν φιλόσοφος, δηλαδή έραστής της σοφίας και όχι σοφός. Στην εικόνα «Η Φιλοσοφία» του Ραφαήλ.

Η Φιλοσοφία γεννήθηκε στην αρχαία Ελλάδα ως φιλοσοφία πολιτών, που συζητούν στην αγορά με άλλους πολίτες, ενώ η Φιλοσοφία στις Ινδίες και στην Κίνα έμεινε φιλοσοφία ιερατείου ή φιλοσοφία αυλικών και μανδαρινών.

Στη σημερινή Ελλάδα διαπιστώνει κανείς την έλλειψη αξιόλογου φιλοσοφικού έργου. Η μοναδική προσφορά στην Φιλοσοφία Νεοελλήνων φιλοσόφων υπήρξαν τα έργα του Ι. Θεοδωρακόπουλου, του Κωνσταντίνου Τσάτσου και του του Παναγιώτη Κανελλόπουλου, οι φιλότιμες προσπάθειες του Παπανούτσου και η προσφορά του Γεωργούλη, καθώς και άλλων λιγότερο γνωστών.

Σήμερα ἡ ἐκλαίκευση τῆς Φιλοσοφίας γνωρίζει στὴν Εὐρώπη πρωτόγνωρη ἐκδοτική ἐπιτυχία μὲ βιβλία ὅπως τὸ «Μικρὸ ἐγχειρίδιο τῶν μεγάλων ἀρετῶν» τοῦ Ἀντρέ Κόντ-Σπονβίλ, ποὺ ξεπέρασε τὰ 2 ἑκατ. ἀντίτυπα. Ὅσο γιὰ τὸν «Κόσμο τῆς Σοφίας» τοῦ Γκάαρντερ –μιά Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας ὑπὸ μορφὴ ἐπιστολογραφικοῦ μυθιστορήματος– αὐτὸ ἐξελίσσεται σὲ εὐρωπαϊκὸ μπέστ σέλλερ (περίπου 15 ἑκατ. ἀντίτυπα σ’ ὅλον τὸν κόσμο).

*Ἀμιγεῖς σπουδές
Φιλοσοφίας στὴ χώρα
γέννησής της
οὔτε ὑπῆρξαν
ἀπὸ ἰδρύσεως
τοῦ Νεοελληνικοῦ
Κράτους οὔτε
θὰ ὑπάρξουν.*

Οἱ φιλόσοφοι κατακρίνουν τὸ βιβλίο τοῦ Γκάαρντερ ὡς ὑπεραπλουστευτικό. «*Ἡ καλὴ ἐκλαίκευση εἶναι δύσκολη*», λέει σὲ μία συνέντευξή του ὁ Κριστιὰν Ντελακαμπάν. Παρ’ ὅτι εὐκόλο γιὰ «δημοσιογραφικό», τὸ βιβλίο τοῦ Γκάαρντερ σημείωσε πρωτόγνωρη ἐπιτυχία. Πρᾶγμα ποὺ φανερώνει τὴ διάθεση τοῦ πλατύτερου κοινοῦ νὰ μάθῃ τὴν Φιλοσοφία ἀπὸ τὴν ἀρχή, ἐνημερωτικά. Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ποὺ οἱ μαθητὲς μαθαίνουν τὰ σύνορα τῶν κρατῶν καὶ τὰ προϊόντα τους, πρὶν ἀρχίσουν νὰ ταξιδεύουν.

Ἡ ζήτηση δὲν στρέφεται κατ’ εὐθείαν στὴν πηγὴ, στοὺς φιλοσόφους, ἀλλὰ στὰ ἀπλᾶ ἐγχειρίδια, ποὺ μποροῦν νὰ καλύψουν τὴν ἀπόσταση μεταξὺ ἀκαδημαϊκοῦ λόγου καὶ καθημερινότητας.

Οἱ Εὐρωπαῖοι, ἀφοῦ δὲν κατάφεραν νὰ λύσουν τὰ σύγχρονα προβλήματα μέσῳ τῆς ἀνάπτυξης τοῦ Κυβερνοχώρου, τοῦ πλουτισμοῦ, τῆς Ψυχανάλυσης, ἐπιστρέφουν σὲ δοκιμασμένες μορφὲς ἐνδοσκοπησης. Συγκεντρώνονται γύρω ἀπὸ ἓνα τραπέζι –καφενεῖο ἢ τηλεοπτικοῦ στούντιο– καὶ ἀνακαλύπτουν τὰ πλεονεκτήματα τῆς μαιευτικῆς. «*Επιστροφή τῆς Φιλοσοφίας ἢ αὔξηση τοῦ ἐνδιαφέροντος*», ἀναρωτιόταν πρὶν λίγα χρόνια ἡ «Λιμπερασιόν» σὲ ἓνα ἄρθρο της. «*Νέο πάθος*», ἀπαντοῦσε τὸ «Μαγκαζίν Λιτερέρ». Ἀποδελτιώνοντας τὰ «μαθήματα Φιλοσοφίας γιὰ ὅλους» τὸ γαλλικὸ περιοδικὸ κατέγραφε συνεδρίες στὰ παρισινὰ καφέ, ἐκπομπές, ἀλλὰ καὶ κύκλους μαθημάτων στὸ διεθνὲς κολλέγιο Φιλοσοφίας, στὸ Μπομπούρ, στὸ θέατρο Ὀντεόν.

Δύο... Ἰουστινιάνειοι νόμοι ἐν ἔτει 1985!

αὶ στὴν Ἑλλάδα, τί γίνεται στὴν Ἑλλάδα; Ἐνῷ στὸν «Κόσμο τῆς Σοφίας» δίδεται μεγάλη βαρύτητα στοὺς ἀρχαίους Ἑλληνες φιλοσόφους –κάτι ποὺ προβάλλει ἔμμεσα τὸ Ἑλληνικὸ Πνεῦμα–, ἐμεῖς κάνομε τὸ πᾶν, γιὰ νὰ τὸ λησμονήσωμε. Στὸ πρόγραμμα τοῦ Λυκείου προβλέπεται ἡ διδασκαλία τῆς Φιλοσοφίας γιὰ 2 ὥρες στὰ ὑποχρεωτικὰ μαθήματα τῆς Γ’ Λυκείου καὶ μόνον γιὰ τὴ θεωρητικὴ κατεύθυνση! Τί νὰ πῇ κανεῖς...

Δέν μᾶς ἔφτανε τὸ ὅτι τὸ μάθημα τῆς Φιλοσοφίας διδάσκεται στὴ Μέση Ἑκπαίδευση ἀπὸ ἐκπαιδευτικούς, τῶν ὁποίων ἡ μόνη ἐπαφὴ μὲ τὴν Φιλοσοφία ὑπῆρξε τὸ μάθημα ἢ τὰ λίγα μαθήματα Φιλοσοφίας, ποὺ περιεῖχε τὸ πρόγραμμα σπουδῶν τους. Φιλολόγοι, θεολόγοι, κοινωνιολόγοι κ.λπ. ἀναλαμβάνουν νὰ διδάξουν τὴν Φιλοσοφία, ἐνῶ στοὺς κατόχους διπλώματος βασικῶν σπουδῶν Φιλοσοφίας ἀπαγορεύεται βάσει νόμου (ἄρθρο 78 τοῦ νόμου 1566/85 καὶ νόμος 741/77) νὰ διδάξουν Φιλοσοφία στὴ Μέση Ἑκπαίδευση, ἐπειδὴ τὸ Ἑλλαδικὸ Κράτος, μὴν ἔχοντας πανεπιστήμια μὲ ἀμιγεῖς σπουδὲς Φιλοσοφίας, δὲν συγχώρησε νὰ ἀναγραφῇ στὶς ἐντυπες αἰτήσεις ἡ εἰδικότητα τυπικῶν προσόντων «φιλόσοφος», ὅπως κοινωνιολόγος, μαθηματικὸς κ.λπ.

Ἔτσι ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἄλλα κακά, ποὺ προσφέρονται στὸν Ἑλληνα μαθητὴ καὶ στὴν Ἑλληνίδα μαθήτρια, διατίθενται διδάσκαλοι Φιλοσοφίας ἄσχετοι πρὸς τὸ ἀντικείμενο διδασκαλίας τους!

Σὲ μία χώρα, ὅπου κυριαρχεῖ ἡ ἐμμονὴ ἑνὸς θρησκευτικοεθνικοῦ φανταστικοῦ, ἡ ἔλλειψη ἢ ἀσημαντότητα ἀμφισβήτησης τῶν θεσμῶν, ἡ ἀνικανότητα συγκρότησης μιᾶς πολιτικῆς κοινωνίας, ἡ Φιλοσοφία δὲν ἔχει καμμία θέσι!

Ἡ μήπως ἀκριβῶς ἐδῶ εἶναι ἡ θέση της, γιὰ νὰ προωθήσῃ μία ἱστορικὴ ρῆξη, μιὰ νέα δημιουργία;

Γιατὶ ὁ φιλόσοφος εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἀνατρέπῃ, νὰ διασπᾷ, νὰ καταστρέφῃ, νὰ ἀπελευθερώνῃ, νὰ ἀφήνῃ τὸν καθαρὸ ἀέρα νὰ ἔρχεται ἀπ' ἑξῶ.

* * *

ἀντως, ὅπως καὶ νὰ ἔχουν τὰ πράγματα, στὴν Εὐρώπῃ οἱ ἐπιχειρήσεις προσλαμβάνουν φιλοσόφους μὲ τὴν ἴδια εὐκολία ποὺ τὴν προηγούμενη δεκαετία προσελάμβαναν ψυχολόγους. Διοργανώνουν συνέδρια μὲ τὴ συμμετοχὴ τους καὶ ζητοῦν τὴ γνώμη τους γιὰ θέματα ὅπως ἡ ἠθικὴ τῆς ἐργασίας. Ἡ νέα μόδα στὸν περιοδικὸ Τύπο εἶναι νὰ ἀναζητῆται καὶ νὰ δημοσιεύεται ἡ γνώμη ἑνὸς φιλοσόφου γιὰ ἓνα μεῖζον κοινωνικὸ ζήτημα πλᾶι στὴν γνώμη ἑνὸς ψυχχαναλυτῆ ἢ ἑνὸς κοινωνιολόγου. Ἡ Φιλοσοφία ξαναγίνεται περιπατητικὴ. Ἀλλὰ ταυτόχρονα καλεῖται νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν εὐθύνη καὶ τὸ κόστος γι' αὐτὴ τὴ διεύρυνση τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ της ὁρίζοντα.

Σὲ μία χώρα,

ὅπου κυριαρχεῖ

ἡ ἐμμονὴ ἑνὸς

θρησκευτικοεθνικοῦ

φανταστικοῦ,

ἡ ἔλλειψη

ἢ ἀσημαντότητα

ἀμφισβήτησης

τῶν θεσμῶν,

ἡ ἀνικανότητα

συγκρότησης μιᾶς

πολιτικῆς κοινωνίας,

ἡ Φιλοσοφία

δὲν ἔχει

καμμία θέσι!

Κωνσταντῖνος Κ. Κνιθάκης

Διδάκτωρ Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Βιέννης

ΕΓΓΕΛΟΣ:

Ἡ ἀποτυχημένη ἀπόπειρα ἀναίρεσης
τῆς Λογικῆς τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων

Γερμανὸς φιλόσοφος

Ἐγγελος (1770-1831)

ὑπῆρξε πολυγραφώτα-

τος. Ἐγραψε: «Ὁ βίος

τοῦ Ἰησοῦ» (1795), «Ἡ διαφορὰ
ἀνάμεσα στὰ συστήματα τῶν Φίχτε
καὶ Σέλλινγκ» (1801), μὲ τὸν Σέλλινγκ
ἐξέδιδαν τὴν «Κριτικὴ Ἐφημερίδα
τῆς Φιλοσοφίας» (1802 καὶ 1803),
τὴν «Φαινομενολογία τοῦ Πνεύμα-
τος» (1807), τὴν τρίτομη «Ἐπιστή-
μη τῆς Λογικῆς» (1812-1816), τὴν
«Ἐγκυκλοπαίδεια τῶν Φιλοσοφι-
κῶν Ἐπιστημῶν» (1817), τὶς «Βασι-
κὲς Ἀρχὲς τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Δι-
καίου» (1821) καὶ τὴν «Φιλοσοφία
τῆς Ἱστορίας» (1827).

Στὸ δοκίμιό μας αὐτὸ θὰ ἀσχο-
ληθοῦμε μόνο μὲ τὴν «Ἐπιστήμη
τῆς Λογικῆς» τοῦ Ἐγγέλου. Εὐγενὴς
φιλοδοξία τοῦ φιλοσόφου ἦταν νὰ
προωθήσῃ τὴ Λογικὴ μὲ τὴν σύνθε-
ση τῶν ἀπόψεων τῶν Ἡράκλειτου
(535-475 π.Χ.), Πλάτωνα (429-347
π.Χ.), Ἀριστοτέλη (384-322 π.Χ.),
χωρὶς δυστυχῶς νὰ τὸ καταφέρῃ.

*Ἡ ἐπίδραση τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ἐγγέλου
ἀσκήθηκε μὲ διάφορους τρόπους (διαλεκτι-
κὴ μέθοδος τοῦ Μαρξισμού, Φαινομενολο-
γία, Ὑπαρξισμὸς κ.ἄ.). Μὲ τοὺς φιλοσοφι-
κοὺς του νεολογισμοὺς ὅμως δὲν κατώρθωσε
νὰ ἀναιρέσῃ τὴν Λογικὴ τῶν ἀρχαίων Ἑλλή-
νων φιλοσόφων.*

Οἱ περὶ Λογικῆς θέσεις Ἐγγέλου-Ἡρακλείτου-Πλάτωνος-Ἀριστοτέλη

ΕΓΓΕΛΟΣ:

- ❶ «Ἐτσι ἡ Ἐπιστήμη διαιρεῖται σὲ τρία μέρη:
α. Τὴ Λογικὴ, τὴν ἐπιστήμη τῆς Ἰδέας αὐτὴ καθ' ἑαυτή.
β. Τὴν Φυσικοφιλοσοφία, ὡς ἐπιστήμη τῆς Ἰδέας μέσα στὴν ἀλλοίωσή της.
γ. Τὴν Φιλοσοφία τοῦ Πνεύματος, ὡς τὴν Ἰδέα ποὺ ἀπὸ τὴν ἀλλοίωσή της ἐπιστρέφει σὲ ἑαυτήν» (Ἐπιστήμη τῆς Λογικῆς § 18).
- ❷ «Ἐτσι ἡ ἔννοια εἶναι στὴν ταυτότητα αὐτῆς πρὸς ἑαυτήν, τὸ καθ' ἑαυτὸ καὶ πρὸς αὐτὸ συγκεκριμένο.» («Ἐπιστήμη τῆς Λογικῆς» § 160.)
- ❸ «Τὸ πρῶτο εἶναι ἡ πορεία τοῦ ζῶντος ἐντὸς ἑαυτοῦ (θέση)... Ἡ ἀρνητικὴ ἀναφορὰ τοῦ ζῶντος πρὸς ἑαυτὸ (ἄρνηση)... Ἡ πορεία τοῦ γένους ἀνάγει τὴ διαφορὰ αὐτὴ στὴν ἐνότητα. Ἐπειδὴ ἡ ζωὴ εἶναι ἡ ἄμεση Ἰδέα, τὸ προῖδν τῆς πορείας, (σύνθεση)...» («Ἡ Ἐπιστήμη τῆς Λογικῆς» § 218, 219 καὶ 221.)
- ❹ «Ἡ Ἰδέα εἶναι στὴν οὐσία πορεία, γιατί ἡ ταυτότητά της εἶναι μόνον ἡ ἀπόλυτη καὶ ἐλεύθερη ταυτότητα τῆς ἔννοιας, γιατί ἡ Ἰδέα εἶναι ἡ ἀπόλυτη ἀρνητικότη-
τα καὶ γι' αὐτὸ ἡ Διαλεκτικὴ εἶναι ἡ μορφή της.» («Ἡ Ἐπιστήμη τῆς Λογικῆς» § 215.)
- ❺ «Ὁ σκοπὸς εἶναι ἡ ἔννοια, ποὺ ἔφθασε σὲ ὑπαρξιακὴ ἐλευθερία καὶ εἶναι πρὸς ἑαυτὴ διὰ μέσου τῆς ἄρνησης τῆς ἄμεσης ἀντικειμενικότητας.» («Ἡ Ἐπιστήμη τῆς Λογικῆς» § 204.)
- ❻ «Ἡ Ἰδέα ὡς ἐνότητα τῆς ὑποκειμενικῆς καὶ ἀντικειμενικῆς Ἰδέας εἶναι ἡ ἔννοια τῆς Ἰδέας, ποὺ ἀντικείμενό της εἶναι ἡ Ἰδέα. Ἀντικείμενο, ποὺ συγκεντρώνον-
ται ὅλοι οἱ ἄλλοι ὀρισμοί. Ἐτσι λοιπὸν ἡ ἐνότητα αὐτὴ εἶναι ἡ ἀπόλυτη ἀλή-
θεια καὶ ἡ ἀλήθεια ὁλόκληρη. Ἡ Ἰδέα ποὺ ἀντιλαμβάνεται τὸν ἑαυτὸ της. Καὶ
ἐδῶ ὡς νοητικὴ ἡ λογικὴ Ἰδέα.» («Ἡ Ἐπιστήμη τῆς Λογικῆς» § 236.)
- ❼ «Ἡ ἀπόλυτη Ἰδέα εἶναι πρὸς ἑαυτή, ἐπειδὴ οὐδεμία ὑπάρχει μετάβαση, οὔτε
προϋπόθεση οὔτε ὀρισμὸς γενικά... καὶ μέσα στοὺ περιεχόμενό της ἐποπτεύει
ἑαυτήν.» («Ἡ Ἐπιστήμη τῆς Λογικῆς» § 237.)

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ:

- ❶ «Δὲν ἀντιλαμβάνονται, πὼς διαφερόμενο μὲ τὸν ἑαυτὸ του συμφωνεῖ, παλίν-
τον ἁρμονία, ὅπως τὸ τόξο μὲ τὴν λύρα.» («Οὐ ξυνιάσιν ὅκως διαφερόμενο
ἑαυτῷ ὁμολογέει, παλίντονος ἁρμονίῃ ὅκωσπερ τόξου καὶ λύρης»: Ἀπόσπα-
σμα 51.)
- ❷ «Συνδέσεις ὅλα καὶ ὄχι ὅλα, τὸ συγκλίνον καὶ ἀποκλίνον, συμφωνεῖ καὶ δια-
φωνεῖ καὶ ἀπὸ τὰ πάντα τὸ ἓνα καὶ ἀπὸ ἓνα τὰ πάντα» («Συνάψεις ὅλα καὶ
οὐχ ὅλα, συμφερόμενον διαφερόμενον, συνᾶδον διᾶδον καὶ ἐκ πάντων ἐν καὶ

ἐξ ἐνὸς πάντα»: Ἀπόσπασμα 10).

- ③ «Νὰ γνωρίζωμε δὲ πρέπει τὸν πόλεμο πὼς εἶναι κοινὸς καὶ τὸ δίκαιο ἔριδα καὶ τὰ πάντα γίνονται ἀπὸ τὴν ἔριδα καὶ τὴν ἀνάγκη» («Εἰδέναι δὲ χρὴ ἐόντα ξυνὸν καὶ δίκην ἔριν καὶ γινόμενα πάντα κατ' ἔριν καὶ χρεῶν»: Ἀπόσπασμα 8).
- ④ «Θάλασσα ὕδωρ καθαρώτατον καὶ μιαρώτατον, ἰχθυοὶ μὲν πότιμον καὶ σωτήριον, ἀνθρώποις δὲ ἄποτον καὶ ὀλέθριον»: Ἀπόσπασμα 61.

ΠΛΑΤΩΝ:

«Ἐκρίνα, λοιπόν, πὼς πρέπει νὰ καταφύγω στοὺς συλλογισμοὺς καὶ μέσα σὲ ἐκείνους νὰ ἐρευνήσω τὴν ἀλήθεια τῶν ὄντων... Δὲν παραδέχομαι ὅμως τελείως, πὼς ἐκεῖνος ποὺ ἐξετάζει τὰ ὄντα μέσα στοὺς συλλογισμοὺς τὰ παρατηρεῖ μᾶλλον μέσα σὲ εἰκόνες σὲ σύγκριση μὲ ἐκεῖνον ποὺ ἔχει πραγματικὴ ἐμπειρία αὐτῶν. Ἀλλὰ ὁπωσδήποτε μὲ αὐτὴ τὴ σκέψη ξεκίνησα τὴν ἐρευνά μου, λαμβάνοντας κάθε φορά ὡς βάση τὴ λογικὴ ἐκείνη ἀρχή, ποὺ κατὰ τὴν κρίση μου εἶναι ἀκλόνητη, ὅσα δὲν μοῦ δίνουν τὴν ἐντύπωση πὼς συμφωνοῦν μὲ αὐτὴν τὰ παραδέχομαι ὡς ἀληθῆ εἴτε περὶ αἰτίας εἴτε περὶ ὄλων τῶν ἄλλων, ὅσα δὲ δὲν συμφωνοῦν τὰ ἀπορρίπτω ὡς μὴ ἀληθῆ... Εἶναι λοιπὸν γιὰ μένα φανερό, πὼς, ἂν ἓνα ἄλλο πρᾶγμα εἶναι καλὸ ἐκτὸς τοῦ καλοῦ ἀπὸ τὸ ἴδιο, εἶναι καλὸ ὅχι ἀπὸ καμμιὰ ἄλλη αἰτία, παρὰ διότι μετέχει ἐκεῖνου τοῦ καλοῦ (δηλ. τῆς ἀπόλυτης Ἰδέας)», («Φαίδων» 996,4).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ:

«Ἀκόμη σκεπτόμαστε, πὼς εἶναι ἀδύνατον χωρὶς τὴν οὐσία καὶ νὰ εἶναι οὐσία. Ὅστε πὼς μπορεῖ οἱ Ἰδέες τῶν πραγμάτων οὐσίες νὰ βρισκονται χωρὶς αὐτές; Ἐνῶ στὸν “Φαίδωνα” (Πλάτωνα) μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο λέγεται, πὼς καὶ τοῦ εἶναι καὶ τοῦ γίνεσθαι αἰτίες εἶναι οἱ Ἰδέες. Καίτοι, ἂν δεχτοῦμε πὼς ὑπάρχουν οἱ Ἰδέες, ὅμως δὲν γίνεται, ἂν δὲν ὑπάρχη ἐκεῖνο, ποὺ προκαλεῖ τὴν κίνηση. Καὶ πολλὰ γίνονται ἀνεξάρτητα, ὅπως οἰκία καὶ δακτυλίδι, ποὺ δὲν παραδέχονται πὼς εἶναι οἱ Ἰδέες. Ὅστε γίνεται φανερό, πὼς ἐνδέχεται καὶ ἐκεῖνα, γιὰ τὰ ὁποῖα λένε ὅτι εἶναι Ἰδέες, εἶναι καὶ γίνεσθαι, ἀπὸ τέτοιες αἰτίες, ποὺ προαναφέραμε, ἀλλὰ καὶ ὅχι ἐξ αἰτίας τῶν Ἰδεῶν» («Μετὰ τὰ Φυσικά» I079β,35 καὶ I080 Α,Ι).

Ἡ ἀποτυχία τῆς θεωρίας τοῦ Ἐγέθου

Ἐγελος προσπάθησε νὰ συνθέσῃ τὴ διαλεκτικὴ τοῦ γίνεσθαι τοῦ Ἡρακλείτου μὲ τὴν Θεωρίαν τῆς Ἀπόλυτης Ἰδέας τοῦ Πλάτωνα. Ὅμως ἡ προσπάθεια ὑπῆρξε ἀνεπιτυχής. Ἡ διαλεκτικὴ τοῦ γίνεσθαι τοῦ Ἡρακλείτου εἶναι πολὺ ἐνρύτερη τῆς ἀπόλυτης Ἰδέας τοῦ Πλάτωνα. Περιορίζει ἡ ἀπόλυτὴ Ἰδέα τοῦ Πλάτωνα ἀσφυκτικὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πνεύματος, ὥστε ἐμποδίζει τὴ διερεύνηση ἐπιστημονικὰ τοῦ εἶναι καὶ τοῦ γίνεσθαι, ὅπως τονίζει ὁ Ἀριστοτέλης. Ἐνῶ ἡ διαλεκτικὴ τοῦ Ἡρακλείτου παρέχει τὴν πλέον δυνατὴ ἀνθρώπινη ἐλευθερίαν διερεύνησης τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς

ἐξέλιξης, όταν τὸ «διαφερόμενο» ἀναπτύσσεται στὴ μουσικὴ κλίμακα τοῦ τόξου μετὰ τὴ λύρα. Καὶ εἶναι ὁ πρῶτος φιλόσοφος στὴν Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας, ποὺ διατυπώνει τὸ διαλεκτικὸ τρίπτυχο: θέση - ἄρνηση - σύνθεση. Καὶ ἀκόμη ὁ πρῶτος στὸ ἀπόσπασμα 61, ποὺ διατυπώνει τὴν σχετικότητα τῶν πραγμάτων ἀνάλογα μετὰ τὴ χρησιμότητά τους.

Ἔτσι ὁ Ἑγελος, ἀσπαζόμενος ἀπόλυτα τὴν ἀπόλυτὴ Ἰδέα τοῦ Πλάτωνα καὶ μὴ ἀντιλαμβανόμενος τὴν ἐλεύθερη διαλεκτικὴ τοῦ Ἡρακλείτου, ἀποτυγχάνει.

ΕΓΓΕΛΟΣ:

- ❶ «Ὁ συλλογισμὸς εἶναι τῆς ἔννοιαι καὶ τῆς κρίσεως, εἶναι ἡ ἔννοια ὡς ἀπλὴ ταυτότητα, στὴν ὁποία ἐπανέρχονται οἱ διάφοροι προσδιορισμοὶ τῆς κρίσεως... Ὁ συλλογισμὸς εἶναι τὸ λογικὸ καὶ κάθε λογικὸ ὄν.» («Ἡ Ἐπιστήμη τῆς Λογικῆς» § 181.)
- ❷ «Σύμφωνα μετὰ τὴν ἔννοια τοῦ συλλογισμοῦ τὸ ἀληθινὸ εἶναι ἡ ἀναφορὰ τῶν διαφορῶν ὅρων διὰ τοῦ μέσου ὅρου, ποὺ εἶναι ἡ ἐνότητά του.» («Ἡ Ἐπιστήμη τῆς Λογικῆς» § 185.)
- ❸ «Πάν ὅ,τι εἶναι λογικὸ εἶναι πραγματικὸ καὶ ἀντίστροφα, πᾶν ὅ,τι εἶναι πραγματικὸ εἶναι λογικὸ.» (Φιλοσοφία τοῦ Δικαίου § 39.)

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ:

- ❶ «Ἡ μὲν πρόθεσις αὐτῆς τῆς πραγματείας εἶναι νὰ βρεθῇ ἡ μέθοδος, ἀπ' ὅπου θὰ μπορούμε νὰ συλλογισθῶμαστέ περὶ παντὸς προβλήματος ποὺ τίθεται, ξεκινῶντας ἀπὸ κοινὰ παραδεκτὰ ἀντιλήψεις, καὶ ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, ὅταν ὑποστηρίζουμε μίαν γνώμη οὐδέποτε νὰ λέμε τὸ ἀντιφατικόν.» («Τοπικῶν» Α, 100α, 1.)
- ❷ «Αὐτὴ ἡ διεργασία εἶναι χαρακτηριστικὸ καὶ μάλιστα τῆς διαλεκτικῆς. Γιατί, ἀφοῦ εἶναι διερευνητικὴ, ἀνοίγει τὸ δρόμο γιὰ τὶς ἀρχεῖς ὅλων τῶν μεθόδων.» («Τοπικῶν» 101 Β, 2.)
- ❸ «Συλλογισμὸς δὲ εἶναι ὁ λόγος στὸν ὁποῖον, ὅταν τεθοῦν ὠρισμένα ἀποδεκτὰ καὶ κανένα διαφορετικόν, τότε ἀναγκαστικὰ προκύπτει τὸ συμπέρασμα, πῶς αὐτὰ εἶναι.» («Ἀναλυτικῶν Προτέρων» Α, 24β, 18.)
- ❹ «Τέλειον μὲν λοιπὸν ἀποκαλῶ τὸν συλλογισμό, ποὺ δὲν ἔχει κανένα ἄλλο ἐπιπρόσθετο στοιχεῖο ἐκτὸς τῶν ἀποδεκτῶν, γιὰ νὰ φανῇ τὸ ἀναγκαῖον. Ἀτελὴ δὲ ἐκείνον, ποὺ ἔχει ἀνάγκη ἢ ἐνὸς ἢ καὶ περισσότερων ἐπιπρόσθετων στοιχείων.» («Ἀναλυτικῶν Προτέρων» Α, 24β, 22.)
- ❺ «Ὅρον δὲ ἀποκαλῶ ἐκεῖνον, στὸν ὁποῖο ἀναλύεται ἡ πρότασις, ὅπως τὸ κατηγορούμενον καὶ τὸ ὑποκείμενον, εἴτε προστίθεται εἴτε διαιρεῖται στὸ εἶναι ἢ στὸ μὴ εἶναι.» («Ἀναλυτικῶν Προτέρων» Α, 24β, 16.)
- ❻ «Ἀποκαλῶ δὲ μέσον (ὄρο) ἐκεῖνον, ποὺ περιέχεται ὁ ἴδιος σὲ ἄλλο ὄρο καὶ αὐτὸς περιέχει ἕναν ἄλλο ὄρο, ποὺ καὶ κατέχει τὴ θέσιν τοῦ μέσου.» («Ἀναλυτικῶν Προτέρων» 25 β, 35.)

- 7 «Ὁ συλλογισμὸς εἶναι περισσότερον εὐρύτερον πεδίου. Γιατὶ ἡ μὲν ἀπόδειξις εἶναι κάποιος συλλογισμὸς, κάθε δὲ συλλογισμὸς δὲν εἶναι ἀπόδειξις.» («Ἀναλυτικῶν Προτέρων» 25β, 35.)
- 8 «Ἐπαγωγὴ εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ γενικοῦ, τοῦναντίον ὁ (παραγωγικός) συλλογισμὸς ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ γενικό. Ὑπάρχουν ἄρα ἀρχὲς μὴ δυνάμενες μὲ (παραγωγικό) συλλογισμό νὰ ἀποκτηθοῦν. Τότε χρησιμοποιεῖται ἡ ἐπαγωγή.» («Ἡθικὰ Νικομάχεια» Z 1139β, 33.)
- 9 «Πρῶτον εἰπεῖν περὶ τι καὶ τίνος ἐστὶν ἡ σκέψις, ὅτι περὶ ἀπόδειξιν καὶ ἐπιστήμης ἀποδεικτικῆς.» («Ἀναλυτικῶν Προτέρων» A, 24α, 1.)

Καὶ ἐδῶ στὴ μέθοδο ἐπιστημονικῆς σκέψης ἀποδεικνύεται ὁ Ἀριστοτέλης ὡς ὁ πλέον συστηματικὸς φιλόσοφος. Συστηματοποίησε ὅλες τὶς δυνατὲς περιπτώσεις συλλογισμοῦ τοῦ εἶναι καὶ τοῦ μὴ εἶναι, τῆς ἐπιστημονικῆς ἀπόδειξης καὶ τῆς μὴ ἀπόδειξης συλλογισμοῦ. Καὶ ὅπως ὁ Ἡράκλειτος εἶναι ὁ πατέρας τῆς διαλεκτικῆς ἐλευθερίας τοῦ γίνεσθαι μὲ ἄμεσες ἐπιπτώσεις καὶ στὴ διαλεκτικὴ ἐλευθερία τοῦ σκέπτεσθαι, ἔτσι καὶ ὁ Ἀριστοτέλης εἶναι ὁ πατέρας τῆς διαλεκτικῆς ἐλευθερίας τοῦ σκέπτεσθαι μὲ ἄμεσες ἐπιπτώσεις καὶ στὴ διαλεκτικὴ τοῦ γίνεσθαι.

Ἐπίλογος

ἀπαξιωτικὸς λόγος, ποὺ ἔχει παγιωθῇ διεθνῶς, περὶ Τυπικῆς Λογικῆς τοῦ Ἀριστοτέλη δὲν εὐσταθεῖ. Ἀφοῦ οὔτε τὰ Μαθηματικὰ εἶναι ὄργανο Τυπικῆς Λογικῆς, ὅταν διευρύνονται ὡς ὄργανο σκέψης στοὺς ἀρνητικὸς ἀριθμούς, στὰ ἀσύμμετρα ποσά, στοὺς διαφορικοὺς λογισμοὺς καὶ στὰ ὁλοκληρώματα, κατὰ μείζονα λόγο δὲν εἶναι Τυπικὴ ἡ Λογικὴ τοῦ Ἀριστοτέλη στὸ εὐρὸν πεδίο τοῦ ἐλεύθερου διαλογισμοῦ τῆς διαλεκτικῆς ἐλευθερίας τοῦ σκέπτεσθαι, ὅταν καὶ «κάθε συλλογισμὸς δὲν εἶναι ἀπόδειξις» κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη. Ἔτσι ὁ Γερμανὸς φιλόσοφος Κὰντ ἐπιβεβαιώνει πῶς: «ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἀριστοτέλη ἡ Λογικὴ (ὡς ἐπιστήμη) δὲν ἔχει κάνει οὔτε ἓνα βῆμα».

Ὁ Ἑγελος, ἓνα φωτεινὸ πνεῦμα τῆς Ἀναγέννησης καὶ τοῦ Διαφωτισμοῦ, μὲ τοὺς φιλοσοφικοὺς του νεολογισμοὺς δὲν κατώρθωσε νὰ προσθέσῃ κάτι στὴ Λογικὴ Ἐπιστήμη. Μάλιστα δὲ ἡ ἀποδοχὴ τῆς ἀπόλυτης Ἰδέας μαζί μὲ τὸν ὑπεράνθρωπο τοῦ Νίτσε, ἐπίσης ἐνὸς φωτεινοῦ πνεύματος, κατηγοροῦνται ὅτι δημιούργησαν ὁλέθριες ναζιστικὲς ἐπιρροὲς ἀκράτου ὁλοκληρωτισμοῦ στὸ σύγχρονο κόσμο.

Οἱ δύο ὄψεις τοῦ ἰδίου νομίσματος τῶν δύο γιγάντων τῆς Λογικῆς, ἡ διαλεκτικὴ ἐλευθερία τοῦ γίνεσθαι τοῦ Ἡρακλείτου καὶ ἡ διαλεκτικὴ ἐλευθερία τοῦ σκέπτεσθαι τοῦ Ἀριστοτέλη, ἀποτελοῦν τὸ ὑπόβαθρο τῆς ἐλευθερίας τοῦ πνεύματος καὶ τῆς δημιουργικῆς ἐξέλιξης.

Γεράσιμος Καζάνας
Οἰκονομολόγος

Η ΧΑΩΔΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ -ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Ἀνάλυση τῆς θεμελιακῆς ἔννοιας «Λόγος»

Ἴναι γνωστό, ὅτι ὡς τὴν ἐποχὴ ποὺ ἡ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία χωρίστηκε σὲ δύο τμήματα, Δυτικὴ καὶ Ἀνατολική, ἡ Ἑλληνικὴ Σκέψη, Φιλοσοφία καὶ λατρεία- θρησκεία, μὲ διαφορετικὴ ἔννοια τῆς σημερινῆς, ἦταν ἡ ἐπικρατοῦσα τοῦλάχιστον σὲ ὅλους τοὺς παραμεσόγειους λαούς. Τὴν ἐποχὴ ὅμως ἐκείνη ὁ αὐτοκράτορας τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας Κωνσταντῖνος, ὁ ἀποκαλούμενος Μέγας, εὐνόησε γιὰ τοὺς δικούς του λόγους τὴν ἐπέκταση τῆς τότε ἀναπτυσσόμενης χριστιανικῆς θρησκείας. Οἱ ἡγήτορες τῆς νέας αὐτῆς θρησκείας, παρακλάδι τῆς Ἰουδαϊκῆς μὲ τὶς ὅποιες δογματικὲς διαφορές, εἶχαν τὴ διορατικότητά νὰ ἀντιληφθοῦν, ὅτι κάθε προσπάθειά τους θὰ ἦταν μάταιη καὶ ἀναποτελεσματικὴ, ἀνδρὲς ἔδειχναν ὅτι ἡ νέα αὐτὴ θρησκεία ἦταν μία ἐξέλιξη τῆς μέχρι τότε ἐπικρατοῦσας ἑλληνικῆς λατρείας τῶν ἀνθρωπογενῶν φυσικῶν θεῶν. Δὲν ἀρκέστηκαν ὅμως μόνο σ' αὐτό, ἀλλὰ διάφοροι ταγοὶ τῆς νέας θρησκείας προσπάθησαν νὰ συνενώσουν μὲ διάφορους τρόπους τὴν ἀρχαία Φιλοσοφία μὲ τὴ νέα καὶ ἀνερχόμενη τότε χριστιανικὴ θεολογία.

Ἄς δοῦμε τὴν ὄντολογικὴ καὶ κοσμολογικὴ βάση τοῦ τρόπου, μὲ τὸν ὁποῖο βλέπουν τὴν πραγματικότητα τὰ δύο αὐτά, τόσο διαφορετικὰ στὴν Ἱστορία τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος, ἱστορικὰ μεγέθη, ὁ Ἑλληνισμὸς καὶ ὁ Χριστιανισμὸς. Καὶ συγκεκριμένα τὴν ἔννοια «Λόγος», τὴν ὁποία ὁ δεῦτερος ταύτισε μὲ τὸν θεό του.

Ὁ Λόγος στὸν Ἡράκλειτο καὶ τὸν Ἰωάννη

Ὁ Ἡράκλειτος, ὁ μεγαλύτερος ἴσως στοχαστὴς τῆς περιόδου αὐτῆς, διατύπωσε τὰ πασίγνωστα ἀποφθέγματα του.

- ❶ 26(50)^(I) «οὐκ ἐμοῦ ἀλλὰ τοῦ λόγου ἀκούσαντας ὁμολογεῖν σοφὸν ἐστὶν ἐν πάντα εἶναι» [ὅχι ἐμένα ἀλλὰ τὸν λόγο ἀφοῦ ἀκούσετε, εἶναι σοφὸ νὰ ὁμολογήσετε ὅτι ἓνα τὰ πάντα εἶναι].

Καὶ ὁ «λόγος» ἀναφέρεται πολλὲς φορὲς στὰ ἀποσπάσματα ποὺ διασώθηκαν, μὲ κύριο ἀπόσπασμα αὐτό, ποὺ δὲν ἔχει ἀμφισβητηθῇ ἀπὸ κανένα ὅτι εἶναι δικό του:

- ❷ 85(41) «Ἐν τὸ σοφὸν ἐπίστασθαι γνώμην ὅτε ἡ ἐκυβέρνησε πάντα διὰ πάντων.» [Ἐνα τὸ σοφὸ νὰ κατέχῃς τὴν ἰδέα ποὺ κυβερνᾷ τὰ πάντα μέσα ἀπὸ τὰ πάντα.] Ἐπίσης τὸ ἐπόμενο:

- ❸ 84(32) «Ἐν τὸ σοφὸν μῦθον λέγεσθαι οὐκ ἐθέλει καὶ ἐθέλει Ζηνὸς ὄνομα.» [Ἐνα καὶ μόνο τὸ σοφὸ δὲν θέλει καὶ θέλει νὰ λέγεται μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Δία.] Καὶ τὸ τελευταῖο:

- ❹ 1(1) «Τοῦ λόγου τοῦδ' ἐόντος αἰεὶ ἀξύνετοι γίνονται ἄνθρωποι, καὶ πρόσθεν ἢ ἀκοῦσαι καὶ ἀκούσαντες τὸ πρῶτον· γινομένων γὰρ πάντων κατὰ τὸν λόγον τόνδε ἀπείροισιν εἰκόασι πειρώμενοι καὶ ἐπέων καὶ ἔργων τοιουτέων ὁκοίων ἐγὼ διηγέομαι κατὰ φύσιν διαιρέων ἕκαστον καὶ φράζων ὅπως ἔχει· τοὺς δὲ ἄλλους ἀνθρώπους λανθάνει ὁκόσα ἐγερθέντες ποιοῦσιν ὁκωσπερ ὁκόσα εὐδοντες ἐπιδανθάνονται.» [Μολονότι ὁ λόγος αὐτὸς ὑπάρχει πάντα (αἰώνια)^(II), ἀσύνετοι (ἀνόητοι) γίνονται οἱ ἄνθρωποι, καὶ πρὶν τὸν ἀκούσουν καὶ ἀφοῦ τὸν ἀκούσουν γιὰ πρώτη φορὰ, κι ἐνῶ γίνονται τὰ πάντα κατὰ τὸν λόγο τοῦτο, μὲ ἄπειρους μοιάζουν, κι ἂς ἔχουν πείρα καὶ ἀπὸ λόγια καὶ ἀπὸ ἔργα τέτοια, ὅπως αὐτὰ ποὺ ἐγὼ ἐξηγῶ (ὅταν ἀποπειρῶνται νὰ πράξουν ἢ νὰ ποῦν κάτι ἀπὸ αὐτὰ ποὺ ἐγὼ ἐκθέτω), διαχωρίζοντας τὸ καθένα κατὰ τὴν φύση του (διαιρῶντας τὸ καθένα) καὶ λέγοντάς το ὅπως ἔχει. Ὅμως οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι λησμονοῦν ὅσα ξυπνητοὶ κάνουν, ὅπως καὶ ὅσα κάνουν κοιμισμένοι (κοιμούμενοι ἀπολησμονοῦν), δηλαδὴ ὁ λόγος εἶναι αὐτὸς ποὺ πάντοτε ὑπάρχει, ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι δὲν τὸν ἀκολουθοῦν.]

Τὸ μεγάλο ἐρώτημα ποὺ προκύπτει ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἀποσπάσματα ἦταν καὶ εἶναι ἀκόμη, τί ἐκφράζει ὁ λόγος, ποιά εἶναι ἡ ἀλληγορικὴ του ἔννοια; Εἶναι μία ἐρώτηση, στὴν ὁποία δὲν εἶναι καθόλου εὐκόλο νὰ δοθῇ μία ἀπάντηση τέτοια, ποὺ νὰ μὴν ἐπιδέχεται ἀμφισβήτηση. Σύμφωνα μὲ τὸν Ἀξελὸ «ὁ Λόγος εἶναι αὐτὸ ποὺ συνδέει τὰ φαινόμενα μεταξὺ τους, ποὺ τὰ συνδέει ὡς φαινόμενα ἐνὸς καὶ μόνου Σύμπαντος, κι αὐτὸ ποὺ συνδέει τὴν ὁμιλία μὲ τὰ φαινόμενα. Ὁ “Λόγος” εἶναι ἓνας σύνδεσμος». Περίπου τὸ ἴδιο ἀναφέρει καὶ ὁ Ροῦσσο, θεωρῶντας ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Ἡράκλειτος «μᾶς ὑποχρεώνει νὰ δεχτοῦμε τὸν λόγο σὰν αὐθυπόστατο ἀντικείμενο, ἀνεξάρτητο ἀπὸ

(I) Οἱ ἀριθμοὶ παρουσιάζουν τὴ σειρὰ τῶν ἀποσπασμάτων τοῦ Ἡρακλείτου, ὁ πρῶτος ἀριθμὸς, ὅπως τὰ κατέταξε ὁ Ροῦσσο, καὶ ὁ ἐντὸς παρενθέσεως, ὅπως τὰ κατέταξε ὁ Ἀξελός.

(II) Οἱ ἐντὸς παρενθέσεως λέξεις εἶναι διαφορετικὴ διατύπωση τῆς μεταφράσεως ἀπὸ διαφορὸς συγγραφεῖς.

«Ξὺν νοῶ λέγοντας ἰσχυρίζεσθαι χρητῶ ξυνῶ πάντων ὅκωσπερ νόμῳ πόλις καὶ πολὺ ἰσχυροτέρως» (ἀπόσπασμα 114). [Γιὰ νὰ μιλήσουμε μὲ τὴν κοινὴ λογικὴ, λέμε, ὅτι πρέπει νὰ στηριζώμαστε στὸν Λόγο, ὁ ὁποῖος διευθύνει τὰ πάντα, ὅπως ἡ πόλις στηρίζεται στὸ νόμο καὶ ἀκόμη μάλιστα πολὺ ἰσχυρότερα.] (Ὁ πίνακας στὸν ὁποῖο εἰκονίζεται ὁ Ἡράκλειτος εἶναι τοῦ Johan Moreelse, 17^{ος} αἰ.)

τὸν φορέα του» καὶ ὅτι τὸ «ἓν» δὲν ταυτίζεται μὲ τὰ «πολλά», ἀλλὰ πρέπει νὰ θεωρηθῇ σὲ καθαρὰ ὄντολογικὸ πεδίο, ὅπου τὸ «ἓν» εἶναι τὸ γενικὸ καὶ τὰ «πάντα» τὰ ἐπὶ μέρους στοιχεῖα τοῦ ἑνός.

Ὁ Πανέρης ἐπίσης θεωρεῖ, ὅτι: «Σχετικὰ μὲ τὸ λόγο ὁ Ἡράκλειτος στὴ θέση τῆς ἔντονα νοητικῆς θεότητας βάζει μία νοητικὴ ἀρχή, τὸ “λόγο”», ἐνῶ ὁ Βεῖκος πιστεύει, πῶς: «Ὁ λόγος προβάλλεται σὰν ἓνα σῆμα, πὺν δηλώνει τὴν αἰώνια ἀλήθεια, ὅσο καὶ τὸν αἰώνιο κοσμικὸ νόμο, σύμφωνα μὲ τὸν ὁποῖο γίνονται τὰ πάντα. Ὁ λόγος εἶναι οὐσιαστικὰ ὁ συνδετικὸς ἀρμός ὅλων τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ἀνθρώπων, ὁ κοινὸς παράγοντας πὺν διαπερνᾷ καὶ διέπει τὰ πάντα (αἰώνια ἀλήθεια).» Οἱ Kirk καὶ συνεργάτες γράφουν, ὅτι: «Αὐτὸ πὺν πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῇ εἶναι ὁ “λόγος”, πὺν ἴσως πρέπει νὰ τὸν ἐρμηνεύσουμε ὡς ἐνοποιητικὴ ἀρχὴ ἢ συμμετρικὴ διάταξη τῶν πραγμάτων, κάτι πὺν σχεδὸν θὰ μπορούσαμε νὰ ὀνομάσουμε “δομικὸ σχέδιο”, τόσο ἀτομικὸ ὅσο καὶ γενικὸ. Ὁ λόγος φαίνεται νὰ ἔχη τὸ ἴδιο εὔρος ἐφαρμογῆς μὲ τὸ πρωταρχικὸ κοσμικὸ συστατικὸ, τὴν φωτιά.»

Συνοψίζοντας όλα τὰ προαναφερθέντα θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε, ὅτι κατὰ τὸν Ἡράκλειτο ὁ «Λόγος» εἶναι ἡ ἄφατη, ἀμορφοποίητη καὶ παντοδύναμη συμπαντικὴ ἐνέργεια, ὅσα καὶ ἂν εἶναι τὰ τυχὸν ἐπὶ μέρους Σύμπαντα, ποὺ ὑπάρχουν ὡς ὑποσύνολα ἐνὸς Συμπαντικοῦ συνόλου, ποὺ ἐπικοινωνοῦν μεταξύ τους στὸ ἐσωτερικό του, ἀπὸ τὴν ὁποία ἐκπορεύεται κάθε ὕλικὴ καὶ νοητικὴ ὑπαρξίς. Ὁ «Λόγος» εἶναι μέσα στὸ Σύμπαν [85(41) «εἶναι σοφὸ νὰ ὁμολογήσετε ὅτι ἓνα τὰ πάντα εἶναι...»], μὲ τὸν τύπο ἓν-πάντα δηλώνεται ὅχι μόνον ὅτι τὰ πάντα ἀποτελοῦν ἐνότητα, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι τὸ ὄν νοεῖται κινούμενον ἀμφίδρομα.

Ὁ Ἡράκλειτος ἐκτὸς
ἀπὸ τὸ «Λόγο» δὲν
θεωρεῖ ὅτι ὑπάρχουν
ἄλλες δυνάμεις, ὅπως
π.χ. θεότητες, ποὺ
μποροῦν νὰ δράσουν
ἔξω καὶ πέραν τῶν
φυσικῶν δυνάμεων τοῦ
Σύμπαντος.

Εἶναι ἡ οὐσία του, ἡ δημιουργικὴ δύναμη [26(50) «ἓνα τὸ σοφὸ, νὰ κατέχῃς τὴν ἰδέα ποὺ κυβερνᾷ πάντα μέσα ἀπὸ τὰ πάντα...»], εἶναι ἡ ταυτοποιημένη ἐννοια τῆς Φύσης καὶ τῶν ἁπειρῶν δυνατοτήτων τῆς [1(1) «...μολονότι ὁ λόγος αὐτὸς ὑπάρχει αἰώνια, ἀσύνετοι γίνονται οἱ ἄνθρωποι, καὶ πρὶν τὸν ἀκούσουν καὶ ἀφοῦ τὸν ἀκούσουν γιὰ πρώτη φορὰ, κι ἐνῶ γίνονται τὰ πάντα κατὰ τὸ λόγον τοῦτο...»], δὲν εἶναι κάποια ἐξωτερικὴ ὑπερφυσικὴ δύναμη ποὺ προστάζει: αὐτὸ ἐπεξηγεῖ ὁ ἴδιος ὁ Ἡράκλειτος στὸ πιδ κάτω ἀπόσπασμά του: 51(30) «Κόσμον τόνδε τὸν αὐτὸν ἀπάντων, οὔτε τις θεῶν οὔτε ἀνθρώπων ἐποίησεν, ἀλλ’ ἦν αἰεὶ καὶ ἔστιν καὶ ἔσται πῦρ αἰεῖζων, ἀπτόμενον μέτρα καὶ ἀποσβεννύμενον μέτρα.» [Τὸν κόσμον τοῦτο, τὸν ἴδιο γιὰ ὅλους, οὔτε θεὸς οὔτε ἄνθρωπος τὸν ἔκανε, ἀλλὰ ἦταν πάντα καὶ εἶναι καὶ θὰ εἶναι φωτιά αἰεφόρος, ποὺ ἀνάβει μὲ μέτρο καὶ σβῆνει μὲ μέτρο.] Ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἀπόσπασμα ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ 29(53), 51(40), 75(92), 77(67), 86(5), 91(108) καὶ 96(24) φαίνεται, ὅτι ὁ Ἡράκλειτος ἐκτὸς ἀπὸ τὸ «Λόγο» δὲν θεωρεῖ ὅτι ὑπάρχουν ἄλλες δυνάμεις, ὅπως π.χ. θεότητες, ποὺ μποροῦν νὰ δράσουν ἔξω καὶ πέραν τῶν φυσικῶν δυνάμεων τοῦ Σύμπαντος. Εἶναι σαφὴς ἡ τοποθέτησή του γιὰ τὸν ἀνθρωποκεντρισμὸ τῆς θεότητας, ὅπως τοῦτο γίνεται ἀπολύτως ἐμφανὲς ἀπὸ τὸ ἀπόσπασμα 77, ποὺ ἀναφέρει: «Ὁ θεὸς ἡμέρῃ εὐφρόνη, χειμῶν θέρος, πόλεμος εἰρήνη, κόρος λιμός· ἀλλοιοῦται δὲ ὅκωσπερ πῦρ ὃ δόκταν συμμιγῇ θυώμασιν, ὀνομάζεται καθ’ ἡδονήν.» (Ὁ θεὸς μέρα νύχτα, χειμῶνας θέρος, πόλεμος εἰρήνη, κόρος λιμός· ἀλλοιώνεται ὅπως τὸ πῦρ, ποὺ ὅταν σμίξῃ μὲ θυμιάματα, ὀνομάζεται κατὰ τὴ μυρωδιὰ τοῦ καθενός.)

Ἀπὸ τὸ ἀπόσπασμα αὐτὸ εἶναι ἀπολύτως σαφές, ὅτι ὁ Ἡράκλειτος πιστεύει ὅτι οἱ ἄνθρωποι δημιούργησαν τὶς θεότητες στὴν ἐποχὴ του ἀλλὰ καὶ ἀργότερα, στὴν ἐποχὴ τῆς δημιουργίας τῶν μεγάλων θρησκειῶν τοῦ σήμερα, ἀνάλογα μὲ τὶς ἐπιδράσεις τῶν διαφόρων φαινόμενων, φυσικῶν ἢ τεχνητῶν, ὅπως π.χ. ὁ πόλεμος, ὅπως πολὺ εὐστοχα τὸ παραλληλίζει μὲ τὴν ὀνομασία τοῦ θεοῦ ἀνάλογα μὲ τὴ μυρωδιὰ τῶν θυμιαμάτων.

Τὴν ἐννοια αὐτὴ τοῦ «Λόγου» φαίνεται, ὅτι ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ὡς σήμερα δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ τὴ συλλάβῃ καὶ νὰ τὴν ἐξηγήσῃ, γι’ αὐτὸ τὴν ταυτίζει μὲ τὸ θεό, ὅπως ὁ καθένας τὸν φαντάζεται ἢ θὰ τὸν ἤθελε νὰ εἶναι ἀνάλογα μὲ τὶς προσωπικὲς του ὑπερβατικὲς ἀπόψεις.

Ὁ «Λόγος» θὰ μπορούσε νὰ λεχθῇ, ὅτι εἶναι τὸ «μηδέν», ἂν ἦταν δυνατὸν νὰ προσδιορισθῇ αὐτό. Ὅμως ἄλλο ἢ μαθηματικὴ ἔννοια τοῦ μηδενὸς καὶ ἄλλο ἢ κοσμολογική. Εἶναι ἄραγε δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ «μηδέν» στὸ Σύμπαν; Ἀλλὰ ἂν ὑπάρχῃ, τότε θὰ ὑπῆρξε κάποτε, ἔστω καὶ γιὰ μία στιγμή, δημιουργία ἀπὸ τὸ μηδέν. Σήμερα ὅμως πιστεύουμε, ὅτι ἀπὸ τὸ μηδέν τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ δημιουργηθῇ, καὶ αὐτὸ εἶναι μία γνώση καὶ τῆς σημερινῆς Ἐπιστήμης ἀλλὰ καὶ τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων καὶ ἐρευνητῶν τοῦ κοσμολογικοῦ γίνεσθαι. Ἐκτὸς πλέον ἂν ὑπάρχῃ κάποιο ἄλλο μηδέν, ἄγνωστο, ἀπροσδιόριστο καὶ ἀκατανόητο γιὰ τὸ δικό μας τὸ περιορισμένο μυαλὸ στὰ ὅρια τοῦ μικρόκοσμου μας ἐπὶ τῆς γῆς.

Ὁ Ἀξελὸς λέγει: «Τὸ εἶναι τοῦ θεοῦ βρίσκεται στὸ γίνεσθαι. Ὁ θεὸς εἶναι σὲ κίνηση, μεταβάλλεται παραμένοντας ὁ ἴδιος. Τὸ γίνεσθαι εἶναι θεῖο. Ὁ θεὸς εἶναι ἐνωμένος μὲ τὸ Λόγο, μὲ τὸν κόσμον, μὲ τὴν φωτιά, εἶναι ἡ ἐνότητα τῶν ἀντιθέτων.» Ἄν λοιπὸν ἡ ἀλληγορικὴ ἔννοια τῆς Προμηθεϊκῆς φωτιᾶς εἶναι ἡ μεταφορὰ τῆς Συμπαντικῆς γνώσης στὸν ἄνθρωπο, τότε θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ ἰσχυρισθῇ κανεὶς, ὅτι ὁ «Λόγος» εἶναι ἡ ἔκφραση τοῦ φορέα αὐτῆς τῆς φωτιᾶς. Ἀπὸ τὰ πιδὶ πάνω ἀποσπάσματα 26(50) καὶ 85(41) φαίνεται ἀμέσως, πὼς «...τὰ πάντα εἶναι ἓνα» καὶ πὼς «ἓνα τὸ σοφόν, νὰ κατέχῃς τὴν ιδέα ποὺ κυβερνᾷ τὰ πάντα μέσα ἀπὸ τὰ πάντα», δηλαδὴ κατὰ τὸν Ἀξελὸ «...ἡ θεότητα εἶναι ἡ συμπαντικὴ σοφία... εἶναι τὸ νόημα τοῦ κόσμου... σὰν νόημα ποὺ εἶναι, ἐνώνεται μὲ τὸ λόγο.»

Ἡ χαώδης ἀπόσταση τοῦ χριστιανικοῦ «Λόγου»

ὅτι τὴν καθαρὰ φυσιοκρατικὴ ἄποψη τοῦ Ἡρακλείτου τὴν παραλλήλιστα καὶ ἀκόμη τὴν ταυτίζουν μὲ τὴν ἄποψη τοῦ «κατὰ Ἰωάννην» Εὐαγγελίου, ὅπως ἀναφέρεται πιδὶ κάτω: «*Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν, πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν, ἐναντῶ ζωῇ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων.*»

Ἡ θεολογικὴ ἐρμηνεία τοῦ πιδὶ πάνω κειμένου, ὅπως τὴν ἐξηγεῖ ὁ Τρεμπέλας, εἶναι ἡ ἐξῆς: «*Κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς δημιουργίας ὑπῆρχεν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν πατέρα ὡς ἄπειρος καὶ ζωντανὸς λόγος ἀπὸ ἀπειροτέλειον καὶ πάνσοφον νοῦν. Καὶ ὁ λόγος ὡς δεύτερον πρόσωπον τῆς θεότητος ὑπῆρχεν ἀχώριστος ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἦτο πάντοτε πλησιέστατα πρὸς αὐτόν. Καὶ ἦτο Θεὸς τέλειος ὁ λόγος. Οὗτος ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς δημιουργίας ἐνωμένος πρὸς τὸν θεόν. Ὅλα τὰ δημιουργήματα ἔγιναν διὰ τῆς συνεργασίας του μὲ τὸν πατέρα καὶ χωρὶς αὐτὸν δὲν ἔγινεν οὔτε τὸ παραμικρὸ ἀπὸ ὅσα ἔχουν γίνεῖ. Εἶχε μέσα τον ζωὴ, καὶ αὐτὸς ὡς πηγὴ τῆς ζωῆς δημιούργησε καὶ συντηρεῖ κάθε ζωὴ. Διὰ τοὺς λογικοὺς δὲ ἀνθρώπους ἦτο ἐξ ἀρχῆς καὶ τὸ πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν φῶς, ποὺ φωτίζει τὸν νοῦν τοὺς καὶ ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀλήθειαν.*»

Ἡ σχολαστικὴ μελέτη τῶν ἀποσπασμάτων τοῦ Ἡρακλείτου καὶ ἡ παράλληλη συγκριτικὴ μελέτη τοῦ εὐαγγελικοῦ ἀποσπάσματος δὲν ἀφήνουν περιθώρια ἀμφιβολιῶν γιὰ τὴ χαώδη ἐννοιολογικὴ ἀπόσταση, ποὺ ὑπάρχει μεταξὺ τῶν δύο ἐννοιῶν. Ἐξετάζοντας καὶ πάλι τὸ ἀπόσπασμα 85(41), («*Ἐνα τὸ σοφόν, νὰ κατέχῃς τὴν ιδέα ποὺ κυβερνᾷ τὰ πάντα μέσα ἀπὸ τὰ πάντα*») καὶ συνδυάζοντάς το μὲ τὸ 26(50) («*... τοῦ λόγου ἀκούσαντας ...τὰ πάντα εἶναι ἓνα*») γίνεται ἀμέσως ἀντιληπτὸ, πὼς ὁ «Λό-

γος» είναι ἡ διαρκὴς καὶ δημιουργικὴ ἐσώτατη οὐσία τῶν δυνάμεων τῆς Φύσης, «ὁ οἰκουμενικὸς δεσμός, τὸ φῶς ποὺ καθιστᾷ δυνατὴ τὴν ἀποκάλυψη τοῦ εἶναι ἐν τῷ γίγνεσθαι τῆς ὁλότητας» κατὰ τὸν Ἀξελό, ἐνῷ ἀπὸ ἄλλους συγγραφεῖς ἀναφέρεται ὡς παγκόσμιος καὶ καθολικὸς νόμος, ποὺ ἔχει ὡς ἀρχὴ καὶ ἀφετηρία τὴν οὐσία τῆς

Ἡ σχολαστικὴ μελέτη

τῶν ἀποσπασμάτων

τοῦ Ἡρακλείτου

καὶ ἡ παράλληλη

συγκριτικὴ μελέτη

τοῦ εὐαγγελικοῦ

ἀποσπάσματος δὲν

ἀφήνουν περιθώρια

ἀμφιβολιῶν γιὰ τὴ

χαώδη ἐννοιολογικὴ

ἀπόσταση ποὺ

ὑπάρχει μεταξὺ

τῶν δύο ἐννοιῶν.

Φύσεως, καὶ ὅτι οἱ νόμοι τῆς Φύσεως εἶναι ἀναγκαστικοί, δηλαδὴ ἀναπότρεπτοι καὶ συγχρόνως αἰώνιοι καὶ ἀπαράβατοι καὶ ἀποτελοῦν τὴν «φωνὴν τῆς Φύσεως» ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ καὶ βαθύτερο εἶναι τῶν ὄντων.

Δηλαδὴ τὰ φυσικὰ ὄντα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀσφαλῶς καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἐξελίσσονται καὶ ἀναπτύσσονται ἐλεύθερα σύμφωνα μὲ τοὺς φυσικοὺς νόμους καὶ χωρὶς περιορισμούς. Ἄλλωστε καὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους προγόνους μας διατηροῦμε παρακαταθῆκες γιὰ τὴν φύση μας. Ὁ σοφιστὴς Ἀλκιδάμας ἔλεγε: «*Ελευθεροὺς ἀφῆκε πάντας ὁ Θεός, οὐδένα δοῦλον ἢ φύσις πεποίηκε*», ἐνῷ ὁ Ἀριστοτέλης σημείωνε ὅτι ἡ δουλεία εἶναι ἀντίθετη στὴν Φύση, γιὰτὶ μόνον οἱ ἀνθρώπινοι νόμοι δημιουργοῦν ἄλλους δούλους καὶ ἄλλους ἐλεύθερους. Στὴν Φύση δὲν ὑπάρχει τέτοια διάκριση. Καὶ ὁ Πλάτων στὸν «Ἰππία» παρατηρεῖ: «*Ἡγοῦμαι ἐγὼ ἡμᾶς συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους καὶ πολίτας ἅπαντας εἶναι φύσει οὐ νόμῳ.*» Ὁ φυσικὸς νόμος δὲν κάνει καμμιὰ διάκριση ἀνάμεσα στὰ ὄντα καὶ τὶς μορφές τῆς δημιουργίας καὶ βοηθᾷ στὴ ἀδιάκοπη ἐξέλιξή τους. Ἡ πηγὴ τῆς ἐλευθερίας λοιπὸν βρίσκεται μέσα στὴν ἴδια τὴ σύνθεση τῆς οὐσίας τῆς Φύσης. Εἶναι μὲ ἄλλα λόγια ιδιότητα αὐτοῦ τοῦ ἴδιου τοῦ πνεύματος.

Αὐτὴ ἡ ἑλληνικὴ θέση γιὰ τὸ «Λόγο» δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μὲ τὸ «Λόγο» τοῦ Ἰωάννη, ποὺ εἶναι ὁ ἐνσαρκωμένος υἱὸς τοῦ Πατέρα-Θεοῦ, τοῦ «Πάνσοφου νοῦ». Ὁ Ἡράκλειτος συνέλαβε καὶ ἐξέφρασε τὸ νόημα τῆς ὁλότητος τοῦ κόσμου, αὐτὴν τὴν ὁλότητα ποὺ εἶναι αἰώνια καὶ καθόλου δημιούργημα ἐνὸς ὑπερβατικοῦ ὄντος, ἐνῷ ἀντίθετα ἡ βιβλικὴ θεολογία καὶ κατ' ἐπέκταση ἡ χριστιανικὴ πιστεύει σὲ ἕναν κόσμον ποὺ δημιουργήθηκε ἐκ τοῦ μηδενὸς ἀπὸ ἕναν ἐξωσυμπαντικόν, πάνσοφον καὶ ἀσφαλῶς ὑπερβατικόν Θεόν, αὐτὸν ποὺ ἔκανε ὅλους τοὺς εὐφυεῖς σχεδιασμούς, σύμφωνα μὲ τὴ σημερινὴ ὁρολογία, μιὰ ἐξωσυμπαντικὴ θεία πρόνοια, ποὺ κυβερνᾷ τὸν κόσμον ἔξω ἀπὸ τὸ Σύμπαν, ποὺ ἔχει λόγο γιὰ τὸν τρόπο συμπεριφορᾶς καὶ διαβίωσης τῶν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὅπου τυχὸν ἄλλοι πλασμάτων, ποὺ ρυθμίζει τὶς ζωὲς καὶ τὴν τύχη τους. Ἐνα θεός, ὁ ὁποῖος ἐπιτρέπει τὴν ἐλεύθερη ἐκφραση τοῦ δημιουργικοῦ πνεύματος μόνον, ὡς ἐκεῖ ποὺ δὲν ἐνοχλεῖ τὶς δογματικὲς καὶ ἀπόλυτες θέσεις τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκπροσώπων του. Δὲν ἀφήνουν καμμιὰ ἀμφιβολία γιὰ ὅσα ἀναφέρθηκαν τὰ τρία πρῶτα ἐδάφια τοῦ κατὰ Ἰωάννη Εὐαγγελίου, τὰ ὁποῖα ἀναφέρθηκαν πρὸς πάνω.

Ὁ «Λόγος» τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ θεὸς προσωποπαγῆς (...καὶ θεὸς ἦν ὁ Λόγος) καὶ ἐνσαρκωμένος μὲ τὴ μορφή τοῦ υἱοῦ. Ὁ «Λόγος» τοῦ εὐαγγελιστῆ εἶναι

αὐτὸς ποὺ δημιουργεῖ τὰ πάντα ἀναλλοίωτα εἰς τὸ διηνεκές. Ἀντίθετα ὁ Λόγος τοῦ Ἡρακλείτου ὑπάρχει μέσα στὴν οὐσία τοῦ συμπαντικοῦ γίνεσθαι, ποὺ βρίσκεται σὲ διαρκὴ κίνηση, ἀναζήτησις διαφορετικῶν μορφῶν καὶ ἀλλαγὴ τῶν ὑφισταμένων, σὲ μιὰ διαρκή, ἐξελικτικὴ δημιουργία, νέων τελειότερων μορφῶν. Ἐνας «Λόγος» ἄυλος, ἀ-προσωποπαγής, διάχυτος σὲ κάθε μόριο τοῦ Σύμπαντος, ἀφοῦ «ἐν πάντα εἶναι».

Ἡ Ἡρακλείτεια φιλοσοφία πιστεύει στὸ ἐνιαῖον τοῦ Σύμπαντος, μέσα στὸ ὁποῖο ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἓνα μικρὸ παρακλάδι, ἐνὸς Σύμπαντος ποὺ κανένας δὲν ἐφτείαξε ποτέ, ποὺ ὑπῆρχε πάντα καὶ θὰ ὑπάρχῃ αἰωνίως σὲ ἓνα συνεχές καὶ ἀειφόρο γίγνεσθαι, ὅπως φαίνεται στὸ ἀπόσπασμα 51(30) ποὺ προαναφέρθηκε. («Τὸν κόσμον τοῦτο, τὸν ἴδιο γιὰ ὅλους, οὔτε κάποιος θεὸς οὔτε ἄνθρωπος τὸν ἔκανε, ἀλλὰ ἦταν πάντα καὶ εἶναι καὶ θὰ εἶναι αἰώνια ζῶσα φωτιά, ποὺ ἀνάβει μὲ μέτρο καὶ σβήνει μὲ μέτρο».)

Ἐπαληθεύει τοὺς Ἑλλήνες ἡ σύγχρονη Φυσικὴ

Ὑμῶν μετὰ τὰ νεώτερα δεδομένα τῆς σύγχρονης Φυσικῆς κάθε ὑποπυρηνικὸ σωματίδιο σχετίζεται μετὰ ὅλα τὰ ἄλλα. Κανένα τους δὲν εἶναι στοιχειῶδες ἢ πρωταρχικόν, ἀλλὰ τὸ καθένα περιέχει κάτι ἀπὸ τὴν ταυτότητα τῶν ἄλλων. Ἀπὸ ὅσα σήμερα εἶναι γνωστά, τὸ ἀρχέγονο Σύμπαν φαίνεται πὼς ἄρχισε ἀπὸ τὴν ἀπλούστερη θερμοδυναμικὴ ἰσορροπία. Ἀρχισε σὲ μιὰ κατάσταση ἀπείρως ὑψηλῆς θερμοκρασίας, «ἦν καὶ ἔστι καὶ ἔσται πῦρ αἰεζων», καὶ εἶναι δύσκολο νὰ βρεθῇ κάποια διαφορὰ στὴν πρὶν 2.500 χρόνια ἔννοια καὶ τὴ σημερινὴ γνώση. Μέσα στὴν ἰδέα τοῦ ἀπείρου «Λόγου» ἡ ἰδέα τοῦ κόσμου σὰν μιὰ αἰώνια φωτιά δὲν φαίνεται νὰ διαφέρει. Στὴν ἀρχέγονη φάση –δέχεται ἡ σύγχρονη Φυσικὴ– ἐπικρατοῦσε τόσο ὑψηλὴ θερμοκρασία, ὥστε ἦταν ἀδύνατο νὰ ὑπάρχῃ σύνθετος πυρῆνας (ἀπτόμενον μέτρα). Ὅσο ὅμως ἡ πυρηνικὴ φωτιά ἔσβηνε (ἀποσβεन्नύμενον μέτρα), καὶ ἡ θερμοκρασία ἔπεφτε, ἄρχισαν νὰ σχηματίζονται σύνθετοι πυρῆνες.

Σὲ ἓνα δηλαδὴ διαστελλόμενον Σύμπαν ἡ ὀργανωμένη ἐνέργεια μπορεῖ νὰ ἐμφανιστῇ αὐτόματα, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἀπὸ τὴν ἀρχή. Συνεπῶς ἡ κοσμικὴ τάξι ξεπηδᾷ ἀπὸ τὴ διαστολὴ τοῦ Σύμπαντος, ποὺ ἐξηγεῖ ὄχι μόνον τὴν προέλευση τῆς ὕλης ἀλλὰ καὶ τὴν προέλευση τῆς ὀργάνωσός της. Ἡ ἁρμονία δηλαδὴ τοῦ Σύμπαντος καὶ ἡ ἀφθονία τῶν φυσικῶν νόμων εἶναι ἓνα φαινόμενο καθαρὰ χαμηλῶν θερμοκρασιῶν κατὰ τοὺς φυσικοὺς. Ὅμως ἡ θερμοκρασία στὸ Σύμπαν αὐξάνει, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν αὔξησις τῆς ἐντροπίας στὴν ὑψηλότερη τιμὴ της. Μὲ τὴν αὔξησις λοιπὸν τῆς θερμοκρασίας οἱ διάφορες δυνάμεις ποὺ ἐπενεργοῦν στὴν ὕλη, καθὼς λέει ὁ φυσικὸς Davies, ἀρχίζουν νὰ χάνουν τὴν ταυτότητά τους καὶ στὴν «φανταστικὴ» θερμοκρασία τῶν 10 °C ὅλες οἱ δυνάμεις τῆς Φύσης συγχωνεύονται σὲ μιὰ ὑπερδύναμη. Σὲ αὐτὴ τὴ θερμοκρασία ὅλα τὰ διαφορετικὰ ὑποατομικὰ σωματίδια χάνουν καὶ αὐτὰ τὴν ταυτότητά τους, καὶ τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ τους ἐξαφανίζονται μέσα σὲ αὐτὸ τὸ φοβερὸ καμίνι.

Οἱ φυσικοὶ σήμερα τείνουν νὰ καταλήξουν στὸ συμπέρασμα, ὅτι, καθὼς αὐξάνεται ἡ θερμοκρασία, τὰ σύνθετα ὑποατομικὰ σωματίδια διασπῶνται ἀποκαλύπτοντας ἀπλούστερα συστατικά, καὶ οἱ πολὺπλοκες δυνάμεις λειτουργοῦν μὲ ἀπλούστερο τρόπο. Ἀκόμη εἶναι πρόωρο νὰ λεχθῇ μὲ βεβαιότητα, ἂν αὐτὲς οἱ ιδέες εἶναι σωστές.

Οί ένδειξεις όμως είναι ένθαρρυντικές. Στις αφάνταστα λοιπόν ύψηλές θερμοκρασίες τής δημιουργίας θα λειτουργούσε μόνο ή υπερδύναμη και σέ ελάχιστα είδη άπλών σωματιδίων.

Αυτή όμως ή θεωρία τής σημερινής Φυσικής σέ τί διαφέρει άραγε άπό την Ήρακλείτιο ρήση «...άλλά ήν άεί και έστιν και έσται πύρ άείζων»; Άπό την φωτιά, τò πύρ, την ούσία τοϋ Σύμπαντος, τò «Λόγο» δηλαδή, γίνονται τὰ όντα με την πυκνωση και την άραίωση, και όλα ξαναδιαλύονται άπό τò τρομακτικό καμίνι τής φωτιάς, έτσι πού αυτή ή ίδια ή Φύση με την έννοια τής φωτιάς άποτελεί τò μοναδικό ύπόβαθρο. Γιατί όλα χάνονται και δημιουργοϋνται με την φωτιά. Δηλαδή για τόν Ήράκλειτο και για τή νεώτερη Φυσική ό κόσμος είναι άποτέλεσμα τής φωτιάς, και ή φωτιά γίνεται κόσμος. Τò πύρ, ή φωτιά, είναι ή ενεργειακή δύναμη, άνάλογα με τή θερμοκρασία τής «άπτóμενη και άποσβεγγύμενη» δημιουργεί ή έξαφανίζει. Ό κόσμος, σέ άπάντηση στο αίώνιο έρώτημα, είναι αίώνια φωτιά, και ή φωτιά, τò πύρ, είναι ή άρχή και τò τέλος.

* * *

πό τή μικρή αυτή άναδρομή στην έννοια τών δύο «Λόγων» φαίνεται με άπόλυτη σαφήνεια ή έννοιολογική διαφορά άνάμεσα στόν Ήρακλείτιο «Λόγο» και έκείνον τοϋ εύαγγελιστή. Ό πρώτος άναφέρεται σέ μία φυσική υπερδύναμη, πού ξεκινάει και λειτουργεί με τούς συμπαντικούς νόμους και διέπει τò άέναο γίγνεσθαι και ό δεύτερος σέ έναν υπερβατικό, έξωσυμπαντικό θεό, πού δημιουργεί και κυβερνάει τò Σύμπαν. Έναπόκειται στόν κάθε σκεπτόμενο άνθρωπο νά άποφασίση, ποιός άπό τούς δύο «Λόγους» πλησιάζει περισσότερο στην συμπαντική πραγματικότητα.

Βιβλιογραφικές έπιλογές

- Άξελός, Κ., «Ό Ήράκλειτος και ή Φιλοσοφία». (Μεταφ. Δ. Δημητριάδης.) Έκδ. «Έξάντας», 1962, σελ. 352.
- Άξελός, Κ., «Πρός την πλανητική σκέψη». Έκδ. «Βιβλιοπωλείο τής Έστίας», 1985, σελ. 437.
- Βέϊκος, Θ., «Οί προσωκρατικοί». Έκδ. «Έλληνικά γράμματα», 1995, σελ. 253.
- Davies, P., «Θεός και μοντέρνα Φυσική». Μτφρ. Θ. Τσουκαλάδάκης. Έκδ. «Κάτοπτρο», 1983, σελ. 382.
- Kirk, G. S., Raven, J. E. and Schofield, M., «Οί προσωκρατικοί φιλόσοφοι», μτφρ. Δ. Κούρτοβικ, Έκδ. «Μορφωτικό Ίδρυμα Έθνικής Τραπέζης, 1990, σελ. 560.
- Πανέρη, Ι., Προσωκρατικοί φιλόσοφοι. Έκδ. Κωνσταντινίδη, Θεσσαλονίκη, 1986, σελ. 149.
- Πλάτων. «Ίππίας».
- Popper, K., Gigon, O. και Μιχαηλίδης, Κ. Π., Οί Προσωκρατικοί, Έκδ. «Imago», 1984, σελ. 362.
- Ρούσσο, Ε., «Ήράκλειτος, περί Φύσεως». Έκδ. «Παπαδήμα», Αθήνα, 1987, σελ. 211.
- Θανασουλόπουλος Κ.Κ., «Η θεωρία τής εξέλιξης στην φιλοσοφία τοϋ Έμπεδοκλή», «Δαυλός», τ. 301, σελ. 20815- 20830.
- Τρεμπέλας, Π.Ν., «Η Καινή Διαθήκη», Αθήνα 1982.

Κώστας Θανασουλόπουλος
Όμ. Καθηγητής Α.Π.Θ.

«ΔΙΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟΝ ΟΥΚ ΑΝ ΕΜΒΑΙΗΣ»

Ἡ νοσταλγικὴ μίμηση σκοτώνει τὴ δημιουργικότητα

ατὰ πόσον εἶναι ἐφικτὸ νὰ γνωρίσουμε, πῶς ἦταν «πραγματικά» ἡ ἀρχαία Ἑλλάδα, σὰν νὰ ἐπρόκειτο γιὰ μίαν στατικὴ εἰκόνα, ποὺ κάποτε θὰ καταφέρουμε νὰ τὴν ἀναπαραστήσουμε μὲ ἀκρίβεια καὶ νὰ τὴν μελετήσουμε μὲ τὴν ἡσυχία μας; Νομίζω, ὅτι καὶ οἱ ἴδιοι οἱ ἀρχαῖοι θὰ μᾶς ἀπέτρεπαν ἀπὸ κάτι τέτοιο. Θὰ μᾶς ἔλεγαν ἴσως νὰ χρησιμοποιήσουμε μὲ γόνιμο τρόπο τὴ σκέψη τους καὶ ὄχι νὰ τοὺς ἀντιγράψουμε.

Καμμὶ ἐποχὴ δὲν μπορεῖ νὰ «γνωρίσῃ» κάποια προγενέστερη. Μπορεῖ μόνο νὰ τὴν ἀντιληφθῇ μὲ περισσότερο ἢ λιγώτερο ἐποικοδομητικὸ τρόπο. Μιὰ προσπάθεια μιμητικῆς –«ἀπ' εὐθείας»– σύνδεσης μὲ τὴν ἀρχαία (τὴν «ἀληθινή») Ἑλλάδα, ποὺ παραβλέπει ὡς ἀπλοῦς μεσάζοντες –λιγώτερο ἢ περισσότερο πιστοὺς στὸ «πρωτότυπο»– ὅσους τὴ διέσωσαν μέσα στοὺς αἰῶνες, εἶναι χίμαιρα. Πρέπει νὰ βροῦμε, πῶς ἔχουν σήμερα τὰ πράγματα καὶ νὰ βάλουμε τὸ δικό μας λιθαράκι, τὸ ὁποῖο μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι ὁ ὀγκόλιθος ποὺ ἔβαλαν π.χ. οἱ ἀναγεννητὲς ἢ οἱ διαφωτιστές, ἀν ὅμως ταιριάξῃ ὅπως πρέπει στὸ σημεῖο ποὺ πρέπει, θὰ ἐξασφαλίσῃ μίαν καλὴ συνέχεια στοὺς ἐπόμενους.

Αὐτὸ προϋποθέτει μίαν δημιουργικὴ ἀνάγνωση τῶν ἀρχαίων. Δὲν πρέπει νὰ τοὺς κλείσουμε στὴ γυάλα σὰν ἓνα ἀποστειρωμένο πρότυπο πρὸς μίμηση. Ἡ κάθε ἐποχὴ ἔχει τὶς δικές της ἀνάγκες καὶ τὰ δικά της προβλήματα νὰ ξεπεράσῃ, καὶ οἱ ἀρχαῖοι θὰ ἔφριτταν βλέποντας, ὅτι πᾶμε νὰ τοὺς χρησιμοποιήσουμε σὰν ἐτοιματζίδικη συνταγὴ, ἀπὸ αὐτὲς ποὺ οἱ ἴδιοι ποτὲ δὲν ἔφτιαξαν. Ἀναφέρομαι σὲ μίαν δημιουργικὴ ἀντίληψη καὶ χρῆση τῶν ἀρχαίων, ποὺ νὰ ἀπαντᾷ ἱκανοποιητικὰ στὰ προβλήματα καὶ τὶς ἀνάγκες τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ Ἑλληνικὴ Σκέψη δὲν εἶναι κάτι ποὺ μπορεῖ νὰ «συντηρηθῇ». Ὅποιος ἐπιδιώξῃ νὰ τὴν «συντηρήσῃ» θὰ γίνῃ γραφικός. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξουν «συντηρητές» ἢ ἀντιγραφεῖς τῆς ἐλληνικῆς κοσμοαντίληψης. Ὅποιος θελήσῃ νὰ ἀσχοληθῇ σοβαρὰ μαζί της, θὰ πρέπει ἀναγκαστικὰ νὰ τὴν ἀνανεώσῃ, νὰ τὴν πάῃ λίγο πὺδ πέρα. Ἀλλιῶς θὰ πάῃ κόντρα στὴν ἴδια τὴν φύση. Καὶ τότε αὐτὴ θὰ τὸν χλευάσῃ ρίχνοντάς τον στὴ γραφικότητα. Γιατὶ δὲν μπορεῖς νὰ μπῆς δύο φορὲς στὸ ἴδιο ποτάμι.

Ὁ μῦθος δὲν ἀντικαθίσταται μὲ «νέο» μῦθο

ἐλληνικότητα εἶναι ἓνα σύνολο ἀξιών (παιδεία, δικαιοσύνη, πρότυπα ἀρετῆς, ἐπιστημονικὸς ὀρθολογισμός, ἀδιαίρετο αἰσθητικῆς – λογικῆς – ἠθικῆς, ἀνθρωπισμὸς κ.λπ.), ποὺ διαθέτουν διαπιστωμένη διαχρονικότητα καὶ παγκοσμιότητα καὶ ποὺ μποροῦν νὰ ὀδηγήσουν σὲ προσωπικὴ καὶ συλλογικὴ εὐδαιμονία.

Ὁ ἐλληνικὸς πολυθεϊσμός, ὡς κομμάτι κάποτε τῆς ἐλληνικῆς κοσμοαντίληψης, ἀποτέλεσε μία πτυχή τοῦ ἐλληνικοῦ ψυχισμοῦ. Ὅμως δὲν ἀποτελεῖ προϋπόθεση γιὰ τὸν εὐδαίμονα βίο. Τοῦλάχιστον οἱ φιλόσοφοι δὲν τοῦ ἀναγνώρισαν κανέναν τέτοιο ρόλο. Τὸ πολὺ νὰ χρησιμοποιοῦσαν κάποια ἀπὸ τὰ σημαντικότερά του, γιὰ νὰ γίνουν κατανοητοί, ἢ νὰ προέτρεπαν σὲ συμμετοχὴ σὲ κάποιες δημοτελεῖς ἐορτές.

Ἐπίσης, εἰδικὰ σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ προσωπικὸ πνευματικὸ καὶ ψυχικὸ κάλλος, οἱ Ἕλληνες δὲν βασίστηκαν στὴν «θρησκεία» τους, ἀλλὰ προχώρησαν στὴ δημιουργία

*Ἡ ἐλληνικότητα,
ὡς σύνολο ἀξιών
ποὺ ὀδηγοῦν*

στὴν προσωπικὴ

καὶ συλλογικὴ

εὐδαιμονία, ἔχει

μία διαπιστωμένη

διαχρονικότητα

καὶ παγκοσμιότητα

ἄσχετη μὲ τὴ λατρεία

τῶν θεῶν.

γία τριῶν-τεσσάρων πολυπληθεστάτων καὶ οἰκουμενικῶν φιλοσοφικῶν ρευμάτων (ἐπικοῦρειοι, στωικοί, κυνικοὶ κ.ἄ., δηλ. ἐπιστημονικὸς τρόπος σκέψης), πρᾶγμα ποὺ δὲν θὰ εἶχαν κανέναν λόγο νὰ κάνουν, ἂν ἡ «θρησκεία» τους ἐξακολουθοῦσε νὰ τοὺς καλύπτει ἐπαρκῶς.

Ἡ ἐλληνικότητα, ὡς σύνολο ἀξιών ποὺ ὀδηγοῦν στὴν προσωπικὴ καὶ συλλογικὴ εὐδαιμονία, ἔχει μία διαπιστωμένη διαχρονικότητα καὶ παγκοσμιότητα ἄσχετη μὲ τὴ λατρεία τῶν θεῶν. Ὁ πολυθεϊσμός εἶναι παιδί τοῦ κυκλικῶς βιωμένου Χρόνου. Ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ ὁ Χρόνος ἄρχισε νὰ βιώνεται ὡς γραμμικὸς (μὴ διαδικασία ποὺ ἄρχισε μὲ τὶς πρῶτες Ὀλυμπιάδες καὶ ὠλοκληρώθηκε πρὸς τὸ τέλος τῆς Ἀρχαϊκῆς Περιόδου), ὁ πολυθεϊσμός ἔπαψε νὰ ἐξελίσσεται. Δὲν παρήχθησαν ἔκτοτε νέοι μῦθοι. Ὑπῆρξε μόνο μὴ κάποια ἀνανέωσή τους στὸ καλλιτεχνικὸ ἐπίπεδο, ἢ

ὁποία ὅμως δὲν συνεχίστηκε πολὺ. Τὴ θέση τῆς μυθικῆς κατανόησης τοῦ Κόσμου κατέλαβε σταδιακὰ ἡ ἐπιστημονικὴ κατανόηση.

Οἱ Ἕλληνες δὲν εἶδαν κάποια ἀνακολουθία σὲ αὐτὴ τὴ διαδοχὴ, ἀντιθέτως ὑπήγαγαν τὸ ἤδη καταξιωμένο (Μῦθος) στὸ καινούργιο (Ἐπιστήμη), ἀλλὰ καὶ ἀνήγαγαν συνεχῶς τὸ καινούργιο στὸ καταξιωμένο (βλ. π.χ. χρῆση τῶν μύθων ἀπὸ τὸν Πρωταγόρα, τὸν Πλάτωνα κ.ἄ.). Δεδομένου τοῦ ὅτι ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ συνεχίζεται πλέον στὸν γραμμικὸ κι ὄχι στὸν κυκλικὸ Χρόνο, ἔχει δοθῇ συντριπτικὰ μεγαλύτερη βαρύτητα στὴν Ἐπιστήμη, καθὼς αὐτὴ μπορεῖ –σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν Μῦθο– νὰ συνεχίξῃ νὰ ἐξελίσσεται.

Ἡ γραμμικὴ βίωση τοῦ Χρόνου ὠδήγησε τοὺς παγκόσμιους κυρίαρχους (Ρωμαῖοι) στὴν διεστραμμένη ἐπινόηση τοῦ γραμμικοῦ ψευδομύθου (Χριστιανισμός), προκειμένου νὰ ἀκινητοποιήσουν τὴν ἱστορικὴ κίνησις στὸ σημεῖο, ποὺ ἔκριναν, ὅτι θὰ τοὺς ἐξασφάλιζε διηνεκὴ κυριαρχία (πρᾶγμα ποὺ ἀποδεικνύει ἐπίσης τὸ ὅτι

οί θρησκευτικές συγκρούσεις, από την αρχαιότητα ήδη, κρύβουν πάντα άλλες αιτίες). Ἡ αἰματηρὴ ἐπιβολὴ τοῦ γραμμικοῦ ψευδομύθου ὠδήγησε στὴν ἀπαξίωση τῆς Ἐπιστήμης καὶ μέσω αὐτῆς στὸν Μεσαίωνα. Ἡ ἀπελευθέρωση ἦλθε ἀπὸ τὴν μεριὰ τῆς Ἐπιστήμης κι ὄχι ἀπὸ ἓναν ἄλλο Μῦθο. Ἡ σύγκρουση τῶν Μύθων εἶναι σήμερα ὄχι μόνο μία πρωτόγονη μορφή τῆς σύγκρουσης τῶν ιδεῶν ἀλλὰ καὶ ἐντελῶς ἀντι-ιστορική, δεδομένου ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διεξαχθῇ στὸν γραμμικὸ ἱστορικὸ Χρόνο, ἀλλὰ σὲ ἓναν, ὑποτίθεται, γραμμικὸ ψευδομυθικὸ «Χρόνο».

Τὸ βασικώτερο χαρακτηριστικὸ τῆς ἐλληνικῆς λατρείας (τόσο στὴν ἀγροτικὴ Μυκηναϊκὴ τῆς Περίοδος ἀλλὰ καὶ εἰδικὰ στὸ τελικὸ τῆς στάδιο ὡς «θρησκείας» τῆς αὐτοθεσιζόμενης πολιτικῆς κοινωνίας) ἦταν ὅτι ἀποτελοῦσε σὲ κάθε περίπτωσι ὑπόθεσι μιᾶς κοινότητος, ἐντὸς τῆς ὁποίας εἶχε ἐπιτευχθῇ μὲ πολιτικὸ τρόπο ἡ ταύτισι ἀτομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ συμφέροντος. Αὐτὴ ἡ ταύτισι ἀποτελοῦσε ἀνέκαθεν τὸ ζητούμενο τῶν φιλοσοφούντων περὶ τὰ πολιτικὰ Ἑλλήνων. Π.χ. ὁ Πλάτων θεωρεῖ ὅτι αὐτὴ ἡ ταύτισι ἀτομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ συμφέροντος μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθῇ μὲ μία Βασιλεία ἀγροτικοῦ, πολεμικοῦ καὶ φιλοσοφικοῦ χαρακτήρα. Ἡ γενικὴ ἄποψι τῆς Κλασικῆς Ἐποχῆς εἶναι, ὅτι ἡ Δημοκρατία κι ὄχι ἡ Βασιλεία εἶναι ὁ καλῦτερος τρόπος ταύτισης τοῦ ἀτομικοῦ καὶ τοῦ συλλογικοῦ συμφέροντος.

Μὲ τὸν μαρasmus τῆς πόλεως ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 4ου αἰῶνα μαράθηκε μαζί τῆς καὶ τὸ αἶσθημα τῆς κοινότητος, οἱ πολιτικὲς ἀναζητήσεις ἀτόνησαν καὶ ἡ λατρεία παρέμεινε μόνο λόγῳ κεκτημένης ἱστορικῆς ταχύτητος καὶ μάλιστα σὲ φθίνουσα ποιοτικὴ πορεία, ὅπως δείχνουν οἱ ὕμνοι πρὸς τοὺς θεοποιημένους κατακτητὲς Μακεδόνες ἢ Ρωμαίους. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι σὲ κάθε περίπτωσι αὐτὸ πὺν προηγήθηκε χρονικὰ ἦταν τὸ πολιτικὸ ὑπόβαθρο τῆς λατρείας, τὸ ὁποῖο καθώριζε τὶς μορφές τῆς καὶ τὶς ἱστορικὲς ἀμπώτιδες καὶ πλημμυρίδες τῆς, ἀνάλογα μὲ τὸ κατὰ πόσον ἐπετύγγανε τὴν ταύτισι ἀτομικοῦ καὶ συλλογικοῦ συμφέροντος, ὡς προϋπόθεσι ἀνάδειξης μιᾶς κοινοτικῆς λατρείας.

*Τὴ θέσι τῆς μυθικῆς
κατανόησης τοῦ
Κόσμου κατέλαβε
σταδιακὰ ἡ
ἐπιστημονικὴ
κατανόηση.
Οἱ Ἕλληνες δὲν
εἶδαν κάποια
ἀνακολουθία σὲ
αὐτὴ τὴ διαδοχή,
ἀντιθέτως
ὑπήγαγαν τὸ ἥδη
καταξιωμένο (Μῦθος)
στὸ καινούργιο
(Ἐπιστήμη), ἀλλὰ καὶ
ἀνήγαγαν συνεχῶς
τὸ καινούργιο στὸ
καταξιωμένο.*

Θὰ ἔπρεπε ἴσως νὰ παρατηρήσουμε ὅτι, παρ' ὅλο πὺν οἱ ἀρχαῖοι ἦσαν ἀνέκαθεν πολυθεῖστες, ὁ -κάθε- Παρθενῶνας δὲν ὑψώθηκε πρὶν τὰ μέσα τοῦ -6ου αἰῶνα. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ὅσες ἀπὸ τὶς πολιτικὲς σημασίες τῆς ἐλληνικότητος ἀργότερα καταξιώθηκαν παγκοσμίως (κι αὐτὲς εἶναι οἱ δημοκρατικὲς) δὲν μποροῦν νὰ ἐξηγηθοῦν ὡς ὀφειλόμενες ἀπ' εὐθείας στὴν λατρεία, ἀλλὰ ὡς ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐπιστημονικῆς πολιτικῆς ἀναζήτησης, πὺν εἶχε ἐνσωματώσει τὸν Μῦθο ὡς κατακτημένο ἀγαθὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Νοός.

Ἡ λατρεία ὡς παρελκόμενο τοῦ Ἑξουσιασμοῦ

ἐλληνική λατρεία (καὶ ὅχι ὁ πολυθεϊσμός γενικά) εἶναι γέννημα μιᾶς κοινότητος, ὅπου ἐπιδιώχθηκε μὲ πολιτικὸν τρόπο ταύτιση ἀτομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ συμφέροντος. Ὁ Χριστιανισμός (ὅπως καὶ πολλὲς πολυθεϊστικὲς θρησκείες π.χ. οἱ Ἀζτέκοι μὲ τὴν θεοποίηση τῶν βασιλέων, τὴν ἐκτεταμένη ἀνθρωποθυσιαστικὴ πρακτικὴ κ.ἄ.) εἶναι γέννημα τῆς Κυριαρχίας (=τῆς διαχωρισμένης ἀπὸ τὴν κοινωνία ἐξουσίας).

Στὴν Ἑλλάδα, ὅσο ὑπῆρχε τὸ γόνιμο ἔδαφος τῆς κοινότητος, ἀνθίξε καὶ ἡ λατρεία ὡς μιὰ διάσταση τῆς δημόσιας ζωῆς. Ὅσο ἡ πολιτικὴ κοινότης ἔχανε ἔδαφος ὑπὲρ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ μακεδονικοῦ ἢ ρωμαϊκοῦ συγκεντρωτισμοῦ, τόσο πιὸ μηχανικὴ διαδικασία γινόταν ἡ ἄσκηση τῆς λατρείας. Στὴ Ρωμαϊκὴ Ἑποχὴ ὅσο κενὸ γράμμα ἦταν ἡ κοινότης, τόσο κενὸ γράμμα εἶχε καταλήξει καὶ ἡ ἐλληνικὴ λατρεία. Κι ἂς ξοδεύονταν πολλὰ περισσότερα χρήματα π.χ. γιὰ ἐορτές. Στὴ Ρωμαϊκὴ Ἑποχὴ, ἐκλιπούσης τῆς κοινότητος, ἡ πολυθεϊστικὴ κοσμοαντίληψη εἶχε ἀνάγκη τὴν κρατικὴ ὑποστήριξη, γιὰ νὰ ὑπάρξῃ. Αὐτὸ ὁμολογεῖται καὶ στὰ κείμενα τοῦ Λιβάνιου, τοῦ Εὐνάπιου καὶ ἄλλων ἐθνικῶν. Στὴν ἴδια κρατικὴ ὑποστήριξη προσέβλεπε βέβαια καὶ ὁ Χριστιανισμός ἀλλὰ ὡς ἰδεολογία κυριαρχίας καὶ ὅχι κοινότητος.

*Ὁδηγεῖται σὲ
ἱστορικὸ ἀδιέξοδο
ἓνα κίνημα, ποὺ
ἐπαναφέρει
ἀναχρονιστικὰ τὴν
σύγκρουση τῶν
ιδεῶν στὸ ἐπίπεδο
τῆς σύγκρουσης
θρησκειῶν.*

Ἀκόμα κι ἂν ὁ Ἰουλιανὸς βασίλευε εἴκοσι δύο χρόνια ἀντὶ γιὰ δύο, πάλι ὁ πολυθεϊσμός θὰ χρειαζόταν ἄλλον ἕναν αὐτοκράτορα μὲ τὸ μέρος του, γιὰ νὰ συνεχίσῃ νὰ ὑπάρχῃ, ἔστω καὶ μὲ ἐνέσεις. Καὶ μετὰ ἄλλον ἕναν. Ὁ πολυθεϊσμός δὲν νικήθηκε λόγῳ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ λόγῳ τῆς μακράς διάρκειας τῆς κοινωνικοπολιτικῆς του βάσεως (=κοινότης). Ἐκεῖ ποὺ ἡ κοινοτικὴ αὐτὴ βάση διαβρώθηκε λιγώτερο (π.χ. στὴν εὐρωπαϊκὴ ὑπαιθρο), ὁ πολυθεϊσμός ἐπιβίωσε ὡς παγανισμός.

Ἀπὸ τὴν ἄλλῃ ὁ Χριστιανισμός δὲν ἐπικράτησε λόγῳ τῆς ἀνύπαρκτης μαζικῆς κοινοτικῆς του βάσεως ἀλλὰ λόγῳ τῆς ἀντικοινοτικῆς καὶ συγκεντρωτικῆς κρατικῆς ἰδεολογικῆς καὶ νομοθετικῆς στήριξης. Ἀλλὰ καὶ ὡς παραπροϊὸν τῆς ἀποκοινοτικοποίησης τοῦ πολυθεϊσμοῦ.

Γι' αὐτὸ ὁδηγεῖται σὲ ἱστορικὸ ἀδιέξοδο ἓνα κίνημα, ποὺ ἐπαναφέρει ἀναχρονιστικὰ τὴν σύγκρουση τῶν ιδεῶν στὸ ἐπίπεδο τῆς σύγκρουσης θρησκειῶν. Ἄν οἱ τελευταῖοι ἐθνικοὶ ἔκαναν αὐτὸ τὸ δικαιολογημένο ἱστορικὸ λάθος (ὁ Ἰουλιανὸς μάλιστα ἐπιχείρησε νὰ φτειάξῃ ἐνιαίᾳ πολυθεϊστικὴ κρατικὴ θρησκεία, κάτι ποὺ προκάλεσε τὴ λεπτὴ εἰρωνεία τοῦ Καβάφη), εἶναι ἐπειδὴ στὴν ἐποχὴ τοὺς ὅλους οἱ συγκρούσεις ἀνάγονταν μοιραῖα σὲ αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο.

Ἄν ὁ Διαφωτισμός προκάλεσε ἀνεπανόρθωτο ρῆγμα στὸν Χριστιανισμό, εἶναι γιὰ τὸν ὅτι ἔκανε τὴ χάρη νὰ πέσῃ σὲ αὐτὴν τὴν παγίδα, ἀλλὰ ἀντιθέτως τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὸ σβέρο καὶ τοῦ ἔτριψε στὴ μούρη τὴν ἐπιστημονικὴ καὶ πολιτικὴ σκέψη τῶν ἀρχαίων. Ἐπίσης στὸ ἴδιο ἀδιέξοδο ὁδηγεῖται ἓνα κίνημα, ποὺ προσβλέ-

πει στην κατάκτηση κομματιού της κρατικής Έξουσίας, ἀντὶ στην πολιτική ἐπανα-
φορὰ τῆς κοινότητας. Κοινότητα δὲν εἶναι, ὡς γνωστόν, οὔτε καὶ οἱ Νεοέλληνες
πολυθεϊστές...

Ὁ Ἑλληνικὸς Διαφωτισμὸς καὶ τὸ ῥάθος του

Ὑπὸ πὺν χρειαζόμαστε εἶναι ἓνας νέος ἑλληνικὸς Διαφωτισμὸς, ὁ
ὁποῖος θὰ συνεχίσῃ ἀπὸ ἐκεῖ πὺν ἀναχαιτίστηκε ὁ προηγούμενος. Οἱ
συνθήκες γιὰ κάτι τέτοιο εἶναι σήμερα εὐνοϊκότερες ἀπὸ ποτέ. Τὸ
ἐρώτημα πὺν ἀνακύπτει εἶναι: Μπορεῖ μία –στερούμενη πολιτικῆς
κοινότητας καὶ ἄρα ἀτελῶς ἀσκούμενη– «κοινοτική θρησκεία», νὰ
ἀποτελῇ αἰχμὴ τοῦ δόρατος ἐνὸς Διαφωτισμοῦ; Νὰ ἀποτελῇ τὸ κυρίως προβαλλό-
μενο χαρακτηριστικὸ του; Τὴν κυρίως ἐκδηλούμενη μορφή του; Τὴν κατ’ ἐξοχὴν
διεκδίκησή του; Τὴν κύρια προέλευση τῆς φρασεολογίας του; Τὸ ἰδεολογικὸ του
θεμέλιο; Τὸ δυνατό του σημεῖο; Τὸ σημεῖο τῆς ἔμφασης τοῦ λόγου του πρὸς τὴν
κοινωνία; Τὸν ἱστορικὸ του ρόλο;

Λίγες δεκαετίες πρὶν τὴν πώση τῆς Κωνσταντινούπολης στοὺς Μογγόλους ὁ
Γεώργιος Γεμιστὸς ἢ Πλήθων, Ἑλλήν κατὰ τὰ πάτρια, συνέταξε στὸν Μυστρᾶ
τὰ περίφημα τρία ὑπομνήματά του πρὸς τοὺς Παλαιολόγους. Σὲ αὐτὰ ἀναλυό-
ταν ἡ κοινωνική, οἰκονομική καὶ πολιτικὴ κατάσταση τῆς «αὐτοκρατορίας» καὶ
προτεινόταν μία ρεαλιστικὴ ἀντιμετώπιση τῶν ἀδυναμιῶν τῆς, μὲ ἐπιχειρήματα
ἀντλημένα ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ κυρίως πολιτικὴ, στρατιωτικὴ καὶ οἰκονομικὴ
Σκέψη καὶ Ἱστορία. Ὁ στόχος τοῦ Πλήθωνος ἦταν νὰ ἀνασυνταχθῇ ἡ χώρα μὲ
τὶς δικές τῆς δυνάμεις καὶ νὰ προβάλλῃ ἀποτελεσματικὴ ἄμυνα στὸν ἐπερχόμενο
ἐξ Ἀνατολῶν κίνδυνο, χωρὶς νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν στάση τῆς Δύσης. Ὁ Πλήθων
δὲν ἦταν κανένας ἐκτὸς τόπου καὶ χρόνου, ὥστε νὰ διακηρύξῃ τὴν ἐπιστροφή
στὴν πάτρια λατρεία ὡς λύση τῶν προβλημάτων τοῦ καιροῦ του καὶ τῆς πατρί-
δας του. Ἦταν ἓνα πολιτικὸ ὄν, πὺν πίστευε μόνον στὶς πολιτικὲς λύσεις, δηλαδὴ
ἓνας κατ’ ἐξοχὴν Ἑλλήν.

Σχεδὸν τρισημίσιον αἰῶνες μετὰ οἱ Ἑλληνες διαφωτιστὲς δίνουν τὴν δική τους μάχη
μὲ τρόπο ἀντάξιο τοῦ Πλήθωνος, ἐστιάζοντας στὸ διαφωτιστικὸ ἔργο, σὴν ἀπο-
κατάσταση τῆς ἱστορικῆς ἀλήθειας, σὴν πολιτικὴ διοίκηση. Κάποιοι ἀπὸ αὐτοὺς
εἶναι ἄθεοι, κάποιοι ντεϊστές, κάποιοι ὅπως ὁ Ἀνώνυμος τῆς Ἑλληνικῆς Νομαρχίας
ἀναφέρονται στὸ Ὑπέρτατο Ὅν τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασης, κάποιοι συνθέτουν
τὸ δικό τους θεολογικὸ σύστημα καὶ καταδικάζονται σὲ θάνατο (ὅπως ὁ Καίρης
μὲ τὴν «Θεοσέβεια»), κάποιοι ὅπως ὁ Κοραῖς μιλοῦν γιὰ «ἀνακαίνιση τῶν ἱερῶν
μὲ εὐλάβεια».

Ὡστόσο κανεὶς ἀπὸ τοὺς προαναφερθέντες δὲν εἶχε τὴν... φαεινὴν ἰδέαν νὰ ἐπα-
ναφέρῃ τὴ σύγκρουση τῶν ἰδεῶν στὸ ἀπαρχαιωμένο καὶ ἀστεῖο ἐπίπεδο τῆς
σύγκρουσης θρησκειῶν. Πολέμησαν λυσσαλέα τὸν Χριστιανισμό ἀντιτάσσοντάς
του τὴν Ἐπιστήμη καὶ τὸν ἑλληνικὸ Ἀνθρωπισμό, καταφέροντάς του ἀνεπανόρ-
θωτο ρήγμα. Τὶς προσωπικὲς τους θρησκευτικὲς πεποιθήσεις δὲν τὶς ἔκαναν συ-

ναισθηματική σημαία, γιατί γνώριζαν ότι αυτές δεν μπορούν να παίξουν σήμερα κανέναν διαφωτιστικό ιστορικό ρόλο.

Ἡ Φιλοσοφία ὡς ἐξέλιξη τῆς Θρησκείας

αμμία θρησκεία δεν μᾶς εἶναι ἀπαραίτητη, γιὰ νὰ ξαναβροῦμε τὴν ἀντίληψη περὶ ἱερότητας, ταυτότητας καὶ θέσης μας μέσα στὸν κόσμο. Οἱ ἴδιοι οἱ ἀρχαῖοι ἀπὸ ἓνα ἱστορικὸ σημεῖο καὶ μετὰ (τὸ ὁποῖο μοιάζει ἀρκετὰ μὲ τὸ δικό μας) θεώρησαν ἀνεπαρκῆ τὴν θρησκεία γιὰ κάτι τέτοιο. Στράφηκαν καὶ ἐμπιστεύτηκαν τὴν Φιλοσοφία, τὴν ἐπιστημονικὴ λογικὴ διαπαιδαγώγηση μὲ τὴ μορφή τοῦ Στωικισμοῦ, τοῦ Ἐπικουρισμοῦ, τῆς προσωπικῆς πλατωνικῆς «θρησκείας» κ.λπ., δηλ. μέσῳ πνευματικῶν δημιουργημάτων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσαν ἐπιστημολογικῶς ὠλοκληρωμένα συστήματα καὶ τὰ ὁποῖα δανείστηκαν τὴν ὀρολογία τους καὶ ὄχι τὶς σημασίες τους ἀπὸ τὴ θρησκεία (βλ. π.χ. τὴν διαφορὰ ἀνάμεσα στὸν «εἰσηγητὴ» τοῦ Χάους Ἡσίοδο καὶ στὸν φιλόσοφο Ἀναξίμανδρο: ἀναφέρονται στὴν ἴδια ἔννοια δίνοντάς της σχεδὸν ἐντελῶς διαφορετικὸ περιεχόμενο).

Ὁ Ἐπίκτητος ἔλεγε ὅτι «τὸ βασικώτερο στὴν Φιλοσοφία εἶναι ἡ ἐφαρμογὴ τῶν παραγγελμάτων της». Ἡ Παιδεία πρέπει λοιπὸν νὰ ἐπαναπροσδιοριστῇ κατὰ τὸν ἐλληνικὸ τρόπο, δηλ. ὡς ἡ ἔμπρακτὴ ἀσκηση στὴν Φιλοσοφία. Ἔτσι θὰ ὀδηγηθοῦμε στὴ δημιουργία μιᾶς νέας Ἡθικῆς, ὅχι βέβαια μὲ τὴ χριστιανικὴ ἀλλὰ μὲ τὴν ἐλληνικὴ ἔννοια (ὅπου: ἥθος = χαρακτήρας), ἡ ὁποία θὰ δώσῃ μὲ τὸν καιρὸ ἓναν νέο ὀρθολογικώτερο χαρακτήρα στὴ νεοελληνικὴ κοινωνία. Ἡ νέα αὐτὴ Ἡθικὴ θὰ ἀφορᾷ ζωτικὸς τομεῖς ὅπως ἡ πολιτικὴ, ἡ ἐκπαίδευση, ἡ οἰκονομία ἀλλὰ καὶ ἡ γενικώτερη κοινωνικὴ θέσμιση. Παράλληλα θὰ παγιώσῃ τὶς νέες φαντασιακὲς σημασίες, ποὺ θὰ ἀποτελέσουν τὰ αὐριανὰ συλλογικὰ ἀρχέτυπα. Ἐννοοῦμε Φαντασία μὲ τὴν ἐλληνικὴ ἔννοια τῆς λέξεως δηλ. ὡς μιὰ συνειδητὰ ἐπιδιωκόμενη πνευματικὴ διαδικασία, μὲ στόχο τὴ συνεχῆ δημιουργία νέων ἐννοιῶν-σημασιῶν, οἱ ὁποῖες θὰ ἀπαντοῦν ἱκανοποιητικὰ στὶς μεταβαλλόμενες ἀνάγκες τῆς ὑπαρξῆς.

Θεωρῶ, ὅτι οἱ θρησκείες ἀποτελοῦν στὴν ἐποχὴ μας τὸ πλέον σαθρὸ ἔδαφος, γιὰ νὰ θεμελιωθῇ μιὰ τέτοια κοινωνικὴ διαδικασία. Οἱ Ἕλληνες τὸ διέγνωσαν αὐτὸ ἐγκαίρως καὶ ἀναζήτησαν στὴν Ἐπιστήμη καὶ ὄχι στὴ θρησκεία τὶς ἀπαντήσεις, ποὺ ἀφωροῦσαν σὲ ζωτικὰ ζητήματα τόσο τῆς ἰδιωτικῆς ὅσο καὶ τῆς συλλογικῆς σφαίρας.

Δὲν εἶναι τυχαῖο, ὅτι εἰδικὰ ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη γεννήθηκε σχεδὸν ταυτόχρονα μὲ τὴν κατάρρευση τῆς θρησκείας τῆς πόλεως στὰ τέλη τοῦ 5ου αἰῶνα. Δεδομένου ὅτι ἡ θρησκεία τῆς πόλεως ἀποτελεῖ καὶ τὸ ἱστορικὸ ὄριο –καὶ ἀδιέξοδο– τῆς ἐλληνικῆς θρησκείας (γιατὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ θεωροῦνται ὡς ἐξέλιξη τῆς ἐλληνικῆς θρησκείας γελοιότητες, ὅπως ἡ θεοποίηση τῶν Μακεδόνων βασιλιάδων), μποροῦμε νὰ ποῦμε, ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη γεννήθηκε ἀκριβῶς λόγῳ τῆς ἀνεπάρκειας τῶν φαντασιακῶν σημασιῶν (=ἀρχετύπων) τῆς θρησκείας.

Ἡ κοινωνικὴ δικαιοσύνη, ἡ Παιδεία, ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸν Κόσμο, ἡ ἀτομικὴ καὶ συλλογικὴ εὐδαιμονία κ.λπ. δὲν μποροῦν πλέον νὰ ἐννοοῦνται ὡς ἔννοιες

Τὸ πόσο ἐκτὸς τῆς ροῆς τῆς Ἱστορίας, τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου μποροῦν νὰ βρεθοῦν οἱ ἄνθρωποι ἀποτυπώνεται στὴν ἀνωτέρω φωτογραφία ἀρχαιολατρῶν (www.flickr.com), οἱ ὁποῖοι πηγαίνουν νὰ λάβουν μέρος σὲ 12 θεϊστικὴ θρησκευτικὴ τελετὴ. Φαίνεται καθαρά, ὅτι ἡ τυποκρατία καὶ ὁ φορμαλισμὸς κυριαρχοῦν στὸν τρόπο σκέψης τους δεδομένου ὅτι ὄχι μόνον ἡ ἀμφίεση καὶ ὁ ὀπλισμὸς εἶναι ἔξω ἀπὸ κάθε ἐξέλιξη, ἀλλὰ καὶ ἡ ἴδια ἡ συμμετοχὴ ἐνόπλων σὲ μία τελετὴ, στὴν ὁποία οὐδέποτε στὴν ἀρχαιότητα συμμετεῖχαν μὲ πολεμικὴ ἐξάρτηση.

πηγάζουσες ἀπὸ κάποια ὁποιαδήποτε θρησκεία, ἀλλὰ μποροῦν καὶ πρέπει νὰ ἐννοοῦνται ὡς αὐθύπαρκτες ἀξίες καὶ σημασίες, χωρὶς καμμία περαιτέρω ἐπικουρία πέραν αὐτῆς ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὴ λογικὴ καὶ φιλοσοφικὴ θεμελίωση.

Τὸ πόσο σαθρὸ ἔδαφος γιὰ θεμελίωση ὁποιασδήποτε κοινωνικῆς ἀλλαγῆς ἀποτελεῖ ἡ θρησκεία ἔχει φανῇ ἱστορικῶς κι ἀπὸ τὸ πόσο εὐκόλα ἀλλάζουν θρησκευτικὸ στρατόπεδο οἱ ἐκάστοτε πιστοί, χωρὶς μάλιστα νὰ ὑπάρχη κανένας τρόπος νὰ ἐλεγχθοῦν ὡς πρὸς τὴν εἰλικρίνεια τῆς μεταστροφῆς τους. Ἐνῶ ἂν ἓνα κίνημα θέσῃ τὸ θέμα τῆς ιδεολογικῆς του καθαρότητας ἀκριβῶς στὸ ἔμπρακτον (κάτι ποὺ μόνον στὴν φιλοσοφικὴ ἄσκηση μπορεῖ νὰ ἐλεγχθῇ μὲ ἀσφάλεια κι ὄχι στὴν ἄσκηση τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων), θὰ δημιουργήσῃ τὶς πιὸ στέρεες ὑποθήκες γιὰ τὸ μέλλον.

Καλῶς ἢ κακῶς ἡ θρησκεία στὴν ἐποχὴ μας ἔχει καταλήξῃ ἓνα προσωπικὸ ζήτημα, τὸ ὁποῖο δὲν μπορεῖ νὰ ἀποτελέσῃ αἰχμὴ τοῦ δόρατος ἐνὸς διαφωτιστικοῦ (=πολιτικὰ δρώντος) κινήματος. Δὲν θέλω νὰ πῶ, ὅτι δὲν σχετίζεται καθόλου (π.χ. δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ μιλάῃ γιὰ ἐπανελλήνισι ὄντας χριστιανὸς ἢ μουσουλμάνος), ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ τεθῇ καὶ ὡς ζήτημα ιδεολογικῆς καθαρότητας. Ἄν τὸ νὰ εἶναι κανεὶς χριστιανὸς βλάβη σοβαρὰ τὴν ἐλληνικότητα, τὸ νὰ εἶναι «δωδεκαθεϊστὴς» ἀπλῶς δὲν τῆς χρησιμεύει σήμερα σὲ κάτι ἰδιαίτερο (ἴσως μάλιστα ὁ τρόπος ποὺ λειτουργοῦν σήμερα οἱ «δωδεκαθεϊστὲς» νὰ βλάβη τὴν ἐλληνικότητα χειρότερα

ἀπ' ὅ,τι ἂν ἦσαν χριστιανοί).

Οἱ φοιτῆτριες, οἱ ὁποῖες, λίγες ὥρες πρὶν εἰσβάλουν τὰ ἐλληνοχριστιανικά τάνγκς στὸ Πολυτεχνεῖο, εἶχαν πάει στό... κομμωτήριο, γιὰ νὰ εἶναι ὁμορφες, ὅταν θὰ ἀναμετροῦντο μὲ τοὺς φασίστες, δὲν ἦσαν λιγώτερο Σπαρτιατίτισσες ἀπὸ τὸν ὅποιονδῆποτε σημερινὸ Ἑλληναρᾶ. Τὸ ἀντίθετο θὰ ἔλεγε κανεὶς: ὅτι μία τέτοια σύγκριση τὶς προσβάλλει.

Ἡ ἀποβυζαντινοποίηση τῆς νεοελληνικῆς κοινωνίας, ὁ διαχωρισμὸς ὠργανωμένης θρησκείας καὶ Πολιτείας, ἡ ἀντικατάσταση τῶν πελατειακῶν σχέσεων ἀπὸ τὴν ἀξιοκρατία καὶ τὴν εὐνομία, ἡ ἄνοδος τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου, ἡ παραγωγή φιλοσοφικῶς ἀσκημένων καὶ ἄρα ὑποψιασμένων καὶ ἀπαιτητικῶν πολιτῶν, ἡ κατοχύρωση ἐνὸς ἀντάξιού τους βιοτικοῦ ἐπιπέδου, ἡ ὑγίης κοινωνικότητα ἀντὶ τοῦ γλειψίματος καὶ τῶν δημοσίων σχέσεων, δὲν κατανοῶ, πῶς μποροῦν νὰ ἐπισυναφθοῦν σὲ μία ὁποιαδήποτε θρησκεία.

*Δὲν μοῦ χρειάζεται
νὰ πιστεύω ὅτι ἓνα
ποτάμι μετέχει τοῦ
θείου, γιὰ νὰ μὴν
τὸ μολύνω. Σέβομαι
τὸ ποτάμι, γιατί
ἔτσι ἐπιτάσσει ἡ
ἐπιστημονικὴ λογική.*

Δὲν νομίζω, ὅτι ἡ ἐποχὴ μας ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἄλλη «θρησκεία» πέραν τῆς φιλοσοφικῶς ἔγκυρης ἀναζήτησης τῆς Λογικότητος. Μπορεῖ ἡ ἐλληνικὴ θρησκεία νὰ παρήγαγε ἀξεπέραστα αἰσθητικὰ πρότυπα ἢ καὶ ὁλόκληρες μορφές Τέχνης (Θέατρο), ἀλλὰ αὐτὸ τὸ πέτυχε μὲ τὴν φυσικὴ καὶ ὄχι τὴν μεταφυσικὴ ἢ τὴν μυστηριακὴ τῆς διάστασι. Αὐτὴ ἡ φυσικὴ διάστασι πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ὀριστικῶς ἀπολεσθεῖσα ἀπὸ τὴν Ἀρχαιότητα ἤδη (π.χ. στὴν Ἑλληνιστικὴ Ἐποχὴ ἔχουν πλέον σταματήσει νὰ γράφονται θεατρικὰ ἔργα) καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἐπανανακαλυφθῇ μὲ καμμία ἀναβίωση τοῦ λατρευτικοῦ τυπικοῦ.

* * *

ροσσωπικὰ δὲν μοῦ χρειάζεται νὰ πιστεύω ὅτι ἓνα ποτάμι μετέχει τοῦ θείου, γιὰ νὰ μὴν τὸ μολύνω. Σέβομαι τὸ ποτάμι, γιατί ἔτσι ἐπιτάσσει ἡ ἐπιστημονικὴ λογικὴ καὶ θὰ συνέχιζα νὰ τὸ σέβομαι ἀκόμα κι ἂν δὲν μετεῖχε τοῦ θείου ἢ ἀκόμα κι ἂν οἱ θεοὶ εἶχαν διαφορετικὴ ἄποψη. Προσπαθῶ νὰ μὴν ἀδικῶ, ὄχι γιὰ ἀνταμειφθῶ μεταβαίνοντας στὰ Ἡλύσια, ἀλλὰ γιατί ἔτσι ἐπιτάσσει ἡ λογικὴ θέασι τοῦ ἑαυτοῦ μου (αὐτοσεβασμός), καὶ τὸ ἴδιο θὰ ἔπραττα, ἀκόμα κι ἂν ἦταν νὰ πάω στὰ Τάρταρα. Ἡ ἴδια ἡ ὑπαρξὴ τῶν θεῶν γιὰ μένα ἔχει καταχωρισθῇ στὰ στωικὰ «ἀδιάφορα». Ἄν ὁ τρόπος σκέψης μου καὶ πράξης τοὺς τιμᾷ, εἶναι δική τους ὑπόθεσι – ἐγὼ δὲν εἶχα τέτοια πρόθεσι ἂν πάλι ὄχι, πρόβλημά τους. Ἄν ὑπάρχουν καὶ δίνουν μία πρόσθετη συγκατάθεσι σὲ ὅ,τι πράττω, ἔχει καλῶς, ἀλλὰ κι ἂν δὲν τὴν δίνουν, δὲν τὴν εἶχα ποτὲ ἀνάγκη. Ἄν πάλι δὲν ὑπάρχουν, ἡ ζωὴ συνεχίζεται.

Θεόδωρος Λαμπρόπουλος

ΘΕΟΚΡΑΤΙΚΗ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ: Η ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ ΤΟΥ ΟΡΘΟΥ ΛΟΓΟΥ

«συλλογισμός» ὡς γνωστὸ εἶναι ἡ ἀνώτατη μορφή νοήσεως. Στὸ παρὸν πόνημα γίνεται μία προσπάθεια ἀπὸ τὸν συγγραφέα νὰ βρῇ μία ἀπάντηση στὸ ἐρώτημα, ποὺ ἀπασχολεῖ ἐδῶ καὶ ἑκατονταετίες τοὺς Ἕλληνες. Πῶς ἔγινε δυνατὸν ἡ Ἑλλάς, ἡ ἀρχέγονη αὐτὴ πνευματικὴ δύναμη καὶ μητέρα τῆς ἀμφισβήτησης, νὰ ὑποταχθῇ σὲ ἓνα χαλδαϊκῆς καὶ ἰουδαϊκῆς προέλευσης φετίχ-ταμπού, ποὺ ἐκφράζει τὴν δεισιδαμονία καὶ τὴν πνευματικὴ ἐκμηδένιση τοῦ ἀτόμου;

Ὁ Λόγος κατὰ τοὺς ταγοὺς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ποὺ παραμόρφωσαν ὑπὸ μορφή ὑποκλοπῶν τὰ πάντα, εἶναι ὁ ἐκτὸς τοῦ Σύμπαντος θεός, ὁ ὁποῖος ὑπῆρχε στὴν ἀρχὴ καὶ ἀπὸ αὐτὸν δημιουργήθηκαν τὰ πάντα. Ἡ ἀντίληψη αὐτὴ, σκόπιμα ἐσφαλμένη, δὲν συνδέει τὸν Λόγο μὲ τὴν Κοσμολογία, ἀλλὰ μὲ τὸ δόγμα τῆς δημιουργίας ἐκ τοῦ μηδενός. Ὁ κόσμος καὶ ὁ ἄνθρωπος δημιουργήθηκαν *ex nihilo*. Ἔτσι ἀντικαταστάθηκαν ἡ αἰδιότητα τοῦ κόσμου καὶ ἡ μετεμψύχωση μὲ τὴν προσωπικὴ ἀθανασία, δηλαδὴ μὲ φανταστικὲς ἀλήθειες(;) γιὰ τὴν ἀνανέωση καὶ τῆς «μεταφυσικῆς προβληματικῆς», τῆς «μεταφυσικῆς

Η ΠΑΡΑΧΑΡΑΞΗ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ ΣΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ

πὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μεγ. Κωνσταντίνου καὶ γιὰ πολλοὺς αἰῶνες μετὰ ἐκτελέστηκε ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς τεράστια ἐπιχείρηση παραχαράξης τῶν ἀρχαίων κειμένων, ἐκείνων, ποὺ εἴτε εἶχαν διασωθῇ μέσῳ Ἀράβων εἴτε -γιὰ τοὺς δικoὺς τοὺς λόγους- εἶχαν ἀποφασίσει νὰ διατηρήσουν. Ἡ ἐπιχείρηση αὐτὴ ὀργανώθηκε καλὰ κι ἔλαβε χώρα μέσα στὰ μοναστήρια ἀπὸ ὅσους μοναχοὺς δὲν ἦταν τελείως ἀγράμματοι. Περιέκοπταν ὀλόκληρα ἐδάφια ἢ προτάσεις, ἀλλοίωναν λέξεις ἢ νοήματα καὶ -κυρίως- προσέθεταν δικὰ τους κείμενα. Βασικὴ τους προσπάθειά τους ἦταν νὰ παρουσιάσουν, πῶς ἡ πορεία πρὸς τὸ Χριστιανισμὸ ἦταν δῆθεν ὁμαλὴ.

έσωτερικής έμπειρίας». Η προβληματική αυτή ήταν έντελώς ξένη πρὸς τὴν ἑλληνική ἀντίληψη τῆς Ζωῆς καὶ τοῦ Κόσμου.

Η μειοψηφία τῶν Ἑλλήνων ἐντὸς τοῦ κρατιδίου τῶν ἀπολιθωμάτων τῆς βυζαντινῆς θεοκρατίας ἀγωνίζεται ἡρωικά, γιὰ νὰ συνειδητοποιηθῇ ἡ παρακμὴ καὶ ὁ ἐκφυλισμὸς τοῦ σημερινοῦ μορφώματος καὶ γιὰ νὰ διαγνωσθῇ ἡ πραγματικὴ ἀσθένεια τῆς σημερινῆς καὶ ἔτσι ὀνομασθεῖσης ψευδεπίγραφης Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας.

Οἱ ἄλλες εὐρωπαϊκὲς χώρες πέρασαν μὲ σχετικὰ ὁμαλὴ ἐξελίξι ἀπὸ τὸν χριστιανικὸ σκοταδισμό καὶ Μεσαίωνα στὴν «Ἀναγέννηση τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ», δηλαδὴ στὴν Ἀναγέννηση τῶν Ἐπιστημῶν, τῆς Φιλοσοφίας, τῆς Λογικῆς, τῆς Πολιτικῆς, τῆς Δημοκρατίας, τοῦ Διαλόγου, τοῦ Θεάτρου, τοῦ Ἀθλητισμοῦ κ.λπ. Στὸ κρατίδιο τῆς Ρωμοσύνης ἢ τῆς «Ρωμανίας» ἡ Ἀναγέννηση εἶναι παγιδευμένη. Χωρὶς τὴν «Ἀναγέννηση» δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ Μεταρρύθμιση, ὁ Διαφωτισμὸς καὶ ἡ τεχνολογικὴ Ἐπανάσταση. Ἔτσι ἐξηγεῖται ἡ κατάντια τῆς Παιδείας καὶ τὸ περιεχόμενο τῶν διδασκόμενων στὴν Ἑλλάδα βιβλίων. Οἱ Ρωμιοὶ δὲν ἐπιθυμοῦν τὴν ἐπαναφορὰ στὸ προσκήνιο τῆς γηγενοῦς Ἑλληνικῆς Πολιτικῆς Παράδοσης, δηλαδὴ μιᾶς κοινωνίας ποὺ θὰ ἐπαρτυπῇ ἀπέναντι στὴν ἐξουσία, εἴτε αὐτὴ λέγεται πολιτικὴ ἐξουσία εἴτε ἐκκλησιαστικὴ ἐξουσία.

Ἡ Ὁρθόδοξη χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἐπικάθεται μέχρι τὶς ἡμέρες μας ὡς μιὰ πνευματικὴ καὶ πολιτικὴ ταφόπλακα πάνω σὲ μιὰ νεκρὴ Ἑλλάδα, ποὺ ἡ ἴδια δολοφόνησε. Μόνο μία μακρὰ περίοδος Ἀναγέννησης καὶ Διαφωτισμοῦ ἴσως μπορέσῃ νὰ τὴν νεκραναστήσῃ, γιὰ νὰ μπορέσῃ αὐτὴ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὶς σημερινὲς συνθῆκες κοινοβουλευτικῆς καὶ θεοκρατικῆς Κρυπτο-Δυναστείας.

Τὸ καπέλῳμα τοῦ Ὁρθοῦ Λόγου ἀπὸ τὴ Μεταφυσικὴ

λέξι «Μεταφυσικὴ» ἀποτελεῖ ὄρο, ποὺ ἔχει τὴν προέλευσή του στὴν ταξινόμηση τῶν ἔργων τοῦ Ἀριστοτέλη, ποὺ ἔγινε στὴν Βιβλιοθήκη τῆς Ἀλεξάνδρειας ἀπὸ τὸν Ἀνδρόνικο τὸν Ρόδιο τὸν 2ον μ.Χ. αἰῶνα. Κατὰ τὴν ταξινόμηση τῶν ἔργων τοῦ Ἀριστοτέλη, ὅταν αὐτὰ τρόπον τινὰ τακτοποιήθηκαν στὰ ράφια τῆς βιβλιοθήκης, ὑπῆρχε ἡ «Ποιητικὴ», ἡ Ἀθηναίων «Πολιτεία»,

Μὲ διαστρεβλωμένη τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα καὶ διαστρεβλωμένα τὰ ἀρχαῖα κείμενα ἐπιχειρήσαν ἐπὶ πλεόν νὰ παρουσιάσουν σημαντικὲς ἀρχαῖες προσωπικότητες, ὅπως τὸν Πλάτωνα ἢ τὸν Ἀριστοτέλη, ὡς «πρὸ Χριστοῦ χριστιανούς» ἢ ἐπίσης νὰ πείσουν, πὼς ὠρισμένοι ἀρχαῖοι εἶχαν δηθεν μιλήσει γιὰ τὴν «ἐλευση τοῦ Θεανθρώπου»! Στὸ νέο βιβλίό τῆς Ἱστορίας τῆς Γ' Γυμνασίου διδάσκεται: **«Ἡ συμφιλίωση τοῦ Ἀριστοτέλη μὲ τὴ χριστιανικὴ σκέψη πραγματοποιήθηκε βαθμιαῖα ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 13ου αἰῶνα χάρις στὸ ἔργο τοῦ Θωμᾶ Ἀκινῆτη (1224-1274)»** (σελ. 8).

Σὰν ἀπόδειξη ὅλων αὐτῶν ἑλληνορθόδοξοι ἀπολογητὲς ἐπιδεικνύουν σήμερα σὲ μοναστήρια ζωγραφιὲς ἀρχαίων Ἑλλήνων σοφῶν, ποὺ κατασκευάστηκαν τὸ Μεσαίωνα. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι ὅμως ἀνύπαρκτα πρόσωπα, ὅπως οἱ εἰκονιζόμενοι στὴν ἐπάνω σειρὰ ἀπὸ τὴ Μονὴ Βατοπεδίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους «σοφὸς Θούλης», «σοφὴ Σεβίλλα τῆς Ἐρυθραίας» καὶ «σοφὸς Ἀπόλλων». Οἱ ἀμφιέσεις τους εἶναι χριστιανοπρεπεῖς καὶ δὲν μοιάζουν καθόλου μὲ τῶν ἀρχαίων

ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΕΙΣ ΤΟΣ, ΘΕΟΥ
ΥΙΟΣ, ΣΩΤΗΡ, ΣΤΑΥΡΟΣ.

Ι δρώσει δὲ ῥθὼν κρίσιως σημείον ὅτ' ἔσται.
 Η ξὶ δ' ἔρανόθεν βασιλεύς ἀάδων ὁ μέλλων
 Σ ἀρχα παρὼν πᾶσαι κρίναι, καὶ κόσμον ἀπὸ μτα.
 Ο ῥόνται ὃ θεὸν μέρετες πιστοὶ καὶ ἀπιστοι,
 Υ ψισον μὲν τῶν ἀγίων ὅτι τέρμα χερόνιο,
 Σ αρκοφόρων ψυχὰς αἰ θεοῦ πων βήματί κρίνων
 Χ έρσος ὅταν ποτε κόσμος ὅλος, καὶ ἀχθμτα γήνηται.
 Ρ ἴψισον δ' εἰδὼλα βροτοὶ, καὶ πλῆτον ἀπὸ μτα.
 Ε κκαύσει ὃ πῦρ γλῶ, ἔρανον, ἡ δὲ θάλασσαν
 Ι χθῶν. φλέξῃ ὃ πύλας εἰρετικῆς αἰδαο.
 Σ ἀρξέτε πᾶσα βροτῶν ἐπ' ἐλδ θέριον φάος ἡξῃ
 Τ ἄν ἀγίων ἀνόμοις ὃ πῦρ αἰδῶν ἐλέγξῃ.
 Ο παύσα τις ὡρεῖξας ἔλαθεν, ὅτε πλῆτα λαλήσει.
 Σ τήθεα ἡδ' ἱερόντα θεὸς φωστῆρσιν ἀνείξῃ.
 Θ ρέως δ' ἐκ πλῆτων ἡξῃ, καὶ βρυγμὸς ὁδόντων.
 Ε κλείψῃ ὃ φάος σέλας ἡξίοιο καὶ ἄστρον,
 Ο ἕρανον εἰλίξῃ, μύτης δέ τε φέγλος ὀλῃται.
 Υ ψώπει ὃ φάραγγας, ὀλῃ δ' ὑψώματα βουωών.
 Υ ψος δ' ὁκέπῃ λυγρὸν ἐν αἰ θεοῦ ποιοι φανήται.

Ἡ παραχάραξη τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφικῆς Σκέψης στὰ μοναστήρια:

- **Ἐπάνω σειρά:** Ὁ σοφὸς Θούλης (;), ἡ σοφὴ Σεβίλλα (;) καὶ ὁ σοφὸς Ἀπόλλων (;): Καρικατοῦρες φανταστικῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων μὲ ἀμφιέσεις χριστιανικῆς καὶ Ἑβραίων πατριαρχῶν καὶ χριστιανικῆς ρήσεις στοὺς παπύρους, ποὺ κρατοῦν.
- **Κάτω ἀριστερά:** Ἀνορθογραφὴ ἀκροστιχίδα «προφητείας» τῆς σοφῆς Σεβίλλας γιὰ τὸν ΙΗΣΟΥ ΧΡΕΙΣΤΟ.
- **Κάτω δεξιά:** Μιὰ τραγικὴ φιγούρα, ποὺ παριστάνει τὸν Ἀριστοτέλη νὰ κρατᾷ χριστιανικὸ κείμενο! (Μονὴ Βατοπεδίου.)

τὰ πολιτικά κείμενα, τὰ ἠθικά κείμενα, τὰ λογικά καὶ ρητορικά κείμενα, διάφορα βιβλία Φυσικῆς καὶ μίᾳ σειρᾷ βιβλίων, ποὺ ἐξετάζουν θέματα ἀταξινόμητα μέσα στὸ καθιερωμένο διάγραμμα. Αὐτὰ τὰ βιβλία ὠνομάσθησαν στὰ Ἑλληνικά «Μετὰ τὰ Φυσικά».

Ἡ λέξις συνεπῶς «Μεταφυσική» εἶναι βιβλιονομικὸς ὅρος καὶ δὲν χρησιμοποιήθηκε ἡ ἴδια ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλη. Γιὰ τὸν Ἀριστοτέλη ὑπῆρχε μία ἐπιστήμη ἢ μία περιοχὴ τῆς γνώσης ποὺ μελετᾷ τὸ εἶναι καθεαυτὸ στὴν καθολικότητά του καὶ στὴν γενικότητά του.

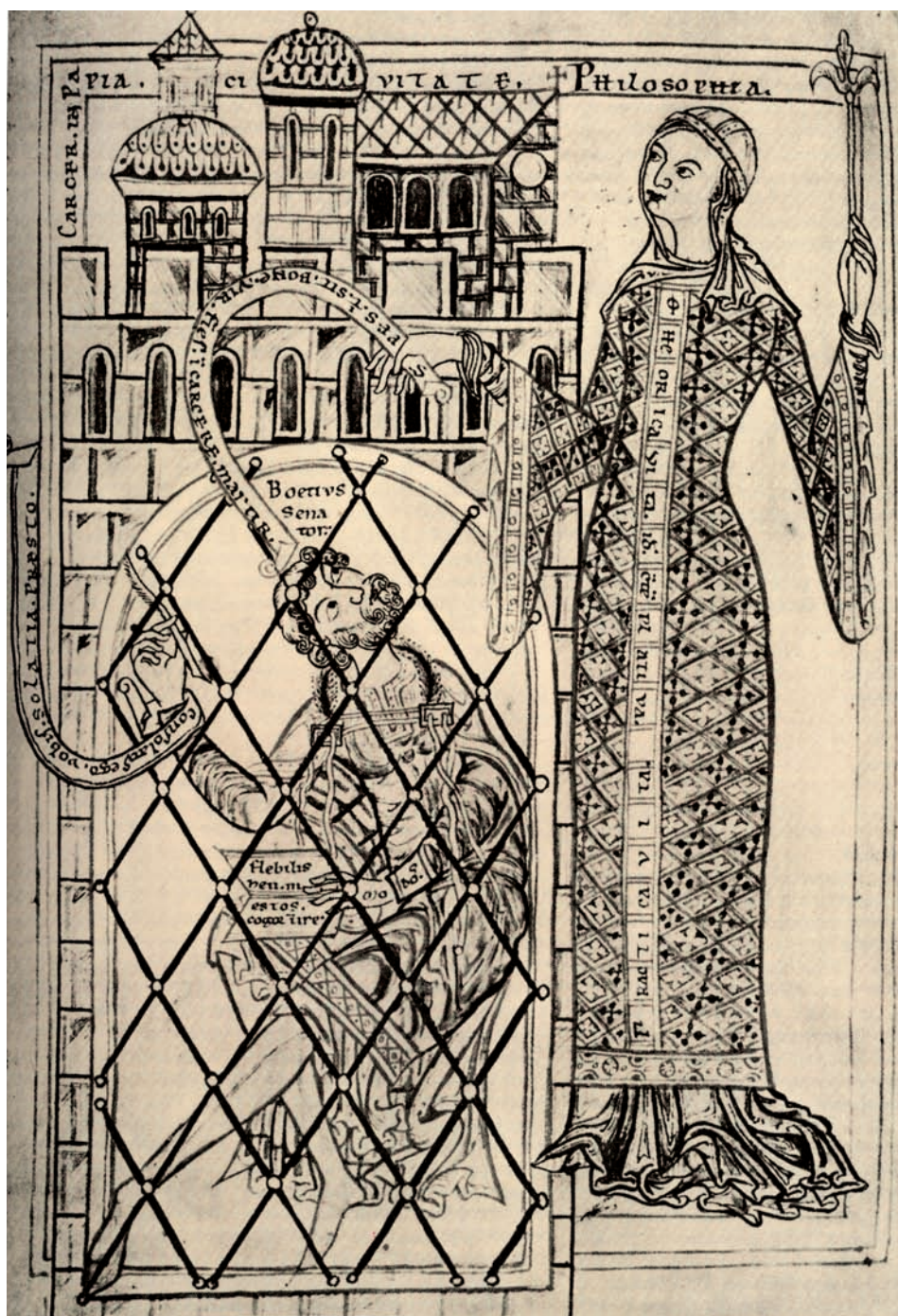
Ἡ ἔτσι ὀνομασθεῖσα «Μεταφυσική» συνεπῶς σπουδάζει τὶς ἀρχές τοῦ γινώσκειν μὲ τὸ ὑποκείμενο καὶ τὰ ἀντικείμενα. Μεταξὺ αὐτῶν ἐπεμβαίνουν ἡ ἀμεσότητα, ἡ χωρική ὁμογένεια, ἡ ἑτερογένεια τῶν αἰσθητῶν, ἡ χρονικότητα, ἡ διαλεκτική, ἡ ἠθική (ὄχι τὸ ἦθος) βούληση, ἡ αἰσθητικὴ συγκίνηση κ.λπ., κ.λπ. Στους Προσωκρατικούς καὶ κυρίως στοὺς Ἡράκλειτο, Παρμενίδη καὶ Ἐμπεδοκλή ὑπάρχουν οἱ πρώτες φιλοσοφικὲς ὑποκρούσεις ποὺ ἀναφέρονται στὴν ὑπαρξή, παρὰ τὸ ὅτι οἱ κοσμοθεωριακὲς καὶ θρησκευτικὲς προϋποθέσεις τῆς ἀρχαιότητος δὲν εὐνοοῦσαν τὴν προσωπικὴ διάπτυξη τῆς ὑπαρξιακῆς φορᾶς. Μὲ τοὺς σοφιστές, οἱ ὁποῖοι ἀποτόλμησαν ριζικὴ ἀνατροπὴ τῶν παραδεδεγμένων πεποιθήσεων τόσο στὸ μυθικὸ καὶ θρησκευτικὸ πεδίο ὅσο καὶ στὸ ἠθικὸ, κοινωνικὸ κ.λπ., ἡ ὑπαρξὴ ἐκφράζεται περισσότερο ὥς ἐλεύθερη καὶ συνειδητὴ ἄρνηση καὶ λιγώτερο ὥς ὑπαρξιακὴ ἐνσυνειδητὴ φορὰ ποὺ ἐκφράζει τὴν ἐλευθερίαν. Οἱ σοφιστὲς κατῴρθωσαν νὰ κλονίσουν ἀρχὲς ἐπικαλούμενοι ὅχι τὴν ὑποκειμενικότητα, ἀλλὰ τὸν ὑποκειμενισμό.

Ἡ προβληματικὴ τῆς ἔτσι ὀνομασθείσης «Μεταφυσικῆς» ἀναφέρεται σὲ καταστάσεις καὶ ἔννοιες, οἱ ὁποῖες εἶναι ἀνύπαρκτες καὶ δὲν ἔχουν σχέση μὲ τὸν συμπαντικὸ νόμο καὶ τὸν ἄνθρωπο, ἀκόμη καὶ ἐὰν ὑπῆρχαν, καὶ καταφάσκει σὲ μίαν ὑπερκοσμικὴ, ὑπερφυσικὴ καὶ φανταστικὴ πραγματικότητα, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν κόσμον καὶ ταυτόχρονα διῆθεν τοὺς συνέχει. Τὸ θεῖο, τὸ ἱερὸ καὶ τὸ ἀπόλυτον εἶναι προϊόντα τῆς ἀνθρώπινης φαντασίας. Εἶναι ποτε δυνατόν ἢ ἀπόλυτη ἀμεσότητα νὰ εἶναι θεὸς παντογνώστης, παντοδύναμος κ.ο.κ.;

Ἑλλήνων, ἐνῷ ἄλλες εἶναι ἴδιες μὲ ἀμφιέσεις, ποὺ φέρουν σὲ ἀγιογραφίες Ἑβραῖοι γενάρχες. Στὰ χέρια τοὺς κρατοῦν μέρος τῶν προφητειῶν τοὺς, τὰ πλήρη κείμενα τῶν ὁποίων συντάσσονταν καὶ κυκλοφοροῦσαν παράλληλα. Ἐνα τέτοιο εἶναι ἡ εἰκονιζόμενη ἀκροστιχίδα τῆς προφητείας τῆς «σοφῆς Σεβίλλας» περὶ τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ (ἀπὸ τὴν συλλογὴ «Σιβυλλικοὶ Χρησμοί», ποὺ ἐκδόθηκε τὸν 15^ο αἰ. μ.Χ. στὸ Παρίσι). Προφήτενε τὴ Δευτέρα Παρουσία, ἀλλὰ ἀδυνατοῦσε νὰ «προφητεύσῃ», πῶς γράφεται ἡ λέξις Χριστός.

*Μέσα σὲ αὐτὸ τὸ κλίμα ζωγραφίστηκε στὴ Μονὴ Βατοπεδίου ἐπίσης καὶ ὁ εἰκονιζόμενος κάτω δεξιὰ «σοφὸς Ἀριστοτέλης», ὁ ὁποῖος κρατᾷ ἕναν πάπυρον, ποὺ γράφει: «**Ἀκάματος φύσει Θεοῦ γέννησις, ἐξ αὐτοῦ γὰρ ὁ αὐτὸς οὐσιούται λόγος**», τὸ ὁποῖο δὲν ἀνήκει στὰ γραπτὰ του. (Εἰδικώτερα γιὰ τὴν παραχάραξη τῶν κειμένων τοῦ Ἀριστοτέλη βλέπετε: Κ. Καρμιράντζου, «Διαστρέβλωσαν τὸν ὅρισμό τοῦ Ἀριστοτέλη γιὰ τὴν κωμωδία», «Δ», τ. 281.)*

Ἰων Δημόφίλος

Ὁ φυλακισμένος φιλόσοφος παραστεκόμενος ἀπὸ τὴν Φιλοσοφία. (Μικρογραφία χειρογράφου, ποὺ περιέχει τὸ ἔργο τοῦ μεταφραστῆ τοῦ Ἀριστοτέλη Βοηθίου. Βιβλιοθήκη τῆς Βαναρίας.)

Αὐτὴ ἡ μεταφυσικὴ (=φανταστικὴ) πραγματικότης συνιστᾷ διήθεν γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἄρρητη πληροφορία, ποὺ «νοεῖται» ὡς μυστικὴ κατάσταση, ὡς μυστικὴ διάσταση τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ ἀποτελεῖ ταυτόχρονα ἐπικοινωνία μὲ τὸ φανταστικὸ ἀπόλυτο. Τίποτε ὅμως δὲν ἐγγυᾶται τὴν ὑπαρξὴ τόσο τῆς μυστικῆς «διάστασης» τοῦ ἀνθρώπου ὅσο καὶ κάποιας ὑπερκοσμικῆς ἀρχῆς. Αὐτὸ ποὺ ἰσχύει εἶναι ἡ βεβαιότητα τῆς γνώσης, τῆς ὀρθῆς γνώσης καὶ κατὰ συνέπεια τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσης.

Τὸ κοινωνικὸ γίνεσθαι καὶ οἱ θεσμοὶ τοῦ δέχονται ἀναπόφευκτα τὴς προσφορῆς τῆς τεχνικῆς, μὲ συνέπεια ἡ Τεχνολογία ὡς θεωρία τοῦ τεχνικοῦ πνεύματος νὰ ἐπηρεάξῃ τὴν Κυβερνητικὴ καὶ νὰ ὀδηγῇ σὲ ἐπαναστατικὲς μεταβολές, οἱ ὁποῖες τείνουν νὰ διαμορφώσουν ἓνα νέο ἥθος-ἀπώτερο τέκνο τοῦ ἐπιστημονικοῦ πνεύματος. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἡ «Μεταφυσικὴ» ἐξήντηλε τὸ ὁδοιπορικὸ της, γιὰ νὰ ἐκβρασθῇ στὶς ἀκτὲς τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ τεχνικῆς σκέψης τῆς Ἰωνίας.

Ἡ Κοσμογονία ἀπὸ τὴν μυθολογικὴ καὶ τὴν θρησκευτικὴ ἐκδοχὴ της μεταμορφώθηκε ἀπὸ τοὺς Ἴωνες σὲ Φυσικὴ ἐπιστήμη. Ἡ μεταμόρφωση αὐτὴ ἄρχισε μὲ τὸν Ἴωνα φιλόσοφο Ἀναξίμανδρο (γύρω στὰ 611 ἕως 546 π.Χ.), ὁ ὁποῖος ὅπως καὶ ὁ δάσκαλός του Θαλῆς (643-548 π.Χ.) καταγόταν ἀπὸ τὴν Μίλητο τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Κατὰ τοὺς Ἡράκλειτο καὶ Ἐμπεδοκλῆ ὅμως τίποτε δὲν γίνεται ἀπὸ τὸ μηδέν: «οὔτε θεῶν τις κόσμον ἐποίησ' οὔτε τις ἀνδρῶν, ἀλλ' ἦν αἰεὶ.»

Μόλις τὸ 334 μ.Χ. διατύπωσαν 300 ἐπίσκοποι τῆς Ἀνατολικορωμαϊκῆς Αυτοκρατορίας στὰ αὐτοκρατορικὰ ἀνάκτορα τοῦ Κωνσταντίνου στὴν Νίκαια τὸ θρησκευτικὸ τους πιστεύω. Ὁ μεταφυσικὸς πατέρας θεοῦ καὶ ὁ Ἰησοῦς Χρι-

Ὁ ἅγιος Θωμᾶς Ἀκνινάτης ὑπέτασσε τὸν ὀρθὸ λόγον στὴν πίστη. Ὅταν ὁ φιλόσοφος προσκρούη σὲ ἀντινομίες, πρέπει -σύμφωνα μὲ τὴν διδασκαλία του- νὰ ὑποτάσσεται ὡς πιστὸς στὰ χριστιανικὰ δόγματα. Μὲ αὐτὸ τὸ σκεπτικὸ στὸ βιβλίο του «Summa Theologiae» («Σύστημα Θεολογίας») ἐπιχείρησε νὰ παραχαράξῃ τὸ φιλοσοφικὸ ἔργο τοῦ Ἀριστοτέλους. Στὸν «Θρίαμβο τοῦ Θωμᾶ Ἀκνινάτη» τοῦ Benozzo Gozzoli (1471, Μουσεῖο Λούβρου) εἰκονίζεται ὁ ἅγιος συμπαραστεκόμενος ἀπὸ δύο ἄθλιες μορφές, ποὺ παριστάνουν τὸν Ἀριστοτέλη καὶ τὸν Πλάτωνα, ἐνῶ στὰ πόδια του εἶναι πεσμένος ὁ Ἀβερρόης (Ἰσπανο-Ἀραβας φιλόσοφος τοῦ 11^{ου} αἰ.). Στὸ ἐπάνω μέρος φαίνεται ὁ Γιάχβὲ μὲ διάφορες βιβλικὲς μορφές γύρω του.

στος ὡς υἱὸς τοῦ θεοῦ εἶναι ὁμοούσιοι. Προηγουμένως ὑπῆρχαν διαφωνίες στὴν διατύπωση μεταξὺ τοῦ ἐπισκόπου Ἀρείου ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια καὶ τοῦ ἐπισκόπου Ἀθανασίου ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια διὰ τὸ ὁμοούσιο ἢ ὅμοιο τοῦ ὁμοούσιου.

Ἡ παραμόρφωση τοῦ Ἀριστοτέλη ἀπὸ τοὺς καθολικοὺς

γνωστὸς Θωμισμός, σύστημα τοῦ ἁγίου Θωμᾶ τοῦ Ἀκινάτη (1224-1274), υἱοθετήθηκε ἀπὸ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησίᾳ ὡς ἡ ἐπίσημη διδασκαλία της. Στὸ σύστημα αὐτὸ προσλήφθηκε ἡ Ἀριστοτελικὴ Φιλοσοφία καὶ ἐντάχθηκε ὁργανικὰ στὰ χριστιανικὰ δεδομένα. Γιὰ τὸν Ἀριστοτέλη ἡ ἐντελέχεια ἐκφράζει τὸ ἐνεργεῖα ὄν, σὲ ἀντιθέση μὲ τὸ δυνάμει ὄν, τὸ ὁποῖο εἶναι δυνητικό, ἐκφράζει δυνατότητα καὶ ἔτσι γενικότητα. Κύρια ἐπομένως διαφορὰ τῆς Ἀριστοτελικῆς καὶ τῆς ἔτσι ὀνομασθείσης μεταφυσικῆς εἶναι τὸ κατὰ φύσιν ἐνεργεῖν, τὸ πράττειν, τὸ ἐντελῶς ἔχειν, ἢ πορεῖα πρὸς πραγματοποίηση τοῦ σκοποῦ.

Οἱ αἰσθητὲς οὐσίες εἶναι ἐντελέχειες καὶ ἐγκλείουν ἀξίες ὡς συγκεκριμένες πραγματικότητες. Γιὰ τὸν Ἀριστοτέλη ὅμως ὁ θεὸς νοῦς, καίτοι ἰχνεύεται μὲ τὸ τελολογικὸ κριτήριον, εἶναι τὸ καθαρὸ νοεῖν καὶ δὲν ἔρχεται σὲ συγκεκριμένη σχέση μὲ τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον. Τὸ Ἀριστοτελικὸ Σύμπαν εἶναι Σύμπαν ἀναγκαιότητας καὶ αἰώνιας τάξης.

Μὲ τὴν ἀρχὴ τῆς ex nihilo δημιουργίας προσπάθησε ὁ ἅγιος Θωμᾶς νὰ μεταρρυθμίσει (παραμορφώσει!) χριστιανικὰ τὸ Ἀριστοτέλειον Σύμπαν τονίζοντας, ὅτι «μόνο ὁ θεὸς εἶναι καθαρὸ ἐνεργεῖν, καὶ πὼς μόνο σ' αὐτὸν ἡ οὐσία καὶ ἡ ὑπαρξὴ εἶναι ταυτόσημες».

Δὲν ὑπάρχει συνεπῶς ἀμφιβολία, πὼς καὶ στὸν Ἀριστοτέλη καὶ στὸν Πλωτῖνο, ὅπως καὶ σὲ πολλοὺς ἄλλους φιλοσόφους τῆς Ἀρχαιότητος, ὑπάρχουν στοιχεῖα ποὺ καταφάσκουν στὴν ὑπαρξιακὴ διάσταση τοῦ Λόγου. Αὐτὰ εἶναι τὸ «ἄλλοθι» τοῦ τυφλοῦ ἐξουσιασμοῦ τῶν χριστιανῶν εἰς βάρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ μίσους, ποὺ ὠδήγησε στὴν καταστροφὴ τῆς Ἑλλάδος. Παρ' ὅλο τὸ «διαζύγιον» τῶν χριστιανῶν μὲ τὴν ἑλληνικὴ συνέχεια τῆς σκέψεως καὶ τὴν καταστροφὴ τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἀλεξάνδρειας ἀντεγράφησαν πολλοὶ σπουδαῖοι ἑλληνικοὶ ὁρισμοὶ χωρὶς κανένα σχόλιο γιὰ τοὺς λόγους ὑποκλοπῆς.

* * *

Ἄ πάντα ρεῖ... Ὅταν τὸ δίκαιο γίνεται ἀδικία, τότε ἡ ἀντίσταση γίνεται χρέος...καὶ χύνεται αἷμα. Οἱ ἀπλές, οἱ γυνεῖς καὶ χωρὶς φτιασιδία ἀλήθειες, σκληρὲς μὲν, εἶναι ὅμως ἀλήθειες ποὺ δὲν ἐξωραΐζονται. Εἴτε θέλει εἴτε δὲν θέλει ἡ Ὁρθοδοξία, μοιραῖα θὰ ὑποστῇ τὴν τόσο σωτήρια γιὰ τὸν τόπον παρακμὴ καὶ θὰ ἐκτοπισθῇ ἀπὸ μίαν ἄλλη ἀντίληψη τῆς ζωῆς, στενὰ συνδεδεμένης μὲ τὴν Ἱστορίαν τῆς κοσμικῆς πορείας.

Γ.Θ. Χατζηθεοδώρου

Υφηγητὴς Πολυτεχνείου Ἀχαρν

ΕΝΑ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΔΙΩΓΜΟΥ ΤΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

Ἀπὸ τὴν ἀπρόσωπη μᾶζα τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδας
ἕως τὴν πολιτικοθησκευτικὴ βυζαντινὴ ἐξουσία καὶ μέχρι σήμερα

ν καὶ ἡ δομὴ τῆς κοινωνίας στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ἐπέτρεπε γενικὰ στὸ πρόσωπο -τὸν βιοτέχνη, τὸν κτηματία, τὸν ἐπιστήμονα, τὸν καλλιτέχνη, τὸν διανοούμενο, τὸν φιλόσοφο- νὰ λειτουργοῦν καὶ νὰ ἐκφράζονται σχετικὰ ἐλεύθερα, δὲν ἔλειψαν φαινόμενα κατατρεγμοῦ τῶν φιλοσόφων ἀπὸ τὴν ἀπρόσωπη μᾶζα, ἡ ὁποία τοὺς κατηγόρησε γιὰ ἀσέβεια, τοὺς ἐξώρισε, τοὺς φυλάκισε ἢ ἀκόμα σὲ ὠρισμένες περιπτώσεις τοὺς θανάτωσε. Ἄλλωστε λόγῳ τοῦ μαζισμοῦ ἀκριβῶς καὶ τῆς ἐκμηδένισης τῆς προσωπικότητας ἀπὸ τὸν ἐξουσιασμό καὶ τὸ δογματισμὸ στὴν Ἀνατολὴ ἡ Φιλοσοφία δὲν ἄνθησε ποτέ. Μετὰ δὲ τὴν ἐπικράτηση τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἡ Φιλοσοφία, ποὺ χρησιμοποιοῦ ἀυστηρὰ νόμους τῆς Λογικῆς καὶ ὄχι μεταφυσικὰς αὐθαιρεσίες, κρίθηκε ὡς ἄκρως ἐπικίνδυνη γιὰ τὸ ὑπὸ διαμόρφωση δόγμα καὶ ἐτέθη ὑπὸ ἄγριο διωγμό.

Στὸ ἄρθρο αὐτὸ θὰ παραθεθοῦν περιπτώσεις διώξεων φιλοσόφων ἀπὸ τὴν ἀπρόσωπη τυφλὴ μᾶζα (ἀρχαία Ἑλλάδα) καὶ ἀπὸ τὸ πολιτικοθησκευτικὸ ἐξουσιαστικὸ δόγμα (Χριστιανισμός).

Ὁ Ἀναξαγόρας καταδικάστηκε γιὰ ἀσέβεια, ἐπεὶ διδάσκει, ὅτι ὁ ἥλιος δὲν εἶναι θεὸς ἀλλὰ διάπυρη μᾶζα. Σώθηκε χάρις στὸν Περικλῆ, ὁ ὁποῖος ἦταν μαθητὴς του καὶ ἔπεισε τοὺς Ἀθηναίους νὰ τοῦ χαρίσουν τὴ ζωὴ. Τὰ λόγια τοῦ Περικλῆ καθὼς καὶ ἡ ἄσχημη κατά-
σταση τῆς υἱείας τοῦ Ἀναξαγόρα ἐξ αἰτίας τῆς φυλάκισής του ἐπηρέασαν τοὺς δικαστές. Ἀποσύρθηκε στὴ Λάμψακο, ὅπου καὶ πέθανε μετὰ ἀπὸ λίγο. Ἐπ' αὐτοῖς: «Ὁ Περικλῆς καὶ ὁ Ἀναξαγόρας». Πίνακας τοῦ Augustin-Louis Belle (19^ο αἰ.)

Ἀρχαία Ἑλλάδα: «Θεοὺς οὐς ἡ πόλις νομίζει οὐ νομίζοντα»

Ἡ Ἑλληνες φιλόσοφοι διὰ τῶν πορισμάτων τῶν ἐπιστημῶν (Μαθηματικῶν, Φυσικῆς, Ἀστρονομίας κ.λπ.) προσπαθοῦσαν νὰ κατανοήσουν τὴν Φύση καὶ νὰ ἐφαρμόσουν τὸν *ξυνὸν* (κοινό, παγκόσμιο) Φυσικὸ Νόμο στὴν Πόλη καὶ στοὺς ἀνθρώπους, ὥστε νὰ τοὺς καταστήσουν ἔλλογους καὶ κατὰ φύσιν ζῶντες. Ἡ Φιλοσοφία, ποὺ γεννήθηκε καὶ ἀνθῆσε ἀποκλειστικὰ στὴν Ἑλλάδα, ἀποτελοῦσε ἓνα εἶδος ὑπερεπιστήμης καὶ ὄχι τὴ θεραπαινίδα σκοπιμότητων (ιδεολογικῶν, θρησκευτικῶν, πολιτικῶν κ.ἄ.), ὅπως συνέβη μὲ τὴ μεσαιωνικὴ καὶ νεώτερη εὐρωπαϊκὴ Φιλοσοφία.

Ἡ ἔννοια τοῦ θείου ὑπῆρχε στὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ φιλοσοφικὴ Σκέψη, ὅταν ὅμως οἱ φιλόσοφοι ἔκαναν λόγο γιὰ θεοὺς, ἐννοοῦσαν πάντα ἐνδοσυμπαντικὰς φυσικὰς δυνάμεις. [Σὲ καμμία περίπτωση δὲν ἐννοοῦσαν τὸν προσυμπαντικὸ καὶ ἐξωσυμπαντικὸ θεό, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ ἀποκλειστικὸ καὶ μεταγενέστερο δημιούργημα τῆς Ἑβραϊκῆς Σκέψης.]

Ἡ ἀπρόσωπη μᾶζα ὅμως δυσκολεύεται νὰ κατανοῇ ἐπιστημονικὰς καὶ φιλοσοφικὰς ἔννοιες. Ἐπὶ πλέον δὲ –ἀν καὶ κατ’ ἀρχὴν τὰ θαυμάζει– δὲν μπορεῖ νὰ ἀνέχεται τὰ ἄτομα, ποὺ δὲν ἀκολουθοῦν τὶς δικές της ιδέες καὶ πρακτικές. Σὲ περιπτώσεις δὲ ποὺ κάποια προσωπικότητα φθάσῃ στὸ σημεῖο νὰ ἀποστασιοποιηθῇ πλήρως ἀπὸ τὴν μᾶζα, λέγοντας γιὰ παράδειγμα: «Κανένας δὲν ἔφθαιξε αὐτὸν τὸν κόσμον, οὔτε θεὸς οὔτε ἄνθρωπος» (Ἡράκλειτος στοὺς Ἐφεσίους), τότε ἡ μᾶζα ἀντιδρῶντας φανατικὰ στρέφεται ἄμεσα ἐναντίον του. Ἔτσι παρὰ τὸ ὅτι στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ὑπῆρχαν οἱ συνθήκες, ποὺ εὐνοοῦσαν τὴν ἀνάδειξη τῆς ἀτομικότητας, πολλὰς προσωπικότητες διώχθηκαν ἀπὸ τὴ μᾶζα. (Βλ. «Τὸ πρόσωπο καὶ ἡ μᾶζα», τ. 303).

Παρακάτω παρατίθενται ὠρισμένες χαρακτηριστικὰς περιπτώσεις διώξεων φιλοσόφων ἀπὸ τὴν ἀπρόσωπη μᾶζα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας. Οἱ περιγραφὰς ἀποδίδονται χωρὶς τὰ πάθη, ποὺ διακρίνουν ὠρισμένους ἀπολογητὰς τῆς ἀρχαιολατρίας, ἀντίστοιχους μὲ τοὺς χριστιανοὺς ἀπολογητὰς, βασιζόμενοι δὲ σὲ γεγονότα βεβαιωμένα ἀπὸ ἀρχαίαις πηγὰς εἴτε σύγχρονες τοὺς, εἴτε μεταγενέστερες.

Πρωταγόρας: Λόγῳ τοῦ ὅτι στὸ βιβλίον του «Περὶ θεῶν» ὁ Πρωταγόρας ὑποστήριξε, ὅτι δὲν ἦξερε εἶναι ὑπάρχοντες θεοί, οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἔδιωξαν ἀπὸ τὴν πόλιν, κατέκαψαν τὰ βιβλία του στὴν Ἀγορὰ καὶ ἀπέστειλαν κήρυκα καὶ τὰ μάζεψαν ἓνα-ἓνα ἀπὸ ὅσους εἶχαν ἀντίτυπα. [«Διὰ ταύτην δὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ συγγράμματος ἐξεβλήθη πρὸς Ἀθηναίων καὶ τὰ βιβλία αὐτοῦ κατέκαυσαν ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὑπὸ κήρυκι ἀναλεξάμενοι παρ’ ἐκάστου τῶν κεκτημένων» (Διογένης Λαέρτιος, «Βίοι Φιλοσόφων», 9, 52).]

Κάψιμο ἀσεβῶν βιβλίων στὴ δημοκρατικὴ Ἀθήνα!

Ἀναξαγόρας: Ὁ Ἀναξαγόρας εἶχε ιδρύσει σχολὴν στὴν Ἀθήνα. Μεταξὺ τῶν μαθητῶν του ἦταν ὁ Περικλῆς, ὁ δάσκαλος τοῦ Σωκράτη Ἀρχέλαος καὶ ὁ Εὐριπίδης. Ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὶς θεωρίες τῆς Σχολῆς τῆς Μιλήτου ὁ Ἀναξαγόρας συγκέντρωσε τὶς ἔρευνές του στὴ σπουδὴ τῶν φυσικῶν φαινομένων, πολλὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶχε ἐρμηνεύσει ἐπιτυχῶς.

Κατόπιν μακρῶν ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων διατύπωσε τὴ θεωρία, ὅτι ὁ ἥλιος εἶναι μύδρος διάπυρος ἢ λίθος διάπυρος, κατὰ τὸν Πλάτωνα («Ἀπολογία Σωκράτους», 26 d) καὶ τὸν Ξενοφῶντα («Ἀπομνημονεύματα», VI 7 κ.ε.). Ἡ θεωρία ὅμως αὐτὴ ἐρχόταν σὲ ἀντίθεση πρὸς τὴ θρησκευτικὴ παράδοση, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ὁ ἥλιος ἦταν θεότητα.

Ἔτσι ὁ Ἀναξαγόρας μὴνύθηκε γιὰ ἀσέβεια, ρίχτηκε στὴν φυλακὴ καὶ καταδικάστηκε σὲ πρόστιμο πέντε ταλάντων καὶ ἐξορία. Κατὰ ἄλλους καταδικάστηκε ἐρήμην σὲ θάνατο, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐπέμβαση τοῦ Περικλῆ ἡ ποινὴ μετατράπηκε σὲ ἰσόβια ἐξορία. [«Σωτίων μὲν γάρ φησιν ἐν τῇ Διαδοχῇ τῶν φιλοσόφων ὑπὸ Κλέωνος αὐτὸν ἀσεβείας κριθῆναι, διότι τὸν ἥλιον μύδρον ἔλεγε διάπυρον· ἀπολογησαμένου δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ Περικλέους τοῦ μαθητοῦ, πέντε ταλάντοις ζημιωθῆναι καὶ φυγαδευθῆναι. Σάτυρος δ' ἐν τοῖς Βίοις (FHG iii. 163) ὑπὸ Θουκυδίδου φησὶν εἰσαχθῆναι τὴν δίκην, ἀντιπολιτευομένου τῷ Περικλεῖ· καὶ οὐ μόνον ἀσεβείας ἀλλὰ καὶ μηδισμού· καὶ ἀπόντα καταδικασθῆναι θανάτῳ» (Διογένης Λαέρτιος, «Βίοι Φιλοσόφων», 2, 12-13).]

Βρισκόμενος στὴν φυλακὴ ὁ Ἀναξαγόρας ἀσχολοῦνταν μὲ τὸ πρόβλημα τοῦ τετραγωνισμοῦ τοῦ κύκλου, ὅπως πληροφοροῦμαστε ἀπὸ τὸν Πλούταρχο, ποὺ γράφει: «Ἄλλ' Ἀναξαγόρας μὲν ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ τὸν τοῦ κύκλου τετραγωνισμόν ἔγραφε» («Περὶ φυγῆς» 17, 607 F).

Διαγόρας ὁ Μήλιος: Ἀποκλήθηκε ἄθεος καὶ ἐπειδὴ συκοφαντήθηκε γιὰ ἀσέβεια, φοβήθηκε τὴν ἀπόφαση τοῦ Δήμου καὶ ἔφυγε ἀπὸ τὴν Ἀττικὴ. Οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἐπικήρυξαν μὲ ἀμοιβὴ ἓνα τάλαντο. [«Τούτων δὲ πραττομένων Διαγόρας, ὁ κληθεὶς ἄθεος, διαβολῆς τυχὼν ἐπ' ἀσεβεία καὶ φοβηθεὶς τὸν δῆμον, ἔφυγεν ἐκ τῆς Ἀττικῆς, οἱ δ' Ἀθηναῖοι τῷ ἀνελόντι Διαγόραν ἀργυρίου τάλαντον ἐπεκήρυξαν.» (Διόδωρος Σικελιώτης, «Ἱστορικὴ Βιβλιοθήκη», 13, 6, 7.) «Ἦν ἀποκτείνῃ τις ὑμῶν Διαγόραν τὸν Μήλιον, λαμβάνειν τάλαντον.» (Ἀριστοφάνης, «Ὀρνίθες», 1073-1074.)]

Στίλπων ὁ Μεγαρεὺς: Καταδικάστηκε γιὰ ἀσέβεια πρὸς τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς ἢ ποινὴ τοῦ ἦταν ἡ ἐξορία. [«Τούτῳ φασιν περὶ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς τοῦ Φειδίου τοιοῦτόν τινα λόγον ἐρωτῆσαι· «ἄρά γε ἡ τοῦ Διὸς Ἀθηνᾶ θεὸς ἐστὶ», φῆσαντος δέ, «ναί,» «αὐτὴ δέ γε,» εἶπεν, «οὐκ ἐστὶ Διός, ἀλλὰ Φειδίου» συγχωρομένον δέ, «οὐκ ἄρα,» εἶπε, «θεὸς ἐστὶν» ἐν ᾧ καὶ εἰς Ἀρείον πάγον προσκληθέντα μὴ ἀρνήσασθαι, φάσκειν δ' ὀρθῶς διειλέχθαι· μὴ γὰρ εἶναι αὐτὴν θεόν, ἀλλὰ θεάν· θεοὺς δὲ εἶναι τοὺς ἄρρενας· καὶ μέντοι τοὺς Ἀρεοπαγίτας εὐθέως αὐτὸν κελεῦσαι τῆς πόλεως ἐξελθεῖν. Ὅτε καὶ Θεόδωρον τὸν ἐπὶ κλην θεὸν ἐπισκώπτοντα εἶπεῖν, «πόθεν δὲ τοῦτ' ἦδει Στίλπων; ἢ ἀνασύρας αὐτῆς τὸν κῆπον ἐθεάσατο;» ἦν δ' ἀληθῶς οὗτος μὲν θρασύτατος Στίλπων δὲ κομψότατος.»

Δηλαδή: «Αὐτός, λένε, ρώτησε κάποτε ἔτσι γιὰ τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, ποὺ εἶχε κατασκευάσει ὁ Φειδίας: «Εἶναι θεὸς ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ κόρη τοῦ Δία;» Ὅταν τοῦ ἀπάντησαν «ναί,» «μὰ αὐτὴ δὲν εἶναι τοῦ Δία, εἶναι τοῦ Φειδία», ἀποκρίθηκε, ὁπότε συμπέρανε: «Ἄρα δὲν εἶναι θεός». Ἐπειδὴ μίλησε ἔτσι, προσήχθη ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅπου δὲν ἀρνήθηκε ὅτι τὰ εἶπε, ἀλλὰ ὑποστήριξε ὅτι σωστὰ μίλησε: «Γιατὶ πράγματι δὲν εἶναι θεός, ἀλλὰ θεά, ἀφοῦ μόνον οἱ ἄρρενες εἶναι θεοί». Πλὴν ὅμως

οἱ Ἀρεοπαγίτες τὸν διέταξαν νὰ φύγῃ ἀμέσως ἀπὸ τὴν πόλιν. Τότε ὁ Θεόδωρος τὸν ρώτησε κοροϊδευτικά: «Κι ἀπὸ ποῦ τὸ ξέρεις αὐτό, Στίλπων; Μήπως τῆς σήκωσες τὸ φόρεμα καὶ εἶδες;» Ἦταν αὐτὸς στὰ ἀλήθεια θρασύτατος, ὁ Στίλπων δὲ ὑπέροχος» (Διογένης Λαέρτιος, «Βίοι Φιλοσόφων», 2, 116).]

Ἀριστοτέλης: Ἰδρυσε καὶ διηύθυνε ἐπὶ 13 χρόνια Φιλοσοφικὴ Σχολὴ στὴν Ἀθήνα, κείμενη μεταξὺ Λυκαβηττοῦ καὶ Ἰλισσοῦ, ἡ ὁποία ὠνομάσθηκε Λύκειο. Κατηγορήθηκε γιὰ ἀσέβεια. [«Ὁ δ' οὖν Ἀριστοτέλης ἐλθὼν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τρία πρὸς τοῖς δέκα τῆς σχολῆς ἀφηγησάμενος ἔτη ὑπεξήλθεν εἰς Χαλκίδα, Εὐρυμέδοντος αὐτὸν τοῦ ἱεροφάντου δίκην ἀσεβείας γραψαμένον, ἡ Δημοφίλου ὡς φησι Φαβωρίνος ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ (FHG iii. 581), ἐπειδήπερ τὸν ὕμνον ἐποίησεν εἰς τὸν προειρημένον Ἑρμίαν, ἀλλὰ καὶ ἐπίγραμμα ἐπὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ἀνδριάντος» (Διογένης Λαέρτιος, «Βίοι Φιλοσόφων», 5, 5).] Ὁ Ἀριστοτέλης πρόλαβε κι ἔφυγε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα κι ἐγκαταστάθηκε στὴ Χαλκίδα, ὅπου πέθανε μετὰ ἀπὸ ἓνα χρόνον.

Ἡράκλειος: Δὲν ἦταν σύμφωνος μὲ τοὺς Ἐφεσίους, οὔτε ὡς πρὸς τὸν τρόπον ποὺ ζοῦσαν («οἱ δὲ πολλοὶ κεκόρηται ὅκωσπερ κτήνεα», ἀπ. 29 D-K), οὔτε ὡς πρὸς τὸν τρόπον ποὺ πολιτεύονταν, εἰδικὰ μετὰ τὴν ἐκδίωξη ἀπὸ τὴν Ἐφεσο τοῦ ἀρίστου ἀνδρα καὶ φίλου του, Ἑρμόδωρου. Οἱ Ἐφέσιοι, ἰσχυριζόμενοι ὅτι δὲν πρέπει κανεὶς μεταξὺ τους νὰ εἶναι ἄριστος, τὸν ἐξέβαλαν ἀπὸ τὴν πόλιν τους, ὅπου τὸν ἔφαγαν τὰ σκυλιὰ («κυνόβρωτον γενέσθαι»: Διογένης Λαέρτιος, «Βίοι Φιλοσόφων» 9, 3-5).

Πυθαγόρας: Θεωρεῖται ὁ θεμελιωτὴς τοῦ μαθηματικοῦ οἰκοδομήματος τῆς ἀνθρωπότητας. Ἰδρυσε καὶ διηύθυνε τὴ Σχολὴ τοῦ Κρότωνα, ἡ ὁποία ἔφθασε νὰ ἔχῃ περὶ τοὺς 2.000 μαθητές. Λίγο μετὰ τὴν ἐναρξὴ τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς ὁ Πυθαγόρας εἰσήχθη σὲ δίκη κατηγορηθεὶς γιὰ ἀθεΐα καὶ διαφθορὰ τῶν νέων. Τὸ ἀνώτατο δικαστήριον τοῦ Κρότωνα, ποὺ τὸν δίκασε, ἀποτελοῦνταν ἀπὸ 1.000 δικαστές. Στάθηκε τυχερώτερος τοῦ Σωκράτη καὶ ἀθωώθηκε. Ἡ Σχολὴ ὅμως ἀργότερα κἀνῃ ἀπὸ τὸν ὄγλο, ὁ ὁποῖος ἐπὶ πλέον φόνευσε ὅλους τοὺς Πυθαγόρειους, ποὺ βρῆκε συγκεντρωμένους ἐκεῖ, πλὴν τοῦ Φιλόλαου καὶ τοῦ Λύσιδος, ποὺ κατάρθωσαν νὰ διαφύγουν.

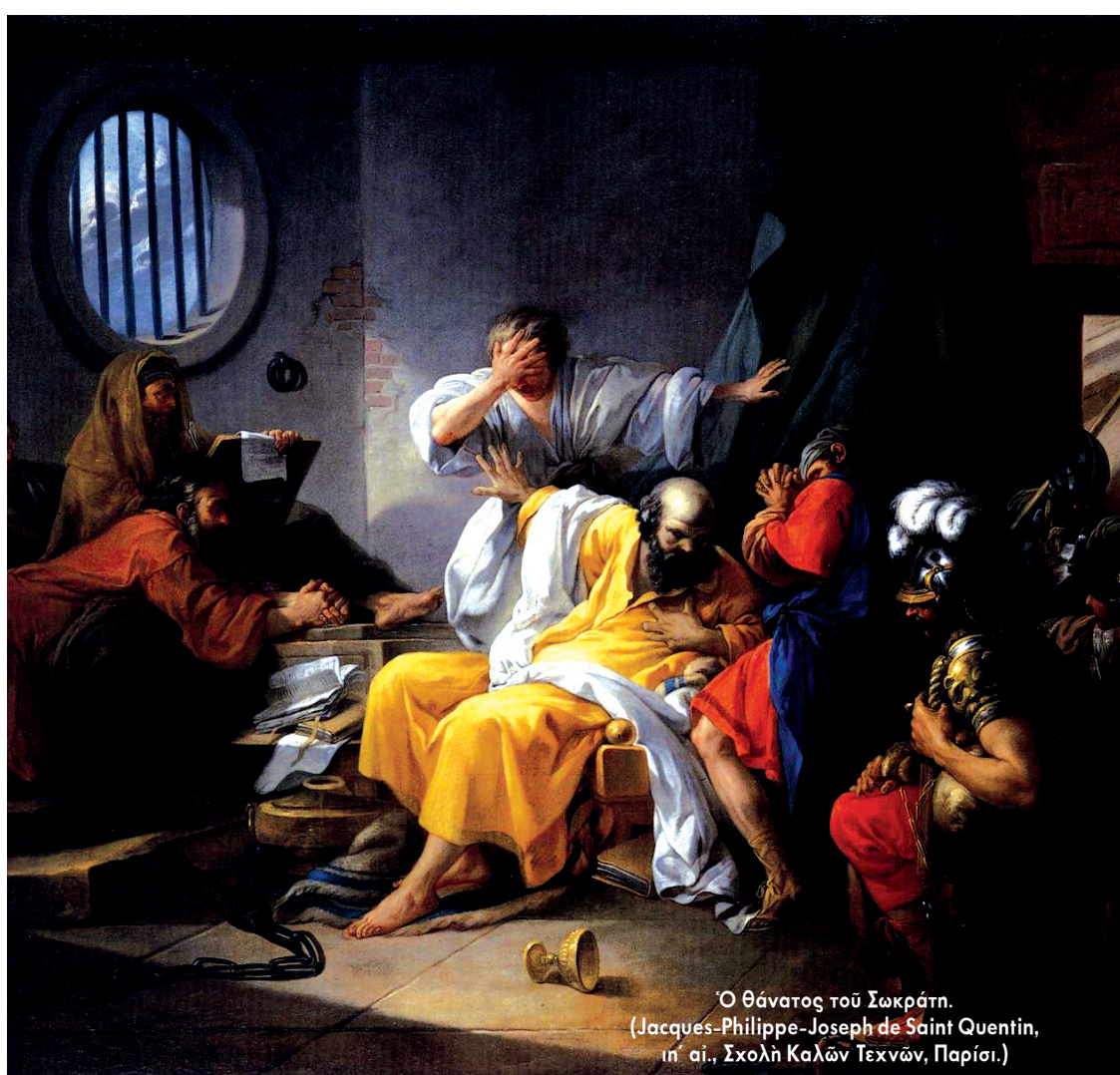
Σωκράτης: Τὸ 339 π.Χ. διατυπώθηκε κατηγορία ἐναντίον τοῦ Σωκράτη, ὅτι διέφθειρε τοὺς νέους, δείχνοντας ἀσέβεια πρὸς τοὺς θεοὺς μὲ τὴ διδασκαλία του γιὰ «δαιμόνια καινά» [«Σωκράτη φησὶν ἀδικεῖν τοὺς τε νέους διαφθείροντα καὶ θεοὺς οὓς ἡ πόλις νομίζει οὐ νομίζοντα ἕτερα δὲ δαιμόνια καινά» (Πλάτων, «Ἀπολογία Σωκράτη», p.24, b.8).] Καταδικάστηκε σὲ θάνατο.

Τί πιὸ ἐλληνικὸ ἀπὸ τὸ νὰ εἰσάγῃς «δαιμόνια καινά»;

Βυζάντιο: «Μηδένα τοῦμᾶν διδάσκειν φιλοσοφίαν»

στάση ἐναντι τῆς Φιλοσοφίας μετὰ τὴν κατάληψη τῆς Ἑλλάδας ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους δὲν μεταβλήθηκε σημαντικά. Ἡ Ρώμη ὑπῆρξε κατὰ κανόνα ἀνεκτικὴ ἐναντι τῶν φιλοσόφων, ἀν καὶ ἐκεῖ ἔχουν σημειωθῇ κρούσματα διώξεων τους, ὅπως γιὰ παράδειγμα στὴν περίπτωση τοῦ στωικοῦ φιλοσόφου Ἀττάλου (α' αἰ. μ.Χ.), ὁ ὁποῖος ἐξωρίσθηκε, ἡ τοῦ Δημητρίου τοῦ Κυνικοῦ, φιλόσοφου ποὺ ἔζησε καὶ ἔδρασε στὴ Ρώμη, ἀπ' ὅπου ἐξω-

Ο θάνατος του Σωκράτη.
(Jacques-Philippe-Joseph de Saint-Quentin,
17^η αἰ., Σχολή Καλών Τεχνών, Παρίσι.)

Ἡ ἐπιχείρηση διάκρισης τῶν διώξεων τῶν φιλοσόφων σὲ πολιτικὲς ἢ θρησκευτικὲς δὲν ἔχει νόημα. Τόσο τὰ πολιτικὰ ὅσο καὶ τὰ θρησκευτικὰ μαζικὰ κινήματα στρέφονται κατὰ τοῦ ἀτόμου, χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τοὺς ἐξουσιαστὲς γιὰ τὴν χειραγώγηση τῆς ἐξουσιαζόμενης μάζας, κι ὅσο περισσότερο θεοκρατεῖται μιὰ κοινωνία, τόσο περισσότερο ταντίζονται.

ρίσθηκε περὶ τὸ 66 μ.Χ. γιὰ τὴ διδασκαλία του καὶ τὴν κριτικὴ ποὺ ἀσκοῦσε στὴν ἐξουσία κ.ἄ.

Ἡ Φιλοσοφία καὶ οἱ φιλόσοφοι διώχθηκαν ὄχι σποραδικὰ καὶ μεμονωμένα, ὅπως κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα, ἀλλὰ μεθοδευμένα ἀπὸ τὴν ἐπικράτηση τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ὕστερα. Ἐλεύθερα φιλοσοφοῦντες ἄνθρωποι δὲν μποροῦσαν νὰ δεχθοῦν τὰ χριστιανικὰ δόγματα (ἀναστάσεις, παρθενογενέσεις, θαύματα κ.λπ.), ὁπότε ἡ ἐπίθεση τῆς θρησκευτικοπολιτικῆς βυζαντινῆς ἐξουσίας ἐναντίον τῆς Φιλοσοφίας ὑπῆρξε ἄγρια καὶ ὀλομέτωπη.

Πρῶτο θῦμα τῶν διώξεων ὑπῆρξε ἡ μαθηματικὸς Ὑπατία ἡ Ἀλεξανδρινή, μιὰ ἀπὸ τὶς πλέον ἐξέχουσες φυσιογνωμίες τῆς ἐποχῆς τῆς (8^{ῃς} αἰ. μ.Χ.) στὸ χωρὸ τῆς Φιλοσοφίας. Ὁ χριστιανικὸς φανατισμένος ὄχλος –ὁπαδοὶ τοῦ ἐπίσκοπου Ἀλεξανδρείας

Κύριλλου- την κατακρεούργησε. Τὴν ἔγδαραν καὶ τὴν κοιμάτιασαν ζωντανή.

Τὸ 529 μ.Χ. ὁ Ἰουστινιανὸς κατάργησε τὴν Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ὁποία λειτουργοῦσε συνεχῶς ἐπὶ 1.000 σχεδὸν χρόνια καὶ δήμευσε τὴν περιουσία της. Οἱ τελευταῖοι διδάσκαλοι κυνηγημένοι βρῆκαν καταφύγιο στὴν αὐλὴ τοῦ λάτρη τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ Πέρση βασιλιᾶ Χοσρόη. «Θεσπίσας πρόσταξιν (ὁ Ἰουστινιανός) ἔπεμψεν ἐν Ἀθήναις κελεύσας μηδένα τολμᾶν διδάσκειν φιλοσοφίαν» (Ἰωάννης Μαλάλας). «Ἀπαγορεύουμε νὰ ἀσκοῦν διδασκαλία αὐτοὶ ποὺ πάσχουν ἀπ' τὴν ἱερόσυλη τρέλλα τῶν Ἑλλήνων» (Ἰουστινιανέιος Κώδικας, I, 11,10).

Τὸ 546 στὴν Κωνσταντινούπολιν φυλακίστηκαν, βασανίστηκαν καὶ ἐκτελέστηκαν γραμματικοί, ρήτορες, νομικοὶ καὶ γιατροί. Τὸ 562, ὅπως ἀναφέρει ὁ Μαλάλας, «Ἑλληγες πιάστηκαν καὶ διαπομπεύθησαν μέσα στὴν Κωνσταντινούπολιν ταυτόχρονα μὲ τὸ κάψιμο ἐλληνικῶν βιβλίων».

Τὸ ὅτι στὸ Βυζάντιο ἀναπτύχθηκε δὴθεν Φιλοσοφία ἀποτελεῖ μύθευμα χριστιανίζοντων συγγραφέων. Ἡ Φιλοσοφία στὸ Βυζάντιο εἶχε ἀποκηρυχθῇ ἀπὸ τὴν χριστιανικὴ μεταφυσική.

Χριστιανοὶ ἄγιοι: «Οἱ φιλόσοφοι, τὰ κυνικὰ καθάρματα»

ὰ κηρύγματα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν χριστιανῶν ἁγίων εἶναι γεμάτα ὕβρεις ἐναντίον τῶν φιλοσόφων, ὅπως γιὰ παράδειγμα τοῦ Ἰωάννη Χρυσοστόμου: «Ποῦ νῦν εἰσι οἱ τοὺς τρίβωνας ἀναβεβλημένοι, καὶ βαθὺν γένειον δεικνύοντες, καὶ ῥόπαλα τῇ δεξιᾷ φέροντες, οἱ τῶν ἔξωθεν (Ἑλλήνων) φιλόσοφοι, τὰ κυνικὰ καθάρματα, οἱ τῶν ἐπιτραπεζίων κυνῶν ἀθλιώτερον διακείμενοι, καὶ γαστροὺς ἐνεκεν πάντα ποιοῦντες;» («Εἰς τοὺς ἀνδριάντας», IZ .)

- «(Οἱ Ἑλληγες φιλόσοφοι) ποτὲ δὲν ἔκαμαν τὸ σωστό, ἀλλὰ ἦσαν δειλοί, φιλόδοξοι, ἀλαζόνες καὶ εἶχαν ἀσυλλόγιστα πάθη» («Εἰς τὸν μακάριον Βαβύλαν», λόγος Β', παρ. στ). [Ἐπιλογὴ ὕβρεων τοῦ Ἰωάννη Χρυσοστόμου ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ δημοσιεύτηκε πρόσφατα στὸ «Δ» (βλ. «2007: Ἔτος Ι. Χρυσοστόμου». Ὁ ὕβριστὴς τῶν Ἑλλήνων», τ. 301).]

Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος στὸ ἔργο του «Περὶ Ἐνανθρωπήσεως» ἔγραψε:

- «Οἱ φιλόσοφοι τῶν Ἑλλήνων ἔγραψαν πολλὰ μὲ ἀληθοφάνειαν καὶ τέχνην· ἐπαρουνσίασαν λοιπὸν κατὰ τόσον μέγα ὅσον ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ; Διότι μέχρι τοῦ θανάτου τῶν τὰ σοφίσματά των εἶχον τὴν ἀληθοφάνειαν, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἐθεωροῦσαν, ὅταν ἦσαν ζῶντες, ὅτι ἔχουν ἰσχύν, ἦσαν ἀντικείμενα ἀνταγωνισμοῦ μεταξὺ των, καὶ ἐφιλονεῖουν μεταξὺ των διὰ τὴν θεωρίαν των. Καὶ τὸ παραδοξότατον εἶναι, ὅτι, ἐνῶ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐδίδαξε μὲ πτωχοτέρας λέξεις, ἐπεσκίασε τοὺς περιφήμους σοφιστὰς καὶ κατήργησε τὰς διδασκαλίας ἐκείνων καὶ προσήλωσεν ὅλους πλησίον του καὶ ἐγέμισε τὰς ἐκκλησίας αὐτοῦ. Καὶ τὸ ἀξιοθαύμαστον εἶναι, ὅτι μὲ τὴν καθοδὸν του ὡς ἀνθρώπου εἰς τὸν θάνατον κατήργησε τὰ μεγάλα λόγια τῶν σοφῶν περὶ τῶν εἰδώλων. Ποίου ἀλήθεια ὁ θάνατός ποτε ἐξεδίωξε δαίμονας;» (50, 5-15.)

Ἡ φιλόσοφος Ὑπατία ἡ Ἀλεξανδρινή, θῦμα τῆς μισαλλοδοξίας καὶ τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ. Δολοφονήθηκε μέσα σ' ἓνα κλίμα μαζικῆς φρενίτιδας ἀπὸ τὸ χριστιανικὸ πλῆθος, τὸ ὁποῖο ἐξώρκιζε τὸ «σατανᾶ», ποὺ θεωροῦσε, ὅτι προσωποποιοῦσε καὶ ἐνσάρκωνε ἡ φιλόσοφος.

(Ὁ εἰκονιζόμενος πίνακας εἶναι τῆς Σχολῆς Μαθηματικῶν καὶ Στατιστικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Σὲν Ἀντριους τῆς Σκωτίας.)

Ὁ Τατιανὸς (β' αἰ. μ.Χ.), ἀπὸ τοὺς κορυφαίους ἀπολογητὲς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἔγραψε στὸ ἔργο μὲ τίτλο «Πρὸς Ἑλλήνας»:

- «(Ὁ Πλάτων ἦταν) κοιλιόδουλος» (παρ. 2).
- «(Ὁ Ἀριστοτέλης ἦταν) κόλαξ» τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.
- «(Ὁ Ἡράκλειτος ἦταν) ἀμαθής» (παρ. 3).
- «(Ἡ φιλοσοφία τοῦ Ἡρακλείτου ἦταν) Ἡρακλείτου σκότος.»
- «(Ὁ Ἐμπεδοκλῆς ἦταν) ἀλαζών.»
- «(Ὁ Δημόκριτος ἦταν) ἀβδηρολόγος» (παρ. 17).
- «Δὲν ρίπτετε εἰς τὸν βόθρον τὰ ὑπομνήματα τῆς κακίας μαζὶ μὲ τὸν ποιήσαντα Πυθαγόρα;» (παρ. 34α-34β).

Ὁ Θεόφιλος Ἀντιοχείας στὸ τρίτομο ἔργο του «Πρὸς Αὐτόλυνον» ἔγραψε:

- «Πλάτων δέ, ὁ δοκῶν Ἑλλήνων σοφώτερος γεγενῆσθαι, εἰς πόσῃν φλυαρίαν ἐχώρησεν» (βιβλ. Γ', παρ. 16).
- «(Οἱ Ἕλληνες σοφοί) οὐχὶ καὶ περὶ σεμνότητος πειρώμενοι γράφειν ἀσελγείας... ἐδίδαξαν ἐπιτελεῖσθαι...;» (βιβλ. Γ', παρ. 3).

Ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἔγραψε στὸ ἔργο του «Προτρεπτικὸς πρὸς Ἑλλήνας»:

- «Ἄς ἐξετάσουμε τώρα καὶ τῶν φιλοσόφων τίς δοξασίης περὶ τῶν θεῶν, γιὰ τίς ὁποῖες καυχῶνται· ἴσως βροῦμε, ὅτι καὶ ἡ ἴδια ἡ Φιλοσοφία ἀπὸ κενοδοξία εἰδωλοποιεῖ τὴν ὕλην ἢ ἴσως μπορέσουμε νὰ δείξουμε κατ' ἀκολουθία, ὅτι θεοποιῶντας

Ο Τζιορντάνο Μπρούνο, Ιταλός φιλόσοφος της Αναγέννησης, υποστήριξε, ότι το Σύμπαν είναι άπειρο και όμογενές. Η Ίερὰ Έξέταση τὸν θεώρησε ἐπικίνδυνο αἰρετικὸ καὶ τὸ 1600 τὸν καταδίκασε σὲ διὰ πυρᾶς θάνατο. Στὴν εἰκόνα φαίνεται λεπτομέρεια ἀπὸ πίνακα τοῦ André Durand (2000), ὅπου εἰκονίζεται ὁ θάνατος τοῦ Μπρούνο.

κάποια δαιμόνια ὀνειρεύεται τὴν ἀλήθεια... Ὁ Κροτωνιάτης Ἀλκμαίων θεωροῦσε θεοὺς τοὺς ἀστέρες, ποὺ ἐνόμιζε ὅτι εἶναι εἴδωλα. Δὲν θὰ ἀποσιωπήσω τὴν ἀναισχυντίαν τοὺς ὁ Χαλκηδόνιος Ξενοκράτης δέχεται ἐπὶ ἀστρικοὺς θεοὺς, τοὺς πλανῆτες, ὡς ὄγδοο δὲ θεὸς ὑπαινίσσεται τὸν κόσμον, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπ' τὸ σύνολο τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων. Οὔτε θὰ προσπεράσω τοὺς Στωικοὺς, ποὺ λέγουν ὅτι τὸ θεῖο διήκει διὰ μέσον ὅλης τῆς ὕλης, ἀκόμη καὶ τῆς ἀτιμότερης, οἱ ὅποιοι καταισχύνουν μὲ τὴν ἀδεξιότητά τοὺς ὅλη τὴν Φιλοσοφία. Καὶ ἀφοῦ ἔφθασα ἐδῶ, δὲν θεωρῶ δύσκολο νὰ μνημονεύσω καὶ τοὺς Περιπατητικούς. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς αἵρέσεως (Ἀριστοτέλης), ἐπειδὴ δὲν κατενόησε τὸν πατέρα τῶν ὅλων, τὸν καλούμενο ὕπατο, νομίζει ὅτι ὁ λεγόμενος ὕπατος εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ Σύμπαντος· δηλαδὴ ἐκλαμβάνοντας ὡς θεὸς τὴν ψυχὴ τοῦ κόσμου, ἀντιφάσκει ὁ ἴδιος πρὸς τὸν ἑαυτοῦ. Διότι αὐτὸς ποὺ περιορίζει τὴν πρόνοια ἕως τῆ Σελήνης, ἔπειτα ἐκλαμβάνοντας τὸν κόσμον ὡς θεό, παρεκκλίνει δογματίζοντας ὡς θεὸς τὸν ἅμιρον τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνος πάλι ὁ Ἑρέσιος Θεόφραστος, ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀριστοτέλη, θεωρεῖ θεὸν ἄλλοτε τὸν οὐρανὸ καὶ ἄλλοτε τὸ πνεῦμα. Μόνο τὸν Ἐπίκουρο θὰ παραλείψω ἐκουσίως, διότι νομίζει ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τίποτε, ἀσεβώντας μὲ ὅλα ὅσα λέγει. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἡρακλείδης ὁ Ποντικός; Δὲν σύρεται καὶ αὐτὸς μερικὲς φορὲς πρὸς τὰ εἴδωλα τοῦ Δημοκρίτου;» (64, 66).

- «Ἀπὸ ποῦ, ὦ Πλάτων, ὑπαινίσσεσαι τὴν ἀλήθεια; Ἀπὸ ποῦ ἡ ἄφθονη χορηγία τῶν λόγων μαντεύει τὴν θεοσέβεια; Σοφώτερα, λέγει, εἶναι ἀπὸ αὐτοὺς τὰ γένη τῶν βαρβάρων. Γνωρίζω τοὺς διδασκάλους σου, ἔστω καὶ ἂν θέλῃς νὰ τοὺς κρύψῃς· ἔμαθες τὴν Γεωμετρίαν ἀπ' τοὺς Αἰγυπτίους, τὴν Ἀστρονομίαν ἀπ' τοὺς Βαβυλώνιους, ἔλαβες τίς σπουδαῖες ἐπιδόσεις ἀπ' τοὺς Θρᾶκες, πολλὰ σὲ δίδασξαν οἱ Ἀσσύριοι, ἐνῶ τοὺς ἀληθινοὺς νόμους καὶ τὴν δοξασία περὶ τοῦ Θεοῦ τὰ χρωστᾶς στοὺς Ἑβραίους» (70,1).

“Τοῖς τὴν μωρὰν
τῶν ἐξῶθεν
(=Ἑλλήνων)
φιλοσόφων
λεγομένην σοφίαν
προτιμῶσι [...]
ἀνάθεμα τρίς.”
(Συνοδικὸν Κυριακῆς
Ὁρθοδοξίας.)

Στὸ «Συνοδικὸν τῆς Ἀγίας Ζ' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας» (787 μ.Χ.). περιλαμβάνονται οἱ ἐπὶ ἀναθεματισμοὶ κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ποὺ διαβάζονται καὶ σήμερον κάθε χρόνο τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας στὶς ἐλληνικὲς ἐκκλησίες:

- «Τοῖς φρονοῦσι καὶ λέγουσι κτιστὴν εἶναι πᾶσαν φυσικὴν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν τῆς τρισυποστάτου θεότητος, ὡς κτιστὴν ἐκ τούτου πάντως καὶ αὐτὴν τὴν θεϊαν οὐσίαν ἀναγκαζομένοις δοξάζειν· κτιστὴ γὰρ κατὰ τοὺς Ἁγίους ἐνέργεια, κτιστὴν δηλώσει καὶ φύσιν, ἄκτιστον δὲ χαρακτηρίζει οὐσίαν, κἀντεῦθεν ἡδη κινδυνεύουσι εἰς ἀθεΐαν παντελῆ περιπίπτειν, καὶ τὴν ἐλληνικὴν μυθολογίαν καὶ τοῖς τὴν τῶν κτισμάτων λατρείαν, τῇ καθαρᾷ καὶ ἀμώμῳ τῶν χριστιανῶν πίστει προστριβομένοις, μὴ ὁμολογοῦσι δὲ κατὰ τὰς ἁγίας θεοπνευστοὺς θεολογίας καὶ τὸ τῆς Ἐκκλησίας εὐσεβὲς φρόνημα, ἄκτιστον εἶναι πᾶσαν φυσικὴν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν τῆς τρισυποστάτου θεότητος ἀνάθεμα τρίς.» (Οἱ φιλοσοφικὲς ἀπόψεις

περὶ «κτιστοῦ» καὶ «ἄκτιστου», ποὺ ἀναθεματίζονται ἐδῶ, ἀνήκουν στοὺς Ὁρφέα, Θαλῆ, Ἀναξίμανδρο, Ἀναξίμενη, Πυθαγόρα, Ξενοφάνη, Παρμενίδη, Ζήνωνα, Ἐμπεδοκλῆ, Ἡράκλειτο, Ἀναξαγόρα, Δημόκριτο, Σωκράτη, Πλάτωνα κ.ἄ.)

- «Τοῖς μετὰ τῶν ἄλλων μυθικῶν πλασμάτων, ἀφ' ἐαυτῶν, καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς κλίσιν μεταπλάττουσι, καὶ τὰς πλατωνικὰς ιδέας ὡς ἀληθεῖς δεχομένοις καὶ ὡς αὐθυπόστατον τὴν ὕλην παρὰ τῶν ιδίων μορφοῦσθαι λέγουσι, καὶ προφανῶς διαβάλλουσι τὸ αὐτεξούσιον τοῦ Δημιουργοῦ, τοῦ ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγαγόντος τὰ πάντα, καὶ ὡς ποιητοῦ πᾶσιν ἀρχὴν καὶ τέλος ἐπιτιθέντος ἔξουσιαστικῶς καὶ δεσποτικῶς ἀνάθεμα τρεῖς.»

- «Τοῖς τὴν μωρὰν τῶν ἔξωθεν (=Ἑλλήνων) φιλοσόφων λεγομένην σοφίαν προτιμῶσι, καὶ τοῖς καθηγηταῖς αὐτῶν ἐπομένοις, καὶ τὰς τε μετεμψυχώσεις τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν, ἣ καὶ ὁμοίως τοῖς ἀλόγοις ζώοις ταύτας ἀπόλλυσθαι, καὶ εἰς τὸ μηδὲν χωρεῖν δεχομένοις καὶ διὰ τοῦτο ἀνάστασιν, καὶ κρίσιν, καὶ τὴν τελευταίαν τῶν βεβιωμένων ἀνταπόδοσιν ἀθετοῦσιν· ἀνάθεμα τρεῖς.»

- «Τοῖς λέγουσιν ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων σοφοὶ καὶ πρῶτοι τῶν αἵρεσιαρχῶν, οἱ παρὰ τῶν ἑπτὰ ἀγίων καὶ καθολικῶν συνόδων, καὶ παρὰ πάντων τῶν ἐν Ὁρθοδοξίᾳ λαμπρὰντων πατέρων ἀναθέματι καθυποβληθέντες, ὡς ἀλλότριοι τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἐν λόγοις αὐτῶν κίβδηλον καὶ ρυπαρὰν περιουσίαν κρεῖττονές εἰσι κατὰ πολὺ, καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει, καὶ τῶν εὐσεβῶν μὲν καὶ ὀρθοδόξων ἀνδρῶν, ἄλλως δὲ κατὰ πάθος ἀνθρώπινον ἢ ἀγνόημα πλημμελησάντων· ἀνάθεμα τρεῖς.»

[Τὰ πλήρη κείμενα τῶν ἀναθεματισμῶν καὶ τῶν χριστιανικῶν ὕβρεων κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ ἔχουν συμπεριληφθῇ στὸ πρόσφατα ἐκδοθὲν βιβλίό μας: «Τὰ ὕβριστικά κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπίσημα κείμενα τῆς Ὁρθοδοξίας. (Ὅσα χρησιμοποιεῖ καὶ ἐγκρίνει σήμερα ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος)».]

Χριστιανικὴ ὑμνογραφία:

«Τὴν τῶν Ἑλλήνων ἀπεμύρανε φιλοσοφίαν ἐν χάριτι...»

τὰ χριστιανικὰ λειτουργικὰ βιβλία ἔχουν ἐπίσης γραφῇ πολλὰς ὕβρεις ἐναντίον τῶν φιλοσόφων, ὅπως γιὰ παράδειγμα στὴν «Παρακλητική» ἢ «Ὁκτώηχο», ἡ ὁποία ἰσχύει ἐπὶ δέκα μῆνες στὴ λειτουργικὴ ζωὴ καὶ λατρεῖα τῆς Ἐκκλησίας καὶ περιέχει τροπάρια ὅλων τῶν εἰδῶν στίς 420 σελίδες τῆς, μελοποιημένα στοὺς ὁκτῶ ἤχους τῆς. Ἐκεῖ ἀναγράφονται:

- Ὁδὴ δ', σελ. 165: «Ρητορεύοντες ἀνόμων κατενώπιον μάρτυρες τὸν Θεοῦ λόγον, γνώσει εὐσεβείας κοσμούμενοι, σοφοὺς ρήτορας πάντας κατησχύνετε ἀσεβοῦντας καὶ τὸν δυσμενῆ θανατώσαντες.»
- Εἰς τὸν Ὁρθρον, σελ. 231: «Κύριε, τὸ ἀπόρρητον μυστήριον τῆς σῆς σαρκώσεως κηρύξαντες, οἱ ἄσσοφοι φιλοσόφους κατήσχυναν, τοὺς ρήτορας ἀλειῖς ἐπεστόμισαν καὶ γεγόνασι τῶν ἐθνῶν σοφοὶ διδάσκαλοι, φωτίσαντες τὰ πέρατα φωτὶ τῆς θείας γνώσεως, δι' αὐτῶν διδὸν ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.»

Ὁ φανατικὸς ὕβριστὴς τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων Ῥωμανὸς Μελφῶδς σὲ χριστιανικὴ ἀγιογραφία (Codex Vaticanus graecus 1613). Ἡ Ἐκκλησία γιορτάζει τὴ μνήμη του τὴν 1η Ὀκτωβρίου.

Ὅταν καθιερώθηκε ἡ ἐπίσημη ἐορτὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸ 843 μ.Χ., πραγματοποιήθηκε φορικτὴ τελετὴ, κατὰ τὴν ὁποία διαβάστηκε τὸ «Συνοδικόν» τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ποὺ περάστηκε μετὰ στὸ «Τριώδιον» (ἀρχίζει παραμονὴ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου καὶ τελειώνει τὴν ἑσπέρα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, καλύπτει δηλαδὴ ἑβδομῆντα ἡμέρες λειτουργικῆς ζωῆς), ὅπου ἀναγράφεται:

- «Οὐκ ἔδει σε, ὦ παράνομε, ὀνομάζεσθαι τοιαύτην κλῆσιν, μᾶλλον δὲ Πυθαγόραν καὶ Κρόνον καὶ Ἀπόλλωνα ἢ τινα τῶν ἄλλων θεῶν, ὧν τὸν βίον ἐξήλωσας, τερπόμενος ταῖς ἀσελείαις αὐτῶν.» (Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, πρωί, ᾠδὴ ζ΄.)
- «Χαῖρε, φιλοσόφους ἀσόφους δεικνύουσα, χαῖρε, τεχνολόγους ἀλόγους ἐλέγχουσα.» (Σάββατο τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου, Β' Στάσις, σελ. 309.)

Στὰ λειτουργικὰ βιβλία «Μηναῖα» (12, ἓνα γιὰ κάθε μῆνα) διαβάζουμε:

- «Σοφία κρείττονι καλλωπιζόμενος, τοὺς σοφοὺς τῶν Ἑλλήνων θεαρχικῶ σθένει ἀπεμώρανας...» (Μάρτιος).
- «Σταθηρὰν ἐπιδεικνύμενος τὴν ἔνστασιν, Μάρτυς Εὐτύχιε, τοὺς τῶν Ἑλλήνων σοφοὺς ἀνδρείως κατήσχυνας...» (Μάιος).
- «Σοφία Θεοῦ Ἰουστίνος, ὁ σοφὸς κεκοσμημένος, τὴν τῶν Ἑλλήνων ἀπεμώρανε φιλοσοφίαν ἐν χάριτι...» (1 Ἰουνίου, Ἰουστίνου μάρτυρος, τοῦ φιλοσόφου, εἰς τὸν Κανόνα, Ὡδὴ ζ', σελ. 8).
- «Ἀλιέων ὁ κάλαμος (Ἑλλήνων) φιλοσόφων τὸ φρύαγμα καὶ (Ἑλλήνων) ρητόρων ρεύματα διετάραξε...» (30 Ἰουνίου, τῶν 12 Ἀποστόλων, εἰς τὸν ἑσπερινό, σελ. 118).

- «Οἱ τῶν Ἑλλήνων σοφοί, ἡττηθέντες τοῖς σοφοῖς δόγμασιν...» (Σεπτέμβριος, Ὁδὴ ε΄, σελ. 137).
 - «...καταπτύσας τῶν Στωικῶν φιλοσόφων, τῶν ἀπορρήτων μυστηρίων γνώστης ἐγένετο...» (3 Ὀκτωβρίου, Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου, εἰς τὸν δοξαστικὸν ἐσπερινοῦ, σελ. 16).
 - «...τῶν γὰρ ἀλιέων ζηλώσας τὴν παρρησίαν καὶ τὴν σκηνορράφων θεολογίαν, τὴν Πλάτωνος μυθολογίαν καὶ τὴν Στωϊκὴν φλυαρίαν λόγοις καὶ ἔργοις κατέρραξε...» (Νοέμβριος).
- “...τῶν γὰρ
ἀλιέων ζηλώσας
τὴν παρρησίαν
καὶ τὴν σκηνορράφων
θεολογίαν,
τὴν Πλάτωνος
μυθολογίαν καὶ
τὴν Στωϊκὴν φλυαρίαν
λόγοις καὶ ἔργοις
κατέρραξε...”**
 (Μηναῖον Νοεμβρίου).
- Ὁ Ρωμανὸς ὁ Μελωδὸς ἔγραψε κοντάκια, ποὺ πλημμυρίζουν ἀπὸ ἀνθελληνικὸ μένος κι ὥς τις μέρες μας διαβάζονται σὲς ἐκκλησίες ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς. Στὸν ὕμνο «Εἰς Πεντηκοστήν» ψάλλουν χαρακτηριστικά:
*«Τί φουσῶσιν καὶ βαμβεύουσιν οἱ Ἕλληνες;
Τί φαντάζονται πρὸς Ἄρατον τὸν τρισκατάρατον;
Τί πλανῶνται πρὸς Πλάτωνα; [...]
Τί Πυθαγόραν θρυλοῦσι τὸν δικαίως φιμωθέντα;»*
 Οἱ χριστιανικὲς ὕβρεις κατὰ τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων συνεχίστηκαν διαχρονικὰ ἀμείωτες. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος Παλαμᾶς, ἀρχηγὸς τῆς μοναστικῆς κίνησης τῶν Ἑσυχαστῶν (τελευταῖοι αἰῶνες τοῦ Βυζαντίου), ἔγραψε στὴν ἐπιστολή του πρὸς τὸν μοναχὸ Βαρλαάμ: «Οἱ Σωκράτεις καὶ Πλάτωνες πρέπει νὰ παραμερισθοῦν ἀπὸ τὸ νοῦ σου.»

Διωγμοὶ ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας

- Ὁ διαφωτιστὴς καὶ ἀρματολὸς Χριστόδουλος Παμπλέκης ἔγραψε τὸ 1786 βιβλίον μὲ τίτλο «Περὶ Φιλοσόφου, Φιλοσοφίας, Φυσικῶν, Μεταφυσικῶν, Πνευματικῶν καὶ Θεῶν Ἀρχῶν». Στὸ περιεχόμενον τοῦ ἔργου τοῦ ἀρνήθηκε τὰ θαύματα. Τὸ Πατριαρχεῖο ἐξάπέλυσε λίβελλο ἐναντίον του καὶ τὸν ἀφώρισε (βλ. «Δ» τ. 289).
- Στὸ βιβλίον «Ἀντιφώνησις», ποὺ ἐξέδωσε ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος Πάριος στὴν Τεργέστη τὸ 1802 ἀναγράφεται: «Τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων εἶναι ἄξιον περιφρονήσεως καὶ ταλανισμοῦ, ὅχι διότι ἔλειψαν οἱ Ἡράκλειτοι, οἱ Πυθαγόρες, οἱ Πλάτωνες καὶ οἱ Ἀριστοτέλεις καὶ οἱ τοιοῦτοι ἄλλοι μετεωρολόσχαι (= ἀνοητολογοῦντες), ἀλλὰ διὰ τὸ ἔλειψαν οἱ Ἀθανάσιοι, οἱ Βασίλειοι, οἱ Κύριλλοι.»
- Στὴν 27 Μαρτίου 1821 ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄ συγκρότησε πατριαρχικὴ σύνοδο «περὶ καθαιρέσεως τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων» μὲ κύριον στόχο τὴν Ἐπιστήμην καὶ εἰδικώτερα τὴν Φιλοσοφίαν (βλ. «Δ» τ. 300).

Γιάννης Λάζαρης

ΤΕΛΟΣ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΟΣ

ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ

Η Παναγία χωρίς κρίνο

Τιμώντας την επέτειο του θανάτου πασίγνωστης έθνικης στάρ ή τηλεπαρουσιάστρια της NET κάλεσε τον αδελφό της και κάποιες στενές φίλες της, όπου ανάμεσα στα άλλα ακούσαμε και μία μαγνητοφωνημένη παλαιά της συνέντευξη, στην οποία εξιστορούσε, τὸ πὼς ἔμεινε ἔγκυος καὶ τὸ πόσα χρωστάει στὴν Παναγία, γιατί ἡ Παναγία τῆς ἀποκάλυψε τὴν ἡμέρα καὶ τὴν ὥρα (!), πὺν ἔπρεπε νὰ κάνῃ σέξ, γιὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὸν γυνὸ τῆς. «...Εἶδα τὴν Παναγία μαυροφορεμένη, καὶ μοῦ εἶπε ὅτι, γιὰ νὰ ἀποκτήσω τὸ παιδί πὺν λαχαροῦσα, ἔπρεπε τὴν συγκεκριμένη ἡμέρα καὶ ὥρα, πὺν μοῦ ὑποδείκνυε, νὰ κάνω ἔρωτα μὲ τὸν ἄντρα μου.» Ὅμως ὑπῆρχε ἓνα ἐμπόδιο: Τὴν νύχτα ἐκείνη ὁ ἄντρας τῆς (μακαρίτης πλέον καὶ αὐτός) ἦταν ξεθεωμένος στὴν κούραση, γιατί δούλευαν μαζί στὸ θέατρο, καὶ ὑπῆρχε καὶ κάποια ἐπιπλέον δουλειὰ πὺν ἀσχολήθηκε, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μὴν μπορῇ νὰ σταθῇ στὰ πόδια του καὶ νὰ πέσῃ ξερὸς γιὰ ὕπνο. Ἡ στάρ συνεχίζει: «Καὶ ἀργότερα (χαράματα;) τὸν ξύπνησα, καὶ ἀπὸ τὸν ἔρωτα πὺν κάναμε γεννήθηκε ὁ γυνὸς μας.»

Καλά, τὰ παιδιά δὲν γεννιοῦνται μὲ τὸν κρίνο;

A.P.

Προσευχή καὶ σκέψη

«Μὴν προσεύχεσαι στὸ σχολεῖο μου, καὶ ἐγὼ ὑπόσχομαι νὰ μὴν σκέφτωμαι στὴν ἐκκλησίᾳ σου.»

I.A.

Βοηθὸς προπονητῆ

Τὸ δημοσίευμα ἀφορᾷ στὸ νέο προπονητῆ τῆς ποδοσφαιρικῆς ομάδας τοῦ Παναθηναϊκοῦ, ἡ ἐνίσχυση τῆς ὁποίας γιὰ τὴν ἐπόμενη ποδοσφαιρικὴ περίοδο ξεκίνησε ἀπὸ τὴν Παναγία.

G.A.

Καλλιστεία με μπούργκα

«Σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει στον υπόλοιπο κόσμο τὸν τίτλο “Miss Arab World” κέρδισε ἡ Γουάφα Γιακούμπ ἀπὸ τὸ Μπαχρέιν, ἡ ὁποία ἀπέφυγε τὶς σέξυ τουαλέττες καὶ τὰ ἀποκαλυπτικά κοψίματα. Γιὰ τὴ μεγάλη βραδιά τοῦ τελικοῦ ἐπέλεξε ἓνα ριχτὸ μᾶξι συνολάκι σὲ χρυσὴ ἀπόχρωση καὶ ἄσορτι μαντίλα!» (Big Fish, 5 Αὐγ. 07.)

Γ.Γ.

Στὸ κοτόπουλο, στὸ κοτόπουλο!

Σύμφωνα με τὴν ἐβραϊκὴ παράδοση καὶ τὸ τελετουργικὸ τῆς Ἡμέρας τοῦ Ἐξίλασμοῦ –μιάς ἀπὸ τὶς σημαντικότερες ἐβραϊκὲς γιορτές– οἱ ἁμαρτίες ὅλης τῆς χρονιάς μποροῦν νὰ μεταφερθοῦν σὲ κοτόπουλο, πὸν θὰ σφαγιασθῇ εἰδικὰ γιὰ τὴν περίστασι. Στὴν φωτογραφία εἰκονίζονται παιδιὰ ὁρθόδοξων Ἑβραίων νὰ κυνηγοῦν σὲ κάποια γειτονιά τῆς Ἱερουσαλὴμ ἓνα μισομαδημένο κοτόπουλο, προκειμένου νὰ τοῦ μεταφέρουν τὶς ἁμαρτίες τους (www.flickr.com).

Κ.Ε.

Σουρρεαλιστικὴ παρέλαση

Τὸ πρωὶ τῆς γιορτῆς τοῦ θεοῦ τῶν Ἰνδουιστῶν Σίβα χιλιάδες ἀσκητὲς διασχίζουν ρακένδυτοι, ἡμίγυμνοι ἢ ἐντελῶς γυμνοὶ τὴν πόλη τῆς Ἰνδίας Βαρανάσι ἀπὸ τὴν ὄχθη τοῦ Γάγγη ἕως ἓναν ἀπὸ τοὺς θεωρούμενους ὡς τοὺς πλέον ἱεροὺς ναοὺς τοῦ θεοῦ. Τὰ σώματά τους εἶναι καλυμμένα με στάχτη καμμένων πτωμάτων ἀνθρώπων, τὴν ὁποία προμηθεύονται ἀπὸ εἰδικὰ κρεματόρια, πὸν ὑπάρχουν γιὰ θρησκευτικούς λόγους στὴν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ. Ἡ σουρρεαλιστικὴ φωτογραφία ὑπάρχει στὴν ἰστοσελίδα: www.flickr.com.

N.X.

Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΥΠΕΡΑΝΩ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ «ΚΟΙΝΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ»

Ποινικοποίηση τῆς ἱστορικῆς ἔρευνας: Μιὰ σκοταδιστικὴ ὀπισθοδρόμηση

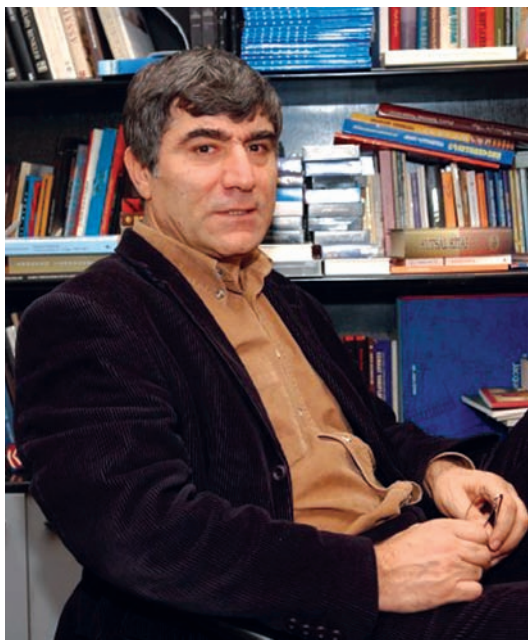

τὶς 23 Ἰανουαρίου 2007 δεκάδες χιλιάδες ἀνθρώπων συνέρρευσαν στοὺς δρόμους τῆς Κωνσταντινούπολης πραγματοποιώντας σιωπηρὴ πορεία πίσω ἀπὸ τὸ φέρετρο τοῦ Ἀρμένιου δημοσιογράφου Χρὰντ Ντίνκ. Πολλοὶ κουβαλοῦσαν πλακάτ, ὅπου ἀναγραφόταν «Εἴμαστε ὅλοι Χρὰντ Ντίνκ» ἢ «Εἴμαστε ὅλοι Ἀρμένιοι». Ὁ Ντίνκ ἦταν ἐκδότης τῆς ἐφημερίδας «Ἄγος» καὶ συνεργάτης τῆς ἡμερήσιας ἐφημερίδας «Ζαμάν». Δολοφονήθηκε λίγα μέτρα πρὸ πέρα ἀπὸ τὸ γραφεῖο του, καθὼς φαίνεται, ἀπὸ ἓναν δεκαεπτάχρονο ἐθνικιστὴ, ὁ ὁποῖος ὠργίσθηκε ἀπὸ τὶς ἀπόψεις τοῦ Ντίνκ γιὰ τὶς μαζικὲς δολοφονίες Ἀρμενίων κατὰ τὶς τελευταῖες ἡμέρες τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Ὁ Ντίνκ εἶχε προσαχθῇ στὴν Δικαιοσύνη τρεῖς φορὲς σύμφωνα μὲ τὸν νόμο 301 τοῦ Τουρκικοῦ Ποινικοῦ Κώδικα, ὁ ὁποῖος ὁρίζει:

- ❶ Δημόσια προσβολὴ τοῦ Τουρκισμοῦ, τῆς Δημοκρατίας ἢ τῆς Ἐθνοσυνέλευσης τῆς Τουρκίας θὰ τιμωρῆται μὲ φυλάκιση ἕξι μηνῶν ἕως καὶ τριῶν ἐτῶν.
- ❷ Δημόσια προσβολὴ τῆς Κυβέρνησης ἢ τῆς Δημοκρατίας τῆς Τουρκίας, τῶν δικαστικῶν, ἀστυνομικῶν ἢ στρατιωτικῶν Ἀρχῶν τοῦ Κράτους θὰ τιμωρῆται μὲ φυλάκιση ἕξι μηνῶν ἕως καὶ δύο ἐτῶν.
- ❸ Σὲ περίπτωσι ποὺ τὸ ἀδίκημα τῆς προσβολῆς τοῦ Τουρκισμοῦ διαπράττεται ἀπὸ Τοῦρκο πολίτη σὲ ἄλλῃ χώρα, ἡ ποινὴ θὰ αὐξάνεται κατὰ τὸ ἓνα τρίτο.
- ❹ Ἐκφραση σκέψης μὲ σκοπὸ τὴν κριτικὴ δὲν θὰ θεωρῆται ποινικὸ ἀδίκημα.

Σύμφωνα μὲ τὸ ἀνωτέρω ἄρθρο ἔχουν ἀπαγγελθῇ κατηγορίες σὲ πάνω ἀπὸ ἑξήντα περιπτώσεις. Ἀνάμεσά τους καὶ ὁ Νομπελίστας συγγραφέας Ὁρχὰν Παμούκ. Ὁ Παμούκ κατηγορεῖται γιὰ τὶς δηλώσεις του κατὰ τὴν διάρκεια συνεντεύξεως σὲ ἐλβετικὸ περιο-

Ὁ Χρὰντ Ντίνκ δολοφονήθηκε, γιατί επέμενε νὰ ἀναφέρεται στὶς μαζικὲς δολοφονίες Ἀρμενίων στὴν Τουρκία στὶς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ αἰῶνα.

δημοσίευσης. Ἕνας νόμος, ὁ ὁποῖος σὲ γενικὲς γραμμὲς καταδικάζει τὴν κάθε εἶδους «προσβολή», μοιραῖα ἀντιτίθεται στὴν ἀναζήτηση τῆς ἀλήθειας καὶ αἶρει τὴν ἐλευθερία. Ἡ ἐλευθερία ἔρευνα παρעמוδίζεται ἀπὸ ἀναρίθμητα ἐμπόδια αὐτοῦ τοῦ εἶδους, κάποια ἀπὸ τὰ ὁποῖα μποροῦν νὰ ἀποκληθοῦν «πρωταρχικὲς δεσμεύσεις».

Ἡ πίστη, ἡ ταυτότητα, ἡ παράδοση, ἡ θρησκεία, ἡ κοινότητα, ἡ ἀδελφότητα, ἡ ἰδεολογία, ὁ ἐθνικισμός, ὁ πατριωτισμός, ὁ σεκταρισμός καὶ κάθε τι ἀνάλογο παίζουν σημαντικὸ ρόλο στὶς ζωὲς τῶν ἀνθρώπων καὶ στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο βλέπουν τὸν κόσμο. Δίνουν νόημα στὴν ζωὴ τους, ἀποτελοῦν κίνητρο γιὰ δράση καὶ εἶναι πηγὴ αὐτοεκτίμησης. Κατὰ συνέπεια πολὺ συχνὰ δροῦν ὡς πρωταρχικὲς δεσμεύσεις, οἱ ὁποῖες ὅμως «νοθεύουν» τὴν ἱκανότητά μας νὰ σκεφτώμαστε καθαρὰ, νὰ προσλαμβάνουμε μὲ εὐρύτητα πνεύματος νέες πληροφορίες, ἀποδείξεις καὶ νὰ κρίνουμε μὲ διαύγεια καὶ προσοχὴ τὶς πεποιθήσεις μας καὶ τὶς δεσμεύσεις μας.

Ὅμαδικὰ «πιστεύω». Ὁ κύριος ἐχθρὸς τῆς ἔρευνας

ἐθνικισμός καὶ ἀνάλογες μορφὲς ὁμαδικῆς πίστεως – ἐθνικῆς, φυλετικῆς, πολιτικῆς, ἀθλητικῆς – ἀποτελοῦν ἰσχυρότατες δεσμεύσεις, καὶ τὸ ὑπ' ἀριθμ. 301 ἄρθρο τοῦ Τουρκικοῦ Ποινικοῦ Κώδικα ἀπεικονίζει ἀκριβέστατα τὴν ἀπόλυτη ἀσυμβατότητα τῆς ἄνευ ὅρων ὁμαδικῆς πίστεως μὲ τὴν ἐλευθερία ἔρευνα. Αὐτὸ συμβαίνει, ἐπειδὴ ἄλλο πρᾶγμα εἶναι ἡ ἀλήθεια καὶ ἄλλο ἡ προσβολή. Τὸ γεγονὸς ὅτι μία δήλωση εἶναι προσβλητικὴ, δὲν συνεπάγεται ὅτι εἶναι ἢ δὲν εἶναι ἀληθινή. Ἕνας νόμος κατὰ τῆς «προσβολῆς» – τοῦ Τουρκισμοῦ, τοῦ Θεοῦ,

δικό, ὅτι «τριάντα χιλιάδες Κούρδοι καὶ ἓνα ἑκατομμύριο Ἀρμένιοι δολοφονήθηκαν ἀπὸ τοὺς Τούρκους, καὶ κανεὶς ἐκτὸς ἀπὸ ἐμένα τολμᾷ νὰ μιλήσῃ γι' αὐτό».

Τὸ σκεπτικὸν (ἂν αὐτὸ λέγεται σκεπτικὸ) πίσω ἀπὸ τὴν δολοφονία τοῦ Χρὰντ Ντίνκ καὶ ὁ νόμος, σύμφωνα μὲ τὸν ὁποῖο εἶχε καταδικαστῇ, εἶναι εὐρέως διαδεδομένα καὶ δημοφιλῇ αὐτὴ τὴν στιγμὴ καὶ ἀποτελοῦν θανάσιμους ἐχθροὺς τῆς ἐλευθερίας, ἀκώλυτης καὶ ἄφοβης ἔρευνας, τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς δυνατότητάς μας νὰ προσεγγίσουμε τὴν ἀλήθεια. Τὸ σκεπτικὸν αὐτὸ βασίζεται στὴν πεποίθηση, ὅτι τὰ προσωπικὰ ἢ ὁμαδικὰ συναισθήματα αὐτοεκτίμησης εἶναι πιὸ σημαντικὰ ἀπὸ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ἐλευθερία σκέψης. Ἡ δυνατότητα τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἀνακαλύψῃ καὶ νὰ κοινοποιήσῃ τὴν ἀλήθεια ἐξαρθαται ἀπὸ τὴν ἐλευθερία ἔρευνας καὶ

τοῦ Ἰησοῦ, τοῦ Μωάμεθ, τοῦ μονάρχη, τοῦ ἡγέτη, τοῦ Κράτους, τῆς Ἐκκλησίας κ.λπ. παρακάμπτει τὸ οὐσιώδες, δηλαδή τὸ ζήτημα τῆς ἀλήθειας, καὶ τὸ ἀντικαθιστᾷ μὲ κάτι ἄσχετο. Μὲ τὸν νόμο ἐπιχειρεῖται ἡ γεφύρωση τοῦ ἐσωτερικοῦ χάσματος: δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀληθινό, ὅτι ἄτομα ποὺ ἀνήκουν στὸ Ἔθνος μας διέπραξαν φοβερὰ ἐγκλήματα ἔναν αἰῶνα πρὶν, ἄρα ἀπαγορεύεται νὰ λέμε ὅτι τὰ διέπραξαν.

Τὸ χάσμα ὅμως δὲν γεφυρώνεται μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, ἀπλῶς ἀπαγορεύεται στοὺς πολίτες νὰ τὸ ἀναφέρουν. Αὐτὴ εἶναι ἡ οὐσία τοῦ νόμου: ἡ ἰδέα τῆς «προσβολῆς» εἶναι μία ἠθικὴ ἰδέα: ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ τί θεωροῦμε πρέπον καὶ τί καταπάτησή του. Ἡ λέξις «προσβολή» ἀναφέρεται στὴν ντροπὴ, σὲ πράξεις ποὺ θεωροῦνται ἐσφαλμένες, κακές, ἀνήθικες, ἀνάρμοστες. Κατὰ συνέπεια ἡ θέσπιση νόμου κατὰ τέτοιου εἶδους προσβολῶν συγκεφαλαιοῦται στὸ ἑξῆς: ὅποιαδήποτε ἀναφορὰ στὸ χάσμα τοῦ Τουρκισμοῦ εἶναι ἐγκλημα κι αὐτό, ἐπειδὴ εἶναι ἐγκλημα νὰ ποῦμε, ὅτι ἡ Τουρκία ἔκανε αὐτὸ ποὺ δὲν ἔπρεπε νὰ κάνει.

Μὲ φετῶ λοιπὸν καταργεῖται (πλασματικά) τὸ χάσμα τῆς Τουρκικῆς Ἱστορίας. Ἡ ἀλήθεια βεβαίως δὲν ἀλλάζει μὲ ὅποιοδήποτε διάταγμα, ὅμως τίθεται ὑπὸ ἀμφισβήτηση ἡ δυνατότητα τῶν Τούρκων νὰ ἐρευνήσουν, νὰ συζητήσουν καὶ νὰ γράψουν γιὰ τὴν Ἱστορία τους. Ὁ νόμος αὐτὸς εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴν καταδίκη τοῦ Χράντ Ντίνκ καὶ πολλῶν ἄλλων, τὴν ποινικὴ δίωξη ἑκατοντάδων δημοσιογράφων, συγγραφέων καὶ διανοομένων καὶ μέσῳ (δῆθεν) τῆς ὁργῆς ἐνὸς ἐθνικιστῆ νεαροῦ ὠδήγησε τὸν Ντίνκ στὸν θάνατο.

Ἡ πίστις καὶ οἱ δεσμεύσεις αὐτοῦ τοῦ εἶδους εἶναι κάτι κοινότατο στὶς σημερινές κοινωνίες. Ἀκοῦμε πολλὰ γιὰ τὶς διαφορὲς κοινότητες, γιὰ τὴν θρησκεία, τὴν κουλτούρα, τὶς παραδόσεις, τὶς ἐθνικὲς ομάδες, τὶς ἀντιπαλότητες ἀνάμεσα στὶς αἰρέσεις, τὰ κόμματα, τὶς φατρίες, τὶς κλίκες, τὶς φυλές. Ἀκοῦμε ἐπίσης πολλὰ γιὰ «πίστι», ἀξίες, κοινότητα, κουράγιο καὶ δέσμευση. Ὅλα αὐτὰ ἀλληλεπιδροῦν καὶ ἐνισχύονται. Στὴν πραγματικότητα ὅλα ἀρχίζουν μὲ τὴν «πίστι» ἢ μὲ ἓναν συνδυασμὸ «πίστη» καὶ συναισθήματος. Σὲ γενικὲς γραμμὲς τείνουμε νὰ πιστεύουμε, ὅτι ἡ «πίστι» καὶ «οἱ πρωταρχικὲς δεσμεύσεις» εἶναι καλὰ πράγματα, πράγμα ποὺ σημαίνει, ὅτι χωρὶς πολλὴ σκέψη προσχωροῦμε σ' αὐτὲς καὶ ἀποκλείουμε περαιτέρω ἔρευνα ἢ βαθύτερη ἀνάλυση.

Ἔτσι λειτουργοῦν ἡ θρησκεία, ὁ ἐθνικισμὸς καὶ οἱ φατρίες· βασίζονται στὰ πάθη τῶν «ἀφωσιωμένων» ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἀποφεύγουν ἢ ἀδυνατοῦν νὰ σκεφθοῦν – αὐτὸ σημαίνει ἡ λέξις πίστις. Δὲν ἀποτελεῖ ἀπαραιτήτως ἀρετὴ ἡ ἀξία τῆς καθορίζεται ἀπὸ τὴν ἀξία τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἀφοσίωσης ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ ἄτομο. Τὸ ἴδιο ἰσχύει γιὰ πολλὰς ὑποτιθέμενες ἀνθρώπινες ἀρετὲς ὅπως π.χ. ὁ σεβασμὸς (τί εἶδους σεβασμὸς;), ἡ ἐλευθερία (ἐλευθερία νὰ κάνης τί, τί ὀρίζει ἡ συνείδησις τοῦ καθενός;) κ.λπ. Τὸ Ἀουσβιτς μπορεῖ νὰ ἀποτελῇ ἓνα θαῦμα μηχανικῆς, ἀποτελεσματικότητος καὶ ἀφοσίωσης, ὅμως δύσκολα μπορεῖ νὰ μᾶς προκαλέσῃ τὸν θαυμασμό. Σὲ μίαν ἐποχὴ, ποὺ διαλαλεῖται ἡ χαρὰ τῆς πίστης καὶ τῆς κοινότητος, ἐνδέχεται νὰ κατηγορηθοῦμε γιὰ ἐλιτισμὸ ἢ ἀθεΐα, καθ' ὅτι οἱ «πιστοί» παραβλέπουν τὴν ἀξία τῆς ἔρευνας καὶ τῆς κριτικῆς σκέψης γιὰ τὸν ἄνθρωπο.

*Ἕνας νόμος, ὁ
ὁποῖος σὲ γενικὲς
γραμμὲς καταδικάζει
τὴν κάθε εἶδους
«προσβολή»,
μοιραῖα ἀντιπύθεται
στὴν ἀναζήτησι τῆς
ἀλήθειας καὶ αἶρει
τὴν ἐλευθερίαν.*

Δὲν νοεῖται «συμβιβασμός» στὴν ἔρευνα

ολὴ συχνὰ στὴν δημόσια ζωὴ οἱ ἄνθρωποι ἔρχονται σὲ ὁλοκληρωτικὴ ἀντιπαράθεση, δημιουργεῖται πόλωση. Ἡ συνήθης ἄποψη τότε εἶναι, ὅτι ἡ ἀλήθεια βρίσκεται κάπου στὴν μέση. Στὴν πολιτικὴ καὶ στὴν ἠθικὴ αὐτὸ μπορεῖ νὰ εἶναι μία μεταφορὰ, ἡ ὁποία ἐνδεχομένως νὰ ὀδηγήσῃ σὲ μία λογικὴ λύση. Ἄν ὁ Χ καὶ ὁ Υ ἐπιθυμοῦν τὸ Α καὶ τὸ μοιραστοῦν, τότε θὰ λάβουν κάτι λιγώτερο ἀπὸ αὐτὸ ποὺ ἤθελαν ἀλλὰ κάτι περισσότερο ἀπὸ τὸ τίποτα. Στὴν Σολομώντεια λύση παραβλέπεται τὸ δίκαιο χάριν τῆς εἰρήνης. Αὐτὸς ὁ τρόπος ἐνεργείας εἶναι πραγματιστικὸς, ὠφελμιστικὸς, «πολιτικὸς», ἀλλὰ δὲν ἔχει νὰ κάνῃ μὲ τὸ δίκαιο ἢ μὲ ὁποιαδήποτε ἀξία.

Στὴν ζωὴ ἀπαιτεῖται συχνὰ νὰ ληφθοῦν τέτοιες πρακτικὲς μὲν ἀλλὰ μακρὰν τῆς ἀληθείας ἀποφάσεις. Ὅμως ἡ σὲ βάθος ἔρευνα καὶ ἡ πραγματικὴ ἀναζήτησις τῆς ἀλήθειας δὲν ἐπιτρέπουν τὴν ἐπίλυση διαφορῶν μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο. Θὰ ἔλεγα μάλιστα, ὅτι σὲ περιπτώσεις κατὰ τὶς ὁποῖες οἱ ἀντικειμενικὲς διαφορὲς εἶναι τόσο σοβαρές, ὥστε νὰ εἶναι ἀνυπερβλήτες, ἀπλῶς ἡ ἀλήθεια ἔχει ἐγκαταλειφθῇ καὶ ἀντικατασταθῇ

*Σὲ μίᾱ ἐποχῇ, ποὺ
διαλαλεῖται ἡ χαρὰ
τῆς πίστεως καὶ τῆς
κοινοῦτας, ἐνδέχεται
νὰ κατηγορηθοῦμε
γὰρ ἐλπισμὸν ἢ ἀθείᾱ,
καθ' ὅτι οἱ «πιστοὶ»
παραβλέπουν τὴν
ἀξίᾱ τῆς ἔρευνας καὶ
τῆς κριτικῆς σκέψεως
γὰρ τὸν ἄνθρωπο.*

ἀπὸ τὴν κακῶς ἐννοούμενη πολιτικῇ. Ὁ συμβιβασμὸς κατὰ τὴν ἀναζήτησις τῆς ἀλήθειας εἶναι ἀνοησία· δὲν πρόκειται ἀπλῶς γιὰ λάθος, δὲν νοεῖται. Ἡ ἀλήθεια εἶναι αὐτὴ ποὺ εἶναι. Οἱ συμβιβασμοὶ μας δὲν τὴν ἐπηρεάζουν οὔτε βεβαίως τὴν ἀλλοιώνουν.

Εἶναι ἀπίστευτο, τὸ πόσοι δημοσιογράφοι ἀγνοοῦν αὐτὴ τὴν θεμελιώδη ἀλήθεια. Θὰ φαινόταν εὐλόγο ἡ δημοσιογραφία νὰ ἀνήκῃ στὸν χῶρο τῆς ἀντικειμενικότητος, τῶν θεμελιωμένων ἐπιχειρημάτων, τῆς ἀπόδειξης, τοῦ ἀληθινοῦ. Ὁ ρόλος τῆς, ὁ λόγος ὑπάρξεώς της θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ ἔρευνα τῶν γεγονότων καὶ ἡ παρουσίασίς τους στὸ κοινόν. Οἱ δημοσιογράφοι θὰ ἔπρεπε νὰ κάνουν ὅ,τι καὶ οἱ ἱστορικοὶ ἀλλὰ μὲ μεγαλύτερη ἀναφορὰ στὸ παρόν. (Ἡ ἐλληνικὴ λέξις ἱστορεῖν σημαίνει ἐρευνᾶν, τὸ πρῶτο δηλαδὴ βῆμα ποὺ πρέπει νὰ κάνῃ τόσο ὁ ἱστορικὸς ὅσο καὶ ὁ δημοσιογράφος.)

Στὴν πράξις ἡ σημερινὴ δημοσιογραφία παραπέμπει σὲ πολιτικάντικο μηχανισμό παρὰ σὲ ἀναζήτησις τῆς ἀλήθειας. Ἡ ἀνταμοιβὴ τῶν δημοσιογράφων - κυκλοφορία, φήμη - σχετίζεται μὲ τὸ μέγεθος τοῦ κοινοῦ καὶ τὴν ἐμπορικὴ ἐπιτυχία, καὶ δυστυχῶς δὲν ὑπάρχει ἀπαραιτήτως σχέσις ἀνάμεσα στὴν δημοτικότητα καὶ τὴν εὐσυνείδητη δημοσιογραφικὴ ἔρευνα. Ἡ δημοσιογραφία διεξάγεται μέσῳ τῶν ἀντιπαράθεσεων. Στους δημοσιογράφους ἀρέσει νὰ καλύπτουν διενέξεις, νὰ προσφέρουν βῆμα στὶς μειονότητες καὶ στοὺς διαφωνοῦντες, ἀδιαφορῶντας γιὰ τὸ κατὰ πόσον οἱ ἀπόψεις τους εἶναι λογικὲς ἢ καλὰ θεμελιωμένες. Ἐνδεχόμενη διαφορετικὴ ἄποψη παρουσιάζεται ὡς διένεξις, ἀκόμα κι ἂν δὲν ὑφίσταται πραγματικὴ διένεξις. Σὲ κάθε περίπτωσι κατασκευάζονται δύο ἀντιμαχόμενες πλευρές. Φυσικὰ προκύπτουν πολλὲς πραγματικὲς διαμάχες γιὰ πολιτικὰ ἢ ἐπιστημονικὰ ζητήματα, ὅταν γιὰ παράδειγμα λείπουν οἱ ἀποδείξεις γιὰ κάτι ἢ εἶναι δύσκολη ἡ ἐρμηνεία του, καὶ τότε ὁ συμβιβασμὸς δὲν εἶναι ἀπαραιτήτως ἡ σωστὴ λύσις, ὅπως ἀκριβῶς ἡ ἄρνησις ἐνὸς ἀτόμου ἢ κάποιος μειονότη-
τας νὰ συμβιβαστῇ δὲν ἀποτελεῖ ὅπωςδήποτε λάθος.

Όμως υπάρχουν άλλες περιπτώσεις, κατά τις οποίες υπάρχει πληθώρα αποδείξεων από την μία πλευρά και ελάχιστες ή καθόλου από την άλλη, όμως οι δημοσιογράφοι παραχωρούν τον ίδιο χρόνο, τον ίδιο χώρο και χύνουν το ίδιο μελάνι και για τις δύο πλευρές. Η ατέρμονη διαμάχη περί της θεωρίας του «Εύφυους Σχεδιασμού» αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα. Οι υποστηρικτές της δεν έχουν να παρουσιάσουν καμία απολύτως απόδειξη. Κι όμως τους αφιερώνεται τουλάχιστον ο ίδιος χρόνος στην Τηλεόραση και το Ραδιόφωνο και ο ίδιος χώρος στις στήλες των εφημερίδων με τον χρόνο που αφιερώνεται στους έπιστήμονες, βιολόγους και ζωολόγους. Από την στιγμή που, όσοι παρακολουθούν κάποιο ζήτημα, εκτός βεβαίως από τους ειδικούς, λαμβάνουν την πληροφόρησή τους από τα Μέσα Μαζικής Ένημέρωσης, ή συνήθεια των δημοσιογράφων να καλύπτουν τεχνητές ή «φουσκωμένες» διενέξεις μοιραία οδηγεί την κοινή γνώμη σε στρεβλή αντίληψη της πραγματικότητας και στην πεποίθηση ότι ο συμβιβασμός είναι ή καλύτερη λύση.

Θα ήταν εύχης έργο να υπάρχει άρμονία ανάμεσα στις πολιτικές και τις έπιστημονικές άρχες. Συχνά όμως συγκρούονται και ένιοτε μετωπικά. Η πολιτική έχει να κάνει με την συμβίωση, την συνεργασία, την εϋημερία των ανθρώπων και τα τρομερά πλεονεκτήματα της ένωσης των δυνάμεών τους. Έπ' αϋτήν την έννοια ή ειρηνική συνύπαρξη ως ζητούμενο υποσκελίζει την αλήθεια και ο συμβιβασμός αξιολογείται ως κάτι ιδιαίτερος θετικό. Στην πολιτική ή γνώμη της πλειοψηφίας είναι τα πάντα, στην αναζήτηση της αλήθειας όμως δεν σημαίνει τίποτα. Αυτό είναι προφανές, παραβλέπεται όμως ή καλύπτεται από κοινοτοπίες ή ψευδή γλοιώδη «λόγο».

Το κυρίαρχο δέν είναι το άληθινόν

Μεταμοντερνισμός, ό Πραγματισμός ή ό έπιστημονικός Σχετικισμός θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως άπόπειρες λύσης τέτοιου είδους προβλημάτων, όχι όμως συμφιλιώνοντας τις προαναφερόμενες άξιες, αλλά υποτιμώντας την άξία της αναζήτησης της αλήθειας. Ό Ρίτσαρντ Ρότν για παράδειγμα τό θέτει ως έξής στο έργο του «Δυσάρεστη εξέλιξη, ειρωνεία, άδελφοσύνη»: «Σε μία φιλελεύθερη κοινωνία κυριαρχεί ή ιδέα ότι, όσον άφορά στις λέξεις έναντι των ιδεών και την πειθώ έναντι της δύναμης, τίποτε δέν λειτουργεί. Η εϋρύτητα του πνεύματος δέν πρέπει να προάγεται, έπειδή, όπως λέει ή Άγία Γραφή, ή Άλήθεια θα κυριαρχήσει ούτε έπειδή, όπως υποθέτει ό Μίλτον, ή Άλήθεια πάντα βγαίνει νικήτρια σε όποιαδήποτε αντίπαράθεση. Θα έπρεπε να προάγεται ως άταξία. Άντ' αϋτού «φιλελεύθερη κοινωνία» σήμερα καλείται εκείνη που προσαρμόζεται στις εξελίξεις και άποκαλεί «άληθινόν» ότιδήποτε τύχη να κυριαρχήσει.»

Όμως αϋτό είναι έξ ολοκλήρου λανθασμένο. Μία πραγματικά φιλελεύθερη κοινωνία δέν περιορίζεται στο να άποκαλή «άληθινό» ότιδήποτε υποστηρίζει ή πλειοψηφία, αλλά μένει σταθερά προσηλωμένη στην αλήθεια, σε όποιαδήποτε κατάσταση. Σε αντίθετη περίπτωση δέν πρόκειται για φιλελεύθερη κοινωνία, αλλά για μία κοινωνία ή όποία θεσπίζει νόμους ενάντια σε εκείνους που τυχόν θίγουν την ύπόστασή της. Δέν υπάρχει τίποτε τό φιλελεύθερο στον νόμο, βάσει του όποιου κατεδικάσθη ό Χράντ Ντίνκ, ούτε βέβαια στον φανατισμό που ώδήγησε στην δολοφονία του.

Τό πρόβλημα είναι, ότι οι άνθρωποι μπορεί να συμφωνούν και ταυτόχρονα να έχουν

Διαδηλωτές με φωτογραφίες του δημοσιογράφου Χράντ Ντίνκ κατά την πομπή της κηδείας του στην Κωνσταντινούπολη.

άδικο, να γίνονται ελεύθερες και ανοικτές συζητήσεις, αλλά τὰ συμπεράσματά τους να εἶναι λανθασμένα ἢ ψευδῆ. Κάτι τέτοιο εἶναι πολὺ σύνηθες. Ὁ Ρίτσαρντ Φέϋνμαν στὴν ἀναφορά του γιὰ τὸ διαστημόπλοιο Challenger μιλά γιὰ διευθυντικὰ στελέχη τῆς NASA, ποὺ συμφώνησαν σὲ σύσκεψη ποὺ εἶχαν μεταξὺ τους (κρίνοντας μὴ ἀπαραίτητη τὴν παρουσία τῶν μηχανικῶν ποὺ διηύθυναν!) ὅτι ἡ πιθανότητα ἀτυχήματος ἢ ἀπώλειας ἀνθρώπινης ζωῆς ἦταν μία στὶς ἑκατὸ χιλιάδες (ἐνῶ οἱ μηχανικοὶ ἰσχυρίζονταν ὅτι ἦταν μία στὶς ἑκατό). Τὸ συμπέρασμα στὸ ὁποῖο κατέληξαν τὰ διευθυντικὰ στελέχη εἶναι τόσο ἐξωφρενικὰ ἐξωπραγματικὸ, ὥστε ἀπορεῖ κανεὶς, πῶς εἶναι δυνατόν ἄνθρωποι τέτοιου ἐπιπέδου καὶ μὲ τέτοια τεχνικὴ ἐκπαίδευση νὰ πέσουν τόσο ἔξω. Καὶ ὅμως αὐτὸ ἀκριβῶς ἔκαναν.

Ἡ πραγματικὴ δυσκολία εἶναι τὸ νὰ φθάση κανεὶς στὴν ἀλήθεια. Ἡ ἀπόδειξη εἶναι συμβατὴ μὲ περισσότερες τῆς μιᾶς ἐξηγήσεις. Εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ πληθώρα στοιχείων, γιὰ νὰ προχωρήσουμε σὲ μία ὑπόθεση, καὶ ἔλλειψη γιὰ μία ἄλλη.

Εἶναι πιθανὸν νὰ πλανώμεθα καὶ νὰ μὴν τὸ ἀντιλαμβανώμαστε. Εἶναι πολὺ σημαντικό νὰ μὴν πιστεύουμε ὅτιδήποτε μᾶς λένε χωρὶς ἔρευνα. Δὲν πρέπει νὰ ἀρνούμεθα ἐκ προοιμίου νὰ ἐξετάσουμε ὁποιοδήποτε ζήτημα.

Παράδοξες καὶ ὑποπτες ἀπόψεις γιὰ τὴν ἀλήθεια

Ἡ μεταμοντερνιστὲς καὶ οἱ σχετικιστὲς συχνὰ ἰσχυρίζονται τὸ ἀκριβῶς ἀντίθετο. Ὁ Φίλιπ Κέννικот, δημοσιογράφος τῆς Οὐάσινγκτων Πόστ, διετύπωσε τὴν ἐξῆς θέση σὲ ἄρθρο του (19.9.2004), ἀναφερόμενος στὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου Ἐθνικοῦ Μουσείου τῶν Ἰνδιάνων τῆς Ἀμερικῆς (Smithsonian's): «Μόλις οἱ μὴ εἰδικοὶ ἀρχίζουν νὰ σκέπτονται σὰν ἀνθρωπολόγοι, εἶναι δύσκολο νὰ ἀποφύγουμε σαχλὲς ἐρωτήσεις, ὅπως ἐκείνες ποὺ ἔθεσε ἡ Μάργκαρετ Μέντ: «Πῶς ξέρουμε ὅτι οἱ αὐτόχθονες λένε τὴν ἀλήθεια; Εἶναι κάτι ἱερό, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι λένε ὅτι εἶναι ἱερό;»

» Ἀλήθεια εἶναι ὅ,τι λένε οἱ ἄνθρωποι γιὰ τὸ ἄτομό τους, πέραν ὑποψίας καὶ ἀμφισβήτησης – καὶ αὕτη εἶναι ἴσως ἡ πιὸ ρηξικέλευθη πρόκληση ποὺ ἔχει θέσει ὁ Μεταμοντερνισμός.»

«Ἀλήθεια εἶναι ὅ,τι λένε οἱ ἄνθρωποι γιὰ τὸ ἄτομό τους, πέραν ὑποψίας καὶ ἀμ-

φιοβήτησης» - γιατί; Δηλαδή οί άνθρωποι δέν ψεύδονται ποτέ γιά τόν έαυτό τους ή μήπως δέν σφάλλουν; Πραγματικά δύσκολα θα μπορούσε νά διατυπώση κανείς πιό παράδοξο όρισμό τής αλήθειας.

Άπ' ό,τι φαίνεται, τέτοιου είδους διακηρύξεις έξυπηρετούν πολιτικές σκοπιμότητες. Κάποιοι αδιόστακα «άναμειγνύουν» τήν αλήθεια μέ τούς ισχυρισμούς τών πολιτικών-τηδων προκαλώντας σύγχυση στο μυαλό τών ανθρώπων. Κατά πάσα πιθανότητα τó μήνυμα, πού ήθελε νά περάση ό Κέννικοτ στο άνωτέρω κείμενο, είναι ό,τι ή από μέρους μας άπεριορίστη και δίχως κριτική πίστη στις προσωπικές μαρτυρίες είναι ήθικά έπιβεβλημένη. Η άκραία άφέλεια αúτης τής πρότασης σοκάρει, αλλά και μάς βάζει σέ ύποψίες. Πόσο δύσκολο είναι νά άντιληφθή κανείς, ό,τι δέν είναι μόνο οί περιθωριακοί ίθαγενείς και οί «φιλόστοργοι» άνθρωπολόγοι εκείνοι πού έχουν νά δώσουν τήν προσωπική τους μαρτυρία;

Το ίδιο ισχύει και γιά τόν Ντέιβιντ Ίρβινγκ· αλλά τó ίδιο ισχύει και γιά εκείνους τούς άνθρώπους πού προσκομίζουν πλήθος έπιχειρημάτων, προκειμένου νά δικαιολογήσουν τήν κήρυξη ενός νέου πολέμου · τó ίδιο ισχύει γιά τά διευθυντικά στελέχη τών εταιρειών παραγωγής τσιγάρων, πού ισχυρίζονται ό,τι ποτέ δέν πίστεψαν ό,τι ή νικοτίνη προκαλεί έθισμό, τó ίδιο ισχύει και γιά τούς άντρες, πού δολοφονούν τήν κόρη, τήν σύζυγο ή τήν άδελφή τους, έπειδή ήταν άνυπάκουη, τó ίδιο και γιά τούς φονταμενταλιστές, πού άνατινάσουν δημόσια κτήρια. Τó ίδιο έκανε και ό δολοφόνος τής Πακιστανής άκτιβίστριας γιά τά δικαιώματα τών γυναικών στο Πακιστάν και ύπουργού Κοινωνικής Πρόνοιας Ζίλλα Χούμα Ούσμαν. Τήν πυροβόλησε στο κεφάλι, τήν στιγμή πού άνακοίνωνε μία πολιτική συνάντηση γιά τίς 19 Φεβρουαρίου 2007, διότι άντετίθετο στην συμμετοχή τών γυναικών στην πολιτική και τήν άρνηση πολλών έργαζομένων γυναικών στο Πακιστάν νά φορούν μπούργκα. «Άπλως υπάκουσα στην έντολή του Άλλάχ», δήλωσε σέ κάποιο τηλεοπτικό κανάλι. «Όταν θα είμαι και πάλι έλεύθερος, θα σκοτώσω όλες εκείνες τίς γυναίκες, πού δέν άκολουθούν τόν σωστό δρόμο.» Αúτη είναι ή προσωπική του θέαση τών πραγμάτων. Κατά τήν γνώμη του είναι άπολύτως αλήθές, ό,τι πυροβολώντας στο κεφάλι τήν γυναίκα-ύπουργό Κοινωνικής Πρόνοιας έξετέλεσε τήν έντολή του Άλλάχ. Μήπως τó νά άποδεχθούμε τήν θέση του δολοφόνου άποτελεί «ρηξικέλυθη πρόκληση» (γιά νά χρησιμοποιήσουμε τήν έκφραση του κ. Κέννικοτ); Κατά τήν δική μου γνώμη άποτελεί μοιραίο λάθος.

Μετάφραση: Α.Γ.

Όφέλια Μπένσον

ΚΑΙ ΣΤΑ ΔΙΚΑ ΜΑΣ

Ήδη σέ 10 από τίς 27 χώρες-μέλη τής Εύρωπαϊκής Ένωσης άπαγορεύεται ή άρνηση του Όλοκαυτώματος και οί άρνητές άντιμετωπίζουν ποινή φυλάκισης έως και 10 έτών.

Ποιά είναι ή μέγιστη ποινή φυλάκισης γιά τήν άρνηση του Όλοκαυτώματος; Αúστρία: 10 χρόνια, Λιθουανία: 10 χρόνια, Γερμανία: 5 χρόνια, Ρουμανία: 5 χρόνια, Σλοβακία: 3 χρόνια, Πολωνία: 3 χρόνια, Τσεχία: 2 χρόνια, Γαλλία: 2 χρόνια, Βέλγιο: 1 χρόνος, Ισπανία: δέν καθορίζεται άνώτατο όριο («Έλευθεροτυπία», 16.1.07).

Άντε, και στα δικά μας...

Γ.Α.

1940

Ήσαν στὸν ἀπλὸ Ἕλληνα στρατιώτη, στὸν ἀγρότη, στὸν βοσκό, στὸν «λαουτζίκο», ὅτι ὑπάρχουν ἐχθροὶ στὰ σύνορά του. Αὐτὸ ἦταν! Ἡ παγιδευμένη ψυχὴ τους ἀπελευθερώθηκε ἐκρηκτικά, καὶ ἡ βουή της ταρακούνησε τὴν μειοψηφία τῆς ὀλιγαρχίας, ποὺ ἐπιμένει νὰ κυβεργᾷ μέχρι σήμερα.

Ήταν ἡ ἐλληνικὴ συνείδηση, ποὺ παλλόταν μέσα στὸ στήθος τοῦ Ἕλληνα στρατιώτη. Καὶ ἂς κρατοῦσε στὸ ἓνα χέρι τὸ ντουφέκι καὶ στὸ ἄλλο τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας. Αὐτό, τὸ δεύτερο, ἦταν ἡ διχοτομημένη, ἡ βίαια ἐκχριστιανισμένη καὶ διχασμένη ψυχὴ του, τὸ ἐπίκτητο, ἡ βάρβαρη καὶ ξενόφερτη θεοκρατία. Αὐτή, ἡ «Παναγία» τῆς ρωμοσύνης, τοῦ ἔλεγε νὰ γυρίσει καὶ τὸ ἄλλο μάγουλο, ἐκείνος ὅμως δὲν τῆς ἔδωσε σημασία.

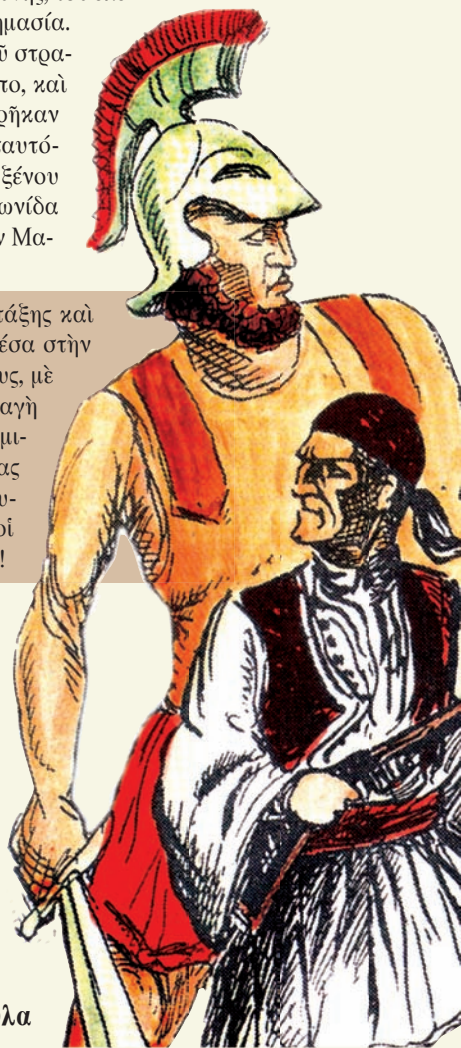
Ἀλλὰ αὐτὸ τὸ ἐλληνικὸ ἰδεώδες καὶ ὁ ἀνόθευτος ἐλληνισμὸς τοῦ στρατοῦ μας ἐντοπίστηκαν ἀμέσως καὶ ἐξυμνήθηκαν ἀπὸ τὸν ξένο Τύπο, καὶ εἶναι πρὸς τιμὴν ἐκείνων τῶν ξεχασμένων δημοσιογράφων, ποὺ βρῆκαν τὸ κουράγιο μέσα στὴν νικημένη Εὐρώπῃ νὰ δεῖξουν ἄφοβα τὴν ταυτότητα τῶν νικητῶν. Παντοῦ οἱ πολεμικὲς ἀφίσσες καὶ τὰ σκίτσα τοῦ ξένου Τύπου ἀπεικόνιζαν τοὺς Ἕλληνες ὡς γνήσιους ἀπογόνους τοῦ Λεωνίδα καὶ τοῦ Μιλτιάδη, λὲς καὶ δὲν εἶχε περάσει οὔτε μία ἡμέρα ἀπὸ τὸν Μαράθωνα καὶ τὶς Θερμοπύλες (βλ. «Δ», τ. 305).

Ἡ ἀποκάλυψη ὅμως αὐτὴ τάραξε τὴν ψυχὴ τῆς ἄρχουσας τάξης καὶ ἀπάντησαν μὲ χυδαῖότητα. Οἱ στρατιῶτες τοῦ 1940 πέθαναν μέσα στὴν πικρία καὶ τὴν ἐγκατάλειψη, ζητιανεύοντας μέσα στοὺς δρόμους, μὲ τὰ κοιμένα τους χέρια καὶ πόδια, ἀφοῦ εἶχαν συρθῇ καὶ στὴν σφαγὴ τοῦ «ἐμφυλίου». Μήπως καὶ ὁ Νικηταρᾶς δὲν ζητιάνευε γέρος καὶ μισότυφλος στὸν Πειραιᾶ γιὰ τὸν ἴδιο λόγο; Ὁ διασυρμὸς τῆς δόξας τοῦ '40 συνεχίζεται μέχρι σήμερα μὲ τὶς ἴδιες δειλὲς ρωμαίικες ψυχὲς νὰ διαδίδουν, ὅτι οἱ στρατιῶτες ἐκείνοι πολέμησαν, ἐπειδὴ οἱ ἀξιωματικοὶ τοὺς ἀπειλοῦσαν μὲ τὰ περὶστροφα στὸν κρόταφο!

Τὸ τελείως ἀντίθετο ὅμως ἔγινε· καὶ τὸ ξέρουν, γιατί τὰ στρατιωτικὰ ἀρχεῖα καὶ τὰ ξένα τηλεγραφήματα βοοῦν ἐναντίον τους. Ήταν ἡ ὀρμητικότητά τῶν στρατιωτῶν ποὺ ὑποχρέωσε τὴν ἀπρόθυμῃ ἡγεσία νὰ κινηθῇ. Νὰ πολεμήσης μὲ τὸ πιστόλι στὸ κεφάλι, ἴσως νὰ γίνεταί. Νὰ νικήσης ὅμως δὲν γίνεται, νὰ κατακτήσης τόσες πόλεις, πολεμῶντας μὲ τὸ ζόρι μέσα στὸ χιόνι ἄυπνος καὶ θεονήστικος, πάλι δὲν γίνεται.

Ἐμεῖς ἀπλᾶ θὰ θυμώμαστε μὲ συγκίνηση τοὺς ἄγνους θεματοφύλακες τοῦ ἐλληνικοῦ ἰδεώδους, ποὺ τὸ 1940 ὠρθώθηκαν καὶ ἐμπήξαν ἓνα καντὸ σίδερο στὰ σπλάχνα τῆς Ρωμοσύνης, χωρὶς νὰ μάθουν ποτὲ γιὰ τὸν τεράστιο ρόλο τους, χωρὶς νὰ ξέρουν κἄν, τί σημαίνει ρωμιὸς καὶ τὸ γιατί ὁ ρωμιὸς δὲν εἶναι Ἕλληνας.

Ἄγγελικὴ Ρέτουλα

ΕΥΖΩΝΑΣ

«

τὸ πιδ μεγαλόπρεπο σημεῖο τῆς Πλατείας Συντάγματος στὴν Ἀθήνα θὰ συναντήση κανεῖς τὸ μνημεῖο τοῦ Ἄγνωστου Στρατιώτη. Πάνω του διακρίνονται σκαλισμένα τὰ συγγινητικά λόγια: “ΑΝΔΡΩΝ ΕΠΙΦΑΝΩΝ ΠΑΣΑ ΓΗ ΤΑΦΟΣ”. Εγκάρδια ἀφιερώνω ἐτοῦτο τὸ ποίημα (σὲ μετάφραση Μαρίας Βαμβακίδου) στὸν Εὐζωνα.»

Τζουνγιάν Χι

(Ἡ κ. Τζουνγιάν Χι εἶναι Κινέζα νομικὸς καὶ ποιήτρια, λάτρης τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Συνέντευξή της, ὅπου θὰ παρουσιάζεται τὸ ἔργο της, θὰ δημοσιευθῇ σὲ ἐπόμενο τεῦχος.)

Εὐζωνα,
ἄξιε πολεμιστή,
ἐνδοξε πολεμιστή,
τὸ ἥρωικό σου πνεῦμα
στὸ κενοτάφιο ἐτοῦτο ζῇ·
τὸ κεχαριτωμένο σου κορμὶ
στὴ μάνα γῆ ἀναπαύεται ἐν εἰρήνῃ.

Εὐζωνα,
ὁ Ἄρης, θεὸς τοῦ πολέμου, εἶσαι.
Παλαιόθεν σὲ γνωρίζουμε!
Στοῦ Μαραθῶνα τὴ μάχη κατὰ τοῦ Πέρση·
στὴ σύγχρονη τῆς Ἀνεξαρτησίας
Ἐπανάσταση κατὰ τοῦ Ὀθωμανοῦ,
μὲ λέοντα ὅμοιος,
οἱ πολεμικὲς ἰαχές σου τοὺς
αἰθέρες τράνταξαν,
καὶ τὰ μάτια σου, θεριὰ ἀνήμερα,
σπίθες πετοῦσαν!

Εὐζωνα,
τοῦ Ἀχιλλέα τ' ἀθάνατο πνεῦμα εἶσαι,
τοῦ πióτερου τρανοῦ κι ἀντρωμένου
στ' ὁμηρικὸ ἔπος ἦρωα.
Στὸ ἀνδρεῖο ὄνομά σου
τρέμει ὅλη ἡ Γῆ.
Ἡ ἀσπίδα σου ἡ δοξασμένη
τὴν ψυχὴ τῆς Ἑλλάδας φυλάει γιὰ γενιές.
Ἡ τόλμη κι ἡ γενναιοψυχία σου
κάθε δεσποσύνης καρδιά κατέκτισαν.

Εὐζωνα,
ὁ Ἀδαμάντιος Κοραῖς εἶσαι,
τοῦ Κινήματος τῆς Ἀνεξαρτησίας ὁ λύχνος.

Ὁ σκεπτικισμός σου ὁ δριμύς
τὸν κοιμισμένο Ἑλληνισμό ἀφύπνισε.
Τῆς Ἑλλάδας τὴ Μεγάλῃ Χάρτα
σχεδίασες ἐκ νέου·
Καὶ στοὺς συντοπίτες σου μὲ φωνὴ
μεγαλειώδη ὑπέδειξες:
«Ἴδετε!
Πανάρχαιαν ἱστορίαν ἔχομεν!
Ὡραιοτάτη ἡ πατρίς μας!
Πῶς δύναται εἰς τὸν ἐνάντιον
ἡμετέρους παραδῶσωμεν;!»

...Εὐζωνα,
Πολεμιστὴ καὶ ἦρωα, ἐσύ,
ποὺ τὸν Κολοκοιτρώνη ἀκολούθησες·
τῆς Ἑλλάδας σιδηροῦν ὀστά,
καὶ χτισμένο μὲ σάρκα κι αἷμα
ὀρειχάλκινο τεῖχος!

Εὐζωνα,
ἀνώνυμε στρατιώτη,
ποὺ στὸν Β' Παγκόσμιο Πόλεμο...
ἔπεςες ὑπὲρ πατρίδας θυσιαζόμενος...
Τὴν πνοή σου τὴν ὕστατη
στὴν πανέμορφη τῆς Ἑλλάδας γῆ χάρισες.

Εὐζωνα,
ώρα πολλὴ στὸ κενοτάφίό σου
ἐμπρὸς στάθηκε·
τὸ ἀγέρωχο κι ἀψεγάδιαστο
κορμὶ σου νὰ χαθεῖω.
Τὰ δάκρυα νὰ συγκρατήσω δὲν κατάρθωσα.
Ἄξιε πολεμιστή,
Παλλικαριὰ ἑλληνική...

Ὁ ξένος Τύπος τῆς ἐποχῆς ἔβλεπε τοὺς Ἑλληνες ἀγωνιστὲς τοῦ '40 ὡς συνεχιστὲς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας κι ὄχι τοῦ Βυζαντίου. Στὰ σκίτσα οἱ Ἑλληνες ἀγωνιστὲς εἰκονίζονταν νὰ πολεμοῦν συμπαραστεκόμενοι ἀπὸ ἀρχαίους Ἑλληνες ἥρωες κι ὄχι ἀπὸ πρόσωπα τῆς Βυζαντινῆς Ἱστορίας. (Τὸ εἰκονιζόμενο σκίτσο εἶναι ἀπὸ τὸ λεύκωμα τοῦ Τ. Ἀθανασιάδη: «Οἱ μεγάλοι πόλεμοι τῆς Ἑλλάδος», ἔκδ. «Κομμουνδουρέα», βλ. «Δ», τ. 296.)

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

Γ. ΚΑΝΑΡΑΚΗΣ, *Η συμβολή τῆς Ἑλληνικῆς στὴν Ἀγγλικὴ Γλῶσσα*

Ἕνα σημαντικό κενὸ στὴν ἑλληνικὴ βιβλιογραφία γιὰ τὴν εὐεργετικὴ ἐπίδραση τῆς Ἑλληνικῆς Γλῶσσας στὴ διαμόρφωση τῆς σύγχρονης Ἀγγλικῆς καλύφθηκε μὲ τὸ ἐπιστημονικὸ ἔργο τοῦ καθηγητῆ Γιώργου Καναράκη τοῦ αὐστραλιανοῦ Πανεπιστημίου Charles Sturt τοῦ Bathurst τῆς Νέας Νότιας Οὐαλλίας μὲ τίτλο: «Διαγλωσσικὲς ἐπιδράσεις στὴν Ἀγγλικὴ καὶ ἡ συμβολὴ τῆς Ἑλληνικῆς Γλῶσσας», ἐκδόσεις Γρηγόρη, Ἀθήνα 2005, σελ. 348.

Τὸ εὐανάγνωστο τοῦτο ἔργο ἀποδεικνύει τὴ γόνιμη διαγλωσσικὴ ἐπαφὴ, ποὺ εἶχε καὶ ἔχει ἡ Ἀγγλικὴ Γλῶσσα μὲ τὴν ἀστείρευτὴ πηγὴ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ κατὰ πόσο καὶ πῶς τὴν ἀναδόμησε καὶ τὴν ἔκανε ἱκανὴ νὰ θεωρῆται σήμερα μία παγκόσμια γλῶσσα, ἴσως μὲ τὸ πλουσιότερο λεξιλόγιο, μὲ πνευματικὴ εὐλυγισία καὶ πλούσιο παραγωγικὸ ἀπόθεμα νὰ καλύπτει τίς σημερινὲς καὶ μελλοντικὲς τῆς ἀνάγκες.

Ὁ συγγραφέας ταυτόχρονα ἀνέδειξε τὴν ἱκανότητα τῆς σημερινῆς μας Ἑλληνικῆς Γλῶσσας νὰ ἀποδίδῃ πλουσιοπάροχα ὅλες τίς σύγχρονες ἀπαιτήσεις καὶ ἀποχρώσεις ἔκφρασης καὶ λειτουργίας μόνον μὲ τὰ δικά της πανάρχαια –ἀλλὰ καὶ νέα– γλωσσικά, παραγωγικά καὶ συντακτικὰ ὕλικά. Ἐνῶ ὁ συγγραφέας ἀναφέρεται σὲ Ἀρχαία, Μεσαιωνικὴ, Βυζαντινὴ καὶ Νέα Ἑλληνικὴ Γλῶσσα, καὶ πῶς ἡ Ἀγγλικὴ γονιμοποιήθηκε πλούσια ἀπὸ αὐτὲς στὸ διάβα τῶν αἰώνων, σ' ὅλο του τὸ ἔργο δὲν ὑπάρχει οὔτε ἓνα παράδειγμα λέξης, ποὺ μπῆκε στὴν Ἀγγλικὴ καὶ δὲν εἶναι ζωντανὴ στὴ σημερινὴ μας γλῶσσα. Ὁ συγγραφέας, ἐνῶ μιλάει γιὰ τὴ συμβολὴ τῆς Ἑλληνικῆς Γλῶσσας στὴ διαμόρφωση καὶ ἐξέλιξη τῆς Ἀγγλικῆς, ταυτόχρονα καταδεικνύει τὴ δύναμη τῆς Ἑλληνικῆς ὅχι μόνον μὲ αὐτὰ ποὺ ἔδωσε στὴν Ἀγγλική, ἀλλὰ καὶ μὲ αὐτὰ ποὺ κατέχει ἡ ἴδια σήμερα ἀπὸ τὰ πανάρχαια χρόνια. Ἐνῶ ἓνας Ἀγγλος τοῦ 1066 δὲν θὰ μπορούσε νὰ καταλάβῃ σχεδὸν τίποτε ἀπὸ τὴ σημερινὴ Ἀγγλική, ἓνας Ἕλληνας τοῦ 21ου αἰῶνα σχεδὸν κατανοεῖ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

ὶ τῆς ἐβραιοχριστιανικῆς κουλτούρας λένε, ὅτι δὲν ἔχομε ἐθνικὴ ταυτότητα, ὅτι μιμούμεθα τὴν Εὐρώπη, καὶ ὅτι ἡ γενιὰ τοῦ Μεσοπολέμου ἔδωσε ταυτότητα, ποὺ ἀκόμα δὲν ἔχομε ἀφομοιώσει καὶ πάει λέγοντας. Μονά-ξυγὰ δικά τους. Τσιμουδιὰ γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότητα.

Βέβαια τὸ ἐχθρικὸ Βυζάντιο, ὅμοια καὶ ἡ Τουρκοκρατία, μετὰ τὸ 1821 μᾶς ἄφησαν καταμεσὶς τῆς Εὐρώπης, ὅπου ὁ Χριστιανισμὸς εἶχε κατασπαράξει τὴν ὅποια Ἀναγέννηση, φέρνοντάς τὴν στὰ μέτρα του. Ἀπὸ τὸ «Ἐν τὸ Ὅλον» τῶν Ἰώνων φιλοσόφων καὶ τὴν ἄφθαστὴ Τέχνη στὸν ὠφεμισμὸ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ: ὕλη-πνεῦμα (χρῆμα-θεός). Παρ' ὅλα ταῦτα ἡ ὑπέροχη ψυχὴ τοῦ ἁθροῦ Δημοτικοῦ Τραγουδιοῦ

τὴ γλῶσσα τοῦ Περικλῆ!

Τὸ ἔργο τοῦ καθηγητῆ Καναράκη χωρίζεται σὲ πέντε κεφάλαια ἐπιστημονικῆς προσέγγισης, στὰ ὁποῖα ἀναλύονται μὲ γλαφυρὸ τρόπο: τὸ φαινόμενο τοῦ διαγλωσσικοῦ δανεισμοῦ, ἡ κοινωνικὴ, ἱστορικὴ καὶ γλωσσολογικὴ ἐξέλιξη τῆς Ἀγγλικῆς, οἱ διαγλωσσικὲς λεξιλογικὲς ἐπιδράσεις καὶ τέλος ἡ διαχρονικὴ συμβολὴ τῆς Ἑλληνικῆς στὴν Ἀγγλικὴ Γλῶσσα.

Ἡ πρωτιὰ τοῦ Καναράκη εἶναι, ὅτι τέτοιο ἐπιστημονικὸ ἔργο μὲ αὐτὴν τὴν ὀλοκληρωμένη γλωσσολογικὴ ἔρευνα δὲν εἶχαμε μέχρι σήμερα στὰ Ἑλληνικά, καὶ ὁ συγγραφέας ἀποδεικνύει τὸ περιεχόμενο τῆς κοινῆς ρήσης, ὅτι «για νὰ γνωρίζῃς καλὰ τὴν Ἀγγλική, πρέπει νὰ εἶσαι κάτοχος τῆς Ἑλληνικῆς». Αὐτὸ ἀκριβῶς πιστοποιοῦν οἱ πολλὲς δεκάδες χιλιάδες ἑλληνικὲς λέξεις, τὲς ὁποῖες ἀπορρόφησε ἐλεύθερα ἡ Ἀγγλική, γιὰ τὴν πρώτην δὲν τὲς εἶχε καὶ δεύτερον τὲς χρειαζόταν, γιὰ τὴν χωρὶς αὐτὲς θὰ ἔμεινε ἕνας ἀδύναμος καὶ ἀτροφικὸς ὀργανισμός.

Ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξη τῶν ἀγγλοσαξονικῶν καὶ ἄλλων φυλῶν ἀντικατοπτρίζει καὶ τὴ γλωσσικὴ τους καλλιέργεια, μὲ κύριο σταθμὸ τὸ ἔτος 1066, ὅποτε οἱ Νορμανδοὶ γίνονται κυρίαρχοι καὶ ἡ Γαλλικὴ Γλῶσσα ἐπιβάλλεται ἐξουσιαστικά. Ἡ ἀγγλικὴ Ἀναγέννηση ἔρχεται μετὰ 1450 καὶ 1500, ὅποτε ἔχουμε μίαν ἄνθιση τῆς Ἀγγλικῆς Φιλολογίας (Τσῶσερ, Σαίξπηρ καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀργότερα), ὅποτε ἡ πολιτισμικὴ ἀνακατάταξη ἐπιβάλλει τὴ γλωσσικὴ καλλιέργεια, ἡ ὁποία κατορθώνεται μὲ τὴν οἰκιοποίηση λέξεων στὴν Ἀγγλικὴ ἀπὸ πολλὰς πηγές, ὅπως Γαλλικά, Λατινικά, Ἑλληνικά. Ἐδῶ ὁ καθηγητὴς Καναράκης, ἐνῶ ἐξετάζει τὴ γλῶσσα, ταυτόχρονα γίνεται καὶ ἕνας ἀμερόληπτος ἱστορικός, μὴ καὶ ἡ ἱστορία χρειάζεται γιὰ τὴ γλωσσικὴ κατανόηση κάθε ἐποχῆς, ἀφοῦ ἡ Ἀγγλικὴ ἐξετάζεται διεξοδικὰ ὡς Βρεταννικὴ Ἀγγλική, Ἀμερικανικὴ Ἀγγλική, Νεώτερη Ἀγγλικὴ ἀλλὰ καὶ Αὐστραλιανὴ Ἀγγλική.

Τὸ τελευταῖο κεφάλαιο καλύπτει λεπτομερῶς τὴν ἑλληνικὴ ἐπίδραση στὴν Ἀγγλικὴ καὶ κατὰ πόσο αὐτὴ συνέβαλε στὴ διαμόρφωση τῆς σύγχρονης Ἀγγλικῆς Γλῶσσας. Καταδεικνύεται πειστικά, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ προσφορά πρὸς τὴν Ἀγγλικὴ ἔχει συμβάλλει καταλυτικὰ στὴν παγκόσμια σήμερα Ἀγγλικὴ Γλῶσσα, καὶ εἶναι ἕνα καταπληκτικὸ φαινόμενο! It's phenomenal! Θὰ τὸ ποῦν οἱ ἀγγλόφωνοι!

Τὸ βιβλίον τοῦτο διαβάζεται εὐχάριστα καί, νομίζω, ὅτι ἀποτελεῖ ἕνα βασικὸ ἐγχειρί-

ξεσκεπάζει ἕνα θαυμάσιο πνεῦμα, ποὺ ἔσπευσαν ἀμέσως νὰ καθυποτάξουν μὲ κύριο ἐργαλεῖον τὴν Ἐκκλησίαν σὰν πᾶν ἅπ' ὅλα φιλοσοφικὸ ἀπολογητὴ ἐναντίον τῶν... εἰδωλολατρῶν! Καὶ μετὰ ψάχνουν γιὰ ταυτότητα. Μήπως τὴν εἶχε ἢ τὴν ἔχει ἡ Εὐρώπη τοῦ σήμερα, ὅπου ντιρεκτίβες τοῦ οἰκουμενισμοῦ (γράφει Γιαχβέ) καθορίζουν διὰ τῆς παγκοσμιοποίησης τὴν φριχτὴ ἐπιχειρούμενη γιὰ ἄλλη μὴ φορὰ ἐξαφάνιση τῶν ιδεῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιότητος, τῶν μοναδικὰ καταξιωμένων;

Ὅμως παρὰ τὸ παντοδύναμο φήμωτρο μέσα καὶ ἔξω τοῦ Χριστιανισμοῦ ἡ γενιὰ τοῦ Μεσοπολέμου ἔδωσε θησαυρούς, ὅπως καὶ μετὰ τὸν 2ο Παγκόσμιο Πόλεμον μὲ τὴν ἔκρηξη τοῦ λαϊκοῦ τραγούδι. Ἐὰν δὲν ἦταν ἡ Ἐκκλησία σὰν παντοδύναμος τοποτηρητὴς τοῦ Γιαχβέ, θὰ εἶχαμε ἀναπτύξει μίαν θαυμάσια πνευματικὴ προσφορά, ποὺ τώρα κεῖται κατακερματισμένη στὴ διάθεση τοῦ κάθε ἐνὸς ἀνερμάτιστου. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότης τὰ χωρᾷ ὅλα, γιὰ τὴν ἀπλῶς ὅλα ἀπὸ αὐτὴ ξεκίνησαν.

διο για κάθε «αγγλόφωνο» Έλληνα, που θέλει να κατέχει την βαθύτερη γνώση της γλώσσας, που πολιτισμικά κουβαλάει μέσα της ό,τι καλύτερο μπορούσε να προσφέρει ο διαχρονικός Έλληνικός Πολιτισμός, δηλαδή τα γλωσσικά και πολιτισμικά του εργαλεία με όχημα τις λέξεις του.

Θα πρέπει να σημειώσουμε επίσης, ότι οι έκτεταμένες και εκατοντάδες περιεκτικές υποσημειώσεις του συγγραφέα –με έκδηλη καινοτομία να βοηθήσει τον αναγνώστη-, συνυπάρχουν στην ίδια σελίδα του κυρίως κειμένου, όλες ρίχνουν άπλετο φως στο τί όμοιοι πανηγυρικά ο τίτλος του έργου. Πολλές από αυτές είναι αυτούσια γλωσσολογικά και πληροφοριακά άρθρα, που συμβάλλουν δυναμικά στην πλήρη κατανόηση του έν λόγω αντικειμένου. Μās παρέχει επίσης σημαντικές πληροφορίες για την προφορική παράδοση της Ελληνικής Γλώσσας, το Εὐκλείδειο Ἀλφάβητο και την καινοτομία της Ἀθήνας τὸ 403/2 π.Χ., τὸν παγκόσμιο Ἑλληνισμό τῆς Διασπορᾶς, τὶς φωνολογικὲς ἀνάγκες τῶν Ῥωμαίων ἀλλὰ καὶ τὶς ἐλλείψεις γραμμάτων για ἀγγλικὸς φθόγγους καθὼς ἐπίσης τὴν ἀνάγκη νὰ «σκάψουμε βαθύτερα» στὶς λατινικὲς λέξεις, για νὰ μπορέσουμε νὰ βρούμε τὴν ἐλληνικότητά τους.

Ἐδῶ θὰ ἤθελα νὰ σημειώσω, ὅτι διαβάζοντας -ἢ καλύτερα μελετώντας τὸ ἔργο τοῦ- το ὁ ἀναγνώστης μπορεῖ νὰ δυσανασχετήσῃ μὲ τοὺς ὅρους: δάνεια, δανεισμένες λέξεις, δανειοδοτικὴ πηγή ἢ ἀκόμη δανειοληπτικὴ ἱκανότητα τῆς Ἀγγλικῆς κ.ἄ. Ἐδῶ δὲν μιλάμε για δάνεια μόνο -συνήθως αὐτὰ ξεπληρώνονται- ἀλλὰ για κάτι πὺν ἢ πὺν ἐπιεικὲς καὶ κατὰλληλη λέξη θὰ ἦταν «οἰκειοποίηση» τῶν ἐλληνικῶν λέξεων, χωρὶς νὰ ζητηθῇ καμμία ἄδεια για τοῦτο. Ἀκόμη καὶ ὁ σφετερισμὸς θὰ ἦταν μία πολὺ ἥπια λέξη περιγραφῆς τοῦ φαινομένου. Στὰ Ἀγγλικά, νομίζω, ὅτι ἡ λέξη appropriation θὰ ἦταν ἢ πὺν κατὰλληλη, ἀλλὰ ὅμως καὶ ἡ usurpation περιγράφει τὰ «ἀγύριστα δάνεια» μὲ κάποια παραστατικότητα!

Θωμᾶς Ἡλιόπουλος

ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΑ: Στὴν τελευταία φράση τοῦ ἄρθρου τοῦ κ. Πάρη Μηρούζου πὺν δημοσιεύτηκε στὸ τεῦχος 303, Ἰούnius 2007, σὴ σελίδα 21095 τὸ ἀκριβὲς κείμενο εἶναι: «καὶ πιστεύω ὅτι ἡ ἀναθεώρηση τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ μας καὶ ἡ ἀπόκτηση δημοκρατικῆς συνείδησης εἶναι ὁ μόνος τρόπος, για νὰ ξεφύγουμε ἀπὸ τὴν μοῖρα τῶν βαρβάρων».

Κι ἔτσι ἡ νεολαία μας μέσα στὴ χασισοδύνη, τὸ στὰρ σύστημα καὶ τὸν ἀγγλοαξωνισμό εἶναι στιγμὲς πὺν τὸ λαλάει χορεύοντας καὶ βρίσκει τὶς ρίζες τῆς ἀπὸ ψυχῆς καὶ ὄχι μέσω τοῦ ἐξουσιαστικοῦ συστήματος. (Μικρὴ παρέκβαση: Κοιτάχτε, πόσες φορὲς βλέπομε κάθε μέρα στὴν Τηλεόραση τὴν ἀμερικάνικη σημαία, μέχρι στίς... ζωοτροφὲς σταμπαρισμένη! Αὐτὸς εἶναι ὁ σύγχρονος «διαφωτισμός» τοῦ Κατεστημένου.)

Τελικά ὅσοι κατακτοῦν τὴν Ἑλληνικὴ Σκέψη (εὐχὴ αὐτοῦ τοῦ τόπου) μέσα στὸν κυκεῶνα τῆς σκοπιμότητος τοῦ σήμερα θρυμματίζουν τὸ τσόφλι τοῦ κατασκευάσματος τῆς ἀσιατικῆς Θεοκρατίας, ὥσπυν ἡ Ἱστορία νὰ τὸ παραμερίσῃ σὰν κλούβιο αὐγό, πὺν δὲν ἔφερε ποτὲ τὰ σπέρματα τῆς ζωῆς.

Παντελῆς Γλᾶρος